

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE EUROPENE
„CONSTANTIN STERE”**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 347.952(043.3)

BĂNĂRESCU ANATOLIE

**REFLECȚII ANALITICE PRIVIND INCIDENTELE
ÎN EXECUTAREA Silită A HOTĂRÂRILOR
JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ**

**PROFILUL 553 – DREPT PRIVAT
SPECIALITATEA 553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL**

Teză de doctor în drept

Conducător științific: _____

**COJOCARI Eugenia,
doctor habilitat în drept,
profesor universitar**

Autor: _____

CHIȘINĂU, 2019

© BĂNĂRESCU ANATOLIE, 2019

CUPRINS

ADNOTARE	5
LISTA ABREVIERILOR.....	8
INTRODUCERE	9
1. ANALIZA DOCTRINARĂ A INCIDENTELOR ÎN EXECUTAREA SILITĂ A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ.....	21
1.1. Studiul aspectelor definitorii ale executării silite în Republica Moldova.....	21
1.2. Analiza publicațiilor științifice axate pe unele incidente ale executării silite	29
1.3. Concluzii la capitolul 1	44
2. REPERE CONCEPTUALE PRIVIND INCIDENTELE ÎN PROCEDURA DE EXECUTARE SILITĂ A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ.....	46
2.1. Fundamentarea științifico-practică a incidentelor procedurii de executare silită.....	46
2.2. Particularitățile incidentelor procedurale prin prisma principiilor procedurii de executare silită.....	65
2.3. Clasificarea incidentelor ce apar în procedura de executare silită	102
2.4. Concluzii la capitolul 2	108
3. REALITĂȚI JURISPRUDENȚIALE CE APAR LA INTENTAREA PROCEDURII DE EXECUTARE SILITĂ A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ	113
3.1. Aspecte procedurale privind temeiurile legale de refuz în intentarea procedurii de executare silită	113
3.2. Suspendarea obligatorie a procedurii de executare silită	141
3.3. Suspendarea facultativă a procedurii de executare silită.....	156
3.4. Concluzii la capitolul 3	179
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	184
BIBLIOGRAFIE	196
ANEXE	220
Anexa 1. Demers înaintat Ministerului Justiției: Act de implementare a rezultatelor cercetărilor efectuate în procesul de elaborare a tezei de doctorat	220
Anexa 2. Răspunsul Ministerului Justiției privind propunerile <i>de lege ferenda</i> înaintate	230

Anexa 3. Răspunsul AO „Organizația Republicană a Executorilor Judecătorești”	
privind propunerile <i>de lege ferenda</i> înaintate.....	231
Anexa 4. Glosar de expresii juridice latine.....	232
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	233
CV-ul AUTORULUI	234

ADNOTARE

Bănărescu Anatolie, „Reflecții analitice privind incidentele în executarea silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă”. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2019

Structura tezei: Introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 345 titluri, 4 anexe, 195 pagini text de bază. Rezultatele obținute au fost publicate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: incidente în executarea silită, principiul echității, principiul umanismului, principiul rolului activ al executorului judecătoresc, principiul disponibilității, incidente procedurale, incidente extraprocedurale, incidente provizorii, incidente definitive, refuzul în intentarea procedurii de executare, suspendarea procedurii de executare, întoarcerea executării silite.

Scopul lucrării consistă în realizarea unui studiu detaliat al cadrului legal în materia incidentelor procedurale întâlnite la executarea silită pentru identificarea obscurităților legale ce creează impedimente în activitatea execuțională, precum și în oferirea unor soluții privind eliminarea acestora.

Obiectivele cercetării rezidă în: analiza opiniilor autorilor autohtoni și ale celor străini, analiza unor principii relevante procedurii de executare silită, realizarea unei sinteze a jurisprudenței constituționale, analiza accepțiunilor doctrinare ce vizează incidentele procedurale, studierea criteriilor de clasificare a incidentelor procedurale, identificarea inadvertențelor legale ce se întâlnesc în cadrul diferitelor incidente procedurale, individualizarea motivelor ce stau la baza anulării actelor procesuale ale executorilor judecătorești etc.

Noutatea și originalitatea științifică se afirmă prin tematica și subiectele supuse cercetării, deoarece până la etapa actuală în doctrina națională nu există careva studii detaliate asupra problemelor referitoare la incidentele procedurale abordate de autor. Originalitatea științifică a lucrării se manifestă prin analiza amplă a unor incidente procedurale, identificarea obscurităților legale și jurisprudențiale, precum și prin autenticitatea opiniilor expuse de autor în scopul eliminării inadvertențelor legale.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în identificarea dificultăților la realizarea diferitor incidente în procedura de executare, elaborarea propunerilor *de lege ferenda* în scopul eliminării obscurităților legale și în oferirea unor recomandări cu caracter metodologic, elaborarea unor noțiuni și criterii de clasificare în domeniul incidentelor procedurale.

Semnificația teoretică a lucrării derivă din aprecierile și opiniile autorului asupra diferitor opinii doctrinare și prevederi legale în materie de incidente procedurale, din soluțiile cu caracter legal și doctrinar pe care autorul le expune în privința înlăturării controverselor doctrinare asupra diferitor teorii în domeniu.

Valoarea aplicativă a lucrării se regăsește în constatările autorului și în varietatea propunerilor *de lege ferenda* expuse la fiecare subiect, care prin esența lor ar putea servi drept suport metodologic pentru dezvoltarea legislației execuționale, înlăturarea dificultăților cu care se confruntă executorii judecătorești și instanțele de judecată la realizarea diferitor incidente procedurale, constituind totodată și un veritabil suport analitic pentru ameliorarea legislației ce reglementează executarea silită a hotărârilor judecătorești.

Implementarea rezultatelor științifice ale lucrării se realizează în funcție de caracterul novațiilor expuse de autor în conținutul tezei care vin să contribuie la îmbunătățirea cadrului legal național în domeniu. Aspectele metodologice privind aplicarea corespunzătoare a legislației procedural civile, elaborate de autor, sunt adresate practicienilor urmărindu-se implementarea acestora. La rândul său, doctrina autohtonă este completată cu un studiu inedit al incidentelor procedurale ce apar la executarea silită. În plus, acestea și-au găsit reflectare într-un studiu monografic al autorului și în numeroase articole publicate în reviste de specialitate. Concluziile și recomandările din teză au fost înaintate Ministerului Justiției pentru a fi luate în considerare la modificarea legislației în domeniu, iar prin scrisoarea nr. 03/5904 din 17 iunie 2019 acestea au fost apreciate pozitiv. Cât privește novațiunile cu caracter metodologic, acestea au fost înaintate Organizației Republicane a Executorilor Judecătorești pentru a fi selectate și sistematizate întru elaborarea ulterioară a unui ghid pentru executorii judecătorești, iar prin scrisoarea nr. 18 din 27 iunie 2019 acestea au primit o calificare favorabilă, recunoscându-se totodată utilitatea studiului pentru programarea unor activități în domeniul vizat.

РЕЗЮМЕ

Бэнэреску Анатолие, «Аналитические концепции относительно инцидентов, возникающих при принудительном исполнении судебных решений гражданского характера». Диссертация на соискание ученой степени доктора права, Кишинэу, 2019

Структура диссертации: введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 345 наименований, 4 приложения, 195 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 12 научных работах.

Ключевые слова: инциденты при принудительном исполнении, принцип справедливости, принцип гуманизма, процедурные инциденты, внепроцедурные инциденты, временные инциденты, окончательные инциденты, отказ в возбуждении процедуры принудительного исполнения, откладывание процедуры принудительного исполнения, возобновление процедуры принудительного исполнения.

Цель исследования состоит в подробном рассмотрении законодательных норм, регламентирующих принудительное исполнение, и в их сопоставлении с аналогичными нормами других стран, с тем чтобы выявить те неточности, огрехи законодателя, которые затрудняют работу судебного исполнителя.

Задачи исследования направлены на разработку некоторых предложений *de lege ferenda*, нацеленных на улучшение законодательства в данной области, а также на разработку некоторых методологических рекомендаций, внедрение которых позволило бы упорядочить применение законодательных норм и предупредило бы сложности, возникающие при исполнительской деятельности.

Научная новизна и оригинальность исследования предопределена самой тематикой и разнообразием представленных автором к рассмотрению проблем. В нашей доктрине отсутствуют пока работы, в которых были бы досконально рассмотрены процедурные инциденты, возникающие при принудительном исполнении судебных решений. Научная оригинальность работы подтверждена выводами и предложениями автора по устранению законодательных неточностей.

Результаты исследования, способствующие решению научной проблемы особой важности состоят в определении юридических граней распространения на исполнительскую деятельность эффектов порождаемых каждым процедурным инцидентом, с учетом объективных и субъективных обстоятельств, а также тех юридических последствий, признанных законодателем для каждого обстоятельства.

Теоретическая значимость работы находит выражение в определениях данных автором различным теориям, которые по-разному рассмотрены в литературе по специальности, а также в выявлении некоторых малоизученных теоретических и практических аспектов процедурных инцидентов.

Практическая применимость работы. Выводы и предложения автора могут стать солидным подспорьем для судопроизводителей и для судебных инстанций в деле устранения инцидентов, а также аналитическим подспорьем при улучшении законодательства, регламентирующего принудительное исполнение судебных решений.

Внедрение научных результатов предопределено характером рекомендаций *de lege ferenda* предложенных автором, которые направлены на улучшение законодательства в этой области. Методологические аспекты применения исполнительного законодательства (часть улучшенные, часть разработанные автором) адресованы судебным исполнителям с учетом их практической аттестации. В свою очередь, национальная доктрина дополнена уникальной работой, объектом исследования которой являются процедурные инциденты. Кроме того, они нашли отражение в монографии, разработанной автором, а также в многочисленных статьях, опубликованных в научных журналах по специальности. Выводы и предложения разработанные автором направлены Министерству Юстиции, с тем чтобы они были приняты во внимание при улучшении законодательства в этой области, которым дана положительная оценка (письмо № 035904 от 17 июня 2019 г.).

Что же касается предложений методологического характера, Республиканская Ассоциация Судебных Исполнителей также дала им положительную оценку (письмо № 18 от 27 июня 2019 г.), отметив результаты данного исследования как необходимые при разработке планируемого Руководства для судебных исполнителей.

ANNOTATION

Bănărescu Anatolie, „Analytical reflections on incidents in the forced execution of judicial decisions in civil matters”. PhD thesis in law, Chişinău, 2019

Structure of the Thesis: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 345 titles, 4 annexes, 195 basic text pages. The results obtained were published in 12 scientific papers.

Key words: incidents in forced execution, enforcement proceedings, the principle of fairness, the incident process, provisional, incidents of outright refusal in initiation of proceedings for enforcement stay of proceedings for the enforcement, return the enforcement.

Purpose of the study: the aim of the investigation consists in carrying out an in-depth study of the legal framework in respect of the incidents of procedural apart from other hotels in the enforcement for the identification of the obscurities laws that create obstacles to the work of exception, and the provision of solutions to overcoming them.

Research objectives of the paper consist in analysing the opinions of domestic and foreign authors, analysing some principles relevant to the forced execution procedure, making a synthesis of constitutional jurisprudence, analysing doctrinal meanings related to procedural incidents, studying the criteria for classification of procedural incidents, identifying legal inaccuracies that occur within various procedural incidents, individualizing the reasons underlying the cancellation of procedural acts of bailiffs, etc.

Novelty and scientific originality it is stated by the themes and topics of the subject of the research because by this stage in the doctrine of the national-there is no in-depth studies on the issues related to the incidents, procedural, addressed to the author. The scientific originality of the paper is manifested by the ample analysis on some procedural incidents, identification of legal and jurisprudential obscurities as well as by the authenticity of the opinions exhibited by the author in order to eliminate legal inaccuracies.

The results obtained that contributes to solution of an important scientific problem addressed is the identification of the challenges to the achievement of the various incidents in the execution, preparation of proposals of ferenda law, in order to eliminate the obscurities laws, and the provision of recommendations methodology, development of concepts and classifications in the field of the incident process.

The theoretical significance of the paper derives from the author's assessments and opinions on different doctrinal opinions and legal provisions in matters of procedural incidents, legal and doctrinal solutions that the author exposes regarding the removal of doctrinal controversies on different theories in the field.

The applicative value of the work lies in the findings of the author, and the various proposals of ferenda law are exposed to each and every topic, which in itself may serve as a methodological support for the development of legislation, execution, and removing the difficulties with which you collide with the bailiffs and the courts in carrying out various procedural incidents, as well as law and analytical support to the improvement of the for the completion of a national doctrine with an in-depth study on the incidents, procedural matters relating to enforcement proceedings.

The implementation of the scientific results of the work shall be carried out on the basis of the novation's display of the copyright in the content of the thesis is to assist in the improvement of the national legal framework in this area, improving the methodological aspects regarding the correct application of the law, and the completion of the doctrine of the native with some education of their own incidents, a procedural that may arise in the execution. In addition, they found reflection in a monographic study of the author and in numerous articles published in specialized journals. The conclusions and recommendations from the thesis were submitted to the Ministry of Justice in order to be taken into consideration when amending the legislation in the field, and by letter No. 03/5904 of 17 June 2019 were positively assessed. As regards the methodological innovations were submitted to the Republican Organization of bailiffs in order to be selected and systematized in order to further develop a guide for bailiffs, and by letter No. 18 of 27 June 2019 they received a favourable qualification, while recognising the usefulness of the study for programming activities in the field concerned.

LISTA ABREVIERILOR

dec.	– decizie
hot.	– hotărâre
CA	– Codul administrativ
CE RM	– Codul de executare al Republicii Moldova
CPC RM	– Codul de procedură civilă al Republicii Moldova
CC RM	– Codul civil al Republicii Moldova
CEDO	– Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului
CtEDO	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSJ RM	– Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova
CC RM	– Curtea Constituțională a Republicii Moldova
CTEJ	– Camera Teritorială a Executorilor Judecătorești
UNEJ	– Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești
OREJ	– Organizația Republicană a Executorilor Judecătorești
vol.	– volum
op. cit.	– opera citată
coord.	– coordonator
red. șt.	– redactor științific
CEP USM	– Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate

Deoarece executarea silită, prin finalitatea sa conceptuală, reprezintă o fază distinctă a activității de înlăptuire a justiției pe cauzele civile, este evident că prin raționamentul cauzalității de revendicare a drepturilor civile aceasta își depășește valoarea sa analitică în calitate de fază accesorie a procedurii civile datorită scopului final pe care îl urmăresc justițiabilii în valorificarea efectivă a drepturilor lor și executorii judecătorești în activitatea pe care o realizează privind aducerea la îndeplinire a documentului executoriu.

Realitățile pe care le trăim în rezultatul reformelor operate în domeniul justiției nu ne-au satisfăcut pe deplin așteptările referitoare la asigurarea realizării drepturilor fundamentale și a libertăților civile, deoarece pe lângă dificultățile ce apar la etapa de judecare a pricinilor civile în practică survin și unele impedimente pe care le întâlnesc executorii judecătorești la executarea actelor de dispoziție ale instanțelor judecătorești, ceea ce în consecință știrbează semnificativ autoritatea ordinii juridice a statului.

După cum susțin unii autori români, eficiența executării silite depinde de doi factori extrem de importanți: unul legislativ și altul instituțional [195, p. 3]. În cadrul prezentei investigații am încercat să reliefăm cele mai importante probleme ale procedurii de executare, acestea urmând a fi abordate atât sub aspect legislativ care, de regulă, este axat pe identificarea inadvertențelor legale cuprinse în conținutul unor reglementări ale Codului de executare, cât și instituțional, care derivă din competențele și formalitățile procesuale.

Deși în aparență titlul lucrării sugerează că soluționarea problemelor supuse cercetării, prin vocația lor conceptuală, ar veni să acopere acele fisuri legislative și jurisprudențiale ce afectează eficiența procedurii de executare, totuși exigențele regulamentare referitoare la volum ce sunt stabilite pentru această categorie de lucrări ne-au limitat posibilitatea de a ne expune asupra tuturor dificultăților ce apar în practica execuțională care până în prezent n-au reușit să fie elucidate în profunzime de doctrina autohtonă.

Motivul principal care ne-a determinat să alegem spre cercetare această tematică a fost condiționat de cel puțin două rațiuni: pe de o parte – realitățile juridice ce derivă din dificultățile pe care le întâmpină executorii judecătorești la realizarea diferitelor activități procesuale în scopul valorificării cât mai eficiente a drepturilor creditorilor și menținerii actelor procesuale ce au fost contestate de participanți în instanțele judecătorești, iar, pe de altă parte – intenția noastră de a elucidă, printr-o optică complexă, diferite probleme ce țin de executarea silită, anume: prin a combina cercetările și aprecierile doctrinare în raport cu practica execuțională stabilită după

adoptarea Codului de executare și cu soluțiile date de instanțele judecătorești pe diferite categorii de incidente procesuale.

Actualitatea tematicii supuse cercetării își afirmă caracterul novațional prin însăși denumirea sa, dat fiind faptul că până la epoca actuală în literatura de specialitate autohtonă n-au fost elaborate careva studii detaliate axate pe astfel de probleme.

Actualitatea lucrării este surprinsă și prin valoarea analitică a problemelor selectate spre cercetare care prin conținutul lor vin să potențeze importanța teoretică a investigației pentru doctrina autohtonă, fondul acesteia fiind completat, considerăm, cu un studiu distinct în materia executării silite. O atare abordare teoretică își simțea necesitatea odată cu punerea în aplicare a Codului de executare, la moment fiind condiționată și de identificarea inadvertențelor ce s-au strecurat în conținutul acestuia în privința unor instituții sau/și reglementări controversate prin esența lor. Deci, se impun ca necesare soluții de eliminare a obscurităților legale depistate și propuneri metodologice de aplicare uniformă a reglementărilor în domeniu. În care scop am și întreprins elaborarea prezentei lucrări.

Drept confirmare și justificare a valorii aplicative a preocupării noastre poate servi însuși Codul de executare ale cărui prevederi atestă că de la momentul adoptării și până în prezent acesta a suferit numeroase modificări și completări condiționate de unele soluții date de Curtea Constituțională asupra diferitelor reglementări, care prin esența lor creau impedimente în procesul de realizare în mod corespunzător a activităților execuționale.

Prin urmare, chiar dacă unele sesizări ale Curții Constituționale au fost considerate inadmisibile, totuși motivațiile invocate de magistrații constituționali au provocat numeroase discuții în privința unor reglementări din Codul de executare care lasă urme de îndoială asupra corespunderii acestora garanțiilor fundamentale ce țin de apărarea drepturilor și a intereselor ocrotite de lege. Drept consecință, aceștia și-au revăzut soluțiile anterioare¹ adoptând în acest sens o altă hotărâre, prin care sintagma „în termen de 6 luni” din articolul 161 din Codul de executare s-a declarat neconstituțională [99; 154].

Actualitatea prezentei investigații se mai desprinde și din contextul unor soluții neunitare date de instanțele judecătorești naționale care ridică unele semne de întrebare în ce privește aplicarea uniformă a legislației execuționale pe diferite categorii de incidente procedurale, fapt ce ne-a și determinat să intervenim cu unele aprecieri și propuneri ce ar servi drept repere

¹ Cu titlu de precizare: prin Decizia Curții Constituționale nr. 56 din 6 septembrie 2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 96g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a art. 161, 162 din Codul de executare și a art. 426 alin. (3) și 444 din Codul de procedură civilă (contestarea actelor executorului judecătoresc și judecarea recursului în lipsa părților) a fost declarată inadmisibilă, iar prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 8 din 5 aprilie 2019 a fost declarată neconstituțională teza a doua din art. 161 al Codului de executare: „Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni”.

metodologice cizelate prin prisma principiilor fundamentale de drept.

Întru realizarea obiectivelor propuse și pentru a scoate în evidență cele mai controversate aspecte legale și jurisprudențiale care afectează realizarea în mod corespunzător a activităților execuționale au fost analizate numeroase surse doctrinare, reglementări interne și externe, precum și diferite soluții din jurisprudența națională și cea străină, inclusiv unele acte din practica execuțională.

Suportul teoretico-normativ al prezentei lucrări îl constituie Codul de executare [57], Codul de procedură civilă [60] și Codul civil [59] ale Republicii Moldova, Codul civil [63] și Codul de procedură civilă [64] ale României, Codul civil și Codul de procedură civilă ale Federației Ruse [65], Codul civil și Codul de procedură civilă ale Ucrainei [302], Codul civil și Codul de procedură civilă ale Franței, Codul de procedură civilă al Italiei, Codul de procedură civilă al Portugaliei etc.

În același rând, au fost utilizate numeroase surse doctrinare ale autorilor autohtoni și ale celor străini, cum ar fi: Gh. Avornic, Al. Cojuhari, V. Volcinschi, E. Cojocari, V. Cojocaru, V. Crețu, E. Belei, O. Novicov, Al. Prisac, M. Poalelungi, D. Visterniceanu, A. Băieșu, S. Băieșu, N. Roșca (*Republica Moldova*); Gg. Tocilescu, D. Chebacî, P. Vasilescu, E. Herovanu, V. Cădere, Gr. Porumb, C. Sion, I. Stoiencescu, S. Zilberstein, I. Leș, V.M. Ciobanu, I. Deleanu, F. Măgureanu, E. Oprina, I. Gârbuleț, E. Hurubă, A. Stoica, O. Cotoi, C. Semenescu, M. Stanciu, R. Stanciu, A. Pîie (*România*); С.Ф. Афанасьев, Е.В. Васьковский, А.В. Малышев, Н.М. Коршунов, Ю.Л. Мареев, Г.Л. Осокина, М.К. Треушников, М.С. Шакарян, В.В. Ярков, И.М. Решетникова, М.А. Вилкут, О.В. Исаенкова, П.П. Загоротко (*Federația Rusă*); E. Glasson, E. Garsonnet, Ch. Lefort, S. Guinchard, F. Ferrand, C. Chainais, G. Croze, Ch. Morel, O. Fradin, L. Cadiet, Em. Jeuland (*Franța*) etc.

Scopul lucrării rezidă în reliefaarea celor mai importante aspecte procedurale care generează incidente la realizarea activităților din cadrul procedurii de executare silită și în stabilirea dimensiunilor juridice de extindere a efectelor pe care le generează acestea la anumite etape ale activității execuționale. Totodată, pentru a spori valoarea aplicativă a investigațiilor am efectuat unele sinteze privind jurisprudența în domeniu cu scopul de a elabora propuneri *de lege ferenda* ce ar contribui la eliminarea inadvertențelor legale care afectează valorificarea în mod corespunzător a drepturilor subiective ale persoanelor fizice și juridice.

În același context, unei analize detaliate au fost supuse sursele doctrinare în materie de executare silită, fiind selectate cele mai argumentate opinii referitoare la incidentele procedurale din cadrul procedurii de executare silită. Acestea au fost cercetate prin prisma cadrului legal în domeniu și a principiilor fundamentale ale dreptului întru a stabili finalitățile juridice ale fiecărui

incident în parte. Ca urmare, s-a impus ca necesară elaborarea unor recomandări și propuneri *de lege ferenda*, care ar contribui la îmbunătățirea legislației execuționale și ar preveni adoptarea unor soluții jurisprudențiale controversate.

Obiectivele cercetării. Întru atingerea scopului propus au fost conturate următoarele obiective de cercetare, a căror realizare ar facilita semnificativ activitatea de executare silită:

– analiza opiniilor autorilor autohtoni și ale celor străini privind definițiile doctrinare ale procedurii de executare silită pentru a nuanța cele mai importante elemente definitorii fără de care procedura de executare silită nu ar putea să se individualizeze ca fază distinctă în cadrul procedurii civile;

– efectuarea unui studiu comparativ al definițiilor legale cuprinse în diferite reglementări naționale și străine cu scopul de a stabili gradul de corespundere a conceptului definitoriu cu elementele constitutive ale fazei de executare silită analizate prin prisma categoriilor de activități execuționale proprii acestei etape procesuale;

– analiza unor principii relevante procedurii de executare silită selectate în funcție de interferența lor cu diferite incidente procedurale, ale căror exigențe pot genera în practică diferite dificultăți în realizarea și protejarea drepturilor ce revin participanților la proces și specificarea unor soluții metodologice în scopul prevenirii impedimentelor ce pot apărea în activitatea execuțională;

– realizarea unei sinteze a jurisprudenței constituționale în scopul de a stabili nivelul de garantare a dreptului la apărare în cadrul procedurii de executare și elaborarea unor propuneri *de lege ferenda* desprinse din contextul unor inadvertențe legale și al unor soluții ale Curții Constituționale care generează opinii controversate;

– analiza accepțiunilor doctrinare ce vizează incidentele procedurale și aprecierea celor mai importante elemente definitorii cu determinarea modului și a limitelor de extindere a acestora în practica execuțională elucidate comparativ prin prisma unor incidente din cadrul procesului civil;

– studierea criteriilor de clasificare a incidentelor procedurale din cadrul procedurii de executare silită și determinarea dimensiunilor juridice de realizare a acestora în practica execuțională cu aprecierea valorii aplicative a fiecărui criteriu de divizare și identificarea unor criterii suplimentare de clasificare a incidentelor procedurale care nu și-au găsit reflectare în literatura de specialitate;

– selectarea unor realități juridice și situații din activitatea execuțională care ar motiva înaintarea unor propuneri *de lege ferenda* privind omologarea legală a consecințelor juridice ale activității procesuale ce duc la tergiversarea procedurii de executare;

– identificarea inadvertențelor legale ce se întâlnesc în cadrul diferitelor incidente procedurale, care creează impedimente la realizarea unor activități procesuale, la intentarea procedurii de executare, la suspendarea procedurii de executare, la reîntoarcerea obiectului executării etc., în scopul înlăturării dificultăților ce afectează executarea corespunzătoare și în termen a documentelor executorii;

– analiza jurisprudenței naționale și a celei străine, determinarea impactului acestora asupra unor incidente procedurale în domeniul executării silite a hotărârilor judecătorești în materie civilă și selectarea unor soluții model pentru asigurarea eficienței și raționalității activității execuționale;

– individualizarea motivelor ce stau la baza anulării actelor procesuale ale executorilor judecătorești pentru a oferi unele soluții ce ar duce la crearea unei practici unitare în procedura de executare silită pe cauzele civile;

– implementarea soluțiilor selectate din jurisprudența națională și din cea internațională în activitatea execuțională în scopul creării unui suport metodologic de aplicare uniformă a legislației în domeniu și eliminării dificultăților ce apar în cadrul realizării diferitelor activități procesuale, precum și în scopul asigurării unei stabilități a actelor întocmite de executorii judecătorești;

– efectuarea unei sinteze a practicii execuționale pe diferite categorii de incidente procedurale pentru a aprecia nivelul de perfecțiune a legislației naționale în materie de executare silită și pentru a determina modul de asigurare a eficienței activităților execuționale prin conturarea unor repere îndrumative referitoare la aplicarea dispozițiilor legale în domeniu pe anumite categorii de incidente procedurale;

– înlăturarea vidului doctrinar autohton privind abordarea problemelor ce țin de incidentele procedurale ale executării silite și înaintarea unor propuneri *de lege ferenda* având ca obiectiv completarea programelor analitice cu unele teme distincte referitoare la incidentele procedurale ale executării silite, ceea ce ar contribui la ridicarea nivelului de calificare a specialiștilor în domeniu;

– identificarea unor soluții cu titlu *de lege ferenda* în privința modificării și completării unor dispoziții ale Codului de executare și ale altor acte normative aplicabile procedurii execuționale în scopul eliminării obscurităților ce persistă în legislația națională.

Ipoteza de cercetare. Tematica supusă cercetării vine să reflecte cele mai importante probleme desprinse din incidentele procedurale întâlnite în cadrul procedurii de executare cu identificarea unor dificultăți desprinse din cadrul fiecărui incident ce tergiversează aducerea la îndeplinire a documentului executoriu. Întru realizarea obiectivelor propuse s-au identificat un

șir de dificultăți care, la rândul lor, afectează activitatea execuțională dar care, spre regret, până la etapa actuală n-au fost validate legal în calitate de incidente distincte ale procedurii de executare, fapt ce creează executorului judecătoresc unele impedimente la realizarea activităților execuționale, fiind pus totodată în imposibilitatea de a le atribui, prin analogie, la unele temeieri legale, precum și în situația de a decide în mod arbitrar modalitatea de înlăturare a acestora.

Întrucât caracterul legal al incidentelor procedurale le omologhează ca circumstanțe ce fac imposibilă realizarea activităților execuționale și nu oferă executorului judecătoresc soluții în ce privește eliminarea acestora, în cadrul prezentului studiu s-a propus de a valida din punct de vedere legal unele dificultăți și, în funcție de consecințele pe care le produc asupra activității execuționale, de a le atribui la anumite categorii de incidente.

Un loc aparte în cuprinsul acestui studiu le-a revenit obiectivelor ce țin de reliefaarea obscurităților legale care creează în practică o incertitudine funcțională în ce privește identificarea unor soluții, iar pentru prevenirea tergiversărilor nejustificate în procedura de executare s-a propus de a modifica poziția lor în cadrul dispozițiilor legale potrivit gradului de dificultate în care, ca consecință, este pusă activitatea execuțională. Context în care sunt înaintate unele propuneri *de lege ferenda* menite să îmbunătățească cadrul legal în materia incidentelor procedurale.

Pe lângă faptul că în cadrul acestui studiu sunt proiectate unele îmbunătățiri ale legislației execuționale, sunt formulate și diferite propuneri cu caracter metodologic, care ar ghida executorii judecătorești în procesul de soluționare a dificultăților ce apar la derularea unor incidente procedurale, ceea ce va contribui la eliminarea controverselor jurisprudențiale ce apar în cauzele de contestare a actelor executorilor judecătorești.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Obiectivele prezentei investigații au fost realizate cu aplicarea celor mai răspândite metode de cercetare, cum ar fi: metoda istorică, în baza căreia s-a încercat de a elucida aspectele evolutive ale procedurii de executare silită; metoda comparativă prin intermediul căreia s-a efectuat o analiză a cadrului legal național în raport cu reglementările din unele coduri de procedură civilă europene; metoda prospectivă, în temeiul căreia s-a încercat a face un bilanț al tendințelor de dezvoltare și îmbunătățire a cadrului legal național în domeniul executării silite; metoda sistematică, care a servit drept suport la identificarea particularităților reglementare ale diferitelor incidente procedurale ale executării silite; metoda logică, în baza căreia au fost formulate unele concluzii asupra realităților juridice în domeniu și elaborate unele recomandări de îmbunătățire a legislației.

Sumarul capitolelor tezei. Teza este structurată în funcție de scopul cercetării și obiectivele trasate și cuprinde: *Introducere* – prezentând o argumentare a actualității temei cerce-

tate și a inovației științifice a acesteia; *trei capitole* – în care sunt examinate aspectele fundamentale ce țin de dezvoltarea detaliată a scopului și obiectivelor enunțate în Introducere; *Concluzii generale și recomandări* – ce rezumă tezele fundamentale propuse ca rezultat al cercetării desfășurate și propunerile de rigoare pentru dezvoltarea legislației autohtone; *Bibliografie* din 345 de titluri care cuprinde suportul documentar și doctrinar al tezei; declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Introducerea cuprinde fundamentarea și justificarea temei alese, relevarea actualității și importanței problemei abordate, formularea scopului și a obiectivelor tezei, evidențierea gradului de noutate științifică a rezultatelor obținute, argumentarea semnificației teoretice și a valorii aplicative a lucrării, precum și aprobarea rezultatelor cercetării.

În **Capitolul 1**, intitulat „*Analiza doctrinară a incidentelor în executarea silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă*”, sunt supuse unei analize minuțioase opiniile savanților autohtoni și străini care au cercetat instituția executării silite, cu evidențierea gradului de investigare a acestei problematice.

Printr-un subiect distinct din cadrul acestui capitol au fost nuanțate cele mai importante probleme care au fost supuse cercetării, cu precizarea aspectelor controversate din literatura de specialitate și identificarea obscurităților legale pe care autorul le-a depistat în cadrul diferitelor norme juridice.

Capitolul respectiv finalizează cu un rezumat al concluziilor, prin care sunt reliefate cele mai importante soluții ale autorului privind unele probleme cu caracter legal pe care literatura de specialitate autohtonă nu a reușit să le abordeze.

În **Capitolul 2** al lucrării, intitulat „*Repere conceptuale privind incidentele în procedura de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă*”, este supusă cercetării definiția legală a noțiunii de executare silită, care a fost examinată prin prisma unor definiții întâlnite în literatura de specialitate autohtonă și în cea străină în scopul de a aprecia gradul de cizelare a definiției legale. În consecință, a fost formulată o definiție proprie prin care s-a pretins de a o completa cu unele elemente definiției suplimentare ce acoperă esența juridică a acesteia. Printr-un subiect distinct din cadrul acestui capitol am încercat să conturăm limitele de extindere a exigențelor de conținut al unor principii specifice procedurii de executare silită, care generează în practică unele îndoieli asupra efectelor pe care le produc acestea în activitatea de executare silită.

Nuanță novațională pentru doctrina autohtonă au unele subiecte ce se referă la cele mai importante elemente definiției ale incidentelor procedurale ce pot să apară la etapa de executare silită, fără de care această entitate juridică și-ar știrbi din valoarea sa conceptuală.

Un subiect pe care am încercat să-l abordăm printr-o concepție analogică a procedurii civile îl constituie *Criteriile de clasificare a incidentelor procedurale*. Diversele repere de divizare a incidentelor procedurale sunt specificate cu luarea în calcul a realităților juridice desprinse din Codul de executare și din practica judiciară.

Capitolul respectiv finalizează cu selectarea celor mai esențiale concluzii axate pe unele motivații desprinse din controversele legale depistate în diferite reglementări și din ambiguitățile doctrinare asupra acestor subiecte.

În **Capitolul 3** al lucrării, intitulat „*Realități jurisprudențiale ce apar la intentarea procedurii de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă*”, sunt elucidate unele dintre cele mai răspândite incidente procedurale ce apar în activitatea execuțională. Dintre acestea, o abordare detaliată în cadrul capitolului respectiv și-a găsit refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare care prin esența sa juridică nu reprezintă o îngrădire a posibilității de valorificare a dreptului prescris în documentul executoriu, ci prevenirea unui abuz din partea creditorului sau ignorarea unei prescripții legale.

În cadrul acestui capitol au fost analizate și alte incidente, cum ar fi suspendarea procedurii de executare și întoarcerea executării silite – cel mai frecvent aplicate în practica execuțională, cărora am încercat să le conturăm limitele de extindere și situațiile excepționale care pot îngrădi sfera de aplicare a acestora. Capitolul respectiv finalizează cu unele concluzii desprinse din contextul subiectelor abordate, însoțite de constatări originale și soluții motivate asupra fiecărui incident în parte.

Concluziile generale și recomandările însumează o sistematizare a constatărilor formulate în cadrul investigațiilor, ținându-se cont de succesiunea subiectelor investigate. Aceste constatări sunt însoțite de cele mai esențiale propuneri *de lege ferenda* cu caracter legislativ, analitic și metodologic ce ar contribui la îmbunătățirea cadrului legal național în materia executării silite și ar completa programele analitice cu unele subiecte importante pentru viitorii juriști practicieni.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute își găsește exprimare în concluziile și recomandările expuse în lucrare. Prin aspectele lor conceptuale, majoritatea subiectelor supuse cercetării sunt dozate novăționale și vin să completeze doctrina națională cu noi concepte în materia procedurii de executare silită care până la etapa actuală nu și-au găsit o abordare proprie în programele analitice de la facultățile cu profil juridic.

Caracterul novăționale al lucrării derivă din însuși spectrul subiectelor supuse cercetării, care constituie o primă încercare de a aborda această categorie de probleme, fapt ce se confirmă pe fonul investigațiilor autohtone. Spectrul subiectelor analizate, prin valoarea lor analitică și

aplicativă, reprezintă nucleul tuturor impedimentelor ce apar în cadrul procedurii de executare silită și care în consecință știrbează din eficacitatea acestei activități procesuale.

Luând în considerare diversitatea problemelor supuse cercetării, ținem să precizăm că cea mai generoasă doză novatoare se regăsește în aprecierile și concluziile motivate asupra subiectelor supuse cercetării, însoțite de unele argumente cizelate prin prisma diferitelor reglementări și a principiilor fundamentale ale dreptului.

Sub acest aspect, este evident că conceptul structural al tezei constituie fundamentul novator, determinat de importanța subiectelor analizate, cum ar fi: elementele definitorii ale incidentelor procedurale; identificarea unor criterii proprii de clasificare a incidentelor ce apar la etapa de executare silită; stabilirea dificultăților ce apar la realizarea unor principii în cadrul procedurii de executare silită; stabilirea dimensiunilor juridice de extindere a incidentelor în activitatea execuțională și elaborarea unor soluții în vederea eliminării inadvertențelor legale în domeniu.

Întru realizarea obiectivelor prezentei lucrări au fost studiate aprofundat opiniile doctrine în materie de executare silită expuse în literatura de specialitate autohtonă și în cea străină utilizate la elaborarea diferitelor propuneri cu caracter doctrinar, legislativ și jurisprudențial care vin să cizeleze unele concepții privind diferite incidente procedurale.

Caracter novator au și soluțiile metodologice elaborate de noi, menite să faciliteze realizarea activităților procesuale în cadrul procedurii de executare silită și să eficientizeze activitatea execuțională în materie civilă.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în identificarea acelor dificultăți ce se întâlnesc în cadrul procedurii de executare silită atribuite de doctrină la categoria incidentelor procedurale, care, spre regret, n-au fost validate legal în calitate de incidente distincte, iar realitățile juridice în domeniu creează impedimente executorilor judecătorești în a le atribui prin analogie la unele temeuri legale. În scopul eliminării dificultăților din cadrul procedurii de executare silită, care prin elementele lor definitorii nu pot fi atribuite la categoria incidentelor procedurale din cauza că legiuitorul nu le-a recunoscut consecințele juridice, deși prin efectele lor acestea tergiversează realizarea activităților procesuale în activitatea execuțională, au fost elaborate unele propuneri *de lege ferenda*.

În contextul acestor investigații ne-am propus să scoatem în relief obscuritățile legale ce suprimă activitatea executorilor judecătorești și să elaborăm soluții pentru eliminarea acestora din unele reglementări ale Codului de executare.

Apreciind consecințele juridice pe care le generează unele inadvertențe legale în procesul de realizare a activităților de executare silită, am elaborat diferite propuneri având caracter metodologic, care pot servi drept reper informativ pentru executorii judecătorești în aplicarea

uniformă a legislației execuționale și care, în consecință, ar înlătura controversele jurisdicționale ce apar în cauzele de contestare a actelor procesuale din cadrul procedurii de executare.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a tezei. Ținând cont de spectrul subiectelor supuse cercetării, lesne se observă că în cuprinsul fiecărui subiect sunt abordate și unele aspecte ale tematicii care nu și-au găsit deocamdată o analiză detaliată în literatura de specialitate autohtonă.

Este evident că conceptul structural al lucrării conferă acesteia un dublu caracter novațional: primul vine să înfățișeze valoarea analitică a prezentei investigații pentru doctrina autohtonă, iar cel de-al doilea derivă din utilitatea constatărilor și a soluțiilor oferite în lucrare pentru practica execuțională și jurisprudența națională în materie de executare silită pe pricinile civile.

Pornind de la valoarea analitică a investigațiilor realizate, considerăm că însăși denumirea subiectelor face dovada importanței teoretice a lucrării, deoarece incidentele selectate și investigate, prin substanța lor conceptuală, vin să confirme autonomia acestei instituții de drept în cadrul cursurilor de executare silită, accentuându-se totodată necesitatea de a fi incluse ca teme distincte în programele analitice.

Pe lângă originalitatea conceptului structural, conținutul lucrării își atestă importanța teoretică și prin diversitatea constatărilor și concluziilor pe care le-am formulat în cadrul abordării diferitelor subiecte, dar și prin autenticitatea constatărilor noastre privind unele inadvertențe legale care creează incertitudine în aplicarea corectă și uniformă a prevederilor legale.

Valoarea teoretică a lucrării își găsește exprimare în conținutul unor sarcini realizate în lucrare care vin să acopere acel vid doctrinar ce persistă în literatura de specialitate autohtonă, cum ar fi: formularea definiției noțiunii de incidente în materia de executare silită; stabilirea unor criterii de clasificare a incidentelor procedurale ale activității execuționale; identificarea dificultăților ce apar la realizarea unor principii ale procedurii de executare; determinarea dimensiunilor juridice de extindere a unor incidente procedurale ce pot să apară în activitatea execuțională.

Importanța teoretică a unor subiecte elucidate în cadrul acestei lucrări consistă și în faptul că sunt expuse anumite sugestii privind unele reglementări ale Codului de executare care generează în practică confuzii și la care doctrina națională nu a reușit să găsească soluții unitare și motivate în baza principiilor fundamentale ale dreptului. Majoritatea recomandărilor formulate în teză cu titlu *de lege ferenda* sunt direcționate spre a îmbunătăți cadrul legal național în materie de executare silită și spre a elimina unele obscurități desprinse din diferite dispoziții legale, dar și spre a înlătura incertitudinea în ce privește modul de aplicare a legislației în materia incidentelor procedurale.

Deoarece la realizarea prezentului studiu au fost analizate diferite opinii privind noțiunea de executare silită, expuse în literatura de specialitate autohtonă și în cea străină, am încercat să

elaborăm propria definiție legală și doctrinară care ar include toate elementele definiției ale diferitelor incidente procedurale. Totodată, propunem și unele modificări terminologice menite să contribuie la reflectarea clară și corespunzătoare a situațiilor juridice analizate.

Caracterul practic al investigațiilor realizate în cadrul prezentei lucrări își confirmă valoarea aplicativă prin propunerile *de lege ferenda* expuse în cadrul fiecărui subiect, care pot servi ca suport analitic la elaborarea unor proiecte de legi privind modificarea și completarea Codului de executare în scopul eliminării obscurităților legale care creează impedimente în procesul de realizare a activității execuționale.

Pe lângă faptul că unele dintre propunerile *de lege ferenda* se referă în mod expres la îmbunătățirea legislației naționale în materie de executare silită, este de menționat că, până la o eventuală implementare efectivă a acestora în opera legislativă, unele dintre soluțiile propuse ar putea servi drept suport metodologic pentru executorii judecătorești care întâmpină în practică diverse dificultăți de ordin legislativ și metodologic.

Valoarea aplicativă a lucrării se regăsește și în concluziile și recomandările noastre care vin să contribuie, sub aspect îndrumativ, la soluționarea unor dificultăți ce apar în cadrul relațiilor dintre participanții la proces și executorul judecătoresc sau care au ca scop să prevină emiterea unor acte procedurale defectuoase.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Lucrarea a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept Privat a Facultății de Drept a Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, unde a fost analizată și prezentată spre susținere publică conform procedurilor regulamentare.

Unele aspecte abordate în prezenta lucrare au fost expuse în articole publicate în reviste de specialitate, iar altele au fost supuse discuțiilor în cadrul simpoziunilor și conferințelor științifice naționale și internaționale.

Propunerile *de lege ferenda* cu caracter legal au fost expediate și propuse cu titlu de recomandare Ministerului Justiției pentru a fi introduse ca modificări și completări în Codul de executare al Republicii Moldova, în Legea privind executorii judecătorești și în alte legi în domeniu, iar propunerile *de lege ferenda* cu caracter metodologic au fost înaintate Organizației Republicane a Executorilor Judecătorești pentru a fi selectate și dezvoltate în scopul elaborării unui ghid îndrumativ pentru executorii judecătorești.

Cât privește propunerile *de lege ferenda* cu caracter teoretic, acestea vor fi înaintate departamentelor și catedrelor de procedură civilă de la facultățile cu profil juridic din Republica Moldova pentru a completa programele analitice la cursurile de drept procesual civil și la cele de

teorie generală a executării silite (Ciclul I – licență și Ciclul II – masterat), dar și pentru a dezvolta unele teme prin prisma investigațiilor realizate de noi.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetărilor efectuate și-au găsit reflectare în 12 lucrări științifice publicate sub formă de articole în reviste de specialitate și în materialele conferințelor naționale și internaționale.

Cuvinte-cheie: incidente în executarea silită, principiul echității, principiul umanismului, principiul rolului activ al executorului judecătoresc, principiul disponibilității, incidente procedurale, incidente extraprocedurale, incidente provizorii, incidente definitive, refuzul în intentarea procedurii de executare, suspendarea procedurii de executare, întoarcerea executării silite.

1. ANALIZA DOCTRINARĂ A INCIDENTELOR ÎN EXECUTAREA SILITĂ A HOTĂRÂRIILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ

1.1. Studiul aspectelor definatorii ale executării silite în Republica Moldova

Apreciind valoarea analitică a lucrării prin prisma actualității sale pentru doctrina națională, considerăm că actualitatea tematicii abordate este determinată de caracterul novator al obiectivelor propuse de noi, deoarece prin conceptul structural al acestui demers științific s-a pretins de a scoate în relief cele mai stringente probleme cu care se confruntă executorii judecătorești în practică și ale căror consecințe juridice le suportă justițiabilii. Probleme care, spre regret, până în prezent n-au fost supuse unei investigații temeinice în literatura de specialitate autohtonă.

O dovadă cu nuanță legală a acestei afirmații derivă din însuși conținutul Codului de executare. Astfel, de la momentul intrării în vigoare a acestuia și până în prezent au fost adoptate peste 53 de legi în domeniu, în baza cărora au fost operate numeroase modificări și completări în Codul de executare, fără ca acestea să fi fost supuse în perioada corespunzătoare unei analize detaliate în scopul stabilirii finalităților juridice ale îmbunătățirilor aduse și determinării valorii aplicative pentru practica execuțională și jurisprudența națională.

Această realitate juridică nu ne stimulează convingerea că până la etapa actuală s-a reușit să fie eliminate din Codul de executare toate inadvertențele care generează dificultăți în activitatea procesuală din cadrul executării silite. Rămânem în speranța că în urma acestor modificări se vor reduce efectiv termenele de executare silită și vor fi prevenite impedimentele ce ar putea afecta activitatea execuțională.

Spectrul problemelor pe care ni le-am propus să le cercetăm este unul complex. Întreprindem o primă încercare în doctrina națională de a face o analiză aprofundată a unor incidente procedurale din cadrul etapei de executare silită. Prin obiectivele propuse dorim să scoatem în relief cele mai grave dificultăți ale procedurii de executare silită și prin aceasta să acoperim acel vid teoretic ce s-a creat în abordarea acestei tematici.

Pentru a spori valoarea analitică și practică a lucrării au fost elaborate cu titlu *de lege ferenda* unele soluții argumentate ce ar contribui la dezvoltarea instituției respective în cadrul cursului de procedură execuțională, iar inadvertențele pe care le-am depistat în procesul de realizare a investigațiilor au fost analizate prin prisma principiilor fundamentale ale procesului

civil. Totodată, propunem unele modificări care prin valoarea lor aplicativă ar contribui la îmbunătățirea cadrului legal în domeniu.

Întrucât procedura de executare silită reprezintă ultima etapă de valorificare a drepturilor subiective, fiind calificată în doctrină ca o fază accesorie a procedurii civile, este evident că de eficacitatea activităților execuționale realizate de către executorii judecătorești la această etapă va depinde posibilitatea de restabilire corespunzătoare a drepturilor creditorului care sunt recunoscute printr-o hotărâre judecătorească susceptibilă de a fi executată sau printr-un alt document executoriu.

Din aceste considerente, am găsit de cuviință să nuanțăm locul și rolul procedurii de executare în activitatea de înlăturare a justiției, constatând în acest sens că, pe lângă faptul că această etapă a procesului vine să contribuie la restabilirea efectivă a dreptului creditorului, ea reprezintă și un mijloc de realizare a dreptului obiectiv, contribuind totodată la consolidarea legalității și la sporirea rolului statului în înlăturarea justiției.

În Capitolul 2 al prezentei lucrări facem o analiză a unor aspecte teoretice ale procedurii de executare silită, care până la etapa actuală n-au fost elucidate pe deplin în doctrina națională, dar care prin valoarea lor analitică vin să scoată în relief unele elemente definiții atât ale procedurii de executare, cât și ale definițiilor doctrinare date incidentelor procedurale.

Un obiectiv important desprins din contextul acestui capitol rezidă în efectuarea unui studiu al celor mai răspândite definiții ale procedurii de executare silită atestate în literatura de specialitate autohtonă și în cea străină, pentru a aprecia gradul de perfecțiune a reglementărilor autohtone vizând această problemă și a înlătura inadvertențele ce se conțin în conținutul dispozițiilor legale. În acest sens, am intenționat să stabilim cele mai principale elemente definiții ale ultimei etape procesuale de restabilire a drepturilor subiective.

Referindu-ne la definiția expusă în art. 10 din Codul de executare, am stabilit că legiuitorul nu a reușit să cuprindă în ea toate elementele definiții ale procedurii de executare silită, ceea ce generează unele îndoieli privind dimensiunile juridice de extindere a activităților procesuale și determinarea momentului de încetare a acesteia, fapt ce nu ne permite să agreăm unele elemente definiții care nu reflectă în mod corespunzător esența juridică a acestei etape procesuale.

În scopul eliminării acelor obscurități strecurate în dispoziția art. 10 din Codul de executare, propunem, cu titlul *de lege ferenda*, o definiție proprie a executării silite, prin care am încercat să nuanțăm cele mai importante elemente definiții ale procedurii de executare silită în baza cărora pot fi stabilite categoriile activităților procesuale pe care executorul judecătoresc urmează

să le realizeze în cadrul acestei faze a procesului civil, accentul fiind pus pe aspectele ce caracterizează esența acestei etape procesuale.

Un loc aparte în Capitolul 2 al acestei lucrări a fost rezervat elucidării unor principii proprii procedurii de executare silită, care prin exigențele lor de conținut vin să coordoneze unele activități procesuale pe care le realizează executorii judecătorești în cadrul acestei proceduri, constituind totodată un sistem de referințe ce vin să acopere vidul legislativ în domeniu.

Întrucât exigențele regulamentare referitoare la volum nu ne permit efectuarea unor investigații mai detaliate ale tuturor principiilor care contribuie esențial la restabilirea drepturilor subiective din cadrul procedurii de executare, abordarea acestui subiect a fost limitată la anumite principii care stau la baza activității execuționale.

Principalul criteriu care ne-a determinat să reducem investigațiile doar la anumite principii l-a constituit valoarea lor aplicativă și gradul de intervenție în activitatea executorilor judecătorești, precum și cel de interferență a acestora cu conceptul structural al tezei.

O problemă importantă cu nuanță instituțională ce ține de eficacitatea procedurii de executare constă în elucidarea exigențelor de conținut ale unui așa principiu ca rolul activ al executorului judecătorec, care prin esența sa juridică reprezintă un principiu special și propriu dreptului execuțional.

Întrucât tematica tezei se referă la incidentele procedurii de executare, este evident că un loc deosebit în cadrul acestui capitol i-a revenit analizei elementelor definitorii ale incidentelor procedurale care prin esența lor juridică reprezintă substanța conceptuală pentru celelalte subiecte, deoarece ar fi fost imposibil a determina dimensiunile juridice ale fiecărui incident supus investigării fără a fi stabilite componentele structurale ale acestei entități juridice. Pentru realizarea acestui obiectiv, a fost efectuată o sinteză analitică a celor mai răspândite definiții doctrinare ale incidentelor procedurale pentru a scoate în evidență principalele elemente definitorii ale acestora. În același rând, am încercat să determinăm finalitățile juridice ale unor reglementări în domeniu ce determină limitele de extindere a acestor dificultăți în practica execuțională, ceea ce ne-a permis, indirect, să apreciem gradul de cizelare a definiției expuse în art. 10 din Codul de executare și să elaborăm o definiție proprie.

Pe baza elementelor definitorii ale noțiunii de incidente procedurale au fost determinate și cauzele care îngăduiesc posibilitatea executorilor judecătorești de a aplica analogia legii în cazul unor impedimente ce afectează derularea în mod corespunzător a procedurii de executare. Am stabilit în acest sens că lipsa unei validări legale a consecințelor juridice ale impedimentelor respective interzice aplicarea analogică a unor dispoziții legale.

Spre exemplu, în cazul apariției unor dificultăți, cum ar fi cererea înaintată instanței de judecată de către o parte la procedura de executare silită de a i se explica hotărârea judecătorească¹, incident pentru care legiuitorul nu a omologat careva consecințe juridice pentru procedura de executare, executorul nu va putea să dispună din oficiu suspendarea procedurii de executare, deoarece art. 71 din Codul de executare nu prevede o astfel de prerogativă procesuală.

În virtutea acestui obiectiv, am încercat să dăm o apreciere unor definiții doctrinare ale incidentelor procedurale, acestea fiind analizate prin optica a două elemente definitorii: primul element definitoriu se referă la dificultățile ce derivă din împrejurările de ordin obiectiv și/sau subiectiv care pot să apară în cadrul procedurii de executare și care creează unele impedimente la derularea normală a acesteia, iar cel de-al doilea element îl constituie consecințele juridice pe care le generează aceste dificultăți asupra procedurii de executare silită, care în mod obligatoriu trebuie să fie validate de legiuitor; în caz contrar, rolul decisiv în ce privește continuarea procedurii de executare revine instanței de judecată.

Întru eliminarea acestor dificultăți conceptuale, am elaborat, cu titlul *de lege ferenda*, o definiție proprie a incidentelor procedurale ale executării silite, în care sunt conturate cele mai importante elemente definitorii ale dificultăților procedurale ce derivă din împrejurările de ordin obiectiv și subiectiv și care creează unele impedimente la derularea normală a procedurii de executare.

Un alt obiectiv, nu mai puțin important după conținutul său, ce vine să dozeze actualitatea tezei cu un element novățonal pentru doctrina națională, având ca sarcină și stabilirea limitelor de extindere a incidentelor procedurale în activitatea execuțională, rezidă în clasificarea incidentelor procedurale ale executării silite, în acest sens fiind specificate diferite criterii de clasificare a acestora.

Prin esența sa juridică, clasificarea incidentelor procedurale prezintă un dublu interes: primul se referă la importanța teoretică a acestui subiect prin completarea doctrinei naționale cu unele cercetări utile pentru cadrul didactic, iar cel de-al doilea se referă la valoarea aplicativă a constatărilor doctrinare referitoare la unele varietăți de incidente în scopul stabilirii limitelor și modului de extindere a efectelor juridice ale fiecărui incident.

Întru menținerea coerenței conceptuale a elementelor definitorii ale incidentelor procedurale din cadrul executării, sunt nuanțate unele criterii de clasificare a acestor varietăți de inci-

¹ Cu titlu de ilustrare: atât art. 251 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, cât și art.71 din Codul de executare oferă părților sau executorului judecătoresc posibilitatea de a solicita instanței de judecată explicarea hotărârii. Însă, pentru realizarea acestei activități procesuale la etapa de executare silită legiuitorul nu a stabilit ce măsuri procedurale va întreprinde executorul judecătoresc pe perioada când instanța de judecată va examina cererea de explicare a hotărârii judecătorești.

dente care au fost identificate prin prisma elementelor definitorii și a unor particularități ale împrejurărilor obiective și subiective care fac imposibilă îndeplinirea în mod corespunzător a documentului executoriu.

Deoarece problema ce ține de clasificarea incidentelor procedurale la etapa de executare silită nu a fost supusă unor studii în doctrina națională, în scopul de a acoperi acest vid, în teză am formulat propuneri *de lege ferenda* cu caracter analitic care vin să completeze doctrina națională cu unele repere teoretice privind clasificarea incidentelor procedurale în cadrul procedurii de executare.

Caracterul novățonal al acestei investigații se manifestă sub două aspecte: primul se referă la identificarea unor criterii de clasificare a incidentelor procedurale prin prisma finalităților juridice ale împrejurărilor (obiective și subiective) care afectează derularea normală a procedurii de executare, iar cel de-al doilea aspect se referă la individualizarea categoriilor de incidente procedurale la care se atribuie fiecare incident în parte, care în unele cazuri diferă de cele recunoscute în literatura de specialitate.

Chiar dacă în aparență această preocupare pare a avea un caracter pur teoretic, totuși în realitate valoarea ei poate fi privită prin optica unui dublu interes: primul interes, cel teoretic, vizează individualizarea unor particularități specifice anumitor categorii de incidente care au format suportul conceptual al unor criterii de clasificare a incidentelor procedurale, iar cel de al doilea, interesul practic, se desprinde din finalitatea juridică a fiecărui criteriu de clasificare și vine să determine limitele și modul de extindere a fiecărei categorii de incidente asupra activităților execuționale.

În lucrare se dă o apreciere analitică a criteriilor de clasificare elucidate în doctrina română, pe care unii autori le-au analizat prin prisma vechii legislații procesual civile, stabilind că acestea diferă după conținut și modul lor de realizare de incidentele omologate de Codul de executare al Republicii Moldova.

Ținând cont de numărul redus de studii axate pe acest subiect atât în doctrina autohtonă, cât și în cea străină, am încercat să facem o analiză a clasificării incidentelor procedurale din cadrul executării silită pe baza unor criterii desprinse din modul de extindere a efectelor juridice ale fiecărei categorii de incidente, luând totodată în considerare și unele criterii care au fost recunoscute de doctrina procesual civilă.

Reieșind din dificultățile ce se întâlnesc în practica execuțională, ale căror consecințe juridice legiuitorul nu a reușit până în prezent să le valideze, considerăm că ar fi binevenit să conturăm un criteriu distinct de clasificare a incidentelor procedurale – în funcție de modul de validare a consecințelor juridice, recunoscând în acest sens două varietăți de incidente: 1) inci-

dente perfecte, pentru care legiuitorul a validat împrejurările obiective și subiective ce fac imposibilă derularea normală a procedurii de executare și 2) incidente imperfecte, la categoria cărora se atribuie acele împrejurări obiective sau subiective ce creează impedimente la derularea în mod corespunzător a procedurii de executare, însă legiuitorul nu le-a recunoscut expres consecințele juridice.

Motivul care ne-a determinat să invocăm acest criteriu de clasificare a incidentelor procedurale îl constituie existența unor împrejurări obiective recunoscute de legislație, cum ar fi: corectarea erorilor materiale, succesiunea părților în drepturi procedurale, schimbarea modului de executare a hotărârii judecătorești etc., împrejurări pentru care legiuitorul nu a stabilit careva consecințe juridice.

Un spațiu de investigare generos după valoarea obiectivelor propuse spre cercetare, care preia cea mai mare parte din greutatea novațională a tezei, revine Capitolului 3, intitulat „*Realități jurisprudențiale ce apar la intentarea procedurii de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă*”. În cadrul acestui compartiment sunt reliefate unele incidente ce apar în activitatea execuțională, care au fost selectate în funcție de intensitatea survenirii lor la această etapă de restabilire a drepturilor creditorului.

Prin conceptul său structural, acest capitol reprezintă nucleul teoretico-practic al prezentei lucrări datorită spectrului de probleme ce au fost supuse cercetării, justificând totodată și actualitatea analitică a lucrării reflectată pe fonul doctrinei autohtone, dar și utilitatea ei practică pentru activitatea execuțională și jurisprudența națională.

Realizarea obiectivelor propuse în acest capitol vine să deznoade unele probleme ce apar în practica execuțională referitor la realizarea incidentelor supuse cercetării. Pe lângă valoarea lor analitică, aceste obiective capătă și o valoare aplicativă, asigurând astfel lucrării calitatea de suport metodologic pentru executorii judecătorești.

Așadar, în acest capitol se face o analiză a celor mai răspândite incidente procedurale întâlnite în practica execuțională, acestea fiind ilustrate cu diferite soluții controversate din jurisprudența națională, la care venim cu unele recomandări de ordin metodologic și cu propuneri *de lege ferenda* în scopul îmbunătățirii legislației în domeniu.

Întrucât rigorile de volum stabilite de regulament pentru aceste categorii de lucrări îngădesc conținutul tezei la anumite limite de pagini, unele incidente procedurale n-au putut fi analizate multiaspectual. Prin urmare, cele care și-au găsit abordare au fost selectate în funcție de intensitatea răspândirii lor în practica execuțională.

Un loc distinct în analiza incidentelor selectate i-a revenit ***refuzului în intentarea procedurii de executare***, care în aparență generează unele îndoieli privind apartenența acestuia la

materia procedurii de executare. Rațiunea acestei ipoteze se deduce din concepția procedurii de executare în calitate de fază a procesului civil, iar prin simetria acestei deducții s-ar prezuma faptul că dacă procesul civil a fost deja intentat, atunci care ar mai fi necesitatea de a depune o altă cerere de intentare a procedurii de executare?

Întru a combate această incertitudine, ne vom referi la dispoziția art. 4 din Codul de executare, în care se menționează că „creditorul dispune de dreptul de a cere executarea silită a documentelor executorii”, ceea ce ar însemna că acest incident derivă din realizarea disponibilității materiale a dreptului creditorului de a pretinde valorificarea dreptului său prescris într-un document executoriu pentru situația când debitorul nu a dorit să execute benevol obligația prescrisă în acest document.

O altă doză de incertitudine ce generează refuzul de a intenta procedura de executare poate fi desprinsă din conceptul terminologic al acestei entități juridice. Astfel, se prezumă că aceasta poate dobândi calitatea de incident procedural la etapa de executare silită numai în cazul când impedimentele ce afectează desfășurarea normală a procedurii de executare survin după momentul în care procedura a fost intentată. Însă, dacă reieșim din conținutul definiției de incident, stabilim că la acesta se pot atribui și împrejurările ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare, ceea ce în consecință justifică autonomia conceptuală a refuzului de primire a cererii de intentare a procedurii de executare în calitate de incident distinct.

Analizând finalitatea juridică a acestui incident, ținem să precizăm că prin esența sa conceptuală el nu poate fi calificat ca o îngrădire a dreptului la apărare sau a accesului liber la justiție, deoarece prin validarea acestei prerogative procesuale s-a pretins de a disciplina creditorul în privința realizării opțiunii de valorificare a dreptului prescris în documentul executoriu în conformitate cu cerințele prevăzute de legislația execuțională și de a preveni abuzul de drept la această etapă de restabilire a dreptului subiectiv al acestuia.

Apreciind efectele juridice ale temeiurilor de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, am considerat necesar de a face o delimitare terminologică pe care legiuitorul a realizat-o în cadrul Codului de procedură civilă, adică între refuzul în primirea cererii de chemare în judecată și restituirea cererii de chemare în judecată.

Analizând esența temeiului de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, introdus prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23.09.2016 [185], care se referă la faptul că debitorul a executat obligația prescrisă în documentul executoriu, considerăm oportun acest temei, deoarece în practică există situații când debitorul în realitate și-a executat obligația sa, însă creditorul, din necunoștință sau cu rea-credință, solicită intentarea procedurii de executare, ceea ce în consecință ar putea afecta drepturile debitorului prin activitățile de urmărire a

bunurilor acestuia sau prin alte interdicții pe care le poate aplica executorul în cadrul procedurii de executare.

Un alt incident dintre cele mai răspândite în practica execuțională, care și-a meritat locul în cadrul acestei selecții, constă în **amânarea unor activități execuționale**. Necesitatea analizei acestuia este condiționată de dificultățile conceptului terminologic pe care legiuitorul l-a omologat în Codul de executare, precum și de dificultățile ce apar la realizarea acestui incident în practică.

Spre deosebire de refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, amânarea are un caracter mai supletiv, a cărei realizare depinde de unele împrejurări subiective condiționate de atitudinea părților în cadrul realizării unor activități execuționale sau de rolul arbitrar al executorului judecătoresc, ținându-se cont de interesele părților sau ale altor participanți la procedura de executare.

Importanța acestei probleme nu poate fi redusă doar la aspectul ei formalist, deoarece acesta are ca scop să legitimeze respectiva acțiune procesuală, dar miezul situației trebuie să fie dedus din armonia intereselor părților realizată în scopul prevenirii încălcării unor drepturi ale participanților la procedura de executare ca condiție obligatorie de respectare a principiului echității în activitatea execuțională. Întrucât în alin. (2) art. 76 din Codul de executare legiuitorul menționează expres că motivele care stau la baza suspendării nu pot servi drept temei de amânare a executării, considerăm că pentru aplicarea acestui incident se impun ca necesare unele tălmăciri metodologice privind modul de realizare și limitele de extindere în practica execuțională.

Un alt incident care, în viziunea noastră, este cel mai răspândit și mai controversat, după cum le invocă în unele situații debitorii, îl constituie **suspendarea procedurii de executare**, care generează diferite dificultăți în activitatea execuțională. Complexitatea acestui incident derivă și din varietatea motivelor de realizare, pe care legiuitorul le-a grupat în două categorii, adică: suspendarea obligatorie și suspendarea facultativă. Potrivit unor doctrinari autohtoni¹, unele dintre motivele menționate la suspendarea obligatorie urmează să fie înlocuite cu unele dintre motivele de la suspendarea facultativă.

Reieșind din spectrul temeiurilor legale expuse în Codul de executare, ținem să precizăm că în cadrul doar al unui compartiment din teză este imposibil a efectua o analiză detaliată a fiecărui incident în parte, deoarece dacă e să abordăm valoarea conceptuală a fiecărui incident prin prisma dreptului material, atunci, ținând cont de exigențele regulamentare privind volumul, este imposibil a ne încadra în volumul unei teze de doctorat.

¹ Cu titlu de precizare: în doctrina autohtonă, unii autori, apreciind valoarea juridică a temeiului de suspendare facultativă pe motivul înaintării de către un terț a unei acțiuni privind ridicarea sechestrului, consideră că acesta urmează să fie trecut în categoria temeiurilor de suspendare obligatorie, fiind înlocuit pe motivul reorganizării persoanei juridice [32, pp. 382-385].

Nu mai puțin important în raport cu cele analizate *supra*, care prin valoarea sa aplicativă și jurisprudențială și-a meritat locul printre cele mai stringente probleme ce apar în activitatea execuțională, este incidentul **întoarcerea executării silite**, care prin finalitatea sa știrbează din autoritatea lucrului judecat al actelor de dispoziție ale instanțelor judecătorești, restabilind în consecință acea echitate procesuală și materială pe care debitorul a pretins-o încă de la intentarea procesului civil.

Importanța științifică a acestui incident procedural este justificată prin valoarea sa aplicativă ce derivă din modul și complexitatea activităților procesuale care, la rândul lor, vin să înlăture consecințele juridice ale abuzului de drept de a avea acces la justiție din partea creditorului, abuz prin care a fost prejudiciat debitorul, astfel creându-se, cu concursul instanțelor de judecată și al executorului judecătoresc, o situație de îmbogățire nejustificată.

Concluzionând asupra incidentelor elucidate în cadrul acestui capitol, ținem să precizăm că diversitatea lor nu acoperă pe deplin toate impedimentele ce apar în activitatea execuțională, iar investigațiile realizate asupra celor mai răspândite nu acoperă toate impedimentele de ordin legal și metodologic care duc la tergiversarea procedurii.

1.2. Analiza publicațiilor științifice axate pe unele incidente ale executării silite

Deoarece printre obiectivele propuse spre realizare în prezenta lucrare un loc deosebit revine suportului doctrinar ce a stat la baza tuturor constatărilor și concluziilor formulate în conținutul tezei, este evident că, pentru a stabili gradul de cercetare a problemelor referitoare la incidentele ce apar în cadrul procedurii de executare, este necesar de a face un studiu al suportului analitic relevant subiectelor abordate ce ne-ar permite să determinăm modul și limitele de extindere a incidentelor selectate asupra activității execuționale.

Făcând o inventariere a surselor analitice în domeniul incidentelor executării silite ținem să precizăm că atât doctrina națională, cât și cea străină nu conține suficiente studii axate pe aceste probleme, ceea ce ne-a și determinat să abordăm unele aspecte ale celor mai răspândite incidente procedurale în practica execuțională, abordare care își simțea necesitatea chiar de la momentul adoptării Codului de executare, astfel acoperind acest vid din literatura de specialitate autohtonă.

La elucidarea subiectelor din cadrul prezentei lucrări un loc deosebit revine **doctrinei române** în materie de executare silită care, spre deosebire de doctrina autohtonă și cea rusească, dispune de unele surse detaliate în materie de executare silită. Analizate sub aspect comparativ cu doctrina franceză, italiană, germană, lucrările autorilor români abordează cele mai importante probleme în materia executării silite.

Prin contribuția lor analitică autorii români au pus primele pietre la construirea edificiului teoriei generale a executării silite în calitate de disciplină distinctă care ulterior și-a dobândit chiar și o autonomie curriculară în programele de studii de la facultățile cu profil juridic.

Printre înaintașii școlii române care au adus o contribuție impunătoare la dezvoltarea teoriei generale a executării silite un loc deosebit revine iluștrilor proceduriști Eugen Herovanu [146; 147], Demetru Negulescu [212; 213; 214], Constantin Sion [250], George Tocilescu [275], Petre Vasilescu [284; 285], Victor Cădere [46], Grațian Porumb [235; 236; 237], Ilie Stoenescu [256-261], Savelly Zilberstein [289; 290; 291]. Prin originalitatea concluziilor și motivația soluțiilor ei au reușit să consoleze conceptele fundamentale ale acestei etape procesuale.

Printre primele contribuții care vin să pună fundamentele conceptuale ale procedurii de executare silită un rol important în dezvoltarea acestei probleme revine autorului **Demetru Negulescu**, care în tratatul său *Procedură civilă* a rezervat două volume procedurii de executare silită [213, p. 58]. Primul se referă la principiile generale ale executării silite, iar cel de-al doilea volum este dedicat unui incident procedural validat de legislația română, cum ar fi „*teoria popririi*”.

În volumul I al *Executării silite* autorul citat *supra* formulează o definiție originală a executării silite, considerând-o „totalitatea regulilor prin care forța publică este pusă în mișcare pentru a face să se respecte drepturile atribuite sau recunoscute creditorilor, care constituie cea mai importantă parte a procedurii numită executarea silită” [212, p. 5]. Astfel, prin simplitatea definiției, Negulescu a încercat să cuprindă în ea ambele aspecte ale acestei activități procesuale, conturând totodată rolul ei de procedură importantă în procesul civil. Autorul elucidează spiritul legilor de executare silită, condițiile de a se putea face o urmărire, titlurile în baza cărora se poate urmări, bunurile asupra cărora se poate face urmărirea, regimul juridic al cauțiunii, obstacolele la urmărire și contestațiile în materie silită. La elucidarea problemei ce ține de obstacolele care pot afecta urmărirea Negulescu pune accent pe acordarea termenului de grație până la pornirea urmăririi și după pornirea acesteia, precizând în acest sens că părțile pot să renunțe la acest termen printr-un contract de tranzacție.

Volumul II al *Executării silite* este dedicat teoriei popririi, care prin esența sa juridică constituie un incident procedural distinct validat de doctrina română, dar care nu și-a găsit o aplicare efectivă în practica execuțională națională [214, pp. 5-262]. În acest volum autorul a elucidat într-un mod detaliat condițiile de valabilitate a popririi și cele mai stringente probleme privind acest incident, cum ar fi: procedura popririi, contestații în materie de poprire, efectele popririi în cadrul procedurii de executare etc.

Un valoros aport la realizarea investigațiilor unor subiecte din cadrul prezentei lucrări atribuim lucrărilor ilustrului procedurist **Eugen Herovanu**, printre care sunt de menționat *Principiile procedurii judiciare* [147] și *Teoria execuțiunii silite* [146]. Prin valoarea lor analitică aceste lucrări au servit drept repere teoretice la elucidarea unor aspecte privind elementele definatorii ale executării silite, precum și limitele de extindere a unor incidente procedurale din cadrul procedurii de executare.

În *Teoria execuțiunii silite* autorul a proiectat conceptul structural al acestei materii, dezvoltând totodată și cele mai principale instituții ale executării silite prin prisma diferitelor teorii ale doctrinarilor francezi, germani, englezi etc., în baza cărora și-a cristalizat cele mai originale opinii ce au fost preluate de ascendenții în domeniu [146, pp. 5-210].

Chiar dacă în această lucrare nu sunt abordate careva teme referitoare la incidentele procedurale ale executării silite, ținuta academică a lucrării nu ne permite să pășim peste valoarea ei analitică, grație căreia au fost posibile unele calificări pe care le-am expus în cadrul prezentei teze. Mai mult ca atât, lucrarea ilustrului procedurist E. Herovanu a contribuit, prin suportul său conceptual, la renovarea edificiului acestei materii și va servi, considerăm, drept reper la elaborarea ulterioarelor cursuri.

Un loc aparte în cuprinsul acestei lucrări autorul a rezervat problemelor referitoare la măsurile conservatoare care vin să asigure îndeplinirea în mod corespunzător a documentului executoriu. Herovanu divizează activitățile procesuale în două categorii: 1) proceduri autonome și 2) proceduri accesorii, nuanțând în acest sens particularitățile realizării actelor procedurale în procesul de efectuare a executării silite.

Originalitatea opiniilor autorului citat *supra* cu privire la diferite instituții ale procedurii de executare rezidă în faptul că, fiind axate pe studii comparative din doctrina franceză, germană, italiană, își mențin până în prezent valoarea teoretică constituind pentru noi repere motivatoare la argumentarea diferitelor propuneri *de lege ferenda*.

O contribuție deosebită la dezvoltarea instituțiilor executării silite a adus renumitul procedurist **Grațian Porumb**, care prin lucrarea sa *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale* [237] vine să completeze doctrina română cu un studiu detaliat al celor mai stringente probleme întâlnite în activitatea execuțională și să fundamenteze oportunitatea acestui curs de drept execuțional.

Considerăm că prin conceptul structural al lucrării în cauză autorul a ajustat elementele executării silite la legislația procesuală în vigoare la acel moment, etalonând totodată anumite instituții de drept la exigențele practicii execuționale. Sistematizarea coerentă a temelor supuse

cercetării a asigurat o înțelegere mai clară a acestora și menținerea ulterioară a coexistenței didactice, preluată și de alți autori.

În cursul respectiv de *Teoria generală a executării silite* autorul a abordat unele aspecte introductive ce țin de aprecierea locului executării silite în cadrul procesului civil, precizând interferența acestei activități cu acțiunea civilă. Iar într-un capitol distinct elucidează particularitățile realizării principiilor dreptului procesual civil în activitatea execuțională, evidențiind unele excepții care justifică utilitatea practică a acestora. În acest sens, G. Porumb sistematizează următoarele principii: principiul legalității, principiul egalității în fața justiției, principiul disponibilității, principiul publicității, principiul oralității, principiul contradictorialității, principiul dreptului la apărare, principiul rolului activ al executorului judecătoresc etc. [237].

În secțiunea a VII-a din lucrarea menționată autorul scoate în relief cele mai răspândite impedimente temporare și definitive ce apar la etapa de executare a hotărârilor judecătorești. Tot aici el specifică diverse cauze ce temporizează pornirea executării silite, suspendarea cursului executării silite, primirea executării silite. Ia în vizor beneficiul de discuțiune și beneficiul de diviziune, prescripția dreptului de a cere executarea silită etc., formulând concluzii motivate cu privire la diferite aspecte de înlăturare a dificultăților pe care le pot întâlni executorii în procesul de realizare a anumitor activități procesuale.

Nu mai puțin important după valoarea sa analitică este *Tratatul teoretic și practic de procedură a executării silite* [256], elaborat de renumiții proceduriști **Ilie Stoenescu**, **Artur Hilsenrad** și **Savelly Zilberstein**. Prin conceptul său structural *Tratatul* reprezintă o continuare a dezvoltării acestei discipline juridice, în el fiind abordate cele mai esențiale coordonate teoretice și practice ale procedurii de executare silită în materie civilă prin prisma unor reglementări juridice existente la acel moment.

Printre diversitatea problemelor elucidate în cadrul acestei lucrări autorii conturează o definiție originală a acestei entități juridice, considerând că „*executarea silită – sau urmărirea silită – este o procedură prin mijlocirea căreia titularul unui drept (subiectiv) recunoscut printr-un titlu executoriu constrânge, cu ajutorul organelor de stat competente, pe acel care îi încalcă dreptul să execute prestația specificată în titlu, asigurându-se, în felul acesta, respectarea dreptului și restabilirea ordinii de drept încălcate*” [256, p. 21]. Astfel, la definirea executării silite autorii au pus accentul pe două rațiuni: prima se referă la valorificarea de către titular a dreptului subiectiv, iar cea de-a doua, având un interes mai general, se atribuie la consolidarea legalității, opțiune agreată, de regulă, de majoritatea autorilor contemporani.

Este apreciabil faptul că îndată după adoptarea noului Cod de procedură civilă iluștrii proceduriști români Ion Deleanu, Ioan Leș, Gabriel Boroș, Viorel Mihai Ciobanu au reușit să

elaboreze într-un timp restrâns tratate și comentarii asupra Codului de procedură civilă, în care au reliefat carențele legiuitorului ce s-au strecurat în unele dispoziții legale, elaborând soluții și sugestii privind ocolirea dificultăților de aplicare și eliminare a inadvertențelor legale [110; 111].

Astfel, o contribuție substanțială la dezvoltarea teoriei generale a executării silite revine autorilor *Savelly Zilberstein* și *Viorel Mihai Coibanu*. În lucrarea *Tratat de executare silită* aceștia au dezvoltat și au ajustat unele instituții ale teoriei executării silite prin prisma legislației în vigoare la moment, suplinind totodată Tratatul respectiv cu unele subiecte esențiale pentru activitatea execuțională cizelate conform unor soluții unitare din jurisprudența română [291, pp. 207-250].

Într-un capitol distinct autorii lucrării citate *supra* au efectuat o analiză mai detaliată a unor incidente procedurale ale executării silite, cum ar fi: suspendarea executării silite care, la rândul ei, este analizată prin prisma modului de realizare, adică: suspendarea acordată de creditor, suspendarea acordată de instanța de judecată și suspendarea acordată de alte organe decât instanțele judecătorești [291, pp. 235-240].

Un moment important pe care îl putem desprinde din contextul acestui Tratat îl constituie preocuparea autorilor de a face o analiză a unor aspecte procesuale ale întoarcerii executării silite, analizate în conformitate cu modificările de rigoare, însoțită de nuanțarea unor elemente conceptuale care identifică particularitățile specifice acestora și complexitatea mecanismului juridic de realizare a acestui incident procedural.

O altă lucrare cu o nuanță mixtă, adică teoretico-practică, a cărei contribuție s-a dovedit a fi impunătoare la analizarea celor mai importante probleme ale procedurii de executare silită, a fost elaborată de eminentul procedurist *Ioan Leș*. Este vorba despre *Legislația executării silite* [195], lucrare în care sunt elucidate, sub un dublu aspect, prevederile vechiului Cod de procedură civilă ce se referă la materia executării silite. Autorul evidențiază unele obscurități legale, însoțite de soluții motivate care nu și-au diminuat valoarea aplicativă chiar după adoptarea noului Cod de procedură civilă.

Prin comentariile aduse unor dispoziții ale Codului de procedură civilă, autorul vine să facă unele explicații originale privind dimensiunile juridice ale prevederilor legale, reliefând cele mai controversate aspecte ale reglementărilor legale și oferind soluții argumentate pe baza principiilor fundamentale. Totodată, nuanțează diferite excepții procedurale care restrâng limitele aplicative ale reglementărilor legale.

Fără a întrerupe firul logic, deducem că, chiar dacă după adoptarea noului Cod de procedură civilă al României procedura de executare silită nu și-a dobândit un cadru legal propriu, totuși reglementările din noul Cod vin să acopere toate problemele practicii execuționale,

păstrându-se totodată coerența între instituțiile de drept procesual și instituțiile speciale ale procedurii execuționale.

După adoptarea noului Cod de procedură civilă, ilustrul procedurist **Ioan Leș** elaborează o altă lucrare valoroasă cu denumirea *Tratat de drept procesual civil* [189]. Constituită din două volume, aceasta a fost actualizată la noile reglementări. Autorul realizează o analiză temeinică a instituțiilor dreptului procesual civil, în general, însoțită fiind de un studiu special al problemelor referitoare la procedura de executare silită.

În volumul II al Tratatului în cauză Ioan Leș (în calitate de coordonator) a atribuit un spațiu generos materiei executării silite care a fost elucidată de către profesorul și proceduristul-practician **Eugen Hurubă** [167]. Dânsul abordează majoritatea problemelor specifice teoriei generale a executării silite, făcând unele aprecieri cu privire la limitele de extindere a prevederilor legale ale diferitelor instituții de drept.

În volumul II, Eugen Hurubă realizează un studiu detaliat al diferitelor aspecte ale procedurii de executare silită, inserând în cadrul noțiunilor introductive unele motivații originale referitoare la justificarea executării silite în calitate de a doua fază a procesului civil. În acest sens menționează că „dreptul de acces la justiție ar fi lipsit de eficacitate dacă ordinea juridică a statului de drept ar permite ca un înscris căruia legea îi recunoaște puterea executorie să rămână fără substanță în dauna uneia dintre părți” [167, p. 479], ceea ce înseamnă că executarea silită reprezintă un indiciu de determinare a gradului de accesibilitate la justiție.

În același volum E. Hurubă formulează o definiție proprie a procedurii de executare, axând suportul definitoriu pe opțiunea creditorului de a-l constrânge patrimonial pe debitor prin intermediul executorului judecătoresc în scopul realizării efective a drepturilor statornicite într-un titlu executoriu, nuanțând totodată unele principii relevante executării silite, cum ar fi: principiul excepționalității executării silite [167, p. 485], care prin esența sa conceptuală reprezintă suportul caracterului facultativ al acestei faze procesuale, autorul precizând în acest sens că executarea de bunăvoie a hotărârii judecătorești reprezintă regula, iar executarea forțată constituie excepția de la regulă; principiul rolului și răspunderii statului în faza de executare silită pe care autorul l-a desprins din dispoziția art. 626 NCPC cu motivarea esenței de conținut prin prisma jurisprudenței europene; principiul rolului activ al executorului judecătoresc a cărui esență autorul o motivează prin prisma obligațiilor funcționale ale executorului judecătoresc de a întreprinde toate activitățile admise de legislație în scopul valorificării integrale și în termen a creanței prescrise în documentul executoriu.

În Capitolul VI al acestei lucrări E. Hurubă realizează un studiu detaliat al incidentelor ce apar în cursul executării silite. În același rând, abordează probleme ce vizează: prescripția drep-

tului de a cere executarea silită, primirea executării silite, amânarea executării silite, suspendarea executării silite, restrângerea executării silite, depunerea cu afecțiune specială, existența proprietății comune asupra bunurilor urmărite, beneficiul de discuțiune și beneficiul de diviziune, încetarea executării silite și reluarea executării silite. Într-un alt capitol au fost analizate aspectele procedurale ale întoarcerii executării silite ca incident distinct și complex al procedurii de executare [167].

O contribuție impunătoare la dezvoltarea doctrinei procesual-civile, în general, și a teoriei generale a executării silite, în special, a adus regretatul profesor **Ion Deleanu**, care în scurt timp după adoptarea noului Cod de procedură civilă al României a reușit să elaboreze un studiu detaliat al procedurii civile, intitulat *Tratat de procedură civilă*, constituit din trei volume [110]. Ultimul volum, elaborat în coautorat cu **Valentin Mitea** și **Sergiu Deleanu**, a fost dedicat teoriei generale a executării silite [111]. De menționat că acest Tratat de procedură civilă a fost însoțit de un comentariu pe articole asupra noului Cod de procedură civilă, constituit din două volume. În volumul doi au fost tălmăcite articolele ce se atribuie la materia de executare silită, autorii venind cu unele observații originale privind dispozițiile legale controversate.

Printre diversitatea surselor doctrinare care au fost elaborate după adoptarea noului Cod de procedură civilă al României un loc deosebit revine lucrării autorilor **Evelina Oprina** și **Ioan Gârbuleț**, intitulată *Tratat teoretic și practic de executare silită*, în două volume [218; 219]. Acest Tratat reprezintă cel mai detaliat și mai complet suport analitic în materia executării silite, autorii reconstruind pe baza proiectului conceptual al doctrinei clasice edificiul acestei materii conform noilor reglementări.

În volumul I al Tratatului, care conține 1194 de pagini, autorii abordează o mare parte din problemele ce țin de teoria generală a executării silite, începând cu aspectele introductive, analizează într-un mod minuțios cele mai răspândite definiții doctrinare ale executării silite, nuanțând cele mai importante elemente definiției fără de care această etapă a procesului civil nu și-ar putea menține autonomia [110].

O atenție sporită în cadrul acestei lucrări se acordă principiilor procedurii de executare silită în calitate de prescripții fundamentale pe care trebuie să le respecte executorii judecătorești la realizarea activităților procesuale.

Într-un capitol distinct din cadrul lucrării citate *supra*, care are o relevanță deosebită pentru investigația noastră, autorii analizează, sub diverse aspecte (teoretice și practice), incidentele procedurale ce apar în cursul executării silite, precum: primirea executării silite, amânarea executării silite, suspendarea executării silite, restrângerea executării silite, prescripția dreptului de a obține executarea silită, depunerea cu afecțiune specială, proprietatea comună asupra

bunurilor supuse executării silite, beneficiul de discuțiune și beneficiul de diviziune, încetarea executării silite, reluarea executării silite și întoarcerea executării silite, care sunt reglementate de legislația execuțională română, fiind specifice și practicii naționale în domeniu.

O sursă importantă în materia teoriei generale a executării silite o constituie studiul monografic *Incidente în procedura de executare silită* elaborat de **Emilia Cotoi** [80]. Prin valoarea sa analitică această lucrare a captivat interesul specialiștilor în domeniu, pentru noi reprezentând și un suport la alegerea temei de cercetare, precum și un reper doctrinar la conturarea conceptului structural al investigațiilor noastre.

Chiar dacă conținutul conceptual al lucrării este axat pe vechea legislație procesual civilă a României, ținem să precizăm că subiectele abordate de acest autor nu și-au pierdut din valoarea lor analitică, chiar dacă unele concepte, idei nu mai corespund cu actualele dispoziții ale noului Cod de procedură civilă al României. Aceasta deoarece soluțiile înaintate de autor, argumentate juridic, își mențin esența și în contextul actualelor reglementări.

Lucrarea prezintă un interes sporit și în ce privește aprecierea dimensiunilor juridice ale diferitelor incidente procedurale în materia executării silite întâlnite în practica execuțională, servind și drept reper analitic la determinarea finalităților juridice ale diferitelor dificultăți procesuale, care, pătrunse de formalism, duc la tergiversarea procedurii de executare silită.

În cuprinsul lucrării autorul face o inventariere a celor mai originale opinii doctrinare ale prestigioșilor proceduriști români și străini, dându-le o apreciere personală prin prisma unor reglementări care erau în vigoare la acel moment, oferind totodată unele soluții motivate ce erau desprinse din dificultățile pe care executorii judecătorești le întâmpină în realizarea diferitelor activități procesuale.

Autenticitatea lucrării în cauză își găsește exprimare în însuși conceptul structural al acesteia. Astfel, în primul capitol autorul se referă la incursiunile introductive asupra executării silite, în general, în cadrul căruia face un studiu preliminar al finalităților juridice ale executării silite ca fază distinctă a procedurii civile, precizând unele aspecte evolutive ale acestei activități. După care, într-un capitol distinct, autorul abordează aspectele definitorii ale incidentelor procedurii civile în general, concretizează particularitățile proprii incidentelor ce apar la etapa de executare silită, elaborând în acest sens o definiție proprie a acestora, în care sunt reliefate cele mai importante elemente definitorii ale acestei entități juridice.

Aportul acestui studiu își menține aspectul său novățonal și la elucidarea subiectului ce vizează clasificarea incidentelor în cursul executării silite, autorul făcând o primă încercare de a reliefa, argumentat, unele criterii distincte de grupare a incidentelor procedurale în cursul executării silite, validând în acest sens următoarele criterii de clasificare a incidentelor.

Un prim criteriu ar fi clasificarea incidentelor procedurale în funcție de efectele pe care le produc acestea la etapa de executare. Potrivit acestui criteriu, există două varietăți de incidente: prima include incidentele care pot condiționa neînceperea sau încetarea executării silite; la cea de-a doua categorie se atribuie incidentele care duc la oprirea temporară a executării silite.

Un alt criteriu de grupare specificat de autor îl constituie clasificarea incidentelor în funcție de durata de timp în care efectele acestora exercită influență asupra procedurii de executare. În acest sens, există două categorii de incidente: incidente definitive și incidente temporare.

Printr-un criteriu distinct ce ține de natura incidentelor au fost individualizate incidente legate de procedura executării silite și incidente extraprocedurale, care prin aspectul lor terminologic lasă o rezervă de a fi identificate și alte categorii de dificultăți, anume: impedimente ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare și impedimente ce apar în cadrul procedurii, adică după intentarea acesteia.

Valoarea analitică a lucrării respective se deosebește de a celorlalte surse analizate prin faptul că E. Cotoi, respectând conceptul structural al acestui subiect, care, de regulă, era abordat doar tangențial în cadrul altor tematici, a încercat în studiul său monografic să elucideze detaliat fiecare incident în parte, potențând utilitatea acestui studiu prin soluțiile propuse de ea în scopul eficientizării activității execuționale.

Întrucât denumirea lucrării este similară după conținut cu denumirea tezei noastre de doctorat și cu subiectul propus în ea spre cercetare, este evident că lucrarea respectivă a constituit un reper la întocmirea planului tezei, deoarece aceasta a fost dedicată nemijlocit incidentelor procedurale ale executării silite, iar unele dintre subiectele elucidate de E. Cotoi au servit drept motivație la dezvoltarea anumitor aspecte ale incidentelor procedurale ale executării silite investigate prin prisma legislației naționale.

Sub acest aspect, este evident că opiniile și concluziile expuse în conținutul acesteia nu și-au diminuat până în prezent valoarea analitică; ele rămân actuale și după adoptarea noului Cod de procedură civilă al României, cu o mică rezervă: necesită dezvoltare abordarea unor incidente care nu și-au găsit o reglementare corespunzătoare în vechea legislație.

O lucrare mai recentă care, datorită conceptului și obiectivelor sale, vine să completeze unele aspecte regulamentare ale lucrării analizate *supra*, este intitulată *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice* [220; 221]. Elaborată în două volume (coordonatori **Evelina Oprina** și **Vasile Bozeșan**), lucrarea este alcătuită dintr-un număr impunător de articole axate pe diferite probleme teoretico-practice ale executării silite, fiind nuanțate cele mai răspândite dificultăți ce se întâlnesc în practica execuțională. Autorii acestor studii au abordat unele instituții ale executării silite prin optica problemelor practice din cadrul cărora au fost desprinse obscuritățile legale

ce generează în activitatea execuțională diferite dificultăți. Acestea sunt exemplificate prin unele spețe din activitatea execuțională, autorii elaborând în acest sens diferite soluții metodologice prin care s-ar elimina efectele lor negative asupra eficacității procedurii de executare.

Într-un articol ce face parte din lucrarea citată *supra* Vasile Bozeșan face o analiză detaliată a formelor de realizare a principiului disponibilității părților în faza de executare silită, elementele structurale ale acestui principiu. Totodată, sunt specificate drepturile ce revin creditorului la această etapă, cum ar fi: dreptul de a porni executarea silită, de a alege modalitatea de executare, de a indica sau exclude unele bunuri de la urmărire, dreptul de a renunța total sau parțial la executare, de a cere reluarea executării, de a cere suspendarea executării și dreptul părților de a încheia tranzacție în cadrul procedurii de executare [220, pp. 17-27].

În această lucrare sunt abordate și alte probleme care au relevanță pentru teza noastră de doctorat, cum ar fi: Ipoteze practice privind raportul dintre indisponibilitate și rolul activ al executorului judecătoresc (Vasile Bozeșan); Aspecte practice și problematice privind încuviințarea executării silite în noul context legislativ (Gabriela Răducan); Încuviințarea și desfășurarea executării silite doar pe baza unui certificat de grefă, anterior redactării (considerentelor) hotărârii ce constituie titlu executoriu (Vasile Bozeșan); Imposibilitatea instanței de a invoca, din oficiu, impedimentul existenței coproprietății sau codevălmășiei asupra imobilului supus urmăririi în procedura încuviințării executării silite (Evelina Oprina și Vasile Bozeșan); Invocarea prescripției extinctive în faza executării silite (Liviu Gheorghe Zidaru); Despre termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită în cazul acțiunii în evacuare (Paul Pop); Termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită în cazul hotărârilor judecătorești străine (Adrian Circo) etc. Analiza acestor subiecte ne-a motivat să formulăm unele concluzii prin prisma unor dificultăți ale practicii execuționale române.

Făcând o comparație a doctrinei românești cu sursele din **doctrina rusă**, ținem să precizăm că în aceasta din urmă studiul problemelor referitoare la incidentele ce apar în cadrul procedurii de executare silită este mai modest, deoarece nu întâlnim careva lucrări axate nemijlocit pe acest subiect.

În literatura de specialitate rusească sunt reduse la număr și studiile dedicate teoriei generale a executării silite. Autorii acestora evită să se expună asupra elementelor definiției ale incidentelor procedurale, invocând că acestea sunt elucidate, tangențial, prin prisma altor instituții ale procedurii de executare silită.

Faptul că incidentele procedurale ale executării silite n-au fost validate de doctrina rusă ca o instituție distinctă a procedurii de executare silită poate fi ilustrat și prin conținutul lucrării *Procedura execuțională* elaborate de **M.A. Vicut** și **O.V. Isaencova** [295, pp. 9-195]. Acești

autori au încercat să-i atribuie executării silite calitatea de ramură de drept autonomă, precizând locul și rolul acesteia în sistemul de drept rusesc, făcând totodată unele incursiuni asupra principiilor dreptului execuțional cu specificarea unor aspecte de conținut.

În continuare, autorii abordează un șir de subiecte, precum: participanții la procedura de executare, cheltuielile de executare, răspunderea în dreptul execuțional, termenele în procedura de executare, intentarea procedurii de executare, regulile generale ale procedurii de executare, urmărirea bunurilor debitorului, executarea unor hotărâri și încheieri judecătorești care obligă debitorul la îndeplinirea anumitor acțiuni, particularitățile de executare a diferitelor categorii de hotărâri judecătorești. Spre regret, sunt lăsate în umbră impedimentele ce pot să apară în cursul procedurii de executare silită.

O altă sursă ce nu diferă radical după conceptul său structural de lucrarea analizată *supra* este manualul *Procedura execuțională*, elaborat de un grup de autori (coordonator **Ia.F. Farhutdinova**) [330, pp. 7-271]. În el sunt elucidate aspectele introductive ale procedurii de executare, este determinat locul și rolul acestei discipline juridice în cadrul sistemului de drept rusesc, sunt abordate subiectele executării silite, regulile generale ale măsurilor de constrângere a debitorului. De menționat că nici în această lucrare nu găsim careva referințe la incidentele ce pot afecta procedura de executare silită.

În ce privește **doctrina autohtonă** în materie de executare silită, constatăm, cu regret, că după adoptarea Codului de executare n-au fost elaborate careva studii detaliate privind procedura de executare silită în materie civilă, chiar dacă această materie și-a dobândit o autonomie curriculară la facultățile cu profil juridic.

Analizând spectrul surselor analitice din doctrina autohtonă în materie de executare silită care și-au făcut apariția după adoptarea actualului Cod de procedură civilă și a Codului de executare, considerăm că un aport deosebit la dezvoltarea teoriei generale a executării silite revine ilustrului profesor **Alexandru Cojuhari**. În lucrarea *Drept procesual civil. Partea specială*, al cărei coautor și redactor științific este, el face o analiză complexă a cadrului legal național, completând astfel doctrina națională cu unele opinii originale privind această entitate juridică prin prisma noilor reglementări [32].

În Capitolul XVII al lucrării citate *supra* autorul conturează o definiție proprie a procedurii de executare silită care se deosebește de conținutul formalist al definiției date în art. 10 al Codului de executare. Astfel, Al. Cojuhari consideră că „executarea silită a hotărârilor judecătorești... constă în constrângerea celui obligat printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt act executoriu să-și îndeplinească prestația ce rezultă dintr-un act executoriu” [32]. Chiar dacă în aparență definiția în cauză nu acoperă toate elementele procedurii de executare silită, meritul

autorului constă în faptul că a strămutat accentul de pe aspectul formalist care predomină în majoritatea definițiilor legale ale procedurii de executare silită pe aspectul sancționator al acestei faze procesuale, deoarece în realitate esența activității execuționale se reduce la a constrânge debitorul să-și execute obligațiunea prescrisă în documentul executoriu pentru situațiile când acesta nu a dorit să-și execute benevol obligațiunea datorată.

Prin urmare, Al. Cojuhari constată existența acestei etape a procedurii civile, facultatea căreia este determinată de comportamentul debitorului în executarea hotărârii judecătorești investite cu formulă executorie și de latitudinea creditorului de a solicita organelor competente să contribuie la valorificarea dreptului său subiectiv prescris în documentul executoriu.

Este de subliniat aprecierea dată de autor naturii juridice a procedurii de executare silită, concluzie pe care și-a format-o analizând spectrul de opinii din doctrina română și cea rusă, ulterior ajustată la reglementările naționale în domeniu.

În contextul acestei calificări doctrinare, autorul susține că „aplicarea normelor de drept în cadrul executării hotărârilor judecătorești nu este o prelungire a funcției de judecată, de justiție” [32, p. 363], constatare ce a servit ca doză de motivație pentru a considera că procedura de executare silită are o natură juridică mixtă, conținând în acest sens unele elemente proprii activităților execuționale, iar dacă o privim prin optica sarcinilor procedurii civile cu precizarea scopului final al acesteia, s-ar prezuma că aceasta reprezintă o continuitate a operei de înfăptuire a justiției pe cauzele civile, deoarece prin restabilirea efectivă a drepturilor subiective s-ar realiza pe deplin scopul procedurii civile.

Prin urmare, este evident că autorii studiului menționat nu au reușit să cuprindă într-un compartiment al acestuia majoritatea elementelor procedurii de executare, însă prin opiniile și soluțiile propuse, argumentate științific, această modestă cercetare își justifică utilitatea în dezvoltarea doctrinei naționale în materia executării silite, fiind de un real folos și pentru investigațiile noastre.

Executarea silită a fost abordată teoretic de alți autori autohtoni, **Elena Belei** și **Oxana Novicov**, în cursul de *Drept procesual civil. Partea specială* [36]. În lucrare sunt efectuate unele dezvoltări analitice ale procedurii de executare prin prisma legislației în vigoare la acel moment, fiind expuse opinii originale privind diferite aspecte analitice și realități jurisprudențiale.

Prin incursiunile inserate în cadrul acestui curs de drept procesual civil autorii au pus în discuție unele dintre cele mai esențiale probleme ale procedurii de executare silită, care prin valoarea lor analitică au servit ca suport teoretic la elucidarea unor probleme ce vizează tematica investigației noastre, iar unele idei ne-au motivat să elaborăm propuneri *de lege ferenda*.

Chiar dacă la elucidarea noțiunii de executare silită respectivii autori n-au intervenit cu o definiție proprie a acestei entități juridice, totuși aspectele analizate de ei au fost luate de noi în calcul atunci când am completat conținutul definiției propuse cu unele elemente definitorii desprinse din definițiile doctrinare la care aceștia au făcut referință.

Printre problemele abordate în acest curs un loc deosebit i-a revenit analizei principiilor procedurii de executare silită, cum ar fi principiul legalității, principiul egalității, principiul disponibilității, principiul umanismului, limba procedurii de executare, principiul independenței executorului judecătoresc. Astfel, este lesne de observat că autorii au reușit să ajusteze într-o manieră originală unele principii din cadrul dreptului procesual civil la particularitățile specifice activității execuționale, concretizând sub aspect legal dimensiunile juridice de realizare a acestora în cadrul procedurii de executare cu precizarea unor excepții de conținut care nu pot fi aplicate în activitatea execuțională.

Aceste considerațiuni analitice ale autorilor atestă tendința lor de a proiecta cele mai esențiale aspecte ale incidentelor procedurale întâlnite la etapa de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă, acestea fiind considerate *„manifestări ale principiului legalității și egalității în cadrul procedurii de executare, reprezentând soluții legale oferite părților sau terților pentru a-și realiza drepturile sale”* [36, pp. 445-448].

Elucidând această problemă, autorii au dezvăluit într-un mod mai detaliat unele aspecte procedurale referitoare la explicarea hotărârii judecătorești cu precizarea formalităților și a cerințelor care trebuie să fie respectate de către participanții la proces sau de către executorii judecătorești la înaintarea unei astfel de cereri, concretizând totodată competența instanței care se va expune în privința modului de executare a hotărârii judecătorești și a modului de examinare a unei astfel de cereri, formalitățile pe care trebuie să le întreprindă instanța la examinarea cererii.

Pe lângă acest motiv de suspendare a procedurii de executare silită, autorii abordează și alte incidente procedurale, cum ar fi: amânarea executării, suspendarea procedurii de executare, întoarcerea executării silite etc., precizând unele momente esențiale ce țin de respectarea exigențelor procedurale.

În ce privește suspendarea executării silite, E. Belei și O. Novicov o motivează prin faptul că acest incident poate fi realizat și până la intentarea procedurii de executare, invocând sub acest aspect efectul suspensiv al unor căi de atac, care prin esența lor au suplinit suportul motivant al unui criteriu distinct de clasificare a incidentelor procedurale în funcție de momentul survenirii împrejurărilor care afectează derularea activităților procesuale la etapa de executare a hotărârilor judecătorești.

Luând în calcul această constatare, am încercat să justificăm importanța unui criteriu distinct de clasificare a incidentelor procedurale în funcție de momentul survenirii împrejurărilor obiective ce fac imposibilă derularea procedurii de executare silită, identificând în acest sens două categorii, anume: incidente procedurale și incidente extraprocedurale.

Deoarece este imposibil ca în cadrul unei singure teme din cursul de procedură civilă să fie examinate toate aspectele procedurii de executare, care deja și-a dobândit în programele de studii calitatea de curs distinct, considerăm că prin aceste modeste abordări ale unor elemente de procedură de executare silită E. Belei și O. Novicov au adus o contribuție impunătoare pentru doctrina națională, lucrarea constituind totodată și cea mai recentă investigație din doctrina națională.

Un studiu distinct din doctrina națională care nu poate fi trecut cu atenția este articolul elaborat de **Dumitru Visternicean** și **Elena Belei** având titulatura *Procedura în pricinile de eliberare a titlurilor de executare silită a hotărârilor judecătorești arbitrare* [203, p. 324]. Acesta face parte din *Manualul judecătorului pentru cauzele civile*, ediția a II-a. În articol sunt abordate unele dificultăți ce apar în cadrul procedurii de executare silită (cum ar fi succesiunea în drepturi procesuale) cărora legislația execuțională nu le-a validat careva consecințe, caz pentru care autorii propun soluția de a solicita instanței de judecată suspendarea procedurii de executare. Printre aspectele elucidate de autori o importanță relevantă pentru investigațiile noastre au cele ce vizează suspendarea procedurii de executare, în special unele repere metodologice ce au fost desprinse din condițiile de suspendare obligatorie și facultativă a procedurii de executare.

O atenție deosebită în cadrul studiului menționat a fost acordată problemelor ce țin de condițiile și modul de realizare a unui incident procedural, cum ar fi întoarcerea executării silite, autorii conturând elementele definiției ale acestui incident, cerințele necesare și limitele procesuale de realizare.

O altă sursă doctrinară autohtonă care și-a adus o contribuție modestă la realizarea investigațiilor din cadrul prezentei lucrări o constituie ghidul practic *Procedura de executare silită*, la a cărui elaborare și-au dat concursul **Ion Golubțov**, **Valeriu Devderea**, **Nicolae Cristea**, și **Oxana Novicov**. În cuprinsul acestuia sunt abordate varii subiecte: „considerațiuni generale privind executarea silită, documentele de executare silită, etapa preliminară a executării silite, desfășurarea procedurii de executare silită, procedura de urmărire a bunurilor și mijloacelor bănești ce aparțin debitorului, procedura de realizare a bunurilor debitorului, particularitățile executării unor categorii de documente executorii, întoarcerea executării” [141, pp. 6-86].

În Capitolul V al lucrării sunt supuse analizei unele incidente procedurale ale executării silite, cum ar fi: suspendarea executării, amânarea și eşalonarea procedurii de executare, schim-

barea modului și ordinii de executare, analiza fiind însoțită de unele concluzii originale cu privire la limitele și modul de realizare a acestora în practica execuțională.

Într-un capitol distinct autorii analizează, prin prisma vechii legislații procesual civile, condițiile de realizare a unuia dintre cele mai complexe incidente – întoarcerea executării, considerând că acesta reprezintă un sistem de acțiuni juridice, efectuate cu scopul de a întoarce creditorul și debitorul la poziția inițială, existentă până la emiterea documentului executoriu și executarea lui.

Chiar dacă lucrarea respectivă a fost elaborată în perioada când Codul de executare nu fuseseră adoptat, deci nu acoperă toate aspectele care au fost supuse cercetării în cadrul prezentei investigații, totuși este de menționat că concluziile și soluțiile expuse de autori ce vizează anumite probleme au servit pentru noi drept repere analitice la constatarea unor realități juridice în materie de executare silită sub aspect evolutiv.

O contribuție generoasă la explicarea modului de aplicare a prevederilor Codului de executare aduc *Dumitru Visternicean, Anastasia Pascari, Valeriu Devderea, Roman Talmaci, Oxana Novicov, Ion Furdul*, care au elaborat *Comentariul Codului de executare al Republicii Moldova* [286, pp. 3-302]. În el autorii au expus unele opinii analitice cu privire la diferite instituții ale executării silite, precizând anumite aspecte ce țin de aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor Codului de executare în redacția Legii nr. 443 din 14 decembrie 2004 cu modificările și completările de rigoare până în anul 2010.

Spre deosebire de celelalte surse analitice autohtone, *Comentariul* conține explicații și aprecieri analitice ale tuturor incidentelor procedurale supuse investigării, acestea fiind însoțite de unele concluzii privind limitele de extindere a dispozițiilor legale cu precizarea excepțiilor ce pot să apară în practica execuțională.

Faptul că *Comentariul* respectiv a fost realizat până la republicarea Codului de executare în redacția Legii nr. 443 din 14 decembrie 2004 cu modificările și completările de rigoare până în anul 2010 nu a constituit un motiv pentru a nu utiliza opiniile și concluziile autorilor, deoarece motivațiile expuse în cadrul acestui studiu au servit drept reper de modelare a unor concluzii ale noastre ajustate la actualele modificări și completări aduse Codului de executare.

Făcând un bilanț al studiilor din doctrina națională în domeniul executării silite și raportându-le la realitățile juridice ale practicii execuționale, constatăm că această insuficiență analitică îngreunează activitatea execuțională. Lipsesc recomandări metodologice ce ar contribui la aplicarea uniformă a reglementărilor în materie de executare. Drept consecință, se menține și incertitudinea în jurisprudența națională, ceea ce reduce din eficacitatea procedurii de executare

silită și știrbează încrederea justițiabililor în autoritatea justiției ca serviciu destinat garantării restabilirii drepturilor fundamentale.

1.3. Concluzii la capitolul 1

1. Rezumând asupra acestei incursiuni preliminare prin intermediul căreia s-a dat o apreciere a suportului teoretic al investigației noastre, am constatat că după aproximativ zece ani de la adoptarea Codului de executare doctrina națională nu a reușit să-și completeze fondurile cu careva studii detaliate în materie de executare silită, situație ce și determină în mare parte dificultățile ce apar în activitatea de executare silită.

2. Numărul redus de studii temeinice axate pe cele mai importante probleme ale executării silite își lasă amprenta atât în procesul didactic, cât și în activitatea practică execuțională și judiciară. Dacă analizăm modificările și completările de ultimă oră aduse Codului de executare, constatăm că acestea poartă un caracter mai mult explicativ, deoarece n-au schimbat esența juridică a prevederilor legale, ci au dezvoltat aspectul lor aplicativ, care în perioada respectivă a cunoscut tălmăciri controversate. Spre exemplu, modificările operate prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23.09.2016 în alin. (3) art. 60 din Codul de procedură civilă precizează momentul din care curge termenul de 15 zile acordat debitorului pentru executarea documentului executoriu. Dar, potrivit logicii juridice, este clar că el va curge din momentul când debitorul sau persoanele autorizate legal au recepționat copia de pe documentul executoriu și de pe încheierea de intentare a procedurii de executare.

3. Prin urmare, modesta analiză ce predomină în doctrina națională în materia executării silite va constitui un motiv de a suporta și pe viitor consecințele unor dificultăți în procedura de executare, care derivă atât din obscuritățile legale, cât și din unele soluții jurisprudențiale neuniforme, pe care justițiabilul nu le poate înlătura la valorificarea drepturilor subiective în cadrul etapei de executare.

4. Făcând un bilanț al surselor doctrinare care au stat la baza investigațiilor noastre, am stabilit că după adoptarea Codului de executare al Republicii Moldova nerespectarea cadenței analitice va constitui principala cauză de tergiversare a reformelor în domeniul executării silite, deoarece lipsa unei sinteze a tuturor dificultăților procesuale ce apar în practică, în același context și a jurisprudenței naționale, va îngreuna procesul de modificare a legislației execuționale.

5. Din numărul impunător de surse doctrinare care au fost utilizate la elucidarea conceptului structural al lucrării, necesită a fi evidențiată lucrarea autorului român Emilia Cotoi, care prin însăși denumirea sa „*Incidente procedurale la executarea silită*” vine să-și justifice

contribuția teoretică la identificarea dificultăților procesuale ce știrbează eficacitatea procedurii de executare silită.

6. Referitor la compartimentul introductiv în care sunt specificate problemele de cercetare și propunerile înaintate de noi, considerăm că acest obiectiv a fost realizat pe deplin, deoarece conceptul structural al tezei atestă că investigației au fost supuse cele mai importante probleme care la etapa actuală afectează eficacitatea procedurii de executare silită.

7. Deoarece, de regulă, incidentele ce apar în cadrul unei proceduri de executare silită afectează eficacitatea acestei activități, am găsit de cuviință să elaborăm o definiție proprie a acestei proceduri, care ar conține toate elementele definitorii ale acestei faze procesuale, ținându-se totodată cont de volumul activităților pe care le realizează executorul judecătoresc pentru a aduce la îndeplinire în mod corespunzător documentul executoriu.

8. Întrucât procedura de executare constituie o fază distinctă a procesului civil, în Capitolul II al lucrării de față vom face o analiză a unor principii specifice procedurii de executare, selectate de noi în funcție de unele aspecte de conținut care au o relevanță funcțională asupra incidentelor ce apar în cadrul procedurii de executare.

9. Dat fiind că în rezultatul investigațiilor s-a stabilit că doctrina autohtonă nu conține careva definiții ale incidentelor procedurale ale executării silite, acest vid doctrinar a fost acoperit prin elaborarea unei definiții proprii a incidentelor procedurale. Totodată, sunt specificate criteriile doctrinare de clasificare a incidentelor procedurale cu identificarea unor categorii de incidente care nu și-au găsit o validare analitică.

10. Ținând cont de exigențele regulamentare referitoare la volumul lucrării, au fost cercetate doar unele dintre cele mai răspândite incidente din practica execuțională, cum ar fi: refuzul în intentarea procedurii de executare, amânarea procedurii de executare, suspendarea obligatorie și facultativă a procedurii de executare, întoarcerea executării. La elucidarea condițiilor de realizare a incidentelor procedurale în materie de executare silită au fost determinate dimensiunile juridice de extindere a fiecărui incident în parte, fiind înaintate unele propuneri *de lege ferenda* cu caracter legislativ și metodologic.

2. REPERE CONCEPTUALE PRIVIND INCIDENTELE ÎN PROCEDURA DE EXECUTARE SILITĂ A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ

2.1. Fundamentarea științifico-practică a incidentelor procedurii de executare silită

Printre dificultățile pe care le întâmpină persoanele fizice și juridice la valorificarea drepturilor lor civile în cadrul procedurii de executare silită sunt de menționat circumstanțele obiective și/sau subiective, ale căror consecințe pot afecta desfășurarea normală a activității execuționale, însă aceste situații au fost recunoscute de doctrina autohtonă [36, p.445; 82, p. 263] și de cea străină [81] în calitate de incidente ale procedurii de executare – incidente procedurale. Întru prevenirea unor impedimente în activitatea execuțională, legislația în domeniu validează acestor circumstanțe anumite consecințe, cum ar fi: refuzul în intentarea procedurii de executare, amânarea unor activități procesuale, suspendarea procedurii de executare, încetarea procedurii de executare, întoarcerea executării silite etc., care reduc din eficacitatea activităților execuționale sau chiar fac imposibilă restabilirea în mod corespunzător a drepturilor prescrise în documentul executoriu.

Aceste dificultăți au existat și continuă să persiste chiar și în statele cu legislații avansate în materie de executare silită, deoarece este imposibil a elabora un cadru legal într-atât de perfect, încât s-ar putea evita survenirea unor impedimente procedurale sau s-ar preveni abuzurile de drept din partea participanților la etapa de executare a hotărârilor judecătorești. Mai mult ca atât, buna-credință și diligența participanților la procedura de executare silită nu poate fi garantată prin careva reglementări legale sau prescripții metodologice, deoarece factorul subiectiv al ființei umane a constituit fundamentul ce a condiționat crearea dreptului pentru a asigura echilibrul între interesele particulare și cele generale în scopul asigurării coexistenței sociale [118, p. 49].

Realitățile pe care le trăim la această răscruce de reforme social-economice nu ne-ar putea motiva tolerarea situației ce s-a creat în domeniul procedurii de executare silită, deoarece fiecare caz de neexecutare a unui document executoriu sau tergiversarea procedurii de executare silită constituie prin sine însăși o afectare a unor drepturi subiective prescrise într-un document executoriu, ceea ce, în consecință, știrbește încrederea justițiabililor în autoritatea organelor statale autorizate să realizeze această categorie de activități, spulberând totodată așteptările creditorului în privința valorificării efective a drepturilor sale.

Ținând cont de faptul că Constituția Republicii Moldova garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime¹, este de netăgăduit faptul că această precizare constituțională se extinde și asupra activităților realizate în cadrul procedurii de executare silită, deoarece prin satisfacție efectivă a drepturilor lezate se are în vedere și valorificarea reală a drepturilor prescrise printr-o hotărâre judecătorească definitivă sau printr-un alt document executoriu.

În sensul acestei garanții fundamentale, este evident că restabilirea drepturilor nu se reduce doar la activitatea de înlăptuire a justiției, deoarece, după cum s-a susținut și în alte studii [23, p. 88], „*satisfacția*” din partea instanțelor judecătorești competente nu poate fi „*efectivă*” în condițiile în care actul de dispoziție al instanței nu se execută sau se execută într-un termen îndelungat, fiindcă pentru justițiabili nu este suficient obținerea unei hotărâri judecătorești în favoarea lor, iar pentru eficacitatea acestei satisfacții este necesar ca dreptul lor să fie valorificat în mod corespunzător și în termen rezonabil.

Riscurile neexecutării hotărârilor judecătorești nu se reduc numai la faptul că aceste acte judiciare n-au fost aduse la îndeplinire, deoarece întreaga greutate a acestei dificultăți se extinde și asupra garantării și ocrotirii drepturilor subiective pe care le suportă nu doar persoana interesată, ci și întreaga societate care este cointeresată în respectarea ordinii de drept și a legalității.

Asupra acestei realități juridice s-a expus foarte tranșant și Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, stabilind că Convenția garantează dreptul oricărei persoane ca o instanță să se pronunțe asupra contestațiilor sale cu caracter civil, care se extind și asupra activităților execuționale în materie civilă, ceea ce în consecință ar însemna că procedura de executare silită în materie civilă reprezintă o continuitate procesuală a actului de înlăptuire a justiției.

Concluzia în cauză a jurisprudenței europene a fost agreată și de Curtea Constituțională a Republicii Moldova, care prin Decizia de inadmisibilitate a sesizării 85g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 60 alin. (4) din Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 49 din 6 septembrie 2016, reiterează în acest sens constatările jurisprudenței Curții Europene, potrivit cărora „accesul la justiție semnifică nu doar posibilitatea juridică efectivă de a te adresa unui organ de plină jurisdicție pentru soluționarea unei contestații și obținerea unei satisfacții, ci și dreptul de a cere executarea hotărârii obținute” [97], din care rezultă că

¹ Cu titlu de precizare: art. 20 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova garantează cetățenilor dreptul la restabilirea efectivă a drepturilor încălcate, care prin esența sa nu se reduce doar la obținerea unei hotărâri judecătorești irevocabile, dar se referă și la executarea acesteia în mod corespunzător [74].

executarea unei hotărâri judecătorești definitive reprezintă o etapă inseparabilă a procesului judiciar echitabil.

În contextul acestor concluzii, esența juridică a ideii de echitate ar fi iluzorie dacă ordinea juridică internă a unui stat ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă față de una dintre părți sau să fie tergiversată până la momentul când creditorul se împacă cu gândul că i s-au epuizat șansele sale de valorificare efectivă a drepturilor subiective, renunțând astfel tacit la dreptul său prescris într-un document executoriu.

Prin urmare, dacă art. 6 CEDO nu ar garanta și executarea hotărârii judecătorești irevocabile sau a unui alt document investit cu formulă executorie, s-ar crea situații incompatibile cu principiul preeminenței dreptului pe care statele s-au angajat să-l respecte odată cu ratificarea Convenției. În virtutea acestei garanții fundamentale, executarea unei hotărâri judecătorești trebuie considerată că face parte dintr-un „*proces echitabil*” în sensul art. 6 CEDO, deoarece, după cum se recunoaște în doctrina rusă, „chiar dacă în unele cazuri persoanele care sunt autorizate să efectueze executarea silită nu au calitatea de magistrați, totuși executarea silită a hotărârii judecătorești reprezintă o recoltare a soluției instanței de judecată” [316, p. 637].

Întru menținerea acestei inerții conceptuale, vom reitera o altă apreciere analitică, prin care se susține că „*apărarea efectivă a drepturilor subiective civile pe cale judecătorească ar fi lipsită de potență fără posibilitatea de a aduce silit la îndeplinire dispozitivul hotărârii judecătorești prin care se ordonă restabilirea dreptului lezat, deoarece în zadar ar irosi reclamantul timp și bani dacă nu ar exista posibilitatea legală de a înfrânge rezistența pârâtului care se eschivează de la executarea hotărârii judecătorești*” [145, p. 4].

Prin urmare, aceste rațiuni au determinat majoritatea statelor civilizate să reglementeze, într-o formă sau alta, executarea silită într-un mod mai imperativ în raport cu activitățile procesuale ce țin de îndeplinirea justiției pe cauze civile, deoarece numai printr-o astfel de reglementare se va putea asigura realizarea funcției coercitive a statului în privința aducerii la îndeplinire a documentelor executorii.

Sub acest aspect, sintagma „*apărare efectivă*” utilizată în Legea Supremă se extinde și în materia executării silite, numai cu condiția că aceasta dispune de unele particularități de realizare ce sunt proprii acestei faze a procesului civil reglementate într-un mod mai detaliat de legea specială, cum ar fi Codul de executare, și de alte legi în domeniu ce conțin reglementări cu caracter procedural și sunt competente să cârmuiască unele activități speciale realizate de executorii judecătorești în cadrul acestei proceduri.

În virtutea acestor constatări, unii autori [220, p. 19] susțin că „dreptul de a cere (*și de a obține*) punerea în executare a unui titlu executoriu (*acțiunea executorie*) este o componentă a

dreptului de acces la justiție. În același registru al prerogativei creditorului de a cere executarea silită trebuie cuprins și dreptul creditorului de a interveni într-o executare silită deja începută de un alt creditor”, ceea ce, în viziunea noastră, ar putea echivala cu o coparticipare procesuală activă realizată la etapa executării silite.

În doctrina română [237, p. 20], procedura de executare este recunoscută ca o fază succesivă a procedurii civile. În practică însă, această continuitate procesuală uneori este știrbită de unele incidente ce afectează realizarea în mod corespunzător a activităților procesuale din cadrul procedurii de executare, pe care legiuitorul le-a pus în sarcina instanței de judecată, cum ar fi: repunerea în termenul de executare silită a hotărârilor judecătorești, contestarea unor acte ale executorilor judecătorești, succesiunea în drepturi procedurale, întoarcerea executării silite. Ceea ce confirmă că calitatea actului judiciar este afectată de unele impedimente ce nu permit păstrarea coerenței și succesiunii activităților procesuale.

Importanța procedurii de executare este analizată de unii autori [291, p. 26] într-un sens mai larg, considerând în acest sens că realizarea dreptului pe calea constrângerii judiciare se referă nu doar la dreptul subiectiv (ori la interesul legitim) încălcat, dar și la dreptul obiectiv, la ordinea de drept care a fost deopotrivă nesocotită odată cu atingerea adusă dreptului subiectiv al titularului. Urmând aceeași linie de gândire, ținem să precizăm importanța procedurii de executare silită, care prin esența sa conceptuală vine să asigure realizarea caracterului protector al drepturilor subiective pe care statul este obligat să le asigure persoanelor fizice și juridice și fără de care instituția dreptului și-ar pierde din valoarea sa socială.

O interpretare similară a procedurii de executare întâlnim și în literatura de specialitate autohtonă: „Importanța executării silite rezidă nu doar în faptul că prin aceasta se realizează drepturile subiective ale creditorilor față de debitori, ci și în faptul că, de rând cu acestea, se realizează și dreptul obiectiv general.....” [36, pp. 413-414], ceea ce ar mai însemna, într-un sens mai general, că prin intermediul procedurii de executare se realizează funcția de apărare și garantare a valorilor fundamentale ale societății [10, p. 115].

În consonanță cu aceste interpretări doctrinare, considerăm că prin ultima fază de restabilire a drepturilor subiective (cum este executarea silită) se pune în valoare rolul statului de a asigura cetățenilor garanția stabilită constituțional, referitoare la valorificarea efectivă a drepturilor civile pentru situația când acestea n-au fost restabilite după ce hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă, astfel fiind protejat și prestigiul justiției.

Prin urmare, dacă debitorul n-ar fi binevoit să-și execute obligația prescrisă în documentul executoriu, atunci fără intervenția executorilor judecătorești procedura civilă n-ar mai avea niciun sens, întrucât derularea unui proces civil nu constituie prin sine însăși un scop, deoarece

prin inițierea acestuia reclamantul pretinde să-și restabilească efectiv dreptul lezat sau interesul contestat.

În raport cu cele creionate mai sus, este evident că în caz de obținere a unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea reclamantului, fără ca aceasta ulterior să fie executată în mod corespunzător, activitatea de înfăptuire a justiției pe cauze civile și-ar reduce valoarea la un formalism declarativ și nu ar avea ca rezultat restabilirea efectivă a drepturilor subiective.

Analizând sub aspect comparativ rolul statului în procedura de executare silită, ținem să precizăm că în legislația procesual civilă a unor state această garanție fundamentală dispune de o reglementare proprie. Spre exemplu, legiuitorul român, prin art. 626 din noul Cod de procedură civilă [64], a atribuit statului o obligațiune specială, precizând în acest sens că *„statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, iar în caz de refuz, cei vătămăți au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit”*.

Din conținutul acestei dispoziții legale lesne se observă că legiuitorul român i-a atribuit statului două obligațiuni succesive: prima se referă la asigurarea, prin intermediul persoanelor autorizate, a executării în termene optime a hotărârilor judecătorești și a altor documente executorii, iar cea de-a doua obligațiune este condiționată de neexecutarea primei și intervine numai pentru situațiile când statul nu a reușit să-și onoreze în mod corespunzător prima obligațiune impunându-i-se în acest sens să despăgubească debitorii care au fost prejudiciați în rezultatul neexecutării sau executării necorespunzătoare a hotărârilor judecătorești.

Influența pe care o exercită această prevedere legală asupra procedurii de executare silită a servit pentru unii autori români [167, p. 479] drept temei de a identifica un principiu autonom specific procedurii de executare, cum ar fi principiul rolului și răspunderii statului în faza de executare silită, nuanțând în acest sens două aspecte generale pe care se sprijină substanța acestui principiu: obligația statului de a asigura executarea efectivă a hotărârii judecătorești și, ca consecință a neonorării acestei obligațiuni, survenirea responsabilității pentru prejudiciul cauzat creditorului.

Apreciind importanța procedurii de executare, unii autori francezi [343, p. 918] consideră că dreptul executării silite a devenit a treia garanție la un proces echitabil alături de dreptul european și dreptul constituțional. Însă, prin esența sa această calificare este dedusă din contextul jurisprudenței europene, iar în cadrul dreptului național restabilirea efectivă a drepturilor subiective reprezintă o componentă structurală de realizare a dreptului la apărare, reflectând totodată gradul de eficacitate a accesului liber la justiție.

Prin urmare, dacă e să ajustăm această apreciere doctrinară la materia realizării drepturilor subiective, putem menționa că procedurii de executare silită îi revine un rol primordial în garantarea valorificării drepturilor subiective recunoscute printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă. Explicația este că justițiabilul care a fost nevoit să solicite concursul instanței de judecată în apărarea unui drept subiectiv nu s-ar mulțumi cu obținerea unei hotărâri judecătorești în favoarea sa dacă ulterior aceasta nu va putea fi adusă la îndeplinire, întrucât scopul final al procedurii civile constă nu în declanșarea procesului pentru obținerea unei soluții pozitive pentru el, ci în valorificarea efectivă a dreptului subiectiv lezat care, de regulă, se finalizează prin aducerea benevolă sau forțată la îndeplinire a documentului executoriu.

Rezumând asupra calificativelor doctrinare, considerăm că procedura de executare silită prin valoarea sa conceptuală reprezintă un mijloc legal de aplicare a caracterului sancționator¹ la care sunt supuse obligațiunile civile pentru situațiile când debitorii nu doresc să-și execute benevol obligațiunile asumate sau datorate printr-un contract sau alt izvor de obligații, iar creditorii au fost nevoiți să apeleze la organele competente ale statului pentru a contribui în limita atribuțiilor lor funcționale la executarea forțată a obligațiunilor civile. Caz în care procedura de executare silită constituie ultima etapă de constrângere a debitorilor de a-și executa obligațiunile prescrise în documentul executoriu.

Prin urmare, odată cu eschivarea debitorului de la executarea benevolă a obligațiunilor civile asumate sau datorate se naște dreptul creditorului de a apela la organele coercitive ale statului ca acestea să contribuie la executarea forțată a obligațiunilor ce-i revin debitorului (prin intermediul instanțelor de judecată), iar dacă obligația prescrisă printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă sau alt document executoriu nu va fi executată benevol de către debitor, atunci, la solicitarea creditorului, aceasta se va executa cu concursul organelor de executare silită.

În configurarea acestor calificări doctrinare se poate de menționat că prin valențele sale juridice procedura de executare silită reprezintă pentru creditor mijlocul procesual de restabilire efectivă a drepturilor subiective consemnate printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt document executoriu în situațiile când debitorul nu a dorit să-și execute benevol obligațiunile prescrise în documentul executoriu, constituind totodată și o modalitate de sancționare a debitorului pentru neexecutarea obligațiunilor sale.

Prin urmare, dimensiunile juridice pe care le îmbracă caracterul sancționator în cadrul procedurii de executare silită sunt condiționate de două momente importante: primul se referă la

¹ Cu titlu de precizare: în majoritatea definițiilor doctrinare privind obligațiunile civile întâlnite în literatura de specialitate autorii vin să precizeze că „obligația – în sens larg – este, așadar, acel raport juridic în conținutul căruia intră dreptul subiectului activ, denumit creditor, de a da, de a face sau a nu face ceva, sub sancțiunea constrângerii de stat în caz de neexecutare de bunăvoie” [234, p. 9; 255, p. 3].

neexecutarea benevolă a documentului executoriu de către debitor, iar cel de-al doilea moment îl constituie disponibilitatea civilă a creditorului de a solicita intentarea procedurii de executare silită prin intermediul căreia executorul judecătoresc îl va constrânge pe debitor să-și execute obligațiunile consemnate în documentul executoriu pentru cazul în care acesta s-a eschivat de la executarea benevolă a hotărârii judecătorești sau a altui document investit cu formulă executorie.

În sensul acestei precizări, este de subliniat, cu relevanță la caracterul sancționator, că în legislația autohtonă disponibilitatea debitorului de a executa benevol documentul executoriu este suprimată prin dispoziția de la alin. (3) art. 60 CE RM care ulterior, prin Legea Republicii Moldova nr. 42 din 27 martie 2014 [183], a fost modificată¹, din dispoziția acestui alineat fiind exclus cuvântul *benevol*². Însă, modificările în cauză n-au înlăturat această inadvertență conceptuală care până în prezent continuă să creeze unele dificultăți pentru debitor, executorii judecătorești încasând nejustificat onorarii și speze.

Concilierea acestei afirmații nu este deloc ușor de realizat în practică, deoarece în uzul jurisprudenței naționale se consideră că debitorul are dreptul să execute benevol hotărârea judecătorească din momentul în care aceasta a devenit definitivă, iar termenul pe care îl acordă executorul judecătoresc în cadrul procedurii intentate nu are nicio importanță pentru cheltuielile de executare suportate de creditor, precum și pentru calcularea dobânzilor de întârziere, cu excepția cazului de calculare a onorariului executorului judecătoresc în condițiile prevăzute de art. 38 alin. (4) lit. f) CE RM³.

În virtutea acestor concluzii, este evident că motivațiile ce predomină în jurisprudența națională nu coincid cu concluziile invocate, deoarece, de regulă, în realitate se execută nu hotărârea judecătorească, ci documentul executoriu care, potrivit art. 11 CE RM, se înfățișează prin diverse acte eliberate de instanța de judecată în condițiile legii (cu excepția cazurilor prevăzute la lit. b) art. 11 CE RM). **Dacă însă debitorul nu dispune de documentul executoriu, nu poate fi vorba despre o eschivare a acestuia de la executarea documentului executoriu.**

Ca argument suplimentar întru confirmarea acestei concluzii pot servi modificările de ultimă oră aduse dispoziției de la alin. (3) art. 60 CE RM prin Legea Republicii Moldova nr. 191

¹ Pentru detalii: prin Legea Republicii Moldova nr. 42 din 27.03.14, textul alin. (3) art. 60 „cu propunerea de a executa benevol documentul executoriu în termen de 15 zile” a fost substituit cu textul „și propune debitorului de a executa documentul executoriu în termen de 15 zile, fără să întreprindă acțiuni de punere în executare a documentului executoriu”.

² Cu titlu de precizare: modificările aduse art. 60 CE RM au fost condiționate de obscuritățile conceptuale care făceau incompatibilă executarea benevolă în cadrul unei proceduri de executare silită. Însă, aceste modificări n-au îmbunătățit însăși esența disponibilității civile a debitorului de a executa benevol documentul executoriu; mai mult ca atât, în prevederea de la lit. e) alin. (1) art. 61 CE RM acest termen a fost menținut.

³ Pentru detalii: la lit. f) alin. (4) art. 38 CE RM se prevede că, în cazul executării documentului executoriu în termenul prevăzut la art. 60 alin. (3), onorariul va fi achitat de debitor în proporție de 50% din mărimea obișnuită a acestuia.

din 23 septembrie 2016 [185], în rezultatul cărora a fost eliminată această obscuritate legală, executorul judecătoresc fiind obligat să expedieze debitorului o copie de pe documentul executoriu, certificată de el, precizându-se totodată că termenul de executare acordat de către executor va curge din momentul când debitorului i se va comunica încheierea cu privire la intentarea procedurii de executare¹.

Chiar dacă prin Legea Republicii Moldova nr. 42 din 27 martie 2014 [183] nu au fost înlăturate pe deplin toate dificultățile ce apăreau în practica execuțională, totuși considerăm că completările operate în dispoziția de la alin. (3) art. 60 CE RM prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23 septembrie 2016 [185] au făcut lumină asupra suportului metodologic de realizare a activităților procesuale ce țin de intentarea procedurii de executare, validând în acest sens dreptul debitorului de a primi copia de pe documentul executoriu. Valoarea acestor modificări se manifestă și prin faptul că legiuitorul a dat o interpretare oficială a momentului din care curge termenul de executare stabilit de executor, prin care a fost eliminată acea incertitudine uzuală care deseori crea în practică numeroase dificultăți în ce privește determinarea momentului din care debitorul este îndreptățit să-și execute „*benevol*” obligațiunile sale.

Pe lângă această inadvertență legală, trebuie de ținut cont și de faptul că desfășurarea procedurii de executare este condiționată de disponibilitatea creditorului, fapt ce nu exclude și reaua-credință a acestuia în solicitarea intentării procedurii de executare, ceea ce nu ne-ar permite să strămutăm toate aceste cheltuieli și dobânzi de întârziere pe seama debitorului.

Prin urmare, chiar dacă această îmbunătățire a legislației execuționale a înlăturat cele mai răspândite dificultăți ce pot să apară la etapa de intentare a procedurii de executare, totuși, potrivit concepției pe care legiuitorul a agreat-o la derularea procedurii de executare, nu este exclusă posibilitatea apariției altor dificultăți ce derivă din conduita creditorului, care în mod intenționat ar putea amâna prezentarea documentului executoriu pe aproximativ trei ani și în ultimele zile de expirare a termenului va solicita intentarea procedurii de executare cu calcularea dobânzilor de întârziere pentru perioada respectivă.

Întru a preveni astfel de abuzuri din partea creditorului, considerăm că disponibilitatea acestuia de a solicita executarea benevolă trebuie să fie scoasă într-o procedură prealabilă, prin care el va putea pretinde debitorului executarea benevolă a documentului executoriu în termen de 15 zile lucrătoare de la momentul recepționării somației; în caz contrar, acesta va solicita intentarea procedurii de executare.

¹ Cu titlu de precizare: prevederea de la alin. (3) art. 60 CE RM a fost modificată în următoarea redacție: „Debitorului i se va expedia și copia documentului executoriu, certificată de executorul judecătoresc. Curgerea termenului începe din momentul comunicării debitorului a încheierii cu privire la intentarea procedurii de executare în condițiile art. 67 din prezentul cod” [185].

Sub aspect metodologic, în baza acestei modificări, creditorul va fi obligat să alăture la cererea de intentare a procedurii de executare pe care o depune dovada de somare a debitorului, declarând pe propria responsabilitate că a întreprins toate măsurile de a-i aduce la cunoștință debitorului documentul executoriu și solicitarea de executare benevolă. Această modificare ar reduce unele formalități pe care trebuie să le îndeplinească executorul judecătoresc la etapa de intentare a procedurii de executare și ar determina părțile să acționeze cu bună-credință la etapa de executare a hotărârii judecătorești. Ultimul avantaj pe care l-ar putea produce această modificare se referă la faptul constatării momentului de punere în întârziere a debitorului, deoarece în practică se întâlnesc situații când debitorul nu a participat la examinarea litigiului și deci nu putea să cunoască despre existența creanței. Însă, din momentul somării de către creditor acesta se va putea determina dacă execută benevol documentul executoriu, evitând astfel achitarea cheltuielilor de executare și a dobânzilor de întârziere.

Prin urmare, în virtutea acestei propuneri *de lege ferenda*, s-ar aduce un strop de lumină asupra termenului și modului de executare benevolă a documentului executoriu, care, de regulă, ar trebui să se realizeze extraprocedural, executorul judecătoresc fiind exonerat de la acordarea termenului prescris în art. 60 alin. (3) CE RM.

Mai mult ca atât, această modificare va contura un reper legal de stabilire a momentului punerii debitorului în întârziere, iar dobânzile de întârziere se vor calcula din momentul punerii în întârziere a debitorului, prin care fapt s-ar preveni abuzul de drept al creditorului în realizarea dreptului său de intentare a procedurii de executare.

Apreciind finalitățile juridice ale procedurii de executare silită în calitate de etapă distinctă a procedurii judiciare, care este validată de sistemul de drept național în calitate de formă distinctă de apărare a drepturilor civile, considerăm că importanța acesteia pentru relațiile sociale se manifestă prin valorificarea efectivă a drepturilor subiective, constituind astfel o garanție fundamentală a statului¹, un principiu al dreptului civil² și o componentă structurală a drepturilor subiective ce este asigurată de către stat persoanelor fizice și juridice.

Sub acest aspect, putem constata că această garanție pe care o oferă statul subiectelor de drept civil este recunoscută de doctrină [120, p. 390; 287, p. 221] și în calitate de caracter specific al drepturilor subiective civile ce este desprins din contextul diferitelor noțiuni doctrinare,

¹ Cu titlu de precizare: la alin. (3) art. 1 din Constituția Republicii Moldova se prevede că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate [74].

² Pentru detalii: la alin. (1) art. 1 CC RM legiuitorul stipulează: „Legislația civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea, ...necesității de realizare liberă a drepturilor civile, de garantare a restabilirii persoanei în drepturile în care a fost lezată” [59].

fiind reflectat prin „posibilitatea subiectului activ de a recurge la concursul forței de constrângere a statului, dacă dreptul este nesocotit sau încălcat” [42, p. 53]. În unele cazuri, această prerogativă a titularului dreptului subiectiv îmbracă calitatea unei acțiuni execuționale înfățișându-se ca mijloc juridic de realizare a dreptului la apărare.

Generalizând cele expuse *supra* ținem să precizăm că, prin valențele sale juridice, procedura de executare silită reprezintă un drept instrumental pentru dreptul privat în general și pentru dreptul civil în special, prin intermediul căreia se realizează valorificarea efectivă a drepturilor lezate sau a intereselor contestate și a cărei finalitate vine să asigure garanția statului referitoare la protecția drepturilor civile.

Pentru a aduce o notă de limpezire în ce privește esența juridică a procedurii de executare silită, considerăm necesar de a scoate în relief cele mai importante elemente definiției fără de care aceasta nu și-ar putea identifica autonomia sa conceptuală în calitate de activitate succesivă a procedurii civile și ca ramură distinctă a științei juridice.

Întrucât diversitatea definițiilor pe care le întâlnim în literatura de specialitate diferă după elementele definiției pe care autorii își axează conceptul structural, este evident că această situație îngreunează sarcina de a stabili dimensiunile juridice ale acestor activități, deoarece lipsa unui concept uniform asupra acestei proceduri de executare silită menține această incertitudine analitică în ce privește esența ei.

Deoarece atât în doctrina națională [36, pp. 413-414; 239, p. 64; 226, p. 4; 29, p. 28], cât și în literatura de specialitate străină [189, p. 811; 205, p. 389] majoritatea autorilor califică procedura de executare ca o fază a procesului civil, chiar și în pofida faptului că unele state dispun de un cadru legal propriu acestei materii, este evident că calificarea respectivă nu-i afectează cu nimic locul său în cadrul activității de îndeplinire a justiției și nici în cadrul sistemului de drept național, indiferent de argumentele analitice ce vin să motiveze natura juridică a acesteia.

Unii autori din Federația Rusă susțin că „*legislația execuțională reprezintă o știință juridică complexă, constituită dintr-o diversitate de norme juridice ale diferitelor ramuri de drept, care și determină competența anumitor organe statale*” [301, p. 449]. Însă, prin motivațiile sale această opinie ridică numeroase semne de întrebare privind natura juridică a disciplinei juridice în cauză.

Fără a intra în careva detalii, considerăm că argumentele pe care le invocă acești autori cu privire la caracterul interdisciplinar al acestei științe nu ne poate motiva convingerea că procedura de executare silită este constituită din norme juridice ce aparțin altor ramuri de drept, cu excepția cazurilor când aceasta este reglementată de prevederile Codului de procedură civilă, cum ar fi în România, Franța etc.

Faptul că procedura de executare reprezintă suportul instrumental de restabilire a drepturilor subiective reglementate de celelalte ramuri de drept privat nu poate servi drept motiv de a-i atribui acesteia un caracter interdisciplinar, întrucât pentru restabilirea diferitelor categorii de drepturi subiective civile, familiale, comerciale, funciare, bancare etc. legiuitorul a elaborat un sistem de norme juridice proprii tuturor categoriilor de litigii, ceea ce atestă că aceasta are un caracter de drept comun pentru celelalte ramuri de drept material.

Într-o primă accepțiune doctrinară întâlnită în doctrina rusă, executarea silită este considerată „o totalitate de norme juridice ce vine să reglementeze mecanismul de aducere a situației de fapt a raportului juridic litigios în deplină concordanță cu dispozitivul hotărârii judecătorești care a tranșat cu puterea lucrului judecat litigiul dintre părți” [318, p. 373].

Din această definiție doctrinară lesne se observă că autorul ei a pus accentul pe cadrul legal, conturându-i procedurii de executare silită un statut de ramură de drept distinctă, care vine să reglementeze raporturile juridice ale părților litigante ce derivă dintr-un act judecătoresc investit cu autoritatea lucrului judecat, lăsând astfel în umbră aspectul formalist al acestei activități, dar și intervenția executorului judecătoresc în calitate de persoană autorizată de stat cu dreptul de a aduce la îndeplinire documentele executorii.

De menționat în context că unele aspecte definitorii expuse de A.V. Malîșev se regăsesc și în legislația națională, deoarece legiuitorul autohton a reglementat procedura executării silită printr-un act normativ distinct, cum ar fi Codul de executare, unde în Cartea întâi este reglementată procedura propriu-zisă de realizare a actelor execuționale, confirmând conceptul legal al unei ramuri distincte de drept.

Analizând, sub aspect comparativ, legislația română, observăm că legiuitorul român i-a rezervat procedurii de executare silită unele reglementări proprii în noul Cod de procedură civilă, păstrând astfel coerența procedurală între activitățile procesuale ce țin de soluționarea litigiului și cele execuționale ce țin de restabilirea efectivă a dreptului subiectiv prescris în documentul executoriu.

Revenind la legislația națională în materie de executare silită, constatăm că datorită faptului că legiuitorul autohton a găsit de cuviință de a-i crea un cadru legal propriu – Codul de executare, separat de Codul de procedură civilă, procedura de executare și-a dobândit o autonomie curriculară și se studiază la facultățile cu profil juridic ca ramură distinctă de drept.

Acest curs de drept și-a conturat un obiect distinct de reglementare și studiu, generând astfel numeroase semne de întrebare asupra naturii juridice a acestei discipline juridice în raport cu concepțiile teoretice care în literatura de specialitate până în prezent nu și-au găsit o abordare

uniformă, cauza fiind motivațiile pe care unii autori au pus accentul la definirea procedurii de executare.

Întrucât obiectul executării silită îl reprezintă raporturile juridice ce apar între executorii judecătorești, părți, instanța de judecată și alte persoane participante la activitatea execuțională în procesul aducerii la îndeplinire a actelor de dispoziție ale organelor jurisdicționale pentru situațiile când debitorul a refuzat să execute benevol obligațiunile sale prescrise în documentul executoriu, este dificil a face o delimitare strictă între raporturile juridice din cadrul procesului civil și cele ce apar în activitatea execuțională.

Prin urmare, ținând cont de faptul că raporturile juridice ce apar în cadrul procedurii de executare reprezintă o continuitate a raporturilor juridice procesual civile, nu am putea justifica autonomia acestei ramuri de drept, iar dacă reieșim din varietatea documentelor executorii, putem preciza că unele dintre acestea nu sunt emise în baza unei hotărâri judecătorești irevocabile, dar prin efectul legii sunt învestite cu formulă executorie.

În acest sens putem preciza că legiuitorul autohton a învestit cu formulă executorie contractul de ipotecă, iar în legislația altor state pe lângă contractul de ipotecă sunt învestite cu formulă executorie și alte contracte, cum ar fi: contractul de locațiune, contractul de credit etc., fapt ce denotă că procedura de executare apare ca o fază distinctă de apărare a drepturilor subiective, iar în doctrina procesuală [189, p. 1041] aceasta mai este numită **acțiune execuțională**.

Sub acest aspect este admisibil ca situația să fie inversată, anume: raporturile juridice de executare pot să reprezinte în anumite situații premisa declanșării procedurii judiciare în ordine civilă, cum ar fi, spre exemplu, cazul contestării actelor executorului judecătoresc – art. 161-161³ CE RM.

Prin inerția acestor constatări ne vom referi la calificarea întâlnită în doctrina rusă, prin care delimitarea se face în primul rând sub aspectul obiectului acestor ramuri de drept, analizat prin prisma a două versiuni [189, pp. 373-376]. Prima versiune se referă la declanșarea proceselor civile de către reclamant (creditor) prin înaintarea cererii de chemare în judecată, în care părții adverse (debitorului) îi sunt înaintate unele pretenții care ulterior sunt soluționate de instanța de judecată. După emiterea unei hotărâri reclamantului-creditor i se eliberează un titlu executoriu, care urmează a fi prezentat executorului judecătoresc pentru intentarea procedurii de executare. Anume sub aspectul declanșării respectivelor proceduri, doctrina rusă observă că executarea silită nu este o fază a procesului civil; or, declanșarea acesteia este foarte asemănătoare cu declanșarea a însuși procesului civil.

Dacă în prima accepțiune procedura de executare silită este axată pe normele juridice menite să reglementeze raporturile juridice ce apar între executorul judecătoresc și participanții

la procedura de executare, într-o altă accepțiune, executarea silită este considerată un proces constituit dintr-o consecutivitate de acte și fapte materiale, reglementate de legea pozitivă, îndreptat spre transpunerea în realitate a dispozitivului hotărârii judecătorești susceptibile de executare.

Rezumând asupra acestor calificări doctrinare, considerăm că executarea silită poate fi privită ca un proces *sui generis*, deoarece consecutivitatea actelor și faptelor sus-numite reprezintă dinamica acestui grup de raporturi juridice similare după conținut și având același obiectiv: valorificarea drepturilor subiective, indiferent de modul de declanșare și mijloacele juridice de realizare a restabilirii drepturilor și intereselor ocrotite de lege.

Revenind la definițiile doctrinare expuse în literatura de specialitate română, meritorie, în opinia noastră, este cea conturată de ilustrul procedurist Ioan Leș, care susține că „*executarea silită este ultima fază a procesului civil și una dintre formele de manifestare a acțiunii civile*” [189, p. 1041].

Agreând această opinie, considerăm că autorul și-a întemeiat concluziile pe continuitatea restabilirii dreptului subiectiv după ce creditorul a obținut o soluție a instanței de judecată în favoarea sa, iar debitorul nu dorește să execute hotărârea judecătorească pe cale benevolă; datorită diversității unor acte pe care legiuitorul le-a investit cu formulă executorie, această formă de apărare a drepturilor subiective dobândește și calitatea unei acțiuni execuționale.

În definiția formulată de Ioan Leș mai putem evidenția o precizare originală a executării silite ca „*formă de manifestare a acțiunii civile*” care ar putea fi interpretată sub două aspecte: primul vizează valorificarea dreptului subiectiv în baza unei hotărâri judecătorești, iar la cel de-al doilea aspect am putea atribui unele contracte civile care, potrivit noului Cod civil român, sunt investite cu formulă executorie și valoarea lor aplicativă ar îmbrăca haina unei acțiuni executorii, care prin efectele sale juridice și obiectivele pe care le urmăresc justițiabilii este similară cu acțiunea civilă. Însă, după volumul activităților ce sunt realizate de către executorul judecătoresc aceasta ar fi similară unei proceduri simplificate.

O contribuție esențială la dezvoltarea doctrinei române axate pe elementele definiției ale procedurii de executare silită au adus: D. Negulescu, E. Herovanu, C. Sion, N. Luca, V. Cădere, A. Hilsenrad, Gr. Porumb, I. Stoenescu, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Leș, G. Boroi, E. Oprina, E. Cotoi, E. Hurubă, I. Gârbuleț, A. Stoica și alții.

Printre cele mai semnificative definiții date executării silite este de menționat cea a lui D. Negulescu, care o definește ca fiind „*totalitatea regulilor prin care forța publică este pusă în mișcare pentru a face să se respecte drepturile atribuite sau recunoscute creditorilor*” [213, p. 142]. Din conținutul acesteia deducem că autorul a pus accentul pe dreptul obiectiv ce creează

un climat legal pentru organele statale de a contribui la respectarea drepturilor creditorilor, însă aceasta nu acoperă pe deplin toate elementele definitorii ale procedurii de executare silită, limitându-și esența mai mult la garanția asumată de stat în ce privește crearea condițiilor de realizare a drepturilor aflate în dificultate ce revin creditorilor.

Prin urmare, laconismul acestei definiții nu se referă la procedura de executare propriu-zisă, ci la un element structural al drepturilor subiective în temeiul căruia titularii pot să-și restabilească drepturile lezate prin intermediul organelor coercitive ale statului, fiind lăsate în umbră unele aspecte fără de care această procedură nu-și poate valorifica esența în raport cu alte feluri de proceduri legitimate de dreptul obiectiv.

O altă definiție, care conține unele elemente similare cu cea analizată *supra*, o întâlnim la reputatul procedurist român Grațian Porumb, care susține că executarea silită reprezintă „*totalitatea normelor care reglementează căile și mijloacele prin care, cu concursul organelor de executare, creditorul își realizează drepturile statornicite în titlul executoriu obținut, prin constrângerea patrimonială a debitorului său*” [237, p. 16]. În opinia acestui autor, faza procesuală a executării silite se caracterizează prin existența unor norme procedurale destinate a institui mijloace eficiente pentru realizarea dispozițiilor cuprinse într-un titlu executoriu. În ce privește elementele definitorii cuprinse în conținutul definiției precizate, lesne se observă că autorul la fel a pus accentul pe cadrul legal care vine să ofere unele mecanisme juridice ce ar permite aducerea efectivă la îndeplinire a unor obligațiuni ce-i revin debitorului potrivit documentului executoriu.

Într-o definiție mai complexă a unui alt autor român se susține că „*executarea silită este procedura prin intermediul căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt document executoriu, constrânge, cu concursul organelor de stat competente, pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile prevăzute de documentul executoriu, de a le aduce la îndeplinire în mod silit*” [165, p. 9].

Originalitatea acestei definiții se afirmă prin mai multe elemente definitorii care vin să proiecteze cele mai importante aspecte ale materiei de executare silită, fiind recunoscută ca o procedură distinctă, fără a se preciza că este fază facultativă a dreptului procesual civil. Totodată, se concretizează dreptul creditorilor de a pretinde executarea silită a hotărârii judecătorești sau a unui alt document executoriu care, potrivit legislației române, sunt învestite cu formulă executorie pentru cazul când debitorul nu-și execută de bunăvoie obligațiunile sale prescrise în documentul executoriu.

Potrivit unei alte definiții din doctrina română, „*executarea silită reprezintă o fază facultativă a procesului civil, existența ei fiind corelată de executarea voluntară de către debitor și de*

voința creditorului de a recurge sau nu la mecanismele de executare silită” [262, p. 11], ceea ce ar însemna că autorul acesteia, Adrian Stoica, i-a recunoscut calitatea de fază distinctă a procedurii civile.

Dezmembrând elementele definiției ale acestei definiții doctrinare, putem menționa că autorul citat *supra* a pretins să evidențieze locul procedurii de executare silită în cadrul dreptului procesual civil în calitate de fază facultativă, chiar dacă acest aspect nu a fost recunoscut în unanimitate în literatura de specialitate, iar prin unele precizări se reliefează condițiile de derulare a acestei proceduri desprinse din esența principiului disponibilității și eschivării debitorului de la executarea benevolă a documentului executoriu.

Rezumând asupra acestor aspecte, considerăm că prin conținutul său această definiție nu acoperă pe deplin elementele definiției ale procedurii de executare silită, deoarece autorul A. Stoica nu a ținut cont de faptul că în calitate de procedură distinctă sau fază a procesului civil aceasta este constituită dintr-o totalitate de activități procesuale prin care se aduc la îndeplinire obligațiunile debitorului. La fel, autorul în cauză a lăsat în umbră principalul subiect al acestei proceduri – executorul judecătoresc, care, potrivit legii, este investit cu atribuțiile de realizare a actelor execuționale, precum și a documentului executoriu, care reprezintă suportul formalist în identificarea obligațiunilor debitorului.

Într-o opinie a unui autor român, nu prea recunoscut în doctrina procesuală, se susține că *„executarea silită este o instituție fundamentală a dreptului procesual civil, fiind menită să pună la dispoziția creditorilor mijloacele legale de realizare efectivă a drepturilor lor stabilite printr-un titlu executoriu în cazul în care acestea nu sunt îndeplinite de către debitor de bunăvoie, în lipsa acestei proceduri întreaga activitate a organelor judecătorești neavând finalitate*” [145, p. 4].

Observăm astfel că autorul a pus accentul pe dreptul obiectiv care vine să contureze unele mijloace legale pe care pot să le utilizeze creditorii la restabilirea efectivă a drepturilor subiective. Însă, prin conceptul său această formulare are un caracter abstract ce îndosește disponibilitatea civilă a creditorului de a intenta procedura de executare, substituind-o prin accesibilitatea prin care legiuitorul îi pune la îndemână mijloacele juridice de restabilire a drepturilor subiective prescrise într-un document executoriu.

Cât privește concretizarea autorului formulată prin sintagma *„instituție fundamentală*”, la prima vedere aceasta creează impresia unei controversate doctrinare, deoarece majoritatea autorilor [291, pp. 263-265; 218, pp. 27-33; 237, p.16; 33, pp. 100-103; 239, pp. 75-114; 226, pp. 41-43] recunosc executarea silită ca fază accesorie a procesului civil, însă considerăm că prin calificativul *fundamentală* autorul citat a pretins să evidențieze rolul acestei activități procesuale

în restabilirea efectivă a drepturilor subiective, deoarece prin valorificarea efectivă a dreptului încălcat se realizează finalitatea procesului civil.

Ad similibus, sintagma „*printr-un titlu executoriu*”, utilizată de același autor, nu vizează, considerăm, întreaga diversitate de acte ce pot fi supuse executării silite, limitând această activitate doar la titlul executoriu care reprezintă o varietate a documentelor executorii atribuite de legiuitor spre executare. Însă, potrivit legislației execuționale, pot fi supuse executării silite și alte documente executorii, cum ar fi hotărârea judecătorească, documentul notarial, contracte investite cu formulă executorie etc., ceea ce atestă că această sintagmă nu acoperă întreaga varietate de documente supuse executării silite.

Prin mențiunea autorului „*în lipsa acestei proceduri, întreaga activitate a organelor judecătorești neavând finalitate*” s-a pretins de a evidenția rolul procedurii de executare silită pentru întreaga operă a organelor judecătorești. Însă, dacă e să luăm în calcul caracterul facultativ al acestei proceduri, pe care îl recunosc majoritatea autorilor [237, p. 16; 218, pp. 27-33; 36, p. 320], atunci această precizare nu poate avea, în opinia noastră, un caracter absolut, deoarece în doctrină majoritatea autorilor recunosc caracterul facultativ al procedurii de executare anume datorită faptului că acesta este condiționat de disponibilitatea creditorului sau de atitudinea debitorului față de executarea benevolă a hotărârii judecătorești din momentul în care aceasta este investită cu formulă executorie.

O contribuție esențială la elucidarea elementelor definitorii ale procedurii de executare silită au adus unii autori ruși din perioada antebelică, precum: A.V. Malîșev, T.M. Iablocicov, E.V. Vasicovschi, A.H. Golimsten, C. Annencov, M. Malinin și alții.

Referindu-ne la doctrina clasică rusească, conform unei definiții formulate în anul 1879 de către A.V. Malîșev, „*executarea silită, stricto sensu, reprezintă modificarea silită a raporturilor (dintre părțile litigante – n.n.) în temeiul hotărârii judecătorești sau al altui titlu executoriu*” [318, p. 373], ceea ce lasă urme de îndoială asupra finalității raportului juridic litigios, deoarece în majoritatea cazurilor printr-o hotărâre judecătorească raporturile juridice nu se modifică, dar se restabilesc în valoarea lor inițială, cu excepția cazurilor când executarea în natură este imposibilă și se schimbă modul de executare.

Prin urmare, chiar dacă am agreea parțial precizarea referitoare la modificarea raporturilor dintre părți, ținem să precizăm că în majoritatea cazurilor această modificare este realizată cu concursul instanței de judecată, iar prin laconismul definiției în cauză autorul a îndosorit formalismul procesual pe care este axată activitatea execuțională și fără de care este imposibilă valorificarea silită a unor drepturi prescrise în documentul executoriu.

Ajustând conceptul procedurii de executare la elementele definitorii ale executării silită specificate în doctrina română, constatăm că autorii români nu pun accentul pe modificarea raporturilor juridice litigioase dintre părțile litigante, ci axează elementele definitorii pe disponibilitatea creditorului de a solicita concursul executorilor judecătorești la restabilirea unor drepturi prescrise într-un document executoriu, ce se realizează conform unor formalități prevăzute de legislația în domeniu.

În concluzie putem menționa că *executarea silită este un sistem de norme juridice cu caracter procesual, care instituie mecanismul de restabilire a drepturilor subiective civile prescrise într-un document investit cu formulă executorie pentru situațiile în care debitorul nu a executat benevol obligațiunea prescrisă în documentul executoriu.*

Pentru a aduce o notă de limpezire, ne vom canaliza efortul spre analiza elementelor definitorii prin prisma prevederilor art. 10 alin. (1) CE RM, potrivit cărora „executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri, prevăzute de prezentul cod, prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile”.

Analizând această definiție legală, putem menționa că ea generează o anumită doză de incertitudine în ce privește elementele definitorii ale executării silită, deoarece legiuitorul a pretins să cuprindă toate aspectele structurale ale acestei entități juridice utilizând diferite sintagme pentru a preciza unele detalii, care prin valoarea lor analitică nu au o importanță majoră pentru identificarea conținutului acestei activități procedurale.

Referitor la termenul „măsuri” utilizat în aceeași definiție legală, putem menționa că acesta ar putea genera careva îndoieli, fiindcă dacă ținem cont de faptul că procedura de executare este o fază distinctă a procesului civil, atunci termenul „măsuri” nu acoperă, considerăm, toate activitățile procesuale pe care le realizează executorul judecătoresc la această etapă de valorificare a drepturilor subiective, mai mult ca atât că în practică pot să apară diferite incidente care afectează îndeplinirea în mod corespunzător a documentelor executorii.

În ce privește precizarea legală „*cu concursul organelor de stat abilitate*”, considerăm că aceasta nu are nicio relevanță asupra procedurii de executare și nici nu poate dobândi calitatea unui element definitiv, deoarece, potrivit legislației, realizarea actelor execuționale revine în exclusivitate executorului judecătoresc și numai în situația în care acesta se află în imposibilitate de a efectua anumite activități sau întâmpină rezistență din partea debitorului sau a altor persoane el poate solicita concursul organelor de drept.

Mai mult ca atât, sintagma „*cu concursul organelor de stat abilitate*” poate fi interpretată sub două aspecte: primul se referă la dreptul executorului judecătoresc de a solicita concursul organelor de stat abilitate cu atribuții corespunzătoare, drept consemnat de art. 10 CE RM, iar al doilea aspect vizează obligațiunea organelor statale de a contribui în limita atribuțiilor funcționale, care, de regulă, se realizează la solicitarea executorului judecătoresc pentru situațiile când acesta poate întâlni unele impedimente în procesul de realizare a anumitor activități execuționale.

Referitor la caracterul obligatoriu al concursului organelor de stat, trebuie de menționat că acesta are un impact major asupra realizării activităților execuționale. Printr-un efect de oglindă, acesta s-a extins asupra altor acte, cum ar fi: sentințele și alte hotărâri judecătorești definitive (art. 120 din Constituția Republicii Moldova¹, art. 16 CPC RM), asupra cerințelor executorului judecătoresc (art. 8 CE RM).

Generalizând asupra definițiilor doctrinare și a celor legale, propunem, cu titlu *de lege ferenda*, o definiție proprie a procedurii de executare, lipsită de obscuritățile de care suferă, în opinia noastră, definiția formulată la alin. (1) art.10 CE RM, din care cauză legiuitorul nu a reușit să cuprindă în ea toate elementele definitorii ale acestei entități juridice.

Trecând peste această obiecție, considerăm că ***procedura de executare silită reprezintă ultima etapă de restabilire a drepturilor subiective intentată la solicitarea creditorului, care este constituită dintr-o totalitate de activități procesuale realizate de către executorul judecătoresc conform legislației în scopul aducerii la îndeplinire a obligațiilor debitorului prescrise în documentul executoriu, achitării dobânzilor de întârziere și/sau a penalităților (după caz), precum și în scopul recuperării cheltuielilor suportate de creditor pentru cazul când debitorul nu a executat benevol aceste obligațiuni.***

Astfel, prin această definiție ne-am propus să nuanțăm cele mai importante elemente definitorii ale procedurii de executare, fără de care aceasta nu și-ar putea individualiza dimensiunile juridice și suportul său conceptual. Întru a concilia divergențele analitice asupra naturii juridice a executării silite am utilizat sintagma „*ultima etapă de restabilire a drepturilor subiective*”, prin care dorim să evidențiem locul procedurii de executare silită în cadrul sistemului de drept național, evitând a reproduce interpretările doctrinare ale acesteia drept „*fază facultativă a procesului civil*”. Explicația este că, datorită diversității documentelor executorii specificate la

¹ Pentru detalii: art. 120 din Constituția Republicii Moldova prevede: „Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive”. Prin urmare, lesne se observă că prin această dispoziție legiuitorul național a extins caracterul obligatoriu și asupra colaborării cu organele de stat.

art. 11 CE RM, executarea silită poate fi intentată și în lipsa unui proces civil¹, deoarece unele documente executorii nu sunt emise în baza unei hotărâri judecătorești.

O altă precizare, pe care o considerăm utilă de a fi menținută în cuprinsul acestei definiții, se referă la recuperarea cheltuielilor suportate de creditor în cadrul procedurii de executare, deoarece în temeiul acesteia am încercat să conturăm un reper ce ar permite să justificăm dimensiunile juridice ale procedurii de executare².

Prin urmare, în sensul acestei precizări s-ar prezuma că dacă debitorul a executat integral obligațiunea sa prescrisă în documentul executoriu, însă nu a achitat cheltuielile suportate de creditor în cadrul procedurii de executare, atunci, în baza art. 146 CE RM, acestea vor fi reținute în mod prioritar din contul mijloacelor achitate pentru stingerea creanței datorate, ceea ce ar face imposibilă încetarea procedurii de executare, întrucât s-ar presupune că creanța nu a fost achitată integral.

Prin includerea acestor precizări în cuprinsul definiției noțiunii de executare silită am pretins să acoperim limitele de extindere a activităților execuționale, care prin realizarea lor integrală ar face posibilă încetarea procedurii de executare și ar preveni apariția unor dificultăți în privința stabilirii condițiilor de încetare a procedurii pentru cazurile când debitorul și-a executat în mod corespunzător nu doar obligațiunile prescrise în documentul executoriu, dar și acele ce derivă din natura juridică a acestuia.

Apreciind efectele juridice ale elementelor definitorii cu care a fost completată definiția formulată de noi în scopul de a înlătura dificultățile ce țin de încetarea procedurii de executare silită, considerăm că temeiul de încetare a acesteia indicat la lit. a) art. 83 CE RM necesită a fi ajustat și la activitățile care au fost inserate expres în definiția dată de noi noțiunii de executare silită.

În sensul acestei propuneri *de lege ferenda*, textul de la lit. a) art. 83 CE RM necesită a fi modificat în următoarea redacție: *a) obligația a fost stinsă și achitate dobânzile de întârziere și/sau penalitățile (după caz), precum și cheltuielile de executare suportate de creditor*. Prin această modificare s-ar preveni apariția unor dificultăți referitoare la aplicarea și interpretarea acestui temei de încetare a procedurii de executare.

¹ Cu titlu de precizare: Codul de procedură civilă român admite executarea silită și a unor contracte civile (spre exemplu, a contractului de locațiune), pe care legiuitorul nostru nu le-a atribuit la documentele executorii, în lipsa unui proces civil [64].

² Pentru detalii: ținând cont de faptul că la art. 146 CE RM se prevede că „cheltuielile de executare se restituie în ordine prioritară înainte de satisfacerea tuturor creanțelor”, o precizare în acest sens s-ar impune și la art. 83 lit. a) CE RM, deoarece, în realitate, pentru încetarea procedurii de executare nu ar fi suficientă doar stingerea obligației, dar și achitarea cheltuielilor suportate de creditor în cadrul procedurii de executare.

2.2. Particularitățile incidentelor procedurale prin prisma principiilor procedurii de executare silită

Ajunși la concluzia că, din punct de vedere static, executarea silită reprezintă un sistem de norme juridice, iar din punct de vedere dinamic – un sistem de acțiuni, este indispensabilă abordarea acelor idei diriguitoare ce stau la baza respectivelor sisteme, adică ar fi imposibil să trecem cu atenția unele principii ale executării silite, care prin esența lor își extind exigențele și la realizarea unor incidente procedurale.

Deoarece, după cum se susține în doctrină, prin termenul „*principiu*” se înțelege acea idee fundamentală, de bază, diriguitoare care îl ghidează atât pe legiuitor în procesul de elaborare a normelor juridice, cât și pe cel împuternicit cu aplicarea respectivelor norme juridice, este evident că aceste principii au o contribuție impunătoare și în materia executării silite. Prin exigențele lor de conținut acestea vin să completeze vidul legislativ și să orienteze activitățile executorului judecătoresc la anumite valori, cum ar fi: echitatea, buna-credință, rezonabilitatea etc., condiționând astfel aducerea la îndeplinire într-un mod corespunzător a documentului executoriu.

Analizând esența unor principii și apreciind limitele de extindere a acestora în cadrul procedurii de executare silită, putem menționa că aceste principii își justifică aplicabilitatea în raporturile juridice de executare silită datorită exigențelor conceptuale pe care le invocă asupra activităților execuționale.

Deoarece executarea silită constituie o continuare a procesului civil, mai bine zis – o ultimă etapă a acestuia, prin intermediul căreia justițiabilul pretinde să-și valorifice efectiv drepturile sale subiective legitimate printr-un act jurisdicțional, este evident că la temelia acestei activități stau unele principii care vin să coordoneze executarea silită.

Rolul principiilor procedurii de executare silită nu poate fi redus doar la interesul teoretic pe care îl prezintă, deoarece datorită valorii aplicative acestea prezintă și un interes practic ce vine să contribuie la coordonarea activităților execuționale cu exigențele de conținut ale fiecărui principiu în parte, dobândind astfel calitatea de repere legale de configurare a activităților execuționale. Această afirmație se justifică și prin faptul că legiuitorul nu poate reglementa toate situațiile ce pot să apară în cadrul activităților execuționale, iar în asemenea condiții, când situația de fapt nu este acoperită cu o normă juridică, se aplică analogia legii și analogia dreptului în spiritul principiilor diriguitoare ale ramurii respective.

Principiile executării silite sunt bazele normativ-diriguitoare ce caracterizează conținutul și obiectul executării silite, care trebuie respectate în primul rând de către executorul judecătoresc, precum și de către ceilalți subiecți antrenați în procesul de executare silită, pentru a menține corelația dintre interesele creditorului și ale debitorului.

Aceste reguli (principii) au nu doar o importanță teoretică, ci și una practică, contribuind, pe de o parte, la înțelegerea și interpretarea dispozițiilor legale care reglementează această activitate, iar, pe de altă parte, ajută la interpretarea unor dispoziții mai puțin clare sau la complinirea unor norme juridice, ducând în final la crearea unei jurisprudențe execuționale unitare. Având în vedere că aceste reguli determină întreaga reglementare a acestei materii, ele sunt următoarele: principiul legalității; principiul dreptului la un proces echitabil în faza executării silite; principiul protecției debitorului în efectuarea executării silite; principiul umanitar al executării silite; principiul rolului activ al executorului judecătoresc; principiul disponibilității; principiul înștiințării debitorului; principiul libertății, independenței și imparțialității executorului judecătoresc; principiul nemijlocirii; principiul egalității părților în faza executării silite; principiul păstrării secretului profesional în faza executării silite.

În doctrina română, unii autori atribuie procedurii de executare silită anumite principii proprii acestei discipline, cum ar fi: principiul executării de bunăvoie a obligațiilor stabilite în titlul executoriu, principiul înștiințării debitorului, principiul constatării executării silite directe printr-un proces-verbal, principiul obligării debitorului la plata contravalorii bunului, principiul aplicării unor penalități, principiul evacuării imobilului. Însă, nu toate aceste principii și-au găsit o recunoaștere unitară în literatura de specialitate [138, pp. 61-94].

Analizând valoarea juridică a principiilor menționate *supra* și reieșind din conținutul elementelor definitorii¹ ale principiilor dreptului, considerăm că unele dintre ele, prin exigențele pe care le extind asupra procedurii de executare silită, sunt componente structurale ale unor principii fundamentale, iar altele, prin esența lor conceptuală, nu pot dobândi calitatea de principii, întrucât unele dintre ele constituie obiectul executării silite, iar altele reproduc esența unei simple activități execuționale.

Pornind de la principiul executării de bunăvoie a obligațiilor stabilite în titlul executoriu, pe care I. Gârbuleț îl califică drept principiu general al procedurii de executare [138, p. 61], desprins din dispoziția art. 622 alin. (1) din Noul Cod de procedură civilă al României, considerăm că această apreciere nu-i motivează calitatea de principiu distinct al procedurii de executare silită, deoarece, potrivit esenței sale juridice și efectelor pe care le generează asupra acestei faze a procesului civil, este evident că reprezintă o componentă structurală a principiului disponibilității, întrucât debitorul dispune de dreptul de a executa benevol hotărârea judecătorească după pronunțarea acesteia sau după ce i se prezintă titlul executoriu. Mai mult ca atât, dacă am admite

¹ Cu titlu de precizare: dacă ne referim la definițiile date principiilor dreptului în general, observăm că majoritatea autorilor reduc principiile la unele idei fundamentale care vin să reglementeze anumite relații sociale, însă prin esența lor acestea stau la baza configurării întregului sistem de drept, extinzându-și totodată exigențele în toate ramurile de drept.

existența unui astfel de principiu și realizarea lui corespunzătoare de către debitor, atunci nu am mai putea susține că suntem în prezența unei proceduri de executare silită, deoarece debitorul prin executarea benevolă a prevenit intentarea procedurii de executare silită.

Cât privește principiul înștiințării debitorului, considerăm că prin esența sa acesta nu poate dobândi calitatea unui principiu distinct al procedurii de executare silită, întrucât conținutul lui nu poate îmbrăca haina unei idei generale pe care o au principiile procedurii civile și cele ale executării silite, ci reprezintă o obligațiune a executorului de a aduce la cunoștință debitorului toate actele procedurale realizate în cadrul procedurii de executare. Înștiințarea participanților la proces nu se reduce doar la aspectul informativ, deoarece efectele acestei activități procesuale în unele cazuri determină volumul activităților pe care le va realiza executorul judecătoresc pentru aducerea la îndeplinire a documentului executoriu.

Pe lângă principiile expuse mai sus, putem constata că legiuitorul autohton a mai instituit unele principii proprii activității executorului judecătoresc, care până în prezent nu și-au găsit o abordare în literatura de specialitate națională, însă care vin să completeze materia executării silite cu unele exigențe suplimentare, astfel încât prin valoarea lor conceptuală dobândesc calitatea unor principii speciale.

Unele dintre principiile procedurii de executare au fost inserate în art. 4 din Codul deontologic al executorului judecătoresc, care prevedea: „*Activitatea executorului judecătoresc este guvernată de principiile independenței, respectării legilor, probității, confidențialității, eficacității și perseverenței în exercitarea profesiei*”¹, care aveau calitatea de principii speciale ale procedurii de executare, dar pe care nu le întâlnim în cadrul altor ramuri de drept, chiar dacă codul respectiv a fost adoptat de Congresul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești și nu avea calitatea de lege ordinară.

După abrogarea acestui act normativ unele dintre principiile speciale ale procedurii de executare au fost preluate de Codul de conduită etică al executorului judecătoresc adoptat la 21 septembrie 2016 de Congresul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești. Un capitol distinct din acest cod este intitulat „*Principiile inerente activității profesionale*”, în cuprinsul căruia sunt conturate cele mai necesare exigențe ale activității execuționale.

Prin această încercare de a elucida esența principiilor procedurii de executare nu am urmărit nici pe departe scopul de a epuiza toate aspectele ce compun o problemă atât de complexă și vastă, deoarece ar fi imposibil a aborda în cadrul unei teze de doctorat întreaga

¹ Cu titlu de precizare: Codul deontologic al executorului judecătoresc [66] a fost abrogat la 21 septembrie 2016 prin hotărârea congresului UNEJ, însă unele prevederi, care reflectă exigențele de conținut ale unor principii, au fost preluate de noul Cod de conduită etică al executorului judecătoresc [67].

diversitate de principii care își extind exigențele asupra activității execuționale, întrucât fiecare principiu în cadrul procedurii de executare silită dispune de unele particularități de realizare, a căror elucidare nu poate fi conformată la exigențele de volum al unui paragraf.

La fel, prin intermediul acestui subiect am evitat să ne reținem atenția asupra criteriilor doctrinare de clasificare a principiilor executării silită, deoarece din aspectele conceptuale ale fiecărei varietăți de principii nu pot fi extrase careva impedimente asupra activităților execuționale.

Raportând subiectul respectiv la tematica prezentei lucrări, vom încerca să nuanțăm aspectele doar ale unor principii care pot fi afectate prin realizarea unor activități execuționale, creând astfel unele impedimente pentru executorii judecătorești la îndeplinirea în mod corespunzător a documentului executoriu. Aceste impedimente pot fi create nu doar din cauza ignorării cerințelor stabilite de principiile respective, dar pot surveni și în rezultatul diferitelor controverse legale sau anumitor inadvertențe legale pe care doctrina autohtonă până în prezent nu a reușit să le abordeze.

În consecință, ținem să concretizăm că obiectivul principal propus în acest paragraf constă în stabilirea finalităților juridice ale unor principii care prin exigențele lor de conținut generează unele dificultăți în cadrul procedurii de executare, precum și în aprecierea interferenței incidentelor procedurale cu regulile unor principii.

Principiul legalității

Printre principiile fundamentale care au fost recunoscute în unanimitate în literatura de specialitate un loc deosebit revine principiului legalității, care prin valoarea sa aplicativă își extinde exigențele asupra tuturor ramurilor de drept public și de drept privat, ceea ce permite să afirmăm că principiul în cauză reprezintă geometria juridică a sistemului de drept național datorită dreptului obiectiv [33, pp. 100-103; 239, pp. 75-114; 226, pp. 41-43].

Esența principiului legalității o putem desprinde chiar din definiția dată procedurii de executare, în care printre elementele definitorii se menționează ansamblul de măsuri prevăzute de Codul de executare, ceea ce ar însemna că valorificarea drepturilor subiective prescrise într-un document executoriu se realizează prin intermediul unor activități execuționale prescrise de legislație, care au ca scop de a crea o anumită ordine procesuală în realizarea activităților execuționale pentru a preveni extinderea liberului arbitru al executorului judecătoresc la realizarea actelor procedurale.

Exercitând o influență nemijlocită asupra întregului sistem de drept național și fiind comun tuturor ramurilor de drept public și de drept privat, principiul legalității constituie în

primul rând substanța formală a dreptului obiectiv, având totodată calitatea de reper calitativ pe care legiuitorul îl impune activităților ce țin de executarea silită a hotărârilor judecătorești.

Ajustat la cadrul legal al acestei materii, considerăm că prin valoarea sa aplicativă principiul legalității depășește limitele conturate de art. 2 CE RM care prevede că „*executorul judecătoresc asigură executarea silită a documentelor executorii în strictă conformitate cu prezentul cod și cu alte acte normative*”, deoarece legiuitorul a clădit aceste dispoziții legale în scopul de a garanta titularilor de drepturi subiective autoritatea statului în privința delegării unei persoane care va asigura restabilirea drepturilor lezate.

Această prevedere a legii de executare este o transpunere în materie a principiului general de drept, cum ar fi principiul legalității, care prin esența sa implică elaborarea și aplicarea unor asemenea norme juridice care au ca scop să așeze întreaga activitate execuțională pe temelia traianică a legii pentru a menține autoritatea statului în disciplinarea participanților la procedura de executare și să elimine latitudinea executorului judecătoresc asupra activităților execuționale.

Prin urmare, acest principiu poate fi privit ca o regulă substanțială a dreptului care impune respectarea în primul rând a Legii Fundamentale și a celorlalte acte normative existente de către toți subiecții antrenați în procesul de executare silită. În vederea asigurării acestui principiu, în legea de executare au fost instituite un șir de garanții cu caracter material și cu caracter procedural ce ar veni să asigure acest echilibru juridic între interesele creditorului și ale debitorului.

Un aspect funcțional al principiului legalității a fost conturat în dispoziția de la alin. (3) art. 4 din Codul deontologic al executorului judecătoresc, care prevedea că „*principiul respectării legilor obligă executorul judecătoresc să-și îndeplinească atribuțiile în strictă conformitate cu prevederile legale*”, ceea ce confirmă că exigențele acestei reglementări se extind asupra suportului funcțional al procedurii de executare. Însă, după abrogarea respectivului Cod¹ acest principiu a fost reglementat într-o variantă mai dezvoltată printr-un articol distinct din Codul de etică al executorului judecătoresc.

Astfel, potrivit art. 10 din Codul de conduită etică al executorului judecătoresc, denumit „Legalitatea”, „*executorul judecătoresc este obligat să îndeplinească îndatoririle profesionale în conformitate cu legile și actele normative în vigoare, Statutul UNEJ, actele și normele obligatorii adoptate de către organele de conducere ale UNEJ, inclusiv prezentul Cod*” [67], ceea ce atestă că, în temeiul acestui act normativ, exigențele principiului legalității s-au extins și asupra unor norme juridice elaborate de organele de conducere ale UNEJ.

¹ Reiterăm: Codul deontologic al executorului judecătoresc a fost abrogat prin hotărârea congresului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești din 21 septembrie 2016.

Spre deosebire de vechiul Cod deontologic al executorului judecătoresc, noul Cod de etică prevede și unele situații când executorul judecătoresc va trebui să se abțină de la realizarea anumitor activități¹ care ar putea încălca unele prevederi legale sau care ar crea unele prejudicii morale și materiale participanților la proces, ceea ce în consecință constituie un reper de identificare a principiului legalității.

Una dintre cele mai evidente garanții puse la îndemâna participanților la executarea silită o constituie posibilitatea de a contesta actele executorului judecătoresc în fața instanței ce supraveghează executarea silită, deoarece prin esența sa juridică acest privilegiu are ca principal obiectiv de a combate ilegalitățile ce s-au strecurat la emiterea diferitelor acte procedurale. Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege.

Însă, această garanție oferită participanților la proces este condiționată de prevederile de la alin. (1) art. 161 CE RM, unde se menționează că „*actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni*”. Considerăm că această dispoziție legală, chiar dacă a fost supusă controlului constituționalității și dispoziția respectivă a fost considerată inadmisibilă², totuși norma respectivă vine să îngrădească un drept la apărare³ al justițiabililor, deoarece în practică se întâlnesc situații când partea sau participantul nu a cunoscut despre actul respectiv în acest termen, însă prin actul executorului judecătoresc i se încalcă careva drepturi, iar în temeiul acestei dispoziții legale el este privat de posibilitatea de a-și apăra drepturile încălcate.

În scopul prevenirii unor dificultăți ce țin de realizarea dreptului la apărare, considerăm, cu titlu de *lege ferenda*, că ultima propoziție din dispoziția de la alin. (1) art. 161 CE RM urmează a fi modificată în următoarea redacție: „*Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii și aducerii lor la cunoștință*

¹ Pentru detalii: art. 10 din Codul de etică al executorului judecătoresc stabilește că acesta se va abține de la anumite activități, cum ar fi: a) declararea că va exercita sau exercitarea reală a acțiunilor ce contravin legii, normelor stabilite de UNEJ sau bunelor practici profesionale; b) aplicarea constrângerii interzise sau violenței împotriva părților, participanților la procedura de executare sau altor persoane; c) utilizarea statutului sau titlului său profesional în scopul realizării intereselor personale sau altor interese, contrare legii.

² Cu titlu de precizare: prin Decizia Curții Constituționale nr. 49 din 6 septembrie 2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 85g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 60 alin. (4) din Codul de executare al RM și prin Decizia Curții Constituționale nr. 55 din 6 septembrie 2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 91g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a art. 161 și art. 162 din Codul de executare al RM (repunerea în termenul de contestare a actelor executorului judecătoresc) sesizările respective au fost declarate inadmisibile [97].

³ Cu titlu de precizare: art. 20 din Constituția Republicii Moldova prevede că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Însă, prin prevederile de la alin. (1) art. 161 CE RM accesul la justiție se limitează în timp, chiar în pofida faptului că la alin. (2) art. 20 din Constituția Republicii Moldova legiuitorul interzice îngrădirea accesului liber la justiție.

participanților la proces au trecut mai mult de 6 luni”, ceea ce ar însemna că acest termen de decădere stabilit de legiuitor este condiționat de o cerință suplimentară care i-ar asigura justițiabilului o posibilitate reală de a-și apăra drepturile.

Realizarea principiului legalității

Analizând modul de realizare a principiului legalității în cadrul procedurii de executare, ținem să menționăm că aceasta se poate înfățișa prin două aspecte: primul – organizatoric, care se manifestă prin autorizarea legală a executorilor judecătorești de a realiza activitățile execuționale, determinând totodată și competențele materiale și teritoriale ale acestora, iar cel de al doilea aspect se referă la stabilirea normelor procedurale care vin să asigure funcționalitatea acestor competențe conform legislației în domeniu.

O dificultate pe care o întâlnim frecvent în practica judiciară la realizarea principiului legalității în materia executării silite o putem ilustra prin nerespectarea exigențelor legale de către executor la înștiințarea debitorului despre intentarea pricinii care, la rândul său, este condiționată de executarea documentului executoriu în termen de 15 zile de la momentul recepționării încheierii privind încetarea procedurii de executare.

Astfel, în cazul în care debitorul este absent (spre exemplu, se află peste hotare), executorii judecătorești, după ce recepționează restituirea scrisorii cu mențiunea că debitorul se află peste hotare, parcurg nemijlocit la informarea debitorului prin publicarea în Monitorul Oficial fără a întreprinde toate măsurile prevăzute de alin. (2) art. 67 CE RM, care stipulează: „*În cazul absenței destinatarului persoană fizică documentele menționate la alin. (1) se înmânează... unei persoane cu funcție de răspundere din primărie sau președintelui asociației locatarilor de la domiciliul destinatarului...*”, ceea ce este o dovadă a faptului că prin nerespectarea exigențelor prevăzute de alin. (2) art. 67 CE RM se încalcă principiul legalității.

Această încălcare a principiului legalității are loc în activitatea execuțională la realizarea măsurilor de sechestrare a bunurilor debitorului, deoarece la alin. (1) art. 119 CE RM se prevede că în cazul în care debitorul sau reprezentantul său ori un membru adult al familiei lui sunt absenți, atunci copia de pe procesul-verbal de sechestrare se înmânează, contra semnătură, reprezentantului organizației de exploatare a locuințelor sau, după caz, reprezentantului autorității administrației publice locale de nivelul întâi, cărora li se explică dreptul și modul de contestare a acestor acte procesuale.

Prin urmare, realizarea principiului legalității constă în respectarea tuturor exigențelor legale stabilite în privința modului de organizare a activității execuționale potrivit competenței legale și în efectuarea tuturor activităților execuționale în corespundere cu normele juridice în domeniu.

Principiul echității

Un alt principiu fundamental care trebuie să fie respectat cu strictețe la realizarea activităților execuționale îl constituie principiul echității, care prin valoarea sa conceptuală reprezintă baza metodologică a întregului sistem de drept național, chiar în pofida faptului că acesta nu dispune de o reglementare proprie în legislație ce i-ar valida conținutul.

Incontestabila valoare conceptuală a acestui principiu poate fi dedusă dintr-o apreciere doctrinară întâlnită în literatura de specialitate română, autorul căreia susține că „*echitatea este ceea ce dă sens dreptului și ceea ce permite rezolvarea pașnică sau prevenirea conflictelor sociale...*” [224, p. 55]. Însă, dacă ajustăm aceste precizări la procedura de executare, constatăm că dimensiunile juridice ale principiului echității acoperă cele mai stringente probleme ce pot să apară în activitatea execuțională, precum și la soluționarea contestărilor asupra actelor executorului judecătoresc, ceea ce ar preveni încălcarea drepturilor părților.

Atât în doctrina civilă [13, p. 42; 276, pp. 17-21], cât și în cea procesual-civilă [239, pp. 75-125; 226, pp. 36-54; 122, pp. 18-29] din Republica Moldova nu întâlnim careva precizări cu privire la principiul echității, ceea ce atestă că autorii autohtoni nu au găsit de cuviință să recunoască autonomia acestui principiu atât la realizarea drepturilor subiective, cât și pe parcursul apărării și restabilirii acestora. Lipsa unor reglementări ale principiului echității constituie și motivul principal pentru care această valoare supremă ce determină esența orânduirii juridice nu a reușit până în prezent să-și dobândească o recunoaștere teoretică, care ar permite să aliniem soluțiile instanțelor judecătorești și activitățile la această exigență fundamentală.

Chiar dacă până la etapa actuală principiul echității nu a fost recunoscut în literatura de specialitate ca un principiu distinct al executării silită, unele repere analitice care ar confirma omologarea acestui principiu în materia executării silită întâlnim în cadrul unor aprecieri doctrinare [36, p. 413]. Astfel, E. Belei și O. Novicov menționează că „importanța executării silită rezidă nu doar în faptul că prin aceasta se realizează drepturile subiective ale creditorilor față de debitori, ci și în faptul că, de rând cu aceasta, se realizează și dreptul obiectiv general, restabilindu-se ordinea de drept și afirmându-se ideea de echitate și justiție”. Această constatare ne determină să afirmăm că principiul echității reprezintă finalitatea întregului sistem de drept, iar procedurii de executare silită îi revine ultimul cuvânt în afirmarea acestei valori supreme a statului.

Sub aspect conceptual, principiul echității nu reprezintă o inovație a dreptului modern, deoarece acesta își are obârșia încă în dreptul roman, care precumpănea cumpătarea și nepărținirea în înțelegerea echității, iar aceasta se întemeia pe împărțirea corectă a avantajelor și a dezavantajelor între învingători și învinși.

Ajustând exigențele de conținut ale acestui principiu la realitățile actuale, considerăm că principiul echității ar trebui să ocupe un loc primordial în sistemul de drept național al fiecărui stat democratic, deoarece, reprezentând finalitatea dreptului, el ar trebui să devină un principiu fundamental pentru toate ramurile de drept privat și de drept public, fiindcă nu ne-am putea imagina existența unui drept inechitabil prin sine însuși sau restabilirea unui drept printr-o hotărâre care în aparență este întemeiată și legală, dar în realitate este inechitabilă.

Vorbind despre echitate în cadrul procedurii de executare silită, putem preciza că exigențele acestui principiu vin să asigure echilibrul între drepturile creditorului și obligațiunile debitorului, iar în unele situații stabilim că dreptul obiectiv îi oferă debitorului chiar o protecție ce derivă din realizarea principiului umanismului.

Unele exigențe de conținut ce ar veni să asigure realizarea principiului echității se regăsesc în imparțialitatea executorului judecătoresc, care prin valoarea sa constituie substanța funcțională a acestui principiu. Inițialmente, imparțialitatea executorului judecătoresc și-a găsit o reflectare în art. 6 din Codul deontologic al executorului judecătoresc, care prevedea: „Executorul judecătoresc nu este în drept să accepte o propunere frauduloasă și este dator să acționeze în conformitate cu legea”¹, însă după abrogarea acestuia unele dintre aceste exigențe au fost reproduse de art. 5 din Codul de conduită etică al executorului judecătoresc².

În virtutea acestor exigențe, legiuitorul a intenționat să impună executorului judecătoresc o atitudine nepărtinitoare în procesul de realizare a diferitelor activități procesuale pentru a putea aduce la îndeplinire în mod corespunzător documentul executoriu și pentru a preveni admiterea unor imixțiuni în activitatea execuțională, ceea ce ar asigura realizarea principiului echității.

Motivații aplicative

Chiar dacă lipsa unor reglementări proprii principiului echității generează o incertitudine în ce privește recunoașterea acestuia în calitate de principiu fundamental al teoriei executării silite, totuși exigențele pe care le invocă principiul în cauză ne obligă să găsim argumentele de rigoare în identificarea lui metodologică și să stabilim modul de extindere a principiului respectiv în materia executării silite.

Realizarea principiului echității în cadrul procedurii de executare începe chiar de la aplicarea măsurilor asiguratorii de către executorul judecătoresc, care în practică se efectuează,

¹ Cu titlu de precizare: Codul de conduită etică al executorului judecătoresc a preluat de la Codul deontologic al executorului judecătoresc (abrogat în 2016) unele dintre principiile proprii activității execuționale [66].

² Pentru detalii: art. 5 din Codul de conduită etică al executorului judecătoresc prevede: „Executorul judecătoresc nu va admite ca sub influența intereselor private, relațiilor sociale, presiunilor politice sau publice acțiunile sale profesionale să fie contrare legii sau prevederilor statutare ale UNEJ” [67].

de regulă, odată cu intentarea procedurii de executare sau imediat după emiterea încheierii de intentare a acesteia în rezultatul cărora pot fi cauzate prejudicii considerabile debitorilor.

În scopul evitării unor astfel de dificultăți procesuale legiuitorul autohton a găsit de cuviință să modifice prin Legea Republicii Moldova nr. 42 din 27.03.2014 dispoziția de la alin. (3) art. 60 CE RM, prin substituirea textului „*cu propunerea de a executa benevol documentul executoriu în termen de 15 zile*” cu textul „*și propune debitorului de a executa documentul executoriu în termen de 15 zile, fără să întreprindă acțiuni de **punere în executare a documentului executoriu***” (sublinierea ne aparține) [183]. Însă, în realitate această modificare nu a înlăturat pe deplin aceste dificultăți procesuale, întrucât unii executori judecătorești, prin inerția subiectivismului profesional, continuă să aplice măsurile asigurătorii odată cu intentarea procedurii de executare.

Mai mult ca atât, pe lângă aceste situații, în practică măsurile asigurătorii de sechestrare de către executorul judecătoresc a bunurilor debitorului contravin principiului echității, deoarece acestea sunt aplicate fără a se ține cont de echilibrul dintre creanța datorată și valoarea bunurilor sechestrate [40, p. 107], fapt pentru care debitorii sunt nevoiți să suporte anumite prejudicii nejustificate din cauza acestui dezechilibru cu obiectul executării.

Prin urmare, în virtutea acestor constatări, considerăm, cu titlu *de lege ferenda*, că art. 63 CE RM necesită a fi completat cu un alineat suplimentar (1¹) având următoarea dispoziție: „*la aplicarea măsurilor asigurătorii, executorul judecătoresc trebuie să țină cont de valoarea creanței, penalităților și/sau dobânzilor de întârziere care puteau fi încasate în legătură cu aducerea documentului executoriu la îndeplinire*”, iar actualul alineat (1¹) al prezentului articol urmează să devină alineatul (1²).

Respectarea principiului echității de către executorul judecătoresc se impune și la realizarea unor activități ce țin de evaluarea bunurilor debitorului supuse urmăririi. Astfel, potrivit alin. (1) art. 117 CE RM¹, executorul judecătoresc este obligat să țină cont de prețurile medii de piață ce figurează în localitatea respectivă la bunurile similare, ceea ce ar exclude cauzarea unor prejudicii atât debitorului – prin diminuarea valorii bunurilor sechestrate, cât și creditorului – prin majorarea valorii estimabile a acestora.

Rezumând asupra dimensiunilor juridice ce țin de realizarea principiului echității, putem menționa că chiar dacă acest principiu nu a reușit să-și dobândească până în prezent o omologare doctrinară, totuși în calitatea sa de valoare supremă constituie suportul tuturor celorlalte principii, deoarece prin finalitatea sa acesta dă sens întregului sistem de drept, iar realizarea lui în cadrul procedurii de executare dispune de o dublă semnificație: are loc valorificarea echitabilă a

¹ Cu titlu de precizare: legiuitorul a instituit acest reper legal pentru executorii judecătorești în scopul de a se evita unele dezaprecieri în privința valorii bunurilor ce sunt supuse sechestrării, însă prin esența sa această cerință vine să asigure, într-un mod indirect, realizarea principiului echității.

unui drept al creditorului cu respectarea intereselor debitorului, fiind lichidată și acea încheitate ce l-au determinat pe creditor să se adreseze în instanța de judecată.

Principiul disponibilității

Printre principiile dreptului procesual civil care își extind exigențele în materia executării silită un loc deosebit revine principiului disponibilității. Prin valoarea sa juridică și interesul aplicativ, acest principiu reprezintă fundamentul funcțional al procedurii de executare, cu excepția cazurilor când o astfel de procedură devine caducă datorită unor împrejurări ce nu depind de voința creditorului (executarea benevolă a documentului executoriu de către debitor, decesul creditorului și neadmiterea succesiunii în drepturi procedurale, sau cazul în care, potrivit legislației, este stabilit un alt mod de executare).

Spre deosebire de celelalte principii aplicabile procedurii de executare, principiul disponibilității reprezintă fundamentul dinamic al activității execuționale și unele dintre cele mai importante componente structurale ale acestuia sunt reflectate în art. 4 CE RM, însă aceste aspecte nu acoperă pe deplin dimensiunile juridice ale principiului în cauză.

Dreptul creditorului de a renunța la executarea începută

Printre drepturile de dispoziție ale creditorului ce pot fi desprinse din dispoziția de la art. 4 CE RM un loc deosebit revine dreptului de a renunța la executarea începută¹, care, conform principiului disponibilității, poate fi realizat la orice fază a procedurii de executare silită.

Întrucât în literatura de specialitate acest drept este reflectat prin sintagma „*dreptul de renunțare la executare*” [237, p. 27; 218, p. 82; 262, p. 82], considerăm că legiuitorul moldovean prin sintagma „*la executarea începută*” i-a îngădit creditorului posibilitatea de realizare a dreptului respectiv numai în cadrul procedurii declanșate, ceea ce ar însemna că până la intentarea procedurii de executare sau după încetarea acesteia creditorul nu ar mai dispune de acest drept.

Ținând cont de scopul pe care îl pretinde creditorul la realizarea acestui drept, considerăm că sintagma „*dreptul de a renunța la executare*” nu reflectă în mod corespunzător valențele juridice ale dreptului în cauză, deoarece în realitate s-ar prezuma că creditorul renunță în general la procedura execuțională și nu doar la urmărirea bunurilor debitorului, ceea ce în practică ar putea crea unele confuzii în situația în care creditorul renunță la realizarea unui act procedural al executorului.

Pentru a aduce claritate asupra acestui aspect terminologic, ne vom referi la noțiunea de executare consemnată de eminentul savant român Eugen Herovanu, în viziunea căruia „*execuțiunea silită e un complex de operațiuni juridice, lăsate în sarcina tribunalelor ordinare și supuse*

¹ Cu titlu de precizare: la art. 4 alin. (1) CE RM se prevede: „Creditorul dispune de dreptul de a, precum și de dreptul de a renunța la executarea începută...” [57].

normelor și procedurilor folosite în afacerile judiciare contencioase” [146, p. 23]. Constată că autorul ei la definirea procedurii de executare silită a pus accentul pe dreptul obiectiv menit să reglementeze activitățile execuționale, îndosind astfel disponibilitatea părților care determină intentarea acestei proceduri.

Prin urmare, luând în considerare faptul că executarea silită este constituită dintr-o totalitate de activități, este evident că creditorul sau persoanele care au declanșat procedura de executare silită nu pretind să renunțe la întreaga procedură execuțională, deoarece nu însăși procedura constituie un scop al creditorului, ci, în virtutea principiului disponibilității, acestuia îi este oferită libertatea juridică de a renunța la obiectul executării consemnat în documentul executoriu [26, p. 19].

Cu titlu de excepție de la această precizare putem admite încheierea contractului de tranzacție între creditor și debitor după intentarea procedurii de executare silită, în temeiul căruia părțile, concesiionând reciproc, au convenit la a înceta procedura de executare prin renunțarea la executarea silită, stabilind prin conținutul contractului un alt mod de executare benevolă cu menținerea sau modificarea obiectului executării.

De precizat în context că contractul de tranzacție prin valoarea sa juridică reprezintă un act de disponibilitate distinct ce se realizează prin acordul reciproc al părților, în temeiul căruia efectele materiale ar putea fi delimitate de cele procedurale, ceea ce i-ar permite creditorului să renunțe la procedura de executare silită cu menținerea obiectului executării.

În scopul înlăturării acestei inadvertențe și prevenirii apariției unor dificultăți la realizarea acestui drept al creditorului, considerăm, cu titlu *de lege ferenda*, că ar fi oportun ca sintagma „dreptul de a renunța la executarea începută” din alin. (1) art. 4 CE RM să fie înlocuită cu sintagma „dreptul de a renunța la obiectul executării” care va reflecta într-un mod mai adecvat esența juridică a dreptului respectiv.

Fără a schimba firul logic, menționăm că termenul „renunțare” își trage sevele din latinescul „renuntiare” [79, p. 915], ceea ce înseamnă a se lăsa de ceva, a întrerupe, a înceta de a mai face ceva, a părăsi de bunăvoie. În aparență, acesta pare a fi incompatibil cu realizarea unui drept câștigat în baza unui act jurisdicțional, însă dacă îi apreciem efectele sale juridice pe care le generează la etapa de executare silită, este evident că prin această disponibilitate se încetează un raport juridic execuțional.

Pentru a aduce o motivație suplimentară asupra realizării dreptului de renunțare la executare, îl vom cita pe ilustrul savant francez Marcel Planiol, care consemna că „renunțarea la drept la fel reprezintă o modalitate de realizare a acestuia” – tălmăcire nelipsită de noimă și suport normativ [345, p. 75]. În cazul nostru aceasta ar însemna că creditorul își realizează dreptul său

asupra obiectului executării prin renunțarea la el datorită libertății juridice pe care i-o oferă dreptul obiectiv în baza principiului disponibilității.

Analizând modul de realizare a acestui drept, observăm că realizarea lui este condiționată de două aspecte, adică de disponibilitatea materială a creditorului de a renunța la dreptul său subiectiv consemnat într-un document executoriu și de disponibilitatea procesuală în temeiul căreia acesta trebuie să realizeze formalitățile prescrise de legislația în domeniu pentru ca renunțarea sa la obiectul executării să-și poată produce efectele juridice din punct de vedere legal.

Pornind de la primul aspect al acestui drept ce poate fi desprins din natura sa juridică, care este fundamentată pe o disponibilitate materială, este evident că el se referă la aptitudinea legală a creditorului de a se autodetermina la renunțarea urmării bunurilor debitorului după obținerea documentului executoriu, indiferent de faptul dacă a fost intentată sau nu procedura de executare silită ori dacă aceasta a fost încetată.

Cât privește aspectul procesual al dreptului creditorului de a renunța la executare, acesta se individualizează printr-un caracter accesoriu ce se află într-o dependență de momentul realizării disponibilității materiale, deoarece dacă creditorul va renunța la obiectul executării până la intentarea procedurii de executare silită, atunci asupra acestei renunțări nu se va mai extinde aspectul procesual, întrucât procedura de executare silită nu a fost declanșată și nu poate fi vorba despre o disponibilitate procesuală în realizarea dreptului respectiv.

Reieșind din efectele juridice pe care le generează dreptul creditorului de a renunța la procedura de executare, considerăm că după esența sa juridică acest drept dispune de unele asemănări cu un drept de dispoziție din cadrul procesului civil, și anume: cu dreptul reclamantului de a renunța la acțiune. Spre deosebire de dreptul reclamantului de a renunța integral sau parțial la acțiune, alin. (1) art. 4 CE RM ce vizează, inclusiv, dreptul creditorului de a renunța la procedura de executare nu conține careva precizări în acest sens. În practică este însă posibil ca creditorul să renunțe integral sau parțial la dreptul său subiectiv supus executării. Exemplu în acest sens poate fi situația când creditorul renunță la dobânzile de întârziere sau la alte penalități prescrise în documentul executoriu, dar nu renunță la suma datorată.

Analizând diversitatea situațiilor care pot fi întâlnite în practică, putem distinge două modalități de renunțare a creditorului la obiectul executării: renunțarea extraprocedurală și renunțarea procedurală.

Pornind de la prima varietate de renunțare – extraprocedurală, putem menționa că prin finalitățile sale această formă de renunțare ne-ar crea o impresie greșită precum că realizarea principiului disponibilității nu s-ar atribui la procedura de executare silită, deoarece nu se

întreprind în acest sens careva acte de dispoziție, cu excepția cazului când părțile au încheiat un contract de tranzacție prin care creditorul s-a obligat să renunțe integral la obiectul executării.

Realizarea disponibilității extraprocedurale a creditorului se manifestă prin inacțiune, adică în cazul când acesta nu-și exercită pur și simplu dreptul său de a solicita intentarea procedurii de executare, ceea ce ar însemna că el nici nu-i pretinde debitorului să-și execute obligațiunea prescrisă în documentul executoriu, însă ulterior acest drept prin efectul legii se prescrie în timp.

Renunțarea procedurală reprezintă actul de dispoziție al creditorului prin care se renunță parțial sau integral la obiectul executării după momentul intentării procedurii de executare silită, fapt pentru care legiuitorul a și conturat un temei distinct de încetare a procedurii de executare silită¹. Pentru acuratețe juridică precizăm că chiar dacă legislația execuțională nu stabilește posibilitatea creditorului de a renunța parțial la obiectul executării, totuși, în virtutea disponibilității materiale asupra bunurilor supuse urmăririi, creditorul se poate autodetermina să renunțe parțial sau integral la obiectul executării. Spre exemplu, creditorul poate renunța la dobânzile de întârziere care au fost indicate în documentul executoriu, dar nu va renunța la creanța sa principală, însă pentru aceste situații de renunțare totală sau parțială consecințele sunt diferite.

Cât privește renunțarea procedurală, aceasta poate fi de două feluri: renunțarea parțială la obiectul executării silită, în cadrul căreia creditorul poate renunța la unele obligațiuni ale debitorului expuse în documentul executoriu, cum ar fi dobânzile contractuale, dobânzile de întârziere, penalitățile etc., iar activitățile executorului se vor reduce în mod corespunzător; renunțarea integrală la obiectul executării, caz în care executorul va dispune încetarea procedurii de executare.

Dincolo de particularitățile procesuale de realizare a acestui drept, este de menționat că realizarea dreptului de renunțare integrală la obiectul executării este pusă în sarcină persoanelor care, în limita împuternicirilor legale sau convenționale, au declanșat procedura de executare silită.

Dreptul creditorului de a solicita amânarea executării

Printre drepturile pe care le poate realiza creditorul în virtutea principiului disponibilității se individualizează și dreptul de a solicita amânarea procedurii de executare silită, drept care este recunoscut în unanimitate de literatura de specialitate [237, p. 27; 218, p. 82; 262, p. 36], fiind validat de legislația în domeniu.

Pentru a putea determina finalitățile juridice ale acestui act de dispoziție al creditorului vom porni de la aspectul legal al acestui privilegiu ce urmează a fi desprins din dispoziția alin. (1) art. 4 CE RM, unde se consemnează că pe lângă dreptul de a cere executarea silită a documentelor

¹ Cu titlu de precizare: la art. 83 lit. g) CE RM se prevede că procedura de executare încetează în cazul în care creditorul a renunțat la executare.

executorii, precum și de a renunța la executarea începută „creditorul dispune de dreptul... de a amâna pornirea ei, în limitele prescripției dreptului stabilit”, ceea ce sub aspect terminologic creează o doză de incertitudine în ce privește modul de realizare a acestei prerogative legale.

Apreciind dimensiunile acestei disponibilități procesuale, am constatat că dreptul creditorului de a amâna pornirea procedurii de executare contravine logicii juridice din punct de vedere procedural, deoarece este imposibil să amâni o procedură de executare care nu a fost pornită, întrucât realizarea acestei disponibilități a creditorului derivă din însăși cererea lui de a intenta procedura de executare, care poate fi depusă la executorul judecătoresc în orice moment după ce a obținut documentul executoriu cu respectarea termenului de prescripție [26]. Mai mult ca atât, conform art. 60 alin. (1) CE RM, procedura de executare se intentează la cererea creditorului urmăritor, ceea ce ar însemna că această amânare ar fi condiționată de momentul înaintării cererii de către creditor, dar nicidecum prin depunerea unei cereri de amânare.

Sub acest aspect este evident că și executorul judecătoresc este pus în imposibilitate de a întocmi careva acte procesuale în acest sens, deoarece art. 60 CE RM nu-i conturează o posibilitate legală de a dispune printr-o încheiere amânarea intentării procedurii de executare, iar potrivit principiului legalității toate activitățile trebuie să corespundă exigențelor legale. Executorul, în baza cererii creditorului, este obligat să intenteze în termen de 3 zile procedura de executare, însă din conținutul acestei prevederi reiese că executorul trebuie să indice în încheiere că se amână procedura de intentare a executării silite, ceea ce nu ar condiționa însăși intentarea procedurii de executare.

În scopul înlăturării acestei dificultăți, considerăm ca această opțiune conturată la alin. (1) art. 4 CE RM necesită a fi expusă într-o altă redacție, prin care s-ar menționa că creditorul poate solicita executorului judecătoresc amânarea realizării unor acte sau activități execuționale.

Admițând realizarea în practică a acestei propuneri *de lege ferenda*, considerăm că creditorul ar întâmpina unele dificultăți la realizarea acestei opțiuni legale, deoarece, potrivit art. 76 CE RM, „executorul judecătoresc poate amâna executarea la cererea unei părți sau din oficiu, ținând cont de interesele primordiale ale creditorului...”, ceea ce ar însemna că această acțiune a creditorului s-ar extinde numai asupra unui act sau unei activități procesuale, dar nu asupra întregii proceduri de executare.

În doctrina română se susține că „uneori cursul procesului execuțional este oprit datorită unor împrejurări voite de părți, reflectând astfel principiul disponibilității în procesul civil, sau independent de voința lor când părțile se află în imposibilitatea continuării procesului execuțional datorită unor cerințe legale” [80, pp. 60-61].

Faptul că legiuitorul a evitat să includă în cuprinsul normei legale unele precizări referitoare la extinderea principiului disponibilității asupra acțiunilor debitorului ne-ar putea crea falsa impresie că acest principiu se referă în mod exclusiv numai la creditor, deoarece, dacă ne referim la opțiunea de a solicita amânarea unor activități procesuale, trebuie să menționăm că aceasta îi revine și debitorului, motivații desprinse din precizările expuse în art. 76 CE RM.

Considerațiuni generale asupra actelor de dispoziție ale debitorului

Printre varietatea actelor de dispoziție ce pot fi realizate la etapa de executare silită potrivit principiului disponibilității un loc aparte revine activităților care sunt puse de legislație la îndemâna debitorului datorită drepturilor pe care acesta le dobândește în virtutea poziției sale procesuale.

Chiar dacă în aparență legiuitorul, potrivit statutului juridic al creditorului la etapa de executare silită, i-a conturat acestuia o varietate mai largă de drepturi procesuale ce pot fi desprinse din principiul disponibilității, confirmându-i astfel o poziție prioritară față de debitor, totuși această situație procesuală nu poate îndoși posibilitatea debitorului de a realiza unele acte de dispoziție ce-i revin lui în temeiul principiului disponibilității.

Pășind peste modestia doctinarilor [138, pp. 27-33; 218, p.27] care, analizând principiul disponibilității, au evitat să identifice actele de dispoziție ale debitorului ce pot fi realizate în cadrul procedurii de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă, în scopul înlăturării acestei incertitudini procesuale vom încerca să scoatem în relief unele acte de dispoziție pe care le poate realiza debitorul în baza principiului disponibilității.

Încercarea de a elucida cele mai răspândite acte de dispoziție ale debitorului la etapa de executare silită nu-și reduce importanța numai la aspectul teoretic, întrucât prin obiectivele sale această preocupare dispune și de un interes practic ce vine să nuanțeze finalitățile juridice ale fiecărui drept al debitorului, identificându-i limitele de extindere și dificultățile pe care le poate genera exercitarea acestuia în practică, deoarece în unele cazuri de modul de realizare a acestora depinde ulterioara soartă a procedurii de executare.

Analizând situațiile întâlnite în practică, devine evident că debitorul dispune, la fel ca și creditorul, de unele drepturi procesuale în limita poziției sale de subiect pasiv al procedurii de executare. Dar, spre regret, aceste drepturi nu și-au găsit până în prezent o abordare corespunzătoare în literatura de specialitate, ceea ce generează unele incertitudini asupra efectelor juridice pe care le pot produce actele de dispoziție ale debitorului realizate în cadrul procedurii de executare.

Deoarece atât legislația României, cât și cea a Republicii Moldova în materie de executare silită nu conține unele reglementări proprii actelor de dispoziție ale debitorului ce pot fi

realizate în baza principiului disponibilității, unele drepturi de dispoziție ale acestuia pot fi totuși desprinse din prevederile legale referitoare la contestația în materie de executare, amânare, suspendare, reîntoarcere a executării etc., ceea ce atestă că, potrivit drepturilor sale subiective, debitorul dispune de o libertate legală în realizarea unor acte care prin esența lor se atribuie la conținutul principiului disponibilității.

În virtutea acestor realități doctrinare, am constatat [26, p. 21] că în practică pot fi întâlnite situații când conduita debitorului reprezintă însuși nucleul principiului disponibilității în materie de executare silită și în mod special determină realizarea actelor de dispoziție ale creditorului la declanșarea procedurii de executare silită, precum și la determinarea obiectului executării silite. Spre exemplu, dacă după momentul pronunțării hotărârii judecătorești debitorul, în virtutea principiului disponibilității, și-a executat în mod corespunzător obligațiunile ce-i revin prin dispozitivul hotărârii, atunci creditorul decade din posibilitatea de a-și realiza dreptul său de a solicita intentarea procedurii de executare.

Sub acest aspect este actuală opinia unor autori ruși [292, p. 18], care susțin că „*conform principiului disponibilității, debitorul poate executa benevol obligațiunea sa care îi revine potrivit documentului executoriu, prevenind astfel necesitatea derulării procedurii de executare silită*”. Însă, această afirmație nu acoperă întregul aspect metodologic prin care s-ar putea realiza prerogativa debitorului de a executa obligația prescrisă în documentul executoriu.

Prin urmare, argumentele invocate de acești autori ar putea constitui punctul de pornire în stabilirea conduitei debitorului și în determinarea bunei-credințe a acestuia. Însă, această situație nu ar putea fi interpretată într-un mod absolut, deoarece prevenirea derulării procedurii de executare nu ar exclude realizarea principiului disponibilității, întrucât prin sine însăși această libertate a debitorului de a executa benevol documentul executoriu constituie o manifestare a disponibilității materiale în cadrul procedurii de executare silită și, conform art. 61 alin. (1) lit. h) CE RM, ar servi drept temei pentru refuz în intentarea procedurii de executare.

Precizarea referitoare la prevenirea necesității de a fi intentată procedura de executare atestă că suntem în lipsa unei etape de executare silită. Însă, acest fapt nu poate fi interpretat ca o inadmisibilitate a debitorului de a realiza careva acte de dispoziție în cadrul unei proceduri ce nu a fost declanșată, deoarece esența acestui drept de dispoziție determină prin sine existența procedurii de executare.

Prin urmare, putem concluziona că executarea benevolă de către debitor a hotărârii judecătorești constituie o varietate de realizare a principiului disponibilității la etapa de executare

silită, prin evitarea unei astfel de proceduri¹ ce privează creditorul de posibilitatea de a solicita, potrivit dreptului său subiectiv recunoscut de legislație, intentarea procedurii de executare, care, la rândul său, este condiționată de conduita debitorului.

Cu titlu de excepție de la această situație putem aduce reaua-credință a creditorului când acesta, cunoscând cu certitudine despre executarea benevolă a hotărârii judecătorești, totuși solicită prin cererea sa intentarea procedurii de executare, însă aceasta va avea un caracter provizoriu până când executorul judecătoresc va stabili că debitorul, anterior momentului înaintării cererii de către creditor, a executat benevol hotărârea judecătorească. Prin urmare, acest act de dispoziție al creditorului nu va produce careva efecte juridice ce țin de urmărirea bunurilor debitorului, întrucât executorul judecătoresc va fi nevoit conform legislației să dispună încetarea procedurii de executare silită.

O altă situație prin care s-ar exclude reaua-credință a creditorului în declanșarea procedurii de executare ar fi cazul în care creditorul nu a cunoscut despre executarea benevolă și în mod corespunzător de către debitor a obligațiunilor ce derivă din documentul executoriu și a solicitat intentarea procedurii de executare silită. Însă, această dificultate ce poate să apară în practica execuțională este condiționată de obscuritățile ce s-au strecurat în prevederile Codului de executare al Republicii Moldova care legitimează opțiunea debitorului de a executa benevol hotărârea judecătorească sau alt document executoriu.

Prin urmare, am concluzionat [26, p. 22] că volumul drepturilor pe care le pot exercita părțile în baza principiului disponibilității la etapa de executare silită depinde în mare măsură de buna-credință și de diligența acestora la valorificarea drepturilor subiective încălcate, deoarece realizarea drepturilor de dispoziție ale părților în cadrul fazei de executare silită are ca scop final restabilirea efectivă a unui drept subiectiv lezat.

Dreptul debitorului de a executa benevol documentul executoriu

Printre drepturile debitorului ce pot fi desprinse din conținutul principiului disponibilității în cadrul procedurii de executare silită un loc mai controversat din punctul de vedere al regimului juridic îi revine dreptului de a executa benevol hotărârea judecătorească, care datorită modului de realizare și efectelor pe care le generează asupra procedurii de executare ridică unele discuții având ca subiect inadvertențele ce s-au strecurat în Codul de executare al Republicii Moldova.

Chiar dacă opțiunea respectivă a debitorului nu a fost menționată expres în art. 4 CE RM, totuși prin efectele sale pe care le generează asupra procedurii de executare silită se atestă că această prerogativă legală reprezintă o disponibilitate a debitorului în drepturile sale ce-i revin

¹ Cu titlu de precizare: potrivit art. 60 CE RM, procedura de executare se intentează la cererea creditorului următor sau, în cazurile prevăzute de acest cod, la demersul instanței de judecată.

potrivit calității procesuale pe care o dobândește numai după momentul când hotărârea judecătorească sau documentul executoriu au devenit susceptibile de a fi executate.

Într-o opinie doctrinară, acest act de dispoziție al debitorului este asimilat cu achisarea¹, susținându-se că „*nimic însă nu împiedică partea, care a pierdut în proces, să execute de bunăvoie sentința despre al cărei conținut are cunoștință*”, precizându-se totodată că „*executarea de bunăvoie poate să fie expresă, atunci când partea a dat o declarație scrisă că se mulțumește cu hotărârea dată, sau tacită, când executarea ei totală nu mai lasă nicio îndoială asupra intenției celui care a pierdut în proces*” [46, p. 395].

Aici considerăm necesar să precizăm că pentru realizarea de către debitor a dreptului de executare benevolă nu este suficientă doar existența unei hotărâri judecătorești sau a documentului executoriu care ar fi susceptibile de executat, dar mai este necesar ca debitorul să cunoască despre existența acestora, deoarece în practică se întâlnesc numeroase situații când debitorul efectiv nu cunoștea despre existența procesului judiciar în temeiul căruia s-a adoptat hotărârea judecătorească și s-a eliberat titlul executoriu. Acest incident apare din cauza obscurităților ce s-au strecurat în legislația procesual civilă a Republicii Moldova referitoare la citarea publică² și care continuă să producă efecte negative în cadrul procedurii de executare silită.

Prin urmare, aceste obscurități legale pot facilita reaua-credință a reclamantului în oferirea unor asigurări declarative din punct de vedere legal, care pot fi ilustrate prin diferite situații ce se întâlnesc în practică. Spre exemplu, este cazul în care reclamantul, cunoscând cu certitudine domiciliul real al pârâtului, indică în cererea de chemare în judecată o adresă greșită și declară în instanță că nu a reușit să afle domiciliul acestuia solicitând astfel citarea publică în scopul de a-l priva pe pârât de posibilitatea de a se apăra contra pretențiilor înaintate. Drept urmare, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, debitorul este privat de posibilitatea de a executa benevol hotărârea judecătorească, întrucât el nu a cunoscut despre existența procesului.

Ajustând aceste situații la câmpul legal de realizare a dreptului debitorului de a executa benevol documentul executoriu, lesne observăm că legiuitorul moldav a îngădit posibilitatea debitorului în exercitarea acestui act de dispoziție, deoarece, potrivit art. 60 alin. (3) CE RM, debitorul poate realiza această prerogativă deja în cadrul unei proceduri de executare silită, care prin esența sa este incompatibilă cu executarea benevolă.

¹ Cu titlu de precizare: „Achisarea reprezintă un act de dispoziție prin care pârâtul recunoaște pretențiile reclamantului sau aderă la hotărârea sa. Există două forme ale achisării: achisarea la pretențiile reclamantului și achisarea la hotărâre” [189, p. 485].

² Pentru detalii: art. 108 alin. (1) CE RM stipulează: „Dacă locul de aflare a pârâtului nu este cunoscut și reclamantul dă asigurări că, deși a făcut tot posibilul, nu a reușit să afle domiciliul acestuia, președintele instanței dispune citarea acestuia prin publicitate. Publicarea în presă se consideră citare legală”.

Prin urmare, din dispoziția normei citate *supra* devine evident că acordarea termenului de 15 zile debitorului pentru a executa benevol documentul executoriu este prin sine însăși o acțiune de executare, deoarece sub aspect succesiv această acțiune a executorului judecătoresc este realizată concomitent și/sau ulterior momentului emiterii încheierii de intentare a procedurii de executare, iar prin efectele juridice ale acestei acțiuni debitorul este preavizat despre intentarea procedurii de executare, executorul judecătoresc urmând să evite realizarea unor activități de asigurare și urmărire forțată a bunurilor debitorului în interiorul termenului acordat pentru executarea benevolă.

Apreciind efectele juridice pe care le generează acordarea termenului respectiv pentru executarea benevolă, lesne observăm că prin stabilirea de către executor a termenului de executare benevolă se știrbează vocația debitorului de a dispune de acest drept, deoarece autodeterminarea debitorului în realizarea dreptului de executare benevolă este condiționată de încheierea executorului judecătoresc privind intentarea procedurii de executare.

Prin urmare, acest drept de dispoziție al debitorului nu poate fi asimilat cu cel prevăzut de noul Cod de procedură civilă al României [64], care prin esența sa implică executarea benevolă a documentului executoriu până la momentul pornirii procedurii de executare, cel puțin din simplul motiv că sesizarea executorului judecătoresc fără acordarea unui termen de executare benevolă implică cheltuieli suplimentare în seama debitorului.¹

În legislația română acest drept al debitorului de a executa benevol hotărârea judecătorească sau un alt document executoriu este legitimat de art. 622 alin. (1) din noul Cod de procedură civilă, care prevede: „*Obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie*”, ceea ce ar însemna că creditorul ar trebui să-i aducă la cunoștință debitorului documentul executoriu și să-i propună executarea benevolă a acestuia.

Prin urmare, datorită acestei prezumții legale, în doctrina română [218, p. 27] dreptul debitorului de a executa de bunăvoie obligațiile stabilite printr-un titlu executoriu îmbracă haina unui principiu distinct al procedurii de executare în materie civilă, constituind astfel fundamentul structural al acestui drept de dispoziție al debitorului.

Dincolo de aceste interpretări, este de amintit aici aserțiunea ce aparține lui Ioan Leș, potrivit căreia opțiunea debitorului de a executa benevol documentul executoriu este considerată o soluție novatoare în privința unor instituții importante ale executării care contribuie la realizarea cu celeritate a urmăririi silite [197, p. 885; 218, p. 27].

¹ Ne referim în acest context la onorariul executorului judecătoresc, pe care acesta este îndreptățit a-l încasa din moment ce a intentat procedura de executare.

Referindu-se la efectele juridice pe care le generează executarea benevolă de către debitor a documentului executoriu, unii autori asimilează executarea benevolă cu „*achisarea tacită la hotărâre sau la un alt înscris care, potrivit legislației, constituie un astfel de titlu*” [218, p. 27], ceea ce ar însemna că prin realizarea acestui drept s-ar preveni realizarea unor activități procesuale de către executorul judecătoresc în privința urmăririi bunurilor debitorului.

Pe lângă incidentele anterior analizate, putem admite și unele situații ce pot fi întâlnite în practică când prin realizarea unor acte de dispoziție de către creditor debitorul ar putea fi privat de posibilitatea de a executa benevol hotărârea judecătorească sau alt document executoriu. Un astfel de incident ar fi cazul când creditorul a renunțat la obiectul executării și a refuzat depunerea cererii de intentare a procedurii de executare, ceea ce ar însemna că debitorul este exonerat de la executare. O altă situație similară ce ar putea fi admisă în baza exigențelor prevăzute de art. 60 CE RM, care l-ar priva pe debitor de posibilitatea de a executa benevol documentul executoriu, este atunci când după emiterea încheierii de intentare a procedurii de executare creditorul face o cerere prin care renunță la executare, iar executorul judecătoresc, în baza lit. g) art. 83 CE RM, va emite o încheiere prin care va dispune încetarea procedurii de executare.

Analizând finalitatea acestui act de dispoziție al debitorului, putem nuanța că prin executarea benevolă a hotărârii judecătorești se confirmă că acesta este mulțumit cu soluția primei instanțe de judecată și renunță la exercitarea dreptului de a apela hotărârea respectivă. Mai mult ca atât, prin executarea benevolă a hotărârii judecătorești sau a documentului executoriu se confirmă buna-credință și diligența debitorului la realizarea drepturilor procesuale în cadrul procedurii de executare silită, iar pentru executarea unor obligațiuni cu caracter pecuniar se previne totodată și încasarea dobânzilor de întârziere.

Rezumând asupra situațiilor ce pot fi întâlnite în practică și apreciind consecințele pe care le poate genera abuzul de drept al creditorului în cazul executării benevole de către debitor a hotărârii judecătorești, considerăm, cu titlu *de lege ferenda*, că prima frază din dispoziția de la alin. (3) art. 60 CE RM necesită a fi modificată după cum urmează: „*În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu și a dovezii prin care se confirmă că debitorul a fost somat despre executarea benevolă a documentului executoriu în termen de 15 zile de la momentul recepționării somației, executorul judecătoresc va emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în termen de 3 zile după emitere*”.

Faptul că legiuitorul a evitat să includă în cuprinsul normei legale unele precizări referitoare la extinderea principiului disponibilității asupra acțiunilor debitorului ne-ar putea crea falsa impresie că principiul disponibilității în materie de executare se referă în mod exclusiv numai la creditor.

În practică pot fi întâlnite situații când renunțarea creditorului la executarea documentului executoriu este imposibilă datorită naturii juridice a obiectului supus executării, spre exemplu: printr-o hotărâre judecătorească s-a declarat nulitatea absolută a unui contract civil și s-a dispus aducerea părților la poziția inițială, caz în care executarea nu va putea fi încetată în baza unui contract de tranzacție, deoarece aceasta contravine prevederilor art. 217 CC RM.

O altă excepție când debitorul poate beneficia de o facilitare la executarea silită poate fi desprinsă din dispoziția de la art. 252 alin. (1) CPC RM, care prevede că *„în funcție de situația materială a părților sau de alte circumstanțe, instanța emitentă poate, la cererea participanților la proces sau la propunerea executorului judecătoresc, să amâne ori să eșaloneze executarea ei, precum și să schimbe modul sau ordinea de executare”*.

În virtutea acestor constatări, putem menționa că principiul disponibilității ce constituie suportul dinamic al procedurii de executare are un conținut mult mai larg, însă exigențele regulamentare privind volumul lucrării ne restricționează posibilitatea de a elucida pe deplin esența acestui principiu.

Principiul umanismului

Un alt principiu pe care legiuitorul moldav l-a validat în calitate de principiu distinct al procedurii de executare este principiul umanismului, care prin valoarea sa juridică reprezintă un reper de stabilire a conduitei executorului judecătoresc la realizarea activităților execuționale.

Potrivit unor autori, „în prezent, procedura de executare silită este una dominată de principiul protecției debitorului și de caracterul umanismului” [218, p. 13]. Aici s-a pus accentul pe protecția intereselor debitorului, care prin esența sa constituie substanța conceptuală a principiuului umanismului ce se extinde în mod direct asupra persoanei debitorului și a membrilor familiei acestuia, cu excepția unor cazuri când au fost urmărite bunurile ce aparțin altor persoane.

Chiar dacă principiul în cauză nu dispune de o recunoaștere doctrinară unitară¹, totuși valoarea aplicativă a acestuia trebuie să fie respectată de către executorii judecătorești și de organele care sunt antrenate în această procedură la realizarea diferitelor activități procesuale, precum și la urmărirea bunurilor debitorului.

Raționamentul juridic pentru care acest principiu și-a dobândit o conturare legislativă proprie este axat pe obiectul de protejare a demnității umane care, potrivit art. (1) alin. 3 din Constituția Republicii Moldova, constituie o valoare supremă pe care statul trebuie să o protejeze în mod prioritar.

¹ Cu titlu de precizare: în literatura de specialitate unii autori, cum ar fi: Evelina Oprina, Ioan Gârbuleț, Elena Belei, Oxana Novicov, Eugen Hurubă, recunosc principiul umanismului ca principiu distinct al procedurii de executare silită.

Importanța acestui principiu este confirmată și de Legea Fundamentală a Germaniei, care la art. 1 alin. (1) prevede: „*Demnitatea umană este inviolabilă. Respectarea și protejarea acesteia reprezintă obligația tuturor autorităților statului*” [92, p. 681]. Însă, chiar dacă prin această reglementare legiuitorul german nu i-a recunoscut demnității umane calitatea de valoare supremă, acest fapt nu trebuie apreciat ca o îndosire a valorii supreme, deoarece autoritățile germane sunt obligate de Legea Supremă s-o protejeze.

Unele componente structurale ale principiului umanismului sunt conturate la art. 5 CE RM: „*Modul și condițiile de punere în executare a documentelor executorii se stabilesc pe principiul respectării drepturilor omului și nu pot avea ca scop pricinuirea de suferințe fizice și morale sau de prejudicii materiale*”¹.

Este evident că scopul și rațiunea executării silite este satisfacerea efectivă a drepturilor creditorului, însă pentru executorul judecătoresc care urmează să realizeze acest obiectiv nu ar putea servi ca lozincă maxima „*scopul scuză mijloacele*”, deoarece, chiar dacă debitorul este pus în dificultate de a executa benevol obligațiunile sale, el trebuie să beneficieze de un tratament uman din partea organelor autorizate cu realizarea activităților execuționale.

Întru realizarea principiului umanismului, este necesar ca la evacuarea debitorului din spațiul locativ sau la demolarea unor construcții neautorizate toate activitățile executorului și ale altor organe ce contribuie la executare să fie realizate într-un mod ce ar reduce la minimum emoțiile negative ale debitorului și ale membrilor familiei lui.

În scopul protejării demnității umane, legislația execuțională a conturat o ierarhie a activelor în sensul posibilității urmăririi silite a acestora, stabilind în acest sens o succesiune în care vor fi urmărite bunurile personale ale debitorului, deoarece nu are niciun rost să urmărești silit casa de locuit a debitorului în timp ce acesta dispune de suficiente mijloace bănești pentru a satisface creanța creditorului.

Prin urmare, este evident faptul că în cazul în care debitorul nu dispune de suficiente active pentru a-și executa datoria, executorul judecătoresc va fi nevoit să urmărească bunurile esențiale pentru traiul decent al debitorului, cum ar fi casa acestuia, dar și în acest caz la urmărirea bunurilor va trebui să se țină cont de gradul de utilitate al acestora pentru traiul decent al debitorului și al membrilor familiei lui și nu ar trebui să cauzeze acestuia suferințe și cheltuieli excesive.

¹ Cu titlu de precizare: Codul deontologic al executorului judecătoresc nu a fost publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, însă conținutul acestuia a fost reprodus de Eugen Hurubă în lucrarea *Executarea silită în Republica Moldova. Culegere de acte normative* [166, p. 161].

Aspecte aplicative ale principiului umanismului

Chiar dacă în aparență principiul umanismului pare a avea un caracter pur teoretic, iar exigențele expuse la art. 5 CE RM sunt iluzorii în raport cu realitățile pe care le întâlnim în practică, totuși acest principiu vine să asigure prevenirea realizării unor acte procesuale prin care ar putea fi afectate drepturile și libertățile debitorului și ale altor membri ai familiei acestuia.

Întru realizarea principiului umanismului legiuitorul a găsit de cuviință să contureze unele reglementări care pot servi drept repere pentru conduita executorului judecătoresc la realizarea unor activități profesionale ce au ca scop de a evita afectarea unor drepturi ale participanților la procedura de executare și de a preveni cauzarea de prejudicii morale sau materiale părților.

Un alt aspect, pe care legiuitorul l-a găsit de cuviință să-l proiecteze în scopul prevenirii unor prejudicii morale debitorului sau altor participanți la procedura de executare silită, se referă la stabilirea timpului de realizare a actelor de executare. Astfel, potrivit art. 69 alin. (1) CE RM, „*actele de executare pot fi efectuate în zile lucrătoare, între orele 6.00 și 22.00*”; însă, cu titlu de excepție, acestea pot fi realizate și în afara orelor legale, dacă în cadrul procedurii de executare se va stabili reaua-credință a debitorului de a asigura accesul executorului judecătoresc la orele respective.

Principiul rolului activ al executorului judecătoresc

Un alt principiu care este recunoscut în doctrina română de majoritatea autorilor [237, p. 234; 218, p. 105] și agreat de legislația procesual civilă îl constituie principiul rolului activ al executorului judecătoresc, care prin esența sa juridică merită să-și mențină autonomia unui principiu distinct, deoarece prin exigențele sale de conținut contribuie la realizarea altor principii ale procedurii de executare și, totodată, vine să asigure îndeplinirea scopurilor procedurii execuționale.

În literatura de specialitate autohtonă, principiul rolului activ al executorului judecătoresc nu și-a găsit o recunoaștere uniformă, însă această preocupare de a elucida dimensiunile juridice ale acestei exigențe profesionale se datorează unor repere legale strecurate în legislația națională și unor tendințe analitice din doctrina română [33, pp. 100-103; 239, pp. 75-114; 226, pp. 41-43; 112, pp. 21-22].

Chiar dacă Codul de executare nu validează în mod expres autonomia principiului rolului activ al executorului judecătoresc în calitate de principiu distinct al procedurii de executare silită, suportul legal al acestui principiu este reflectat cu titlul de obligațiune profesională a executorului judecătoresc în art. 8 lit. a) din Legea Republicii Moldova nr. 113/2010 privind executorii judecătorești, care stabilește că executorul judecătoresc este obligat „*să aibă un rol activ pe parcursul întregului proces de executare, depunând efort pentru realizarea prin mijloace legale*

a obligației prevăzute în documentul executoriu, respectând drepturile părților în procedura de executare și ale altor persoane interesate” [180].

În doctrina română principiul rolului activ al executorului judecătoresc este recunoscut în unanimitate de către majoritatea autorilor [218, pp. 27-33; 237, p. 16; 138, pp. 27-33], iar consolidarea autonomiei doctrinare asupra acestui principiu a contribuit la omologarea lui în noul Cod de procedură civilă al României, prin prevederile cărui principiului în cauză i s-au conturat unele exigențe de conținut și limitele de extindere a acestuia.

Drept reper doctrinar care a contribuit la dezvoltarea și menținerea principiului rolului activ al executorului judecătoresc poate servi opinia ilustrului procedurist Grațian Porumb, care susținea că *„principiul rolului activ, în materia executării silite, se referă nu numai la instanța judecătorească, dar și la organul de executare”* [237, p. 34], ceea ce vine să ne confirme suplimentar că agrearea acestui principiu în materia executării silite își are începutul în cadrul procedurii civile, fiind prevăzut la art. 22 din NCPC al României, iar ulterior exigențele acestui principiu au fost reproduse și în materia executării silite pentru a nu știrbi din previzibilitatea procesului civil la ultima etapă de restabilire a drepturilor subiective și a ridica unele cerințe față de atribuțiile funcționale ale executorului judecătoresc.

Prin inerția prevederilor de la art. 22 din NCPC al României s-a proiectat o reglementare proprie principiului rolului activ al executorului judecătoresc, expusă în dispoziția art. 625 NCPC, care consemnează că *„în tot cursul executării, să se stăruie, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate”*.

Din conținutul acestei reglementări observăm că legiuitorul român a încercat să contureze într-un mod mai detaliat toate elementele definiției ale principiului rolului activ al executorului judecătoresc, însă imprudential a strecurat în cuprinsul acestei norme un pleonasm juridic care se desprinde din sintagmele *„mijloacele admise de lege”* și *„cu respectarea dispozițiilor legii”*, ambele având ca scop să prevină realizarea unor activități execuționale ce ar contraveni legislației, adică după conținut, formă și efecte, care prin esența lor alcătuiesc obiectul de studiu al principiului legalității.

În sensul reglementării analizate, legiuitorul român a pus accentul pe trei aspecte de bază ale procedurii de executare silită: 1) calitatea activităților procesuale ce ar contribui la executarea integrală sau corespunzătoare a obligațiilor debitorului; 2) străduința executorului în privința executării cât mai rapide a documentului executoriu pentru a realiza principiul celerității; 3) prevenirea unor activități defectuoase sau abuzuri funcționale din partea executorului judecătoresc

pentru a evita încălcarea drepturilor participanților la procedura de executare și a respecta principiul echității.

Prin urmare, în virtutea acestui principiu, executorul judecătoresc nu trebuie să aibă o atitudine pasivă față de activitățile procesuale ce-i revin pe diferite cazuri pe care trebuie să le îndeplinească în termene cât mai restrânse și în corespundere cu prescripțiile din documentul executoriu, dar trebuie să dea dovadă de inițiativă profesională la realizarea diferitelor activități procesuale care ar ridica nivelul de eficacitate a activității execuționale.

O abordare mai detaliată a principiului rolului activ al executorului judecătoresc găsim la autorul român Ioan Gârbuleț, care încearcă să contureze dimensiunile juridice ale acestuia, evidențiind totodată și modul de realizare a principiului respectiv în cadrul diferitelor activități procesuale ale executorului judecătoresc și limitele de extindere a acestuia în diferite situații juridice [138, pp. 27-33].

Într-o opinie din literatura de specialitate postbelică se susține că „*rolul activ al executorului judecătoresc se afirmă pe întreaga desfășurare a procedurii de urmărire silită, ...întrucât, spre deosebire de dreptul comun, în aceste proceduri, organele de executare, odată ce au fost sesizate, sunt obligate să procedeze din oficiu la efectuarea formelor de executare*” [237, p. 34].

Conținutul acestei opinii doctrinare denotă că autorul ei, Grațian Porumb, a pretins să precizeze limitele de extindere a rolului activ al executorului judecătoresc, nuanțând totodată faptul că, din momentul intentării procedurii de executare silită, executorul judecătoresc cade sub imperiul principiului oficialității, deoarece toate activitățile procesuale sunt realizate la discreția acestuia, cu excepția cazurilor când pe parcursul derulării procedurii de executare ar putea să intervină unele incidente procedurale declanșate de către părți.

Prin urmare, în virtutea acestui principiu, după intentarea procedurii de executare executorul judecătoresc trebuie să întreprindă toate măsurile admise de legislație și să realizeze activitățile procesuale necesare obiectului executării, în scopul executării corespunzătoare a documentului executoriu într-un termen optim și rezonabil, evitând totodată încălcarea drepturilor participanților la executarea silită sau ale altor persoane care nu participă la procedura de executare. Deci, substanța acestui principiu se axează pe diriguirea activităților procesuale ce-i revin executorului judecătoresc, ajustate la unele particularități specifice ce derivă din obiectul executării cu respectarea exigențelor prevăzute de principiile egalității, echității, celerității, umanității etc.

În sensul acestei precizări se cuvine de punctat că principiul rolului activ al executorului judecătoresc trebuie să fie configurat la principiul legalității, adică executorul nu trebuie să-și depășească atribuțiile funcționale prescrise de legislație, iar activitățile procesuale întreprinse trebuie să fie realizate în corespundere cu prevederile Codului de executare. Mai mult ca atât,

exercitând rolul său activ executorul judecătoresc nu poate îngreuna realizarea principiului disponibilității în cursul anumitor activități ce revin în exclusivitate numai creditorului sau numai debitorului, la fel nu poate preveni încheierea unui contract de tranzacție după momentul intentării și realizării unor activități procesuale.

Realizând acest principiu, executorul judecătoresc trebuie să țină cont și de principiul echității, menținând astfel echilibrul dintre interesele creditorului și interesele debitorului pentru a evita prejudicierea materială a părților sau a participanților la procedura de executare.

Un alt principiu cu caracter deontologic, care prin exigențele sale contribuie la realizarea principiului rolului activ al executorului judecătoresc, a fost conturat în art. 4 alin. (4) din Codul deontologic al executorului judecătoresc, care prevedea: „*Principiul probității și eficacității obligă executorul judecătoresc la îndeplinirea corectă și în timp util a atribuțiilor profesionale*” [166, p. 161].

Deoarece acest principiu nu și-a găsit o validare teoretică în doctrina autohtonă, este evident că exigențele pe care le invocă acesta în cadrul procedurii de executare au o importanță deosebită pentru protejarea drepturilor patrimoniale și personal nepatrimoniale ale părților și ale altor participanți la activitatea execuțională, precum și pentru sporirea eficienței în activitatea execuțională [33, pp. 100-103; 239, pp.75-114; 226, pp. 41-43; 29, pp. 21-22].

Chiar dacă în aparență, prin denumirea sa, principiul probității nu are nicio conexiune conceptuală cu principiul rolului activ al executorului judecătoresc, totuși conținutul acestui principiu denotă unele exigențe care completează elementele definiției ale principiului rolului activ al executorului judecătoresc, totodată completând cu unele cerințe suplimentare aspectul dinamic al atribuțiilor funcționale ce-i revin executorului judecătoresc în cadrul acestei proceduri.

Mai mult ca atât, precizarea legală referitoare la corectitudinea actelor realizate de executorul judecătoresc, precum și la celeritatea acestora, vine să asigure exercitarea eficientă de către executor a atribuțiilor sale profesionale, deoarece prin respectivele acte se urmărește realizarea sarcinilor justiției și valorificarea drepturilor subiective într-un termen rezonabil.

Un alt principiu cu caracter deontologic care dispune de o conturare legală proprie și care prin esența sa ar veni să completeze exigențele principiului rolului activ al executorului judecătoresc este principiul perseverenței executorului judecătoresc, principiu pe care nu-l întâlnim în materia dreptului procesual civil.

Unele aspecte conceptuale ale principiului rolului activ al executorului judecătoresc erau nuanțate în art. 4 alin. (5) din Codul deontologic al executorului judecătoresc, unde se prevedea că „*principiul perseverenței obligă executorul judecătoresc să dea dovadă de insistență și*

tenacitate în îndeplinirea atribuțiilor sale, cât și în sporirea pregătirii sale profesionale” [166, p. 161].

Prin urmare, din contextul acestei reglementări pot fi desprinse unele aspecte definitorii ale principiului rolului activ, cum ar fi insistența și tenacitatea executorului judecătoresc la realizarea diferitelor activități execuționale, deoarece numai printr-o atitudine perseverentă față de comportamentul debitorului sau al altor persoane care creează impedimente unor acte execuționale se poate aduce la îndeplinire în mod corespunzător documentul executoriu.

Aspecte procesuale privind realizarea principiului rolului activ al executorului judecătoresc

Chiar dacă legislația Republicii Moldova nu conține careva reglementări ce vizează nemijlocit principiul rolului activ al executorului judecătoresc, această modestie legală nu poate servi drept temei de a ignora extinderea exigențelor principiului în cauză la realizarea activităților procesuale în cadrul procedurii de executare silită, deoarece prin esența sa vine să faciliteze executarea în mod corespunzător a documentului executoriu și să prevină tergiversarea procedurii de executare silită.

Totodată, n-am putea admite că prin realizarea acestui principiu executorul ar trebui să-și depășească atribuțiile funcționale sau să preia unele prerogative ce aparțin părților sau altor participanți la procedura de executare silită, fie să cauzeze prin activitățile execuționale careva prejudicii morale sau materiale părților sau altor participanți la procedura de executare.

Fundamentul conceptual al acestui principiu îl constituie obligația executorului judecătoresc de a se stăruii și a depune toate eforturile în realizarea activităților și a mijloacelor procesuale prescrise de legislație, de a contribui la executarea integrală și într-un timp restrâns a obligațiilor ce revin debitorului conform documentului executoriu, respectând în acest sens toate drepturile părților și ale altor persoane antrenate în procedura de executare.

Un alt aspect ce ar veni să completeze exigențele funcționale ale principiului rolului activ al executorului judecătoresc poate fi desprins din dreptul executorului judecătoresc de a solicita concursul altor organe statale la realizarea diferitelor activități execuționale. Spre exemplu, în cazul în care executorul judecătoresc întâmpină impedimente din partea debitorului sau a reprezentantului acestuia la realizarea unor activități ce țin de sechestrarea bunurilor debitorului și are careva bănuieli că bunurile ce urmează a fi sechestrate pot să dispară, iar documentul executoriu nu conține autorizarea instanței de judecată de a pătrunde forțat în domiciliul debitorului, conform principiului rolului activ al executorului judecătoresc acesta nu va renunța la sechestrarea bunurilor debitorului, deoarece aceasta ar crea ulterior dificultăți la satisfacerea creanțelor creditorului.

Prin urmare, în virtutea unor astfel de circumstanțe, executorului judecătoresc îi sunt facilitate legal posibilitățile funcționale de conlucrare cu organele de drept, constatare confirmată la art. 115 alin. (5) CE RM: „Dacă executorul judecătoresc întâmpină impedimente din partea debitorului sau a reprezentantului acestuia, el va putea antrena în cadrul activităților procesuale reprezentanți ai poliției”.

Rezumând asupra tuturor aspectelor ce vin să completeze realizarea principiului rolului activ al executorului judecătoresc, putem conchide că din acest principiu își iau seva principiul celerității, echității și legalității care îi consemnează executorului judecătoresc o libertate funcțională și facilitează inițiativa profesională în exercitarea corespunzătoare a actelor execuționale pentru valorificarea integrală a dreptului subiectiv stabilit printr-un document executoriu.

Principiul protecției secretului profesional

Un alt principiu aplicabil procedurii de executare silită care la fel nu și-a găsit până în prezent recunoaștere în literatura de specialitate autohtonă [33, pp. 100-103; 239, pp.75-114; 226, pp. 41-43; 29, pp. 21-22], dar care este agreat de doctrina procesual-civilă română [218, p. 40], este principiul protecției secretului profesional, care mai figurează și sub denumirea „*principiul asigurării secretului informațiilor primite*”. Sub aspect terminologic, considerăm că această din urmă denumire nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practica execuțională, deoarece prin sintagma „*informații primite*” s-ar prezuma că executorul judecătoresc este obligat să păstreze numai secretul informațiilor pe care le-a recepționat de la unele organe publice sau societăți comerciale. Însă, această exigență nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, deoarece în cadrul diferitelor activități procesuale executorului judecătoresc îi pot deveni cunoscute informații cu caracter de secret personal sau comercial, pe care, în virtutea acestui principiu, el este obligat să nu le divulge.

Prin urmare, în sensul acestor precizări, considerăm că informația pe care o obține executorul judecătoresc în rezultatul realizării diferitelor acte procesuale se atribuie la secretul profesional al acestuia și nu trebuie s-o divulge (cu excepția cazurilor prevăzute de lege), fapt ce ne-a sugerat ideea de a modifica denumirea acestui principiu. Pe cale de consecință, considerăm că ar fi mai adecvat de a utiliza denumirea „*principiul protecției secretului profesional*”, întrucât astfel se acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică; în plus, va spori obligațiunea executorului judecătoresc în ce privește protejarea secretului personal, bancar, comercial și de stat.

În virtutea acestor concluzii, drept motivație legală ce ar justifica modificarea denumirii principiului ne-ar putea servi unele mențiuni cuprinse în art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești [180], prin care executorii judecătorești sunt obligați să nu divulge informațiile și faptele care le-au devenit cunoscute în procedura de executare, ceea ce denotă că

informațiile și faptele respective reprezintă secretul profesional al executorului judecătoresc. O motivație similară o putem desprinde din cuprinsul art. 55 al Legii cu privire la avocatură¹, precum și din art. 7 alin. (1) al Legii cu privire la organizarea notarilor,² ambele fiind recunoscute în calitate de libere profesii ce impun exponenților acestor profesii obligația de a păstra secretul profesional, cea ce confirmă suplimentar că principiul în cauză este propriu mai multor categorii de libere profesii care prin atribuțiile lor funcționale contribuie la îndeplinirea justiției.

Chiar dacă principiul protecției secretului profesional nu este recunoscut în unanimitate de către specialiștii în materie, sub aspect legal autonomia conceptuală a acestuia poate fi desprinsă din dispoziția de la art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești, care obligă executorii judecătorești „să păstreze secretul comercial și cel bancar, să nu divulge informațiile și faptele care le-au devenit cunoscute în procedura de executare”, ceea ce ar însemna că legiuitorul național a pretins să accentueze în mod expres necesitatea păstrării secretului comercial și a celui bancar, altfel spus – secretul informațiilor confidențiale ce aparțin societăților comerciale și celor bancare. Însă, spre regret, această prevedere legală nu acoperă toate categoriile de secrete ce pot fi cunoscute de către executorii judecătorești în cadrul diferitelor activități execuționale.

Dimensiunile procesuale ale realizării principiului protecției secretului profesional

Dezmembrând elementele definitorii ale principiului protecției secretului profesional cuprinse în art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești, putem menționa că substanța acestuia nu se reduce doar la obligațiunea executorului judecătoresc de a nu divulga informațiile și faptele ce i-au devenit cunoscute acestuia, dar mai presupune și activități ce țin de precauțiune, restricționând posibilitatea terților de a avea acces la informația ce se atribuie la secretul profesional.

Analizând respectiva reglementare observăm că, expunând obligația executorilor judecătorești, legiuitorul a utilizat doi termeni diferiți: „păstrarea” și „nedivulgarea” care, în aparență, după esența lor juridică par a fi similari; însă, dacă apreciem efectele pe care aceștia le pot genera în practică, este evident că termenii nu sunt identici prin substanța lor.

Astfel, se atestă că prin semnificația sa etimologică termenul „păstrare” are un caracter mai larg decât termenul „nedivulgare”, deoarece, potrivit DEX-ului, prin păstrare se înțelege a

¹ Cu titlu de precizare: la art. 55 alin. (1) al Legii cu privire la avocatură se prevede: „Avocatul nu este în drept să divulge informațiile confidențiale ce i-au fost comunicate în timpul acordării asistenței juridice, precum și să transmită, fără acordul clientului, unor terți documentele legate de exercitarea delegației” [178].

² Pentru detalii: la art. 7 alin. (1) al Legii cu privire la organizarea activității notarilor se prevede: „Notarul este obligat să păstreze secretul profesional cu privire la actele îndeplinite și faptele ce i-au devenit cunoscute în cadrul activității sale, indiferent de modul de obținere ori sursa informației, inclusiv după încetarea activității sale” [184].

ține la un loc sigur, păzind cu grijă, fiind sinonim într-un sens cu cuvântul „*nedivulgare*” [79, p. 766]. Totuși, mai corespunzător esenței acestui principiu ar fi cuvântul „păstrare” care ar putea acoperi toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, asigurând nedestăinuirea informației obținute în procedura de executare. Prin urmare, dacă prin termenul „*nedivulgare*” am putea obliga executorul judecătoresc să nu răspândească secretul comercial sau, după caz, cel bancar, atunci prin termenul „*păstrare*” s-ar înțelege că executorul judecătoresc trebuie să întreprindă toate măsurile pentru a proteja informația ce conține secret comercial, bancar, personal și de stat, care i-a devenit cunoscută în rezultatul procedurii de executare.

Chiar dacă în aparență denumirea și conținutul principului respectiv are un caracter pur iluzoriu pentru practică, totuși cerințele consemnate de acesta vin să asigure prin exigențele lor prevenirea unor prejudicii materiale sau, după caz, morale ce pot fi create părților în rezultatul realizării unor activități execuționale. Deci, aceste cerințe nu pot fi ignorate.

Rolul acestui principiu invocă două momente importante în procedura de executare silită: primul se referă la individualizarea obiectului asupra căruia se extind exigențele acestui principiu, iar cel de-al doilea aspect l-ar constitui determinarea subiectelor cărora le revine obligația de a proteja secretul profesional.

Potrivit alin. (3) art. 116 CE RM, „*executorul judecătoresc este obligat să nu dea publicității circumstanțele vieții intime a persoanei, constatate la aplicarea sechestrului*”, prevedere care prin esența sa juridică reflectă unele aspecte ale principiului păstrării secretului profesional, aspecte ce se atribuie, de regulă, la secretul personal al debitorului și al membrilor familiei acestuia.

Pentru a putea determina limitele de extindere a exigențelor principiului protecției secretului comercial, vom porni de la definiția dată acestuia la art. 1 alin (1) al Legii cu privire la secretul comercial: „*Prin secret comercial se înțeleg informațiile ce nu constituie secret de stat, care țin de producție, tehnologie, administrare, de activitatea financiară și de altă activitate a agentului economic, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate să aducă atingere intereselor lui*” [176].

Din cuprinsul acestei definiții legale constatăm că legiuitorul a delimitat secretul comercial de secretul de stat, context în care menționăm că secretul comercial dispune de un regim juridic special și necesită a fi protejat în cadrul procedurii de executare silită. Însă, spre regret, în dispoziția de la art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești nu întâlnim careva mențiuni privind secretul comercial, fapt ce poate atrage unele consecințe prin care ar putea fi afectate drepturile și interesele unor societăți comerciale în rezultatul realizării unor activități execuționale.

Pentru a putea stabili limitele de realizare a acestei obligațiuni, considerăm necesar de a face o precizare asupra obiectului secretului comercial, Astfel, potrivit art. 5 alin. (1) al Legii nr. 113/2010, „*obiecte ale secretului comercial (know-how) sunt interesele economice și informațiile tănuite intenționat despre diferitele aspecte și domenii ale activității economice de producție, de administrare, tehnico-științifice, financiare a agentului economic, a căror protecție este condiționată de interesele concurenței și de posibila periclitare a securității economice a agentului economic*” [180].

Pe lângă păstrarea secretului comercial, observăm că în dispoziția art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești legiuitorul s-a referit și la păstrarea secretului bancar,¹ care prin esența sa conceptuală reprezintă o varietate a secretului comercial ce dispune de unele particularități care sunt proprii activității instituțiilor financiare. La realizarea principiului protecției secretului profesional, pe lângă aspectele ce țin de identificarea obiectului secretului profesional o importanță deosebită au subiectele investite cu obligația de a nu divulga informațiile. În acest sens, în art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești legiuitorul s-a referit în mod expres numai la executorii judecătorești, ceea ce nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în activitatea execuțională.

Ținând cont de faptul că în cadrul biroului judecătoresc activează nu doar executorii judecătorești, dar și alte persoane (cum ar fi secretarul, contabilul, asistenții etc.), cărora în limitele exercitării atribuțiilor funcționale le devin cunoscute unele informații sau fapte ce se atribuie la secretul profesional, constatăm că în privința acestor persoane legiuitorul nu le-a impus obligațiunea de a păstra secretul profesional, ceea ce la fel poate crea unele dificultăți în procesul de realizare în mod corespunzător a principiului protecției secretului profesional. În scopul înlăturării unor dificultăți ce ar putea afecta realizarea acestui principiu, considerăm că dispoziția de la art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești necesită a fi modificată în următoarea redacție: „*Executorul judecătoresc, personalul angajat de către acesta sau alte persoane care participă la activități execuționale sunt obligate să păstreze confidențialitatea informațiilor și faptelor care le-au devenit cunoscute acestora în procedura de executare*” [180].

În sensul acestei propuneri *de lege ferenda* s-a pretins de a fi eliminat pleonasmul juridic pe care legiuitorul l-a admis în redacția inițială, precum și s-a încercat de a extinde exigențele principiului protecției secretului profesional și asupra altor persoane participante la procedura de

¹ Cu titlu de precizare: la art. 22 alin. (1) al Legii Republicii Moldova a instituțiilor financiare se prevede: „Administratorii, funcționarii și agenții băncii, actuali și precedenți, sunt obligați să păstreze secretul comercial, să nu folosească în interes personal sau al unor terți, decât al băncii în care lucrează sau au lucrat, informațiile obținute în exercițiul funcțiunii și să nu permită accesul altor persoane la aceste informații” [177].

executare, cărora în limitele atribuțiilor funcționale le pot deveni cunoscute anumite informații sau fapte ce se atribuie la secretul profesional al executorului judecătoresc.

Analizând finalitățile juridice ale principiului protecției secretului profesional și ajustând substanța acestuia la prevederile cadrului legal, constatăm că unele dispoziții din Codul de executare¹ ar putea crea în practică dificultăți considerabile la realizarea principiului în cauză prin admisibilitatea terților de a lua cunoștință de materialele procedurii de executare.

Această situație ne determină să înaintăm încă o propunere *de lege ferenda*, anume: sintagma „terți neimplicați” de la lit. o) art. 22 CE RM să fie substituită cu termenul „participanți”, ceea ce ar înlătura această inadverență legală prin care se afectează respectarea principiului protecției secretului profesional.

Unele incidente procedurale în materia de executare silită

Executarea silită este considerată în doctrină drept o fază distinctă a procesului civil care vine să asigure restabilirea efectivă a drepturilor subiective, fiind constituită, la rândul său, dintr-o totalitate de activități procesuale efectuate de către executorul judecătoresc într-o anumită perioadă de timp pentru a aduce la îndeplinire în mod corespunzător documentul executoriu [237, p. 15; 110, p. 13]. Însă, spre regret, acestea nu întotdeauna pot fi realizate în termene rezonabile și în volumul necesar din cauza unor dificultăți ce apar în cadrul procedurii de executare.

În literatura de specialitate aceste dificultăți procedurale sunt interpretate în mod diferit, spre exemplu: unii autori [237, p. 116] le consideră impedimente temporare sau definitive la executarea urmăririi silite, iar în viziunea altora [78, p. 253; 291, p. 207; 80, p. 14; 36, pp. 412-452] ele sunt numite incidente procedurale ce apar la executarea silită. Considerăm că acestea din urmă, prin finalitatea lor conceptuală, reflectă într-un mod mai adecvat esența lor juridică.

Conform DEX-ului, termenul „*incident*” înseamnă „*întâmplare neașteptată (și neplăcută) ce survine în realizarea unei acțiuni*”, iar într-o altă accepțiune acest cuvânt mai este tălmăcit ca obiecție „*secundară (și neașteptată) ridicată în cursul unui proces de către una dintre părți*” [79, p. 482]; în plus, prin valoarea sa aplicativă acest cuvânt mai este sinonim cu „*greutate*” și „*dificultate*”.

Prin urmare, dacă am ajusta aceste două sinonime la împrejurările ce pot fi întâlnite în cadrul procedurii de executare, considerăm că ele nu ar acoperi toate elementele definiției ale acestei entități juridice, întrucât sub aspect legal aceste împrejurări ar trebui să fie validate de

¹ Cu titlu de precizare: art. 22 lit. o) CE RM prevede că printre drepturile executorului judecătoresc se înscrie dreptul de a elibera copii de pe actele din dosarul de executare către terți neimplicați în procedura de executare doar în condițiile legii și în baza unei solicitări scrise, ceea ce denotă că prin precizarea „*terți neimplicați*” prevederea în cauză se extinde asupra persoanelor străine față de procedura de executare.

legislație în funcție de gradul de dificultate și de efectele pe care le produc asupra procedurii execuționale.

Pentru a putea desluși finalitatea juridică a acestei entități, nu ar fi cazul să ne oprim la aspectul etimologic al acestor termeni, dar ar fi necesar să identificăm elementele lor definitorii în scopul de a stabili limitele de extindere a acestora în practica execuțională și de a preveni unele consecințe nefavorabile pentru aducerea la îndeplinire a documentului executoriu, care ar putea fi desprinse din cadrul unor definiții doctrinare sau extrase din contextul unor prevederi legale.

Chiar dacă în literatura de specialitate din Republica Moldova nu găsim careva studii detaliate axate pe incidentele ce pot să apară în cadrul procedurii de executare silită, totuși este de recunoscut faptul că în cursurile de drept procesual civil unii autorii autohtoni [36, p. 443] au încercat să nuanțeze în linii generale unele aspecte teoretice ale diferitelor incidente procedurale ale executării silite desprinse din conținutul unor definiții doctrinare întâlnite în literatura de specialitate română.

Apreciind inițiativa și eforturile autorilor autohtoni de a elucida cele mai esențiale repere conceptuale ale incidentelor întâlnite în procedura de executare silită, observăm totuși că ele nu acoperă toate aspectele teoretice și practice ale unor incidente procedurale ce pot fi întâlnite în procesul de executare silită, fapt ce ne-a și determinat să facem o analiză mai detaliată a situației în domeniu pentru a aduce o claritate conceptuală asupra acestei dificultăți și a interveni cu unele propuneri *de lege ferenda* privind îmbunătățirea cadrului legal și dezvoltarea teoretică a acestei instituții a executării silite.

Pentru a putea desluși aspectele esențiale și a determina finalitățile juridice ale diferitelor incidente procedurale întâlnite în materia procedurii de executare silită, vom porni de la analiza suportului analitic al acestor dificultăți în scopul identificării celor mai importante elemente definitorii și pentru a determina limitele de extindere a acestora în cadrul procedurii de executare.

Luând în considerare faptul că legislația națională în materie de executare silită nu conține o definiție legală proprie incidentelor procedurii de executare silită, vom încerca să abordăm acest subiect prin prisma unor opinii doctrinare întâlnite în dreptul procesual civil, pe care le vom ajusta la particularitățile activității execuționale pentru a putea individualiza dimensiunile lor juridice.

Potrivit unei opinii din doctrina română, prin „*incident de procedură se înțelege în sens larg orice contestație care greșează pe cererea principală și care este de natură să suspende, să întrerupă sau să stingă cursul judecății sau să modifice soluția*” [56, p. 117]. Însă, dacă ajustăm această definiție la realitățile întâlnite în practica execuțională, constatăm că elementele sale

definitorii nu acoperă toate situațiile sau împrejurările care fac imposibilă realizarea în mod corespunzător a activităților execuționale.

Mai mult ca atât, din conținutul acestei definiții nu putem desprinde efectele juridice ale fiecărei împrejurări ce creează impedimente în procesul de realizare de către executorul judecătoresc a actelor execuționale, iar în lipsa unei omologări legale a consecințelor juridice nu putem vorbi despre careva incidente procedurale.

Întru dezvoltarea acestei definiții, unii autori români consideră că noțiunii de incident procedural trebuie să i se dea o interpretare *lato sensu*, înțelegând prin aceasta o împrejurare sau impediment care împiedică, stinge, suspendă sau amână executarea silită sau o anumită formă concretă de executare silită și nu un sens restrictiv de obiecție sau întâmplare temporară, neașteptată, care apare în cursul procedurii de executare silită [80, p. 18].

În sensul acestei dezvoltări, observăm că autorul acestei propuneri, Emilia Cotoi, a încercat să contureze dimensiunile juridice ale incidentelor procedurale, care într-o accepție mai largă se referă la acele împrejurări sau impedimente ce pot să apară în cadrul procedurii de executare producând diferite efecte juridice ce împiedică realizarea activității execuționale. În ce privește sintagma „*impedimente care împiedică*”, înclinăm a crede că este nu altceva decât un pleonasm juridic prin care se îndosește efectele juridice ale acestor dificultăți procedurale.

În plus, mai putem preciza că în definiția reprodusă *supra* autorul a omis să cuprindă întreaga varietate a consecințelor juridice pe care le pot genera împrejurările ce pot surveni în cadrul procedurii de executare silită, cum ar fi refuzul în intentarea procedurii de executare, încetarea procedurii de executare silită, care prin esența lor juridică reprezintă un incident definitiv.

Sub acest aspect, considerăm că la individualizarea incidentelor procedurale cel mai important este de a nuanța efectele juridice pe care legiuitorul le omologhează în calitate de imposibilități efective în intentarea, continuarea sau executarea în mod corespunzător a documentului executoriu, deoarece anume acestea alcătuiesc substanța conceptuală a fiecărui incident procedural.

În virtutea unor astfel de omisiuni esențiale privind elementele definitorii ale noțiunii de incident procedural la executarea silită, putem menționa că atât în doctrină, cât și în practica execuțională apar unele interpretări sau identificări eronate ale incidentelor procedurale, deoarece autorii, de regulă, confundă împrejurările de fapt care survin în cadrul procedurii de executare cu efectele juridice ale acestora, ignorând totodată validarea legală a consecințelor pe care acestea le produc asupra activității execuționale.

Cu titlu de ilustrare putem aduce unele concretizări din literatura de specialitate autohtonă, potrivit cărora în calitate de incident al procedurii de executare poate să apară necesitatea

de a solicita schimbarea modului și a ordinii de executare, motivându-se prin faptul că „*acest incident procedural face imposibilă continuarea executării silită*” [36, pp. 412-452].

Prin urmare, chiar dacă efectele pe care le produce această situație asupra procedurii de executare creează o imposibilitate reală de a continua activitățile execuționale, totuși trebuie să concretizăm că legiuitorul nu a validat o consecință juridică distinctă a acestei dificultăți procedurale care l-ar îndreptăți pe executorul judecătoresc să dispună suspendarea procedurii de executare.

Analizând argumentele aduse de autori, prin care se susține că legiuitorul a prevăzut expres termenul în care procedura de executare ar trebui să se rezolve, minimalizând în acest mod riscul tergiversării procedurii de executare, nu putem agreea această motivație precum că ar justifica calitatea de incident procedural, întrucât în cadrul derulării activității de executare silită a hotărârilor judecătorești pot interveni diferite situații ce creează dificultăți și fac imposibilă păstrarea coerenței activităților execuționale. Însă, astfel de situații nu pot fi calificate ca incidente distincte ale procedurii de executare, fiindcă legiuitorul nu le-a omologat careva consecințe juridice asupra procedurii de executare.

Sub acest aspect ținem să concretizăm că orice împrejurări sau activități suplimentare realizate de către executorul judecătoresc, care împiedică sau îngreunează procedura de executare, dar care nu dispun de o consecință juridică recunoscută în mod expres de legiuitor, nu pot fi considerate incidente procedurale. În continuare, raportând aceste elemente definitorii la situația analizată de E. Belei și O. Novicov, este evident că legiuitorul nu a validat o consecință juridică a acestei situații, cum ar fi suspendarea procedurii de executare pe perioada în care va fi examinată cererea de schimbare a modului de executare, deoarece în perioada respectivă executorul nu doar că nu va putea realiza careva activități procedurale ce ar duce la îndeplinirea în termene rezonabile și previzibile a documentului executoriu, dar nici nu va putea dispune suspendarea procedurii de executare, întrucât legiuitorul nu a conturat cu titlu de rezervă legală și alte împrejurări care fac imposibilă executarea în mod corespunzător a documentului executoriu.

Rezumând asupra acestor constatări analitice, considerăm că pentru a elimina toate incertitudinile teoretice și practice asupra incidentelor ce apar în cadrul procedurii de executare silită este necesar de a formula o definiție proprie a acestei entități juridice, care prin componentele sale structurale ar acoperi cele mai esențiale elemente definitorii, fără de care aceasta nu ar putea fi identificată în raport cu alte instituții procesuale similare după conținut.

În sensul acestei propuneri *de lege ferenda*, prin ***incident al procedurii de executare*** înțelegem *totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective ce survin în cadrul procedurii de executare, ale căror efecte juridice legislația execuțională le validează*

drept motive ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare, realizarea unor activități execuționale, continuarea sau finalizarea acesteia prin executarea în mod corespunzător a documentului executoriu, stabilind, în funcție de gradul de dificultate, anumite consecințe juridice obligatorii sau facultative.

Ținem să precizăm că prin sintagma „împrejurări obiective sau subiective” am încercat să scoatem în evidență substanța acestor impedimente ce pot surveni în cadrul procedurii de executare datorită unor circumstanțe subiective ce apar ca urmare a unei conduite a participanților la procedura de executare, iar circumstanțele obiective nu depind de voința părților, ci se identifică datorită unor efecte prescrise de legislație.

Un element definitiv care vine să aducă un strop de lumină asupra conținutului acestei entități juridice îl constituie precizarea referitoare la efectele acestor împrejurări care trebuie să fie validate de legiuitor drept motive ce fac imposibilă realizarea anumitor activități execuționale. Așa ar fi, spre exemplu, intentarea procedurii de insolvabilitate asupra debitorului în calitate de împrejurare obiectivă care prin efectele sale face imposibilă continuarea procedurii de executare, deoarece la art. 76 alin. (4) al Legii insolvabilității [182] se prevede în mod expres: *„Cauzele cu privire la bunurile din masa debitoare în care debitorul este pârât, iar reclamantul este creditor chirografar și care sunt pendinte la data intrării procedurii de insolvabilitate se suspendă până la reluarea de către creditorul chirografar sau până la încetarea procedurii de insolvabilitate”.*

Revenind la unele precizări doctrinare din literatura de specialitate autohtonă [36, p. 446], observăm că autorii includ în categoria incidentelor explicarea hotărârii care urmează a fi executată, schimbarea modului de executare, însă prin importanța lor ele dobândesc calitatea de împrejurări de fapt care fac imposibilă derularea în mod normal a procedurii de executare.

În sensul acestei constatări doctrinare, ținem să concretizăm că prin esența sa juridică explicarea hotărârii judecătorești reprezintă acea împrejurare atribuită la categoria incidentelor procedurii de executare silită, întrucât situația respectivă constituie un temei distinct de suspendare care prin efectele sale alcătuiește obiectul unui incident procedural. De menționat că în practică pot fi întâlnite și alte situații care ar putea crea unele impedimente în procesul de realizare a actelor execuționale sau care prin efectele lor juridice ar determina însăși soarta procedurii de executare silită. Însă, dacă acestora nu li s-au validat efectele juridice, stabilindu-li-se unele consecințe juridice, ele nu vor dobândi calitatea de incidente procedurale la executarea silită.

Pentru a aduce claritate asupra acestei precizări și pentru a delimita efectele pe care le generează împrejurările ce intervin în cadrul procedurii de executare de consecințele juridice ale acestora, vom reveni la ilustrarea expusă de autorii autohtoni referitoare la incidentul ce ține de

schimbarea modului și ordinii de executare, care prin efectele lor pun executorul judecătoresc în imposibilitatea de a continua activitățile execuționale. Efectuând un minim exercițiu de lectură, constatăm că în calitate de incidente ale procedurii de executare silită autorii autohtoni recunosc: „amânarea actelor de executare silită, suspendarea executării silită, schimbarea modului și a ordinii de executare, explicarea hotărârii care urmează a fi executată etc.”, însă aceste precizări au un caracter ilustrativ.

În literatura de specialitate rusească [320, pp. 896-921] nu găsim careva definiții ale incidentelor procedurale ce pot fi întâlnite în cadrul procedurii de executare silită, deoarece aceste dificultăți procedurale figurează în doctrina rusă sub denumirea de temeuri și consecințe de executare a documentelor executorii.

Elucidând aspectul conceptual al acestei entități juridice, conform unei opinii din doctrina română, „uneori, cursul procesului execuțional este oprit datorită unor împrejurări voite de părți, reflectând astfel principiul disponibilității în procesul civil sau independent de voința lor, când părțile se află în imposibilitatea continuării procesului execuțional datorită unor cerințe legale” [80, pp. 60-61].

Astfel, E. Cotoi încearcă să evidențieze unele aspecte referitoare la modul de manifestare a acestor împrejurări în cadrul procedurii execuționale, evidențiind totodată extinderea principiului disponibilității în realizarea unor drepturi ale părților, care pot determina soarta ulterioară a procedurii de executare, precum și survenirea unor circumstanțe, care, potrivit efectelor pe care le generează, creează unele dificultăți în desfășurarea activităților execuționale.

2.3. Clasificarea incidentelor ce apar în procedura de executare silită

Pentru a aduce claritate asupra incidentelor ce apar în cadrul procedurii de executare silită și pentru a stabili dimensiunile juridice de extindere a acestora asupra activității execuționale, precum și pentru a identifica unele particularități de realizare, considerăm necesar de a cerceta variatele dificultăți ce apar în cadrul procedurii de executare în scopul de a le grupa după anumite criterii.

După cum am menționat [27], incidentele ce pot fi întâlnite în cadrul procedurii de executare silită se deosebesc între ele după anumite particularități de realizare, care prin modul de extindere a efectelor lor asupra activităților execuționale ar alcătui obiectul unor investigații ce țin de: gruparea lor după anumite criterii ce derivă din consecințele juridice pe care acestea le produc asupra activităților execuționale; perioada de extindere a acestora asupra procedurii de executare; complexitatea efectelor și formalităților care vin să valideze anumite varietăți de incidente; legitimarea efectelor juridice etc.

Pentru a evidenția cele mai importante criterii de clasificare a incidentelor procedurale este necesar să efectuăm o analiză mai detaliată a diferitelor categorii de incidente și a modalităților de survenire a diferitelor împrejurări obiective sau subiective care prin efectele lor creează impedimente la intentarea sau derularea procedurii de executare silită.

Un loc important în dezvoltarea acestui subiect i se poate atribui identificării limitelor de extindere a consecințelor juridice ale fiecărui incident care, la rândul lor, sunt condiționate de diferite efecte juridice ale împrejurărilor obiective și subiective care survin în procedura de executare și care alcătuiesc conținutul acestor dificultăți, pe care legislația le omologhează în calitate de incidente procedurale ce pot să apară la etapa de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă.

Stabilirea limitelor de extindere a consecințelor juridice ale fiecărui incident asupra activității execuționale este necesară pentru a scoate în relief particularitățile de realizare a acestora, pentru a preveni unele prejudicii ce pot fi cauzate părților la procedura execuțională.

Chiar dacă în aparență această încercare de a clasifica incidentele procedurale după anumite criterii pare să aibă un caracter pur teoretic, însă, dacă încercăm să stabilim dimensiunile juridice de extindere a efectelor în activitatea execuțională, lesne observăm că ele depășesc aria analitică a acestei problematice, manifestându-se totodată și un interes practic. Ceea ce ar însemna că realizarea unui studiu axat pe clasificarea incidentelor întâlnite în cadrul procedurii de executare silită prezintă un dublu interes: teoretic și practic. Din punct de vedere teoretic, studiul ar veni să completeze doctrina națională cu un subiect important; în plus, în el ar fi specificate aspectele metodologice ale diferitelor categorii de incidente. Interesul practic al acestei preocupări se justifică prin identificarea dimensiunilor juridice de extindere a fiecărei situații sau eveniment apărut în cadrul procedurii de executare silită cu aprecierea efectelor juridice pe care le produc acestea asupra unor activități execuționale sau asupra întregii proceduri de executare silită.

Pe lângă aceste aspecte, s-a mai menționat că importanța practică a acestei investigații se atestă și prin analiza obscurităților legale ce creează unele dificultăți la realizarea diferitelor activități execuționale ce derivă din conținutul fiecărui incident, prin elaborarea unor soluții cu titlu *de lege ferenda* ce ar elimina inadvertențele care persistă în diferite prevederi legale ce vizează, direct sau tangențial, procedura de executare silită [27].

Luând în considerare faptul că orice incident care intervine în procedura de executare silită produce prin efectele sale anumite dificultăți în procesul de realizare a activităților procesuale, este evident că aceste împrejurări pot să apară atât până la intentarea procedurii de executare, cât și în procesul de derulare a acesteia.

Prin urmare, apreciind consecințele juridice pe care le pot produce anumite incidente asupra procedurii de executare silită, ținem să precizăm că unele dintre ele fac imposibilă însăși intentarea procedurii de executare, iar altele duc la tergiversarea procedurii care, de regulă, se manifestă prin amânarea realizării unor activități execuționale sau prin suspendarea procedurii de executare, fie duc chiar la încetarea procedurii de executare.

În virtutea acestei constatări, menționăm că incidentele respective se deosebesc între ele în principal prin consecințele juridice pe care legiuitorul le validează diferitelor împrejurări ce afectează derularea procedurii de executare, iar prin finalitatea lor juridică acestea ar constitui cel mai important criteriu de clasificare a incidentelor procedurale.

În acest context este de remarcat faptul că la identificarea incidentelor procedurale la executarea silită legiuitorul intervine în două modalități: prin validarea împrejurărilor ce afectează executarea documentului executoriu, configurând în acest sens conținutul fiecărui incident, și prin omologarea legală a consecințelor juridice ale împrejurărilor ce împiedică derularea normală a procedurii de executare.

Prin urmare, criteriul de clasificare a incidentelor procedurale ale executării silite în funcție de consecințele juridice pe care acestea le produc asupra activităților execuționale reprezintă nucleul conceptual de identificare a fiecărui incident în parte, ceea ce ar însemna că consecințele juridice reprezintă substanța incidentelor procedurale care pot interveni în cadrul procedurii de executare silită a hotărârilor judecătorești.

În virtutea acestui criteriu de clasificare a incidentelor procedurale în funcție de efectele pe care acestea le produc asupra procedurii de executare silită, doctrina română [80, p. 19] recunoaște două categorii de incidente: a) incidente ce duc la neînceperea sau la încetarea executării silite¹ și b) incidente ce duc la oprirea temporară a executării silite.²

Ajustând acest criteriu de clasificare a incidentelor procedurale la legislația națională, am putea susține că ele necesită a fi divizate în mai multe categorii, care ar putea figura sub următoarele denumiri: a) incidente ce duc la refuzul de intentare a procedurii de executare, b) incidente ce duc la amânarea unor activități procesuale, c) incidente ce duc la suspendarea procedurii de executare, d) incidente ce duc la încetarea procedurii de executare, e) incidente privind restabilirea drepturilor din procedura de executare.

¹ Cu titlu de precizare: la prima categorie E. Cotoi atribuie incidentele cu titlul de sancțiuni procedurale: prescripția dreptului de a cere executarea silită; perimarea executării silite, beneficiul de discuțiune și beneficiul de diviziune, incluzând totodată și situațiile de oprire (întrerupere) a executării silite.

² Pentru detalii: E. Cotoi include în categoria incidentelor ce țin de oprirea temporară a executării silite următoarele situații: condiționarea executării vremelnice de depunerea cauțiunii; decesul debitorului sau al creditorului în timpul executării silite; existența proprietății comune asupra bunului urmărit pentru o datorie a unuia dintre titularii dreptului de proprietate comună, considerând totodată că la această categorie de incidente se mai atribuie și întoarcerea executării silite care nu se bucură de o agreată unitară în calitate de incident distinct al procedurii de executare.

Diversificarea incidentelor respective nu este axată numai pe validarea lor legală, ci mai este motivată și de particularitățile de realizare a acestora, de gradul de afecțiune a procedurii de executare, precum și de limitele de extindere a lor asupra activităților execuționale.

Menținând inerția conceptuală a acestui criteriu de clasificare a incidentelor procedurale ne-am asumat riscul să identificăm un criteriu suplimentar de divizare a incidentelor procedurale ale executării silită desprins din validarea legală a consecințelor juridice ce se extind asupra activităților execuționale. Prin urmare, în baza acestui criteriu am putea distinge două categorii de incidente procedurale, cum ar fi: 1) *incidente procedurale perfecte* care se identifică prin recunoașterea expresă a consecințelor juridice pe care le generează unele împrejurări ce fac imposibilă derularea în mod corespunzător a procedurii de executare și 2) *incidente procedurale imperfecte*, a căror esență derivă din unele împrejurări ce creează diferite impedimente la derularea procedurii de executare, dar cărora legiuitorul nu le-a recunoscut careva consecințe juridice ce ar îndreptăți executorul judecătoresc să dispună amânarea sau suspendarea procedurii de executare silită.

Dacă incidentele procedurale perfecte nu trezesc careva îndoieli privind modul de extindere a acestora asupra procedurii de executare, nu aceeași putem spune despre incidentele imperfecte, care prin esența lor cauzează unele dificultăți în ce privește modul de realizare în cadrul procedurii de executare silită. Însă, aceste impedimente de ordin procedural și formalism juridic până în prezent n-au reușit să fie înlăturate de către legiuitor prin validarea lor expresă.

Motivul care ne-a determinat să identificăm această categorie de incidente constă în validarea legală a împrejurărilor ce fac imposibilă derularea în continuare a procedurii de executare silită, întrucât dificultățile pe care le generează această categorie de incidente nu-i permit executorului judecătoresc să întreprindă careva activități procesuale ce țin de aducerea la îndeplinire a documentului executoriu.

Analizând diversitatea efectelor juridice pe care incidentele procedurale le produc asupra activităților execuționale, am constatat că este necesar de a fi instituit un criteriu distinct de clasificare a acestora, axat pe varietatea consecințelor pe care le produc în cadrul procedurii, fiind delimitate în acest sens două categorii de incidente: *incidente simple* și *incidente complexe* [27].

Prin incidente procedurale simple înțelegem acele împrejurări sau evenimente ce intervin în cadrul procedurii de executare, care nu sunt însoțite de o complexitate de activități procesuale și care își reduc intervenția la o singură consecință juridică asupra procedurii de executare silită; prin finalitatea sa juridică, acesta ar constitui cel mai important criteriu de clasificare a incidentelor procedurale.

Incidentele procedurale complexe reprezintă acele circumstanțe care pot genera diferite efecte juridice asupra procedurii de executare silită, fiind însoțite totodată de două sau de mai multe activități procesuale. Sub acest aspect ținem să precizăm că la categoria incidentelor procedurale complexe poate fi atribuită suspendarea procedurii de executare silită pe motivul decesului debitorului, circumstanță ale cărei efecte juridice fac imposibilă derularea în continuare a procedurii de executare în lipsa debitorului. Însă, pe lângă efectul de suspendare a procedurii de executare pot apărea și alte împrejurări care duc la încetarea procedurii de executare.

Un alt criteriu de clasificare a incidentelor procedurale ce poate fi atribuit procedurii de executare silită, care este recunoscut de unii autori români, îl reprezintă durata de extindere a consecințelor juridice, delimitându-se în acest sens două categorii: *incidente provizorii* (temporare) și *incidente definitive* [80, p. 19].

Incidente procedurale provizorii sunt recunoscute acele împrejurări, situații sau evenimente ce survin în cadrul procedurii silită ale căror efecte juridice creează unele impedimente temporare în procesul de realizare a activităților execuționale. Dacă analizăm modul de extindere a împrejurărilor ce fac imposibilă derularea procedurii de executare, considerăm că precizările făcute de E. Cotoi referitor la motivarea acestei varietăți de incidente nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practica execuțională, deoarece, dacă vorbim despre incidentele temporare, atunci trebuie să ținem cont de faptul că numai amânarea se extinde asupra unor activități execuționale, pe când suspendarea obligatorie și facultativă sistează întreaga procedură de executare, ceea ce nu permite executorilor judecătorești să realizeze careva activități procesuale.

În literatura de specialitate română [80, p. 19] această categorie de incidente mai figurează și sub denumirea de incidente temporare, iar în doctrina postbelică [237] această categorie de impedimente erau considerate prototipul tuturor incidentelor procedurale ce puteau să apară în cadrul procedurii de executare silită, fără să se facă unele precizări privind durata de întindere a efectelor juridice pe care le produce fiecare incident în parte.

În sensul acestui criteriu de clasificare, E. Oprina și I. Gârbuleț atribuie la categoria incidentelor provizorii amânarea realizării unor activități procesuale în cadrul procedurii de executare silită, care, de regulă, figurează sub denumirile de: amânarea executării unor acte procedurale; schimbarea modului și a ordinii de executare silită; suspendarea procedurii de executare silită etc. [218, p. 463].

Prin urmare, această categorie de incidente procedurale își extinde efectele juridice asupra unor activități procedurale sau chiar asupra întregii proceduri de executare, creând impedimente la realizarea pe o anumită perioadă de timp a diferitelor activități execuționale, iar după

dispariția acestor circumstanțe procedura de executare va fi reluată cu condiția că nu vor surveni ulterior unele acte de dispoziție ce ar servi drept temei de încetare a procedurii de executare.

Sub acest aspect putem preciza că dacă în aparență incidentele procedurale ce fac parte din această categorie au un caracter provizoriu, totuși în practică pot interveni unele situații în care aceste incidente pe parcursul derulării se pot modifica din incidente provizorii în incidente definitive datorită unor acte de dispoziție ale participanților la proces (renunțarea la procedura de executare, încheierea contractului de tranzacție etc.) sau datorită unor circumstanțe care fac imposibilă continuarea procedurii de executare silită.

În virtutea acestei constatări, putem menționa că un incident provizoriu poate să-și modifice natura datorită unor circumstanțe sau activități volitive și să se transforme ulterior într-un incident definitiv. Cu titlu de ilustrare: potrivit doctrinei [80, p. 19], suspendarea procedurii de executare este considerată un incident provizoriu, care prin efectele sale întrerupe temporar derularea procedurii de executare, însă dacă procedura a fost suspendată pe motivul realizării succesiunii în drepturi procedurale ale creditorului, iar noul succesor în drepturi va renunța la procedura de executare, atunci executorul judecătoresc va dispune, în temeiul acestui renunț, încetarea procedurii de executare, după cum e specificat la art. 83 lit. g) CE RM.

Incidentele definitive reprezintă acele împrejurări sau evenimente ce pot să apară anterior momentului intentării procedurii de executare sau pe parcursul derulării acesteia; prin efectele lor juridice acestea duc la neînceperea procedurii de executare silită sau la încetarea acesteia. La această categorie de incidente pot fi atribuite neînceperea procedurii de executare silită datorită unor împrejurări ce derivă din acțiunile participanților la proces sau survenirea unor evenimente care fac imposibilă intentarea procedurii de executare, precum și împrejurările sau evenimentele care duc la încetarea procedurii de executare silită.

Pe lângă aceste criterii de clasificare a incidentelor procedurale, în literatura de specialitate română drept criteriu distinct de divizare a incidentelor procedurale mai este recunoscută divizarea acestora după natura lor, care prin esența sa juridică generează unele îndoieli ce țin de suportul conceptual al acestei divizări și de incompatibilitatea denumirii prin care se identifică aceste categorii de incidente [80, p. 20].

Potrivit acestui criteriu de clasificare, au fost recunoscute două categorii distincte de incidente procedurale: prima categorie include incidentele legate de procedura de executare silită, iar cea de a doua categorie include incidentele extraprocedurale.

Analizând dimensiunile juridice ale acestui criteriu de clasificare, precum și modul de realizare a lor, am constatat că sub aspect terminologic ele nu reflectă în mod corespunzător conținutul juridic al acestui criteriu de clasificare, iar denumirea fiecărei categorii de incidente se

află într-un dezacord conceptual cu circumstanțele de fapt ce fac imposibilă realizarea activităților execuționale [27, p. 34].

La categoria incidentelor legate de procedura de executare silită sunt atribuite acele împrejurări care apar în legătură cu competența organelor de executare, cu recuzarea, conexarea și intervenția altor persoane în procedura de executare, adică principala condiție de delimitare a acestor incidente este momentul survenirii împrejurărilor care pun în dificultate intentarea procedurii de executare.

Reieșind din conținutul acestei precizări doctrinare, s-ar prezuma că la această categorie de incidente s-ar atribui numai acele împrejurări care prin efectele lor fac imposibilă continuarea procedurii de executare datorită unor aspecte de funcționalitate și nu s-ar atribui acele incidente ce derivă din calitatea procesuală a părților, cum ar fi imposibilitatea realizării unor activități procedurale din cauza unei conduite necorespunzătoare a debitorului.

Ajustând acest criteriu de clasificare la câmpul legal național, considerăm că denumirea primei categorii de incidente legate de procedura de executare silită necesită a fi modificată în „incidente procedurale”, deoarece prin denumirea de incidente legate de procedura de executare silită se creează o incertitudine asupra identificării împrejurărilor obiective și subiective care ar alcătui conținutul acestor varietăți de incidente.

Sub acest aspect s-ar prezuma că la categoria incidentelor legate de procedura de executare silită s-ar atribui numai împrejurările care prin efectele lor juridice au o relevanță asupra activităților execuționale ce derivă dintr-o anumită procedură de executare silită, concretă.

Referitor la incidentele extraprocedurale, E. Cotoi consideră că acestea sunt împrejurări străine procedurii de executare silită, dar ale căror efecte juridice se produc asupra derulării acesteia. Cu titlu de ilustrare a acestei categorii de incidente extraprocedurale dânsa se referă la faptul intervenirii în cadrul procedurii de executare silită a unor activități execuționale ce țin de recuperarea creanțelor bugetare potrivit prevederilor Codului fiscal.

2.4. Concluzii la capitolul 2

Rezumând asupra investigațiilor realizate în cadrul acestui capitol, am stabilit că literatura de specialitate și legislația nu acoperă toate aspectele ce țin de unele dificultăți analitice întâlnite în contextul diferitelor subiecte elucidate. Astfel, identificând unele obscurități ale diferitelor dispoziții legale, care prin esența lor juridică creează diverse impedimente în procesul de realizare a activităților execuționale, am considerat necesar de a le da o apreciere și de a înainta unele propuneri *de lege ferenda* cu caracter doctrinar, jurisprudențial și legal prin care s-ar contribui la dezvoltarea acestei entități juridice.

1. Apreciind finalitățile juridice ale procedurii de executare, am constatat că aceasta reprezintă o componentă structurală a garanției fundamentale a accesului la justiție desprinsă din concluziile jurisprudenței europene, potrivit cărora „executarea unei hotărâri judecătorești definitive reprezintă o etapă inseparabilă a procesului judiciar echitabil”.

2. Analizând finalitatea juridică a acestei etape procesuale prin prisma diferitelor opinii doctrinare și a reglementărilor în domeniu, am constatat că executarea silită mai poate îmbrăca calitatea unei forme de manifestare a acțiunii civile, deoarece, potrivit art. 11 CE RM, în calitate de document executoriu este recunoscut contractul de ipotecă.

3. La cauzele care reduc din eficacitatea procedurii de executare poate fi atribuită și lipsa unor reglementări prin care s-ar stabili responsabilitatea statului pentru neexecutarea sau executarea defectuoasă a documentelor executorii, ceea ce în consecință ar contribui la eficientizarea activității execuționale și la asigurarea echității în cadrul valorificării drepturilor subiective.

4. Analizând definiția executării silite expusă în art. 10 alin. (1) CE RM, am stabilit că conținutul ei nu cuprinde toate elementele definiției ale acestei activități procesuale care ne-ar permite să identificăm dimensiunile juridice ale procedurii în cauză, motiv din care în practică apar diferite dificultăți ce țin de determinarea momentului de încetare a procedurii de executare.

5. În scopul eliminării acestei inadvertențe legale, cu titlu *de lege ferenda*, a fost propusă o definiție proprie a executării silite: „*Procedura de executare silită reprezintă ultima etapă de restabilire a drepturilor subiective intentată la solicitarea creditorului pentru cazul când debitorul nu a executat benevol obligația consemnată în documentul executoriu, care este constituită dintr-o totalitate de activități procesuale realizate de către executorul judecătoresc conform legislației pentru a aduce la îndeplinire în mod corespunzător obligațiunea debitorului, pentru a încasa dobânzile de întârziere și a recupera cheltuielile suportate de creditor la realizarea activităților execuționale*”.

6. În virtutea acestei definiții, am constatat că unele elemente definiției își extind efectele asupra limitelor juridice ale procedurii de executare, ceea ce ne-a determinat să înaintăm o altă propunere *de lege ferenda* ce derivă din precizarea referitoare la volumul activităților procesuale necesare pentru a aduce la realizare anumite solicitări ce n-au fost expuse în documentul executoriu, dar care sunt necesare pentru valorificarea tuturor drepturilor creditorului legate de procedura de executare.

7. În sensul acestei constatări, cu titlu *de lege ferenda* s-a propus modificarea dispoziției de la lit. a) art. 83 CE RM în următoarea redacție: „*a) obligația a fost stinsă și achitate dobânzile de întârziere și/sau, după caz, cheltuielile de executare, modificare ce ar preveni apariția unor dificultăți de aplicare și tălmăcire a acestui temei de încetare a procedurii de executare*”.

8. În secțiunea 2.2. a prezentului capitol a fost efectuată analiza unor principii relevante procedurii de executare silită selectate în funcție de contribuția lor la derularea unor incidente procedurale sau la realizarea anumitor activități execuționale care prin inerția lor conceptuală au fost preluate din cadrul dreptului procesual civil. Totodată, am încercat să nuanțăm particularitățile de realizare a acestora la etapa de executare silită.

9. La elucidarea modului de realizare a principiului legalității s-a constatat că unele prevederi din Codul de executare restricționează drepturile participanților la proces de a contesta după 6 luni de la momentul emiterii actele executorului judecătoresc ce afectează anumite drepturi ale acestora, fără a se ține cont de faptul dacă justițiabilii cunoșteau sau nu despre existența acestora în termenul respectiv.

10. Întru eliminarea acestei obscurități legale, cu titlu *de lege ferenda*, s-a propus modificarea ultimei propoziții din alin. (1) art. 161 CE RM în următoarea redacție: „*Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii și aducerii lor la cunoștința participanților la proces au trecut mai mult de 6 luni*”, ceea ce ar însemna că acest termen de decădere stabilit de legiuitor este condiționat de o cerință suplimentară care i-ar asigura justițiabilului o posibilitate reală de a-și apăra drepturile.

11. A fost identificat un principiu fundamental al procedurii de executare – principiul echității, care prin dimensiunile sale juridice și coerența conceptuală vine să asigure acel echilibru între avantajele materiale și procedurale ale părților.

12. Întrucât la realizarea principiului echității un loc deosebit revine atitudinii nepărtinitoare a executorului judecătoresc față de părți, s-a propus ca cuvântul „*debitor*” de la alin. (1) lit. a), b) și c) art. 34 CE RM să fie substituit cu sintagma „*una dintre părți*”, ceea ce ar exclude facilitarea poziției creditorului în procedura de executare.

13. Întru realizarea principiului echității la etapa de executare silită, s-a propus completarea art. 63 CE RM cu un alineat suplimentar (1¹) ce ar avea următorul conținut: „*La aplicarea măsurilor asiguratorii, executorul judecătoresc trebuie să țină cont de valoarea creanței, penalitățile și/sau dobânzile de întârziere și cheltuielile care ar putea fi încasate în legătură cu aducerea documentului executoriu la îndeplinire*”, iar actualul alineat (1¹) al prezentului articol să fie cu numărul (1²).

14. Analizând esența juridică a principiului disponibilității, am stabilit că unele elemente structurale ale acestuia cuprinse în art. 4 CE RM generează îndoieli privind modul de realizare în practică a respectivului principiu, deoarece actualul Cod de executare nu conține careva reglementări referitoare la dreptul creditorului de a solicita amânarea pornirii procedurii de executare silită, iar prevederile art. 70 CE RM se referă la termenul de executare a documentelor executorii.

15. În scopul înlăturării acestei dificultăți, s-a propus ca această prerogativă a creditorului conturată la art. 4 alin. (1) CE RM să fie modificată într-o altă redacție prin care s-ar menționa că creditorul poate solicita executorului judecătoresc amânarea realizării unor acte sau activități execuționale.

16. În scopul prevenirii unor dificultăți ce țin de disponibilitatea debitorului de a executa benevol documentul executoriu, s-a propus modificarea dispoziției de la alin. (3) art. 60 CE RM în următoarea redacție: *„În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu și a dovezii prin care se confirmă că debitorul a fost somat despre executarea benevolă a documentului executoriu în termen de 15 zile de la momentul recepționării somației, executorul judecătoresc emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în termen de 3 zile după emitere”*.

17. Apreciind efectele juridice ale contractului de tranzacție încheiat între creditor și debitor în cadrul procedurii de executare silită, considerăm că între art. 62 alin. (3) și art. 83 lit. b) CE RM există unele neconcordanțe care ar putea crea în practică dificultăți ce țin de realizarea acestui act de dispoziție al părților condiționat de rolul arbitrar al executorului judecătoresc.

18. În cadrul acestui capitol am încercat să motivăm identitatea analitică a principiului protecției secretului profesional ca principiu distinct al procedurii de executare silită, elucidând totodată limitele sale procesuale de realizare prin prisma unor incidente desprinse din cadrul legal. La elucidarea acestui subiect au fost scoase în relief dificultățile ce pot fi întâlnite în practică, fiind înaintate unele soluții de prevenire a situațiilor ce ar putea ocoli exigențele acestui principiu însoțite de propuneri *de lege ferenda* referitoare la dispoziția de la art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești, care urmează să fie expusă într-o altă redacție, astfel încât aceasta să acopere majoritatea situațiilor ce pot surveni în practica execuțională.

19. Apreciind limitele de extindere a principiului protecției secretului profesional în activitatea execuțională și ajustând finalitățile acestuia la prevederile Codului de executare, am constatat că sintagma *„terți neimplicați”* de la lit. o) art. 22 CE RM creează dificultăți, iar pentru înlăturarea acestei inadvertențe legale s-a propus substituirea ei cu termenul *„participanți”*.

20. Analizând aspectele referitoare la elementele definitorii ale incidentelor procedurale ce apar în cadrul procedurii de executare, am constatat că în doctrina autohtonă lipsesc unele definiții ale noțiunii de incident. În scopul de a acoperi acest vid doctrinar, cu titlu *de lege ferenda* a fost propusă următoarea definiție a acestei entități juridice: *„Prin incident al procedurii de executare înțelegem totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective ce survin în cadrul procedurii de executare, ale căror efecte juridice legislația execuțională le validează drept motive ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare, realizarea unor*

activități execuționale, continuarea sau finalizarea acesteia prin executarea în mod corespunzător a documentului executoriu”.

21. Tot în acest capitol am încercat să aducem claritate în ce privește clasificarea incidentelor ce pot să apară în cadrul procedurii de executare silită, identificând unele criterii noi de clasificare a acestora în funcție de modalitățile, perioada și efectele pe care le generează dificultățile respective asupra procedurii de executare.

22. Ținând cont de faptul că clasificarea incidentelor în funcție de consecințele juridice pe care acestea le produc asupra procedurii de executare reprezintă substanța respectivei entități juridice, varietatea incidentelor a fost grupată în următoarele categorii: a) incidente ce duc la refuzul în intentarea procedurii de executare; b) incidente ce duc la amânarea unor activități procesuale; c) incidente ce duc la suspendarea procedurii de executare; d) incidente ce duc la încetarea procedurii de executare, e) incidente privind restabilirea drepturilor din procedura de executare.

23. Menținând simetria conceptuală a criteriilor de clasificare, a fost identificat un criteriu suplimentar de clasificare a incidentelor – în funcție de validarea lor legală, la care se atribuie: 1) incidentele procedurale perfecte și 2) incidentele procedurale imperfecte.

3. REALITĂȚI JURISPRUDENȚIALE CE APAR LA INTENTAREA PROCEDURII DE EXECUTARE SILITĂ A HOTĂRĂRIILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ

3.1. Aspecte procedurale privind temeiurile legale de refuz în intentarea procedurii de executare silită

Considerațiuni generale

Analizând diversitatea impedimentelor ce pot să apară în cadrul valorificării drepturilor subiective la etapa de executare silită, am ajuns la concluzia că ele necesită a fi investigate într-o succesiune ce ar corespunde fiecărei etape de derulare a procedurii de executare. Totodată, urmează a fi luat în considerare și modul de extindere a acestor dificultăți în cadrul diferitelor acțiuni execuționale. O asemenea abordare ar facilita determinarea limitelor de manifestare a fiecărui incident procedural la o anumită fază execuțională, precum și identificarea dimensiunilor de extindere a efectelor juridice pe care îl generează fiecare incident în parte. În consecință, am putea identifica unele soluții pentru executorii judecătorești ce ar preveni afectarea unor drepturi ale participanților la procedura de executare.

Mai mult ca atât, în anumite situații, această ordine de abordare a incidentelor procedurale ar contribui și la stabilirea coerenței procesuale a diferitelor activități execuționale realizate în cadrul unor incidente complexe, cum ar fi suspendarea procedurii pe motiv de deces al creditorului, iar în lipsa succesorilor legali sau testamentari executorul va dispune încetarea procedurii de executare, caz în care efectele juridice ale primului incident au relevanță asupra manifestării celui de-al doilea.

De menționat că și la etapa de intentare a procedurii de executare silită pot să apară diferite împrejurări care prin efectele lor juridice creează unele impedimente la realizarea în mod corespunzător a activităților procesuale. În scopul prevenirii unor abuzuri din partea creditorului sau a executorului judecătorec, legiuitorul a găsit de cuviință să valideze unele consecințe juridice ale acestor împrejurări raportate la gradul de dificultate pe care ele le produc asupra activităților execuționale.

Sub acest aspect, identificarea impedimentelor ce afectează intentarea procedurii de executare silită a servit drept temei pentru omologarea legală a unui incident propriu procedurii de executare, cum ar fi refuzul executorului judecătorec de a intenta procedura de executare care prin substanța sa conceptuală ridică unele semne de întrebare cu privire la conținutul activităților procesuale ce urmează a fi realizate în acest caz.

În virtutea acestor circumstanțe factice, este evident că temeiurile conturate la art. 61 alin. (1) CE RM prin valoarea lor juridică alcătuiesc suportul conceptual al incidentului respectiv, iar efectele validate de legiuitor pun executorul judecătoresc în imposibilitate de a intenta procedura de executare silită din cauza împrejurărilor obiective și subiective stipulate expres în cuprinsul acestui articol.

Prin urmare, această validare legală nu trebuie calificată ca o îngrădire a posibilității creditorului de a-și valorifica în termene rezonabile și în mod corespunzător drepturile sale prevăzute în documentul executoriu, întrucât, în esență, raționamentul conceptual al acestui incident constă în prevenirea situațiilor de încălcare a drepturilor debitorului, iar în unele cazuri chiar și ale creditorului.

Analizând finalitățile juridice ale acestor temeiuri legale de refuz în intentarea procedurii de executare, ne pomenim în prezența unei incertitudini terminologice cu privire la atribuirea acestor temeiuri la categoria incidentelor procedurii de executare, deoarece, dacă interpretăm *stricto sensu* obiectul cercetării, s-ar prezuma că acesta vizează numai dificultățile ce apar în cadrul unei proceduri de executare aflate deja în derulare și nu asupra unor activități ce nu se atribuie acestei faze procesuale.

În acest sens ținem să menționăm că prin sintagma „*incidente procedurale*” utilizată în Codul de executate legiuitorul ne înclină spre convingerea că ea s-ar referi în mod nemijlocit numai la impedimentele ce pot să apară în cadrul unei proceduri de executare efectiv intentate și nu ar putea să includă și acele impedimente ce pot să survină la momentul recepționării cererii de intentare a procedurii de executare silită.

Prin urmare, chiar dacă această interpretare *stricto sensu* generează unele îndoieli cu privire la apartenența temeiurilor de refuz în intentarea procedurii de executare la categoria incidentelor procedurii de executare, totuși efectele juridice pe care le produce fiecare temei în parte asupra acestei faze procedurale îndepărtează ideea de excludere a acestora din categoria incidentelor procedurii de executare.

Drept argument forte ce poate fi adus în sprijinul celor invocate poate servi și faptul că la depistarea acestor impedimente executorul judecătoresc este pus în imposibilitatea de a intenta procedura de executare. Însă, dacă procedura de executare nu va fi intentată, el nu va putea realiza careva activități procesuale ce țin de aducerea la îndeplinire a documentului executoriu, ceea ce în consecință va afecta dreptul creditorului la valorificarea creanței prevăzute în documentul executoriu.

Ca argument suplimentar întru susținerea apartenenței temeiurilor de refuz în intentarea procedurii de executare la categoria incidentelor procedurii de executare pot servi și unele

aspecte legale ale definiției de executare silită desprinse din art. 10 CE RM, potrivit cărora unele activități din ansamblul de măsuri de executare silită pot fi realizate nu doar în cadrul unei proceduri efectiv intentate, dar și la etapa extraprocedurală.

Mai mult ca atât, dacă raportăm efectele juridice ale acestor temeuri de refuz la unele criterii de clasificare¹ a incidentelor procedurale, identificând totodată și consecințele juridice ale elementelor definiției ale acestora, beneficiem de o doză de motivație ce vine să înlăture această incertitudine terminologică datorită împrejurărilor ce survin până la momentul intentării procedurii de executare silită care fac imposibilă intentarea respectivei proceduri. Dificultate care, prin esența sa juridică, alcătuiește suportul conceptual al unui incident distinct pe care legiuitorul l-a omologat prin conținutul art. 61 CE RM.

O altă doză de motivație ce ar justifica autonomia conceptuală a acestui incident procedural o putem desprinde chiar din scopul final al procedurii de executare silită în calitate de fază distinctă a procedurii civile, a cărei esență se manifestă prin restabilirea efectivă a dreptului subiectiv consemnat în documentul executoriu, ceea ce denotă că în urma refuzului de intentare a procedurii de executare creditorul va fi pus în imposibilitate de a-și valorifica dreptul ce i-a fost recunoscut printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă sau prin alt document învestit cu formulă executorie; în esență, această situație va denatura finalitatea procedurii de executare.

Rezumând asupra argumentelor expuse *supra*, considerăm că dimensiunile juridice ale incidentelor procedurale nu pot fi reduse doar la procedura de executare (*stricto sensu*) aflată în derulare, deoarece astfel s-ar știrbi din finalitatea procedurii de executare, întrucât împrejurările ce pot surveni la această etapă de executare silită prin efectele lor juridice validate de legiuitor determină soarta juridică a drepturilor civile supuse valorificării.

În virtutea acestor constatări, considerăm că prin interpretarea restrictivă a acestui incident se creează o controversă legală în ce privește stabilirea dimensiunilor juridice ale efectelor pe care le generează fiecare temei de refuz în intentarea procedurii execuționale, deoarece dacă raportăm această situație la elementele definiției desprinse din diferite definiții doctrinare, lesne se observă că, prin aspectul conceptual, neînceperea procedurii de executare silită la fel este recunoscută de doctrină în calitate de incident distinct al procedurii de executare silită [80, p. 19; 167, p. 557].

¹ Cu titlu de precizare: în calitate de criteriu distinct de clasificare a incidentelor ce pot să apară la etapa de executare a hotărârilor judecătorești a fost recunoscut conținutul lor axat pe momentul survenirii împrejurărilor ce creează dificultăți procedurii de executare, deci până la intentarea procedurii de executare. Ca o argumentare suplimentară a celor expuse ar putea servi și elementele definiției ale incidentelor procedurale invocate de Emilia Cotoi în monografia „Incidente în procedura de executare silită”.

Reieșind din contextul acestor afirmații, putem menționa că, în viziunea unor autori autohtoni [36, p. 446], la elucidarea incidentelor procedurii de executare se face referință la încheierea instanței de judecată privind amânarea sau eșalonarea executării hotărârii. Însă, constatăm că până în prezent legiuitorul nu a reușit să valideze asemenea situații drept un incident distinct prevăzut de Codul de executare. Totuși, prin efectele juridice pe care le produc asupra activității execuționale, amânarea sau eșalonarea hotărârii instanței de judecată și-au dobândit calitatea de incidente distincte ale procedurii de executare silită validate de doctrină și de jurisprudența națională.

O altă problemă, mai dificilă, ce și-a făcut loc în jurisprudența națională o putem ilustra prin unele situații controversate desprinse din contextul diferitelor soluții date de judecată. În asemenea cazuri, în dispozitivul hotărârii instanțele în mod ilegal dispun de a nu se intenta procedura de executare silită, condiționând astfel actul de dispoziție de anumite circumstanțe ce s-au constatat în cadrul dezbaterilor judiciare, care sunt contrare suportului probatoriu, denaturând astfel finalitatea fazei de intentare a procedurii de executare.

Prin urmare, astfel de hotărâri au ca scop de a-l priva pe creditor de posibilitatea de a solicita intentarea procedurii de executare silită. Spre exemplu: prin hotărârea Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău, s-a dispus de a încasa din contul pârâtului D.C. în folosul reclamantului D.G. suma de 5867 lei cu titlu de reparare a prejudiciului material cauzat prin încălcarea contractului de asigurare contra răspunderii civile, în dispozitivul acesteia menționându-se, totodată, de a nu dispune executarea în partea încasării prejudiciului material [160], ceea ce contravine logicii juridice, deoarece este imposibil a încasa ceva de la pârât pentru a-l priva ulterior pe creditor de posibilitatea de a valorifica această creanță în cadrul unei proceduri de executare silită.

Mai regretabil este faptul că Curtea de Apel Chișinău, care, potrivit legislației procesuale, este investită cu dreptul de a verifica din oficiu legalitatea și temeinicia hotărârilor instanțelor de fond, a menținut integral hotărârea Judecătorei Râșcani, omologând astfel această controversă jurisprudențială și validând totodată un precedent de dezinvestire parțială cu formulă executorie a hotărârilor judecătorești, ceea ce este dificil de a-l aplica respectând echitatea procedurală consemnată de art. 6 alin. (1) CEDO.

În virtutea acestor constatări, putem menționa că prin precizarea controversată a soluției instanței de judecată s-au creat unele dificultăți la întocmirea titlului executoriu, deoarece prin cuprinsul acesteia nu se interzice eliberarea titlului executoriu, dar numai suprimarea dreptului de intentare a procedurii de executare, ceea ce atestă că magistrații au ignorat cele mai importante cerințe înaintate față de hotărârile judecătorești, creând astfel un precedent insolit pentru jurisprudența națională.

Ajustând situația respectivă la conținutul acestui incident procedural, considerăm că în practică executorul judecătoresc va întâlni unele dificultăți ce țin de executarea în mod corespunzător a documentului executoriu, deoarece inserarea unei astfel de mențiuni în cuprinsul titlului executoriu va crea o incertitudine funcțională cu privire la caracterul executoriu al hotărârilor judecătorești irevocabile, privându-l pe executor de posibilitatea de a se expune asupra faptului intentării procedurii de executare silită în temeiul unor astfel de documente executorii.

Analizând finalitatea conceptuală a acestui incident procedural raportată la efectele juridice pe care le produc temeiurile de refuz în intentarea procedurii de executare conturate de art. 61 CE RM, considerăm că și aspectul terminologic prin care se legitimează această dificultate procedurală nu corespunde cu activitățile pe care le realizează executorul judecătoresc la această fază a etapei de executare, deoarece în articolul respectiv nu întâlnim vreo mențiune în virtutea căreia executorul ar fi obligat să emită o încheiere de refuz în intentarea procedurii de executare.

Sub acest aspect, este evident că prin cuprinsul articolului în cauză legiuitorul i-a conturat executorului judecătoresc prerogativa de a dispune printr-o încheiere refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, fapt ce confirmă că denumirea articolului 61 CE RM¹ nu corespunde cu cuprinsul acestuia, iar esența prerogativei executorului nu acoperă în mod corespunzător toate situațiile² de refuz specificate în acest articol datorită efectelor juridice pe care acestea le generează asupra posibilității de prezentare pe viitor a documentului executoriu, creându-se astfel o incertitudine asupra respectivei activități procesuale.

În plus, ajustând aceste prevederi la aspectul terminologic consemnat de art. 170 CPC RM³, dar și la efectele juridice pe care acestea le produc asupra cererii de chemare în judecată (incident ulterior agreeat și de doctrina națională [240, p. 550; 36, p. 33; 226, p. 191; 122, p. 113]), considerăm că după consecințele juridice temeiurile de refuz în intentarea procedurii de executare sunt similare mai mult cu temeiurile de restituire a cererii de chemare în judecată, iar

¹ Pentru dezvoltări: denumirea art. 61 CE RM „Refuzul de a intenta procedura de executare” nu corespunde cu conținutul alin. (3) al articolului în cauză care se referă, inclusiv, la încheierea privind refuzul de a primi documentul executoriu spre executare, fapt ce implică modificarea acesteia, deoarece acest concept terminologic îndosește soarta documentului executoriu și a cererii de intentare a procedurii de executare.

² Cu titlu de precizare: motivele de refuz în primirea documentului executoriu ar priva creditorul sau reprezentantul acestuia de posibilitatea de a se adresa din nou cu o cerere de intentare a procedurii de executare, ceea ce și justifică această necesitate de delimitare terminologică.

³ Pentru detalii: art.170 CPC RM se referă la motivele de restituire a cererii de chemare în judecată, iar alin. (4) al acestuia prevede că restituirea cererii de chemare în judecată nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant, cu aceeași acțiune, împotriva aceluiași pârât, cu același obiect și aceleași temeiuri dacă reclamantul a lichidat încălcările. Totuși, ar trebui luat în considerare faptul că unele dintre împrejurările ce servesc drept temei pentru refuz în intentarea procedurii de executare sunt similare după efectele lor cu temeiurile de restituire a cererii de chemare în judecată.

altele sunt similare exigențelor referitoare la refuzul în primirea cererii de chemare în judecată consemnate în Codul de procedură civilă.

Ca argument suplimentar întru justificarea acestei constatări pot servi prevederile de la alin. (2) art. 61 CE RM, care denotă că legiuitorul i-a oferit creditorului posibilitatea ca după înlăturarea neajunsurilor stabilite să se mai adreseze din nou cu o cerere de intentare a procedurii de executare silită. Prin esența sa juridică această rezervă legală vizează nu toate motivele de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare.

În virtutea acestor constatări, am ajuns la concluzia că denumirea art. 61 CE RM necesită a fi modificată în următoarea redacție: *„Restituirea și refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare”*, care, la rândul său, va atrage modificarea alineatelor (1) și (2).

Prin inerția unificării aspectului terminologic utilizat în materia procedurii civile, precum și prin stabilirea unor repere legale de delimitare a acestui incident față de alte împrejurări ce pot să intervină la momentul înaintării cererii de intentare a procedurii de executare, considerăm că dispoziția de la alin. (1) art. 61 CE RM necesită a fi modificată după cum urmează: *„Executorul judecătoresc va restitui cererea de intentare a procedurii de executare, dacă:”*, după care vor fi expuse temeiurile ce vor servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare, acestea fiind selectate după posibilitatea debitorului de a înlătura neajunsurile și de a depune pe viitor o altă cerere de intentare a procedurii de executare.

Utilitatea acestei propuneri *de lege ferenda* nu poate fi redusă doar la cizelarea aspectului terminologic, ea își justifică valoarea sa aplicativă și prin necesitatea de a stabili pentru executorul judecătoresc un termen distinct în limitele căruia acesta va restitui creditorului documentul executoriu, termen ce va fi corelat la prevederile alin. (2) și (3) art. 61 CE RM.

Întru valorificarea acestei constatări, propunem completarea art. 61 CE RM cu un alineat suplimentar care va avea următorul conținut: *„(2) În decurs de 3 zile de la momentul recepționării cererii de la creditor sau de la reprezentantul acestuia, executorul judecătoresc va emite o încheiere motivată prin care va dispune restituirea creditorului a cererii împreună cu documentul executoriu și a înscrisurilor alăturate acestuia, motivând cauza și împrejurările ce au servit drept temei de restituire a cererii”*.

Prin urmare, lesne observăm că realizarea acestei delimitări terminologice și după efectele temeiurilor expuse în articolul analizat impune necesitatea de a completa art. 61 CE RM cu un nou alineat care va avea următorul conținut: *„(3) Executorul judecătoresc va refuza primirea cererii de intentare a procedurii de executare, dacă: a) documentul nu este de competența sa; b) obligația consemnată în documentul executoriu a fost executată deplin”*, întrucât aceste

temeiuri prin efectele lor îl privează pe creditor de posibilitatea de a se adresa pe viitor cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare.

Întrucât prevederile de la alin. (1) art. 61 CE RM nu acoperă toate situațiile ce l-ar îndreptăți pe executor să dispună restituirea cererii de intentare a procedurii de executare, considerăm că alte temeiuri de restituire a cererii urmează a fi specificate la lit. g) cu care va fi completat acest alineat: „g) *în alte cazuri în care, potrivit legislației, executorul este pus în imposibilitate de a intenta procedura de executare*”, sub a cărei incidență vor cădea și alte situații ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare.

În virtutea acestor constatări, considerăm că, pe lângă precizarea terminologică ce ține de restituirea cererii și de refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, art. 61 CE RM trebuie completat cu un nou alineat ce va fi expus în următoarea redacție: „(4) *Refuzul executorului judecătoresc de a primi cererea de intentare a procedurii de executare exclude posibilitatea creditorului de a se adresa pe viitor executorului judecătoresc cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare*”.

Temeiurile legale de refuz în intentarea procedurii de executare silită

Pornind de la conceptul structural al acestui incident procedural, considerăm că pe lângă aspectele terminologice cu privire la conținutul efectelor juridice, pe care le-am nuanțat *supra*, în practică identificăm și unele dificultăți ce țin de dimensiunile extinderii acestor efecte, care, datorită unor inadvertențe legale, ar duce la îngrădirea drepturilor creditorului de a-și valorifica creanțele prescrise într-un document executoriu.

Situația respectivă ne obligă să facem careva investigații mai detaliate asupra diferitelor temeiuri de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, deoarece efectele juridice pe care le generează unele temeiuri menționate în art. 61 CE RM nu acoperă pe deplin toate situațiile ce pot să apară în practică. Această preocupare are ca scop de a ajusta situațiile ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare la valorile supreme pentru a nu știrbi din vocația principiului fundamental garantat de Constituția Republicii Moldova – *dreptul la apărare*, care își extinde exigențele și în cadrul procedurii de executare.

Întrucât printre elementele definiției ale noțiunii de incidente procedurale un loc important revine împrejurărilor subiective și obiective, iar efectele pe care acestea le produc asupra procedurii de executare creează diferite impedimente la realizarea activităților execuționale, este evident că aceste circumstanțe constituie suportul faptic care l-a determinat pe legiuitor să omologheze acest incident procedural.

Analizând valoarea juridică a motivelor de refuz în intentarea procedurii de executare în funcție de gravitatea dificultăților ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare, s-a pretins

de a identifica toate efectele juridice ale fiecărui temei de refuz pentru a încerca de a stabili limitele de extindere a fiecărui motiv asupra fazei de intentare a procedurii de executare silită și de a individualiza acele inadvertențe legale care suprimă eficacitatea procedurii de executare.

Sub acest aspect, lesne observăm că fiecare împrejurare ce este validată de legislație constituie, prin esența sa juridică, un motiv distinct ce face imposibilă intentarea procedurii de executare. Prin finalitatea acestor circumstanțe constatăm că ele generează efecte diferite asupra posibilității creditorului de a se mai adresa ulterior cu cererea de intentare a procedurii de executare, fapt ce ne-a și determinat să propunem unele concretizări terminologice în scopul delimitării lor în două categorii distincte, păstrând simetria conceptuală agreată de Codul de procedură civilă.

Pornind de la sediul materiei ce vine să legitimeze acest incident procedural, constatăm că prin dispozițiile de la art. 61 CE RM legiuitorul a pretins să contureze într-un mod exhaustiv motivele de refuz în intentarea procedurii de executare, însă această tendință nu întotdeauna se justifică, deoarece în practică pot fi întâlnite și alte situații care depășesc câmpul legal al acestui incident. Întru argumentarea acestei afirmații, cel mai elocvent exemplu îl constituie completarea articolului în cauză, prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23 septembrie 2016, cu litera f), instituindu-se un nou temei de refuz – „documentul a fost executat”.

Prin urmare, observăm că pe lângă caracterul provizoriu¹ al motivelor, cuprinse la alin. (1) art. 61 CE RM, acestea nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, ceea ce ne-ar instiga la invocarea unei propuneri *de lege ferenda* cu statut de rezervă legală, prin care s-ar admite refuzul în intentarea procedurii de executare datorită unor circumstanțe ce pun executorul judecătoresc în dificultate de a intenta procedura de executare.

În virtutea acestei propuneri, considerăm că în șirul motivelor ce argumentează refuzul de a intenta procedura de executare, prevăzute la alin. (1) art. 61 CE RM, urmează să fie inclus un temei distinct care va îmbrăca calitatea unei rezerve legale cu următorul conținut: „*h) în alte cazuri în care, potrivit legislației, executorul este pus în imposibilitate de a intenta procedura de executare*”, ceea ce ar însemna că printr-o astfel de completare legiuitorul va omologa și alte împrejurări obiective sau subiective când executorul este pus în dificultate de a intenta procedura de executare.

¹ Cu titlu de precizare: aceste motive de refuz în intentarea procedurii de executare au un caracter provizoriu, deoarece la alin. (2) art. 61 CE RM legiuitorul consemnează: „Refuzul executorului judecătoresc de a intenta procedura de executare nu este o piedică pentru prezentarea repetată a documentului executoriu spre executare după înlăturarea neajunsurilor”, ceea ce ar însemna că efectele acestui incident sunt similare cu efectele restituirii cererii de chemare în judecată (art. 170 CPC RM).

Prin urmare, această rezervă legală își va afirma utilitatea în activitatea execuțională prin liberalizarea și descătușarea procesuală a executorului judecătoresc de a refuza intentarea procedurii de executare datorită unor situații ce-l pun în imposibilitate reală de a intenta procedura de executare (spre exemplu, a fost suspendat din funcție în urma intentării unui proces penal sau aplicării sancțiunii disciplinare), validând totodată și declinarea competenței teritoriale, precum și alte situații care, conform legislației, creează dificultăți la intentarea procedurii de executare.

Pe lângă faptul că temeiurile expuse în alin. (1) art. 61 CE RM nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, mai putem constata că unele sintagme utilizate de legiuitor lasă urme de îndoială asupra modului de aplicare de către executorii judecătorești a motivelor de refuz în intentarea procedurii de executare, creându-se impresia că refuzul de intentare a procedurii de executare ține de latitudinea executorului judecătoresc.

Spre exemplu, creditorul M.F. a depus la executorul judecătoresc V.G. un titlu executoriu emis de către Judecătoria Dondușeni cu peste cinci ani în urmă de la data depunerii cererii de intentare a procedurii de executare. Deci, termenul de prezentare a documentului spre executare a expirat. Însă, executorul judecătoresc a primit cererea și a dispus intentarea procedurii de executare, considerând că termenul de prescripție nu curge de plin drept, iar opțiunea sa procesuală desprinsă din contextul art. 61 CE RM îi permite acestuia intentarea procedurii de executare.

Prin urmare, rezervându-ne convingerea că propunerea *de lege ferenda* expusă *supra* referitoare la completarea Codului de executare cu unele prevederi prin care consecințele juridice ale acestui incident s-ar delimita în funcție de posibilitatea debitorului de a înlătura ulterior neajunsurile, considerăm că prin unele aspecte terminologice de validare a acestor circumstanțe se creează o situație opțională pentru executorii judecătorești de a refuza în intentarea procedurii de executare, iar acest aspect arbitrar ar duce la apariția unor dificultăți în activitatea execuțională și la crearea unei practici neuniforme în domeniu.

În scopul eliminării acestei obscurități legale, propunem, cu titlu *de lege ferenda*, ca cuvântul „poate” din dispoziția de la alin. (1) art. 61 CE RM să fie substituit cu cuvântul „va”, deoarece prin această înlocuire se va înlătura caracterul alternativ al acestei dispoziții legale și, totodată, executorul judecătoresc va fi obligat să refuze sau să restituie cererea de intentare a procedurii de executare, cu condiția dacă se vor introduce modificările referitoare la delimitarea acestor două categorii de temeiuri.

Prin urmare, pentru a putea stabili limitele juridice de extindere a acestui incident procedural este necesar de a fi elucidat sub aspect aplicativ fiecare motiv de refuz în intentarea procedurii de executare și de a fi apreciate consecințele lor prin prisma posibilităților de înlăturare a neajunsurilor constatate care, în virtutea propunerii *de lege ferenda* înaintate *supra*,

vor trebui să fie divizate în două categorii distincte în funcție de posibilitatea înlăturării neajunsurilor și prezentării pe viitor a documentului executoriu.

În cele ce urmează, unei analize succinte va fi supus fiecare dintre temeiurile de refuz în intentarea procedurii de executare, prevăzute la alin. (1) art. 61 CE RM.

a) documentul nu este de competența sa

Pornind de la primul temei de refuz în intentarea procedurii de executare, observăm că prin laconismul său redacțional legiuitorul a validat această împrejurare în calitate de impediment real în pornirea procedurii de executare pentru situațiile când creditorul nu a respectat normele de competență materială și de competență jurisdicțională.

Prin esența acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare silită legiuitorul a pretins sancționarea creditorilor pentru nerespectarea cerințelor legale ce țin de stabilirea competenței materiale și teritoriale la depunerea documentelor învestite cu formulă executorie la executorul judecătoresc.

După cum se susține în doctrină, *„în sistemul organelor de executare silită executorul judecătoresc are plenitudine de competență, fiind investit să îndeplinească un serviciu de interes public, constând în executarea silită a dispozițiilor cu caracter civil cuprinse în orice titlu executoriu, iar sancțiunea încălcării competenței o constituie nulitatea necondiționată a actelor de procedură efectuate”* [220, p. 135].

Deoarece la instituirea acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare legiuitorul utilizează termenul *„document”*, considerăm că această precizare ar putea fi calificată în calitate de dificultate terminologică ce derivă din necorespunderea înscrisurilor prezentate de creditor exigențelor prevăzute de art. 11 CE RM, care se referă, de regulă, la documentul executoriu. Chiar dacă în esență se prezumă că executorului judecătoresc îi pot fi prezentate numai documentele ce sunt învestite cu formulă executorie și această formulare ar mai putea constitui și o rezervă ca pe viitor legiuitorul să investească cu formulă executorie și alte înscrisuri sau contracte ce ar cădea sub incidența termenului *„documente”*, totuși considerăm ca în prevederile de la alin. (1) art. 61 CE RM termenul adecvat urmează să fie *„document executoriu”*, care prin finalitatea sa ar acoperi și situațiile ce țin de încălcarea competenței teritoriale a executorilor judecătorești.

Întrucât prin cuprinsul unor aprecieri doctrinare din literatura de specialitate națională [286, p. 120] referitoare la explicarea acestui temei de refuz se utilizează termenul *„document executoriu”*, se confirmă faptul că autorii respectivi au găsit de cuviință să ajusteze aspectul terminologic la prevederile art. 11 CE RM. Sintagma respectivă nu trebuie calificată ca o suprimare a acestui motiv de refuz numai la competența teritorială, întrucât în realitate acest

motiv se extinde și asupra încălcării normelor de competență materială la înaintarea documentelor care, potrivit legii, le revine și altor organe, cum ar fi organele fiscale, organele vamale etc., documente care la fel sunt învestite cu formulă executorie.

Prin urmare, prin acest temei de refuz în intentarea procedurii de executare pe motiv de încălcare a competenței materiale trebuie de înțeles ignorarea de către creditor a prevederilor legale în privința stabilirii competenței funcționale a anumitor organe învestite cu anumite atribuții funcționale de executare a diferitelor documente proprii competențelor prescrise de legislație, care prin esența lor nu țin de competența executorului judecătoresc.

Apreciind finalitățile juridice ale acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare, considerăm că prin efectele sale se reflectă în mod corespunzător substanța conceptuală a refuzului respectiv, întrucât impedimentele ce apar la momentul înaintării cererii de către creditor nu constituie un neajuns care ulterior ar putea fi înlăturat, iar situația în cauză îl privează pe creditor de posibilitatea de a se adresa repetat executorului judecătoresc cu cererea respectivă.

Raportând această situație la normele Codului de procedură civilă, lesne observăm că efectele acestui motiv¹ sunt similare după conținut cu cele prevăzute la art. 169 alin. (3) CPC RM, fapt ce ne-ar motiva să efectuăm o delimitare a consecințelor juridice pe care le provoacă aceste împrejurări asupra fazei de intentare a procedurii de executare silită.

Luând în calcul constatările expuse *supra*, urmează să precizăm că temeiul respectiv s-ar atribui la categoria motivelor de refuz în primirea cererii de la creditor din cauza că el este privat de posibilitatea de a mai înainta pe viitor din nou cererea de intentare a procedurii de executare aceluiași executor, întrucât astfel de neajunsuri nu pot fi înlăturate respectând în acest sens și exigențele legale referitoare la competența teritorială.

b) termenul de prezentare a documentului spre executare a expirat

Următorul motiv de refuz în intentarea procedurii de executare silită pe care legiuitorul l-a consemnat în Codul de executare se referă la omiterea de către creditor a termenului de prescripție stabilit de legislație pentru depunerea documentului executoriu spre a fi adus la îndeplinire, ceea ce, la rândul său, generează unele semne de întrebare cu privire la limitele și modul de extindere în practica execuțională.

¹ Pentru detalii: la alin. (3) art. 169 CPC RM se prevede că „refuzul judecătorului de a primi cererea de chemare în judecată exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant, cu aceeași acțiune împotriva aceluiași pârât, cu același obiect și aceleași temeuri”.

După cum se susține în doctrina națională [70, p. 68], „prescripția extinctivă nu stinge nici dreptul subiectiv, nici obligația civilă corelativă, însă se realizează o transformare juridică¹”, ceea ce ar însemna că această transformare își extinde efectele și în cadrul procedurii de executare.

Raționamentul acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare se datorează efectelor pe care le produce timpul asupra momentului de prezentare a documentului executoriu, deoarece, după cum precizează V. Crețu, „realizarea sau apărarea drepturilor civile încălcate este, de asemenea, cuprinsă în limitele timpului” [85, p. 483].

În determinarea naturii juridice a termenelor de prezentare a documentului executoriu spre executare în doctrina națională nu există o opinie uniformă, deoarece unii autori [36, p. 402] consideră că acesta este un termen procedural, iar într-o altă opinie nu se agreează caracterul procedural, motivându-se că termenul de prescripție are efect asupra dreptului subiectiv material al creditorului cuprins în conținutul raportului juridic de creanță [240, p. 372].

Chiar dacă natura juridică a acestei dispoziții legale este de ordine publică și are ca scop de a disciplina creditorii în privința înaintării documentului executoriu spre îndeplinire, totuși în unele cazuri temeiul respectiv de refuz în intentarea procedurii de executare ar putea suprima posibilitatea creditorului de a-și valorifica drepturile subiective, dacă raportăm situația în cauză la termenul de prescripție extensivă² prevăzut de legislația civilă.

Prin urmare, fiind de ordine publică și având o natură juridică complexă, această dispoziție legală a mai constituit și obiectul contenciosului constituțional.³ Însă, spre regret, prin soluția Curții Constituționale nu s-a reușit să se dezlege obscuritățile pe care le generează norma respectivă și să se dea o apreciere constituționalității și altor termene cu care termenul de prescripție se află într-o corelație funcțională.

Pornind de la caracterul formalist [239, p. 19] care este propriu procesului civil, acesta, prin inerția sa funcțională, se răsfrânge și asupra procedurii de executare. Datorită acestui fapt au fost instituite unele exigențe referitoare la respectarea cerințelor de formă și a termenelor

¹ Pentru detalii: la transformările juridice pe care le suportă drepturile subiective prin curgerea prescripției extinctive V. Cojocaru a atribuit faptul imposibilității apărării drepturilor subiective pe cale ofensivă în justiție, invocând și faptul că obligația civilă corelativă nu poate fi adusă la îndeplinire pe calea executării silite [70, p. 68].

² Cu titlu de precizare: prin temeiul respectiv de refuz în intentarea procedurii legiuitorul a stabilit că termenul de prezentare a documentului executoriu curge de plin drept. Iar dacă raportăm termenul de prescripție extinctivă la dreptul material, atunci art. 271 CC RM prevede că „acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă până la încheierea dezbaterilor în fond”. Însă, în cadrul acțiunii execuționale legiuitorul a găsit de cuviință să stabilească curgerea prescripției de plin drept.

³ Pentru dezvoltări, *a se vedea* Decizia Curții Constituționale nr. 85 din 18.11.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 134g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a art. 271 din Codul civil și a art. 34 alin. (1) și (2) din Legea contenciosului administrativ, nr. 793-XIV din 10.02.2000 (termenele de prescripție extinctivă) [100].

prescrise de legislația procesuală. Este evident că acest motiv de refuz în intentarea procedurii de executare își axează substanța sa conceptuală pe urmările nefavorabile ale unei sancțiuni procedurale ce derivă din nerespectarea termenului de prezentare a documentului executoriu spre îndeplinire, fapt pentru care legiuitorul a pretins să disciplineze creditorii printr-o astfel de sancțiune.

În viziunea unor autori români [55, p. 523], „*stabilirea acestui termen de prescripție pentru prezentarea documentului executoriu nu trebuie calificată ca o prelungire a prescripției dreptului material la acțiune, ci în situația unei prescripții de sine stătătoare, care se prescrie opțiunii de a beneficia și a obține executarea silită a unui titlu care obligă la a da, a face sau a nu face, corespunzător obiectului obligației*”, ceea ce ar însemna că termenul în cauză deja este aplicat după ce obligația a fost investită cu autoritatea lucrului judecat conform cerințelor consemnate de Codul de executare.

Raționamentul acestui temei se justifică și prin sarcinile procesului civil¹ tutelate și de prevederile CEDO în scopul eficientizării actului jurisdicțional, fapt pentru care statele au fost condamnate pentru neasigurarea garanției justițiabililor de a-și restabili drepturile civile în termene optime și rezonabile.

Prin urmare, instituirea acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare ce derivă din ignorarea termenelor legale și judiciare de către participanții la proces a fost condiționată de realizarea sarcinilor procedurii civile, fapt pentru care legiuitorul a și stabilit anumite sancțiuni procedurale care se extind și asupra procedurii execuționale.

Sub acest aspect, în unele surse doctrinare [191, p. 375], autorii, analizând sancțiunile procedurale atribuite acestui incident și situațiilor de omitere a termenului de prescripție în calitate de sancțiune distinctă, consideră că prin esența lor acestea atrag după sine pierderea puterii lucrului judecat a hotărârii neexecutate în termenul de prescripție care, la rândul său, este însoțită de o consecință nefavorabilă instituită de legislație pentru creditorii care nu respectă termenele de înaintare a documentelor executorii spre îndeplinire.

Întrucât drepturile subiective consemnate printr-o hotărâre judecătorească definitivă sunt prezumate de a fi valorificate în viitor, este evident că pentru a ridica eficiența garanțiilor fundamentale în apărarea drepturilor și libertăților civile legiuitorul a găsit de cuviință să stabilească anumite termene ce au ca scop de a disciplina participanții la proces, iar în unele cazuri de a preveni chiar și abuzurile în drepturile procesuale.

¹ Pentru dezvoltări: art. 4 CPC RM stabilește că sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, iar prin declanșarea procedurii de executare creditorul pretinde să-și valorifice efectiv drepturile prescrise în documentul executoriu.

Potrivit unei opinii din literatura de specialitate română, „*pasivitatea creditorului este sancționată nu numai prin stingerea forței executorii, ci și prin pierderea puterii lucrului judecat a hotărârii nevalorificate în termenul de prescripție*” [191, p. 573], ceea ce ar confirma că acest temei de refuz în intentarea procedurii de executare prin finalitatea sa conceptuală modelează natura juridică a obligației prescrise în documentul executoriu, deoarece odată cu încetarea forței executorii aceasta se transformă într-o obligație naturală.

Dat fiind că procedura de executare este considerată în doctrină o continuare a procesului civil, în aparență s-ar crea impresia că prin intentarea procesului civil se întrerupe curgerea termenului de prescripție pe perioada soluționării cauzei, iar această situație prin inerția efectelor ar putea să se răsfrângă și asupra activităților execuționale [191, p. 375]. Însă, legiuitorul a găsit de cuviință să stabilească unele termene distincte pentru procedura de executare, care prin esența lor constituie o perioadă pentru înaintarea documentului executoriu spre îndeplinire ce va curge din momentul când hotărârea judecătorească a devenit susceptibilă de a fi executată.

La temelia acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare putem atribui unele motivații doctrinare din dreptul material, prin care se susține că prin omiterea termenului de prescripție extinctivă obligațiunile civile se transformă în obligațiuni naturale și creditorul nu poate pretinde debitorului executarea obligației [17, p. 438; 234, p. 43; 255, p. 9; 202, p. 16; 121, p. 200]. Însă, dacă ajustăm această situație la procedura de executare, suntem în prezența unei excepții de tardivitate a acțiunii execuționale prin care obligația debitorului își pierde forța executorie, cu excepția cazurilor când instanța îl va repune pe creditor în termenul omis.

La invocarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare sunt aplicabile prevederile alin. (1) art. 16 CE RM care stabilesc că „*titlul executoriu poate fi prezentat spre executare în decursul a 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în al cărei temei a fost emis, dacă legea nu prevede altfel*”. Observăm însă că prin precizarea „*dacă legea nu prevede altfel*” legiuitorul a conturat o rezervă legală ce poate fi aplicată asupra unor situații ce sunt exceptate de la acest mod de calculare a termenului de prescripție și care îl îndreptățesc pe creditor să înainteze documentul executoriu spre îndeplinire, deoarece se va considera că termenul nu a fost omis.

Coroborând conținutul acestei dispoziții legale la prevederile art. 11 CE RM, constatăm că cuprinsul acestuia nu acoperă diversitatea tuturor documentelor executorii susceptibile de a fi înaintate executorului judecătoresc spre îndeplinire, ceea ce ne motivează să propunem modificarea alin. (1) art. 16 CE RM în următoarea redacție: „*Titlul executoriu poate fi prezentat spre executare în decursul a 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în al cărei*

temei a fost emis, iar celelalte documente executorii – în termen de 3 ani de la momentul investiției cu formulă executorie, dacă legislația nu va stabili alte termene”.

Prin urmare, în eventualitatea acceptării acestei propuneri *de lege ferenda* s-ar elimina acel vid legislativ ce nu acoperea în totalitate diversitatea documentelor executorii expuse în art. 11 CE RM, conturându-se totodată o rezervă legală ce va înlătura apariția unor contradicții între conținutul acestui articol și alte dispoziții legale ce ar putea fi adoptate pe viitor, care ar stabili și alte termene de prescripție sau alt mod de calculare a acestora.

Referitor la precizarea „*dacă legislația nu va stabili alte termene*”, considerăm că aceasta poate fi interpretată sub două aspecte: primul aspect s-ar referi la modul de calculare a termenului de prescripție, iar cel de-al doilea aspect ar veni să acopere situațiile când creditorul este îndreptățit de a prezenta documentul executoriu într-un termen mai redus sau mai mare de 3 ani de la investirea cu formulă executorie a documentului supus executării, iar în lipsa unei astfel de rezerve executorului judecătoresc i s-ar putea crea dificultăți în a decide asupra refuzului în pornirea procedurii de executare.

O altă situație ce necesită a fi studiată de către executorii judecătorești la aplicarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare poate fi desprinsă din alin. (3) art. 467 CPC RM, care prevede că „*hotărârea judecătorească străină poate fi înaintată spre executare silită în Republica Moldova în termen de 3 ani de la data rămânerii ei definitive, potrivit legii statului în care a fost pronunțată*”. Însă, la înaintarea acestei categorii de documente executorii va trebui să se țină cont și de formalitățile suplimentare la care sunt expuse hotărârile judecătorești străine.

Pe lângă situațiile analizate *supra*, la aplicarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare va fi necesar să se ia în considerare și natura juridică a obligației debitorului, deoarece la alin. (2) art. 16 CE RM legiuitorul a stabilit că documentul executoriu privind urmărirea plăților periodice își menține valabilitatea în cursul întregii perioade în care urmează să se efectueze plățile, iar termenul de prescripție se aplică fiecărei plăți periodice în parte și începe să curgă de la scadența fiecărei plăți.

Prin urmare, această precizare legală vine să contureze un reper legal în calcularea termenului de prescripție pentru creanțele care, potrivit documentului executoriu, trebuie să fie achitate periodic, iar eșalonarea lor este condiționată de natura juridică care, de regulă, derivă din conținutul documentului executoriu, sau pentru situațiile în care instanța, conform art. 252 CPC RM, va dispune expres executarea eșalonată a hotărârii judecătorești, adică acordarea unui termen de grațiere.

Pe lângă aceste situații, eșalonarea executării obligației s-ar putea realiza și în cazul în care anterior momentului depunerii cererii de intentare a procedurii de executare între creditor și

debitor a fost încheiat un contract de tranzacție prin care părțile au convenit de a eșalona executarea obligației, iar executorul judecătoresc va trebui să țină cont de respectarea de către părți a termenelor stabilite în contractul respectiv¹ și de modul de executare a acestora, pentru a putea stabili dacă termenul de prescripție nu a expirat la momentul înaintării documentului executoriu spre îndeplinire.

Următoarea particularitate de calculare a termenului de prezentare a documentului executoriu poate fi desprinsă din cuprinsul alin. (3) art. 16 CE RM, prin conținutul căreia se atestă că legiuitorul a indicat, cu titlu de excepție de la regula generală, o altă modalitate de calculare a termenului de prezentare a unor documente executorii, precizând în acest sens că hotărârile judecătorești în contencios administrativ se prezintă spre executare în decursul a 30 de zile de la data expirării termenului de executare benevolă stabilit de lege sau de instanța de judecată, fapt care este justificat.

Reieșind din cuprinsul alin. (5) art.16 CE RM care, cu titlu de retrimiteră, prevede că „*termenele de prezentare a documentelor executorii se calculează în conformitate cu art.111 din Codul de procedură civilă*”, ținem să precizăm că chiar dacă aceste termene prin natura lor constituie niște termene procedurale, totuși prin esența lor ele influențează valorificarea drepturilor subiective în cadrul procedurii de executare dobândind astfel un caracter mixt.

Prin urmare, dacă precizarea legală în cauză o raportăm la unele categorii de documente executorii, cum ar fi contractul de ipotecă care a fost investit de către legiuitor cu formulă executorie, această situație atestă că termenul de valorificare a creanțelor din bunul ipotecat dobândește un caracter mixt, deoarece prin înaintarea contractului de ipotecă spre valorificare acest act se investește cu formulă executorie, constituind totodată și un temei de invocare a acțiunii execuționale fără ca creditorul să se adreseze anterior instanței de judecată, ceea ce confirmă că acesta dobândește și calitatea unui termen de prescripție.

Excepție de la această exigență legală ce ar înlătura prerogativa executorului judecătoresc în privința refuzului de a intenta procedura de executare silită o constituie faptul repunerii creditorului în termenul de prescripție de către instanțele judecătorești, care prin esența sa reprezintă o opțiune legală a creditorului de a-și reabilita acțiunea execuțională.

Prin inerția acestor excepții procedurale, la aplicarea acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare executorul judecătoresc va mai trebui să țină cont și de faptul, dacă ter-

¹ Cu titlu de precizare: în proiectul modificărilor Codului civil al Republicii Moldova autorii au introdus cu titlu de novațiune legală termenele convenționale de prescripție, ceea ce ar putea condiționa aplicarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare, deoarece în contractele de ipotecă părțile ar putea invoca prescripția convențională și aceasta s-ar încadra în propunerea *de lege ferenda* înaintată de noi privind modificarea termenului de prezentare spre executare a titlului executoriu.

menul de prescripție nu a fost întrerupt potrivit temeiurilor legale prevăzute la alin. (1) art. 17 CE RM, întrucât perioada scursă până la întreruperea termenului de prescripție nu se include în noul termen de prescripție.

La aplicarea acestui mod de calculare a termenului de prezentare a documentului executoriu, executorul judecătoresc trebuie să mai țină cont și de situațiile menționate de legiuitor la alin. (1) art. 17 CE RM, în care termenul de prescripție se întrerupe: „*a) prin intentarea procedurii de executare; b) prin executarea parțială înainte de începerea executării silită sau prin îndeplinirea de către debitor (reprezentantul sau fidejutorul acestuia) a unui act de recunoaștere, în orice alt mod, a obligației*”.

La calcularea noului termen de prescripție, perioada scursă până la întrerupere nu se ia în considerare, deoarece, potrivit alin. (3) art. 17 CE RM, „*în caz de restituire a documentului executoriu care nu a fost executat sau a fost executat parțial, noul termen pentru prezentarea documentului executoriu spre executare se calculează din ziua în care documentul a fost restituit creditorului*”, ceea ce ar însemna că în perioada respectivă creditorul nu a putut să reacționeze pentru a aduce la îndeplinire documentul executoriu.

În această ordine de idei, alin. (4) art. 17 CE RM vine să precizeze că „*prescripția nu este întreruptă dacă intentarea procedurii de executare a fost refuzată de către executorul judecătoresc sau dacă persoana la a cărei cerere sau în al cărei interes a fost inițiată executarea silită a solicitat restituirea documentului executoriu*”, ceea ce denotă că această perioadă de timp a fost epuizată din vina creditorului și legiuitorul nu o va exclude de la calcularea termenului de înaintare a documentului executoriu.

Rezumând asupra efectelor juridice ale acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare, vom reitera unele aprecieri doctrinare, potrivit cărora „*prescripția dreptului de a cere executarea silită nu împiedică în principiu executarea voluntară a obligației de către debitor*”, ceea ce denotă că buna-credință și diligența debitorului pot preveni intentarea procedurii de executare silită și chiar înlătura tardivitatea acțiunii execuționale, constituind totodată substanța principiului bune-credințe ca principiu fundamental¹ al oricărui sistem de drept național [256, p. 157; 70, p. 68].

c) documentul nu este întocmit în conformitate cu prevederile art. 14 din prezentul cod

Un alt motiv desprins din conținutul caracterului formalist al dreptului procesual pentru care legiuitorul a validat posibilitatea executorului judecătoresc de a dispune refuzarea în intentarea procedurii de executare îl constituie necorespunderea documentului executoriu prevederilor

¹ Cu titlu de precizare: buna-credință este validată și de art. 55 din Constituția Republicii Moldova, iar în baza acestei omologări buna-credință a dobândit calitatea de principiu fundamental al sistemului de drept național.

art. 14 CE RM, chiar dacă temeiurile invocate la alin. (1) se referă în general la diferite categorii de documente, ceea ce în aparență generează unele îndoieli terminologice cu privire la document, adică la nerespectarea formalităților procedurale prescrise de dispoziția articolului menționat.

Pentru a elimina această incertitudine terminologică, considerăm, cu titlu *de lege ferenda*, că în cuprinsul acestui alineat este necesar de a introduce o precizare, prin care s-ar menționa expres că anume **documentul executoriu** nu este întocmit în conformitate cu cerințele stabilite de legislație, ceea ce ar reduce aparenta incertitudine ce derivă din cuprinsul acestei teme de refuz în intentarea procedurii de executare.

Dacă temeiul de refuz în intentarea procedurii de executare prevăzut la lit. b) este axat pe sancțiunea procedurală ce ține de nerespectarea termenelor de prezentare a documentului spre executare, temeiul de refuz prevăzut la lit. c) prin natura sa juridică la fel constituie o sancțiune procedurală, însă aceasta poate fi invocată de către executor numai pentru nerespectarea formalităților prescrise de către legiuitor pentru diferite categorii de documente executorii.

Chiar dacă în aparență aplicarea *stricto sensu* a acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare silită pare a fi clară și simplă, în practica execuțională pot fi întâlnite diferite situații când unele categorii de documente executorii sunt reglementate de alte legi sau când pentru aducerea lor la îndeplinire legislația stabilește anumite cerințe suplimentare, ceea ce depășește câmpul legal al acestui motiv.

Prin urmare, în sensul acestei exigențe legale, legiuitorul a pus accentul pe mențiunile care trebuie să le conțină în mod obligatoriu documentul executoriu, iar în cazul în care aceste cerințe n-au fost respectate executorul judecătoresc va trebui să dispună printr-o încheiere motivată restituirea cererii de intentare a procedurii de executare silită. Însă, această situație nu se reduce doar la aspectul formalist conturat de art. 14 CE RM, ci ar trebui să se axeze și pe alte aspecte ce ar legitima valabilitatea obligației supuse executării și modul de investire a acesteia cu formulă executorie.

Analizând situațiile ce apar în practică, putem concretiza că art. 61 CE RM nu acoperă pe deplin majoritatea împrejurărilor care prin efectele lor ar crea impedimente la intentarea procedurii de executare sau la realizarea ulterioară a activităților execuționale în scopul aducerii la îndeplinire a documentului executoriu.

Luând în considerare faptul că la lit. n) art. 11 CE RM *în calitate de document executoriu sunt recunoscute contractele de gaj al bunurilor mobile, cu condiția că avizul de executare a gajului a fost înscris în Registrul garanțiilor reale mobile în ordinea prevăzută de lege*, este evident că, pe lângă această cerință, contractele respective ar trebui să conțină toate mențiunile ce justifică valabilitatea efectelor juridice ale acestora.

O altă precizare similară acestei situații poate fi desprinsă din cuprinsul alin. (1¹) al articolului în cauză, unde se menționează că „în cazul executării dreptului de ipotecă în temeiul contractului de ipotecă investit cu formulă executorie, procedura de executare se intentează cu prezentarea și examinarea documentelor prevăzute la art. 34 alin. (6) lit. c) din Legea Republicii Moldova nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă”, ceea ce ar însemna că la recepționarea acestor categorii de documente executorii este necesar de a verifica suplimentar dacă contractul de ipotecă corespunde exigențelor expuse de legea în domeniu.

În virtutea acestor constatări, considerăm că cuprinsul motivului în cauză nu acoperă toate situațiile ce pot fi încadrate în temeiul respectiv de refuz în intentarea procedurii de executare, iar această inadvertență legală ar putea crea în practică unele impedimente ce ar pune în dificultate executarea corespunzătoare a documentului executoriu care este supus unor cerințe ce n-au fost stabilite de Codul de executare, dar care derivă din conținutul altor legi.¹

O altă situație care nu a fost recunoscută ca motiv distinct al acestui incident de refuz în intentarea procedurii de executare, dar care prin esența sa îl pune pe executorul judecătoresc în dificultate de a intenta procedura de executare, derivă din prezentarea în calitate de documente executorii a unei hotărâri judecătorești sau arbitrale străine, care, în optica legiuitorului, trebuie să corespundă unor cerințe suplimentare referitoare la investirea acestora cu formulă executorie².

După cum se susține în doctrina națională, „o hotărâre străină poate produce efecte juridice în Republica Moldova dacă sunt îndeplinite condițiile de regularitate internațională prevăzute de legislația Republicii Moldova” [70, p. 12], ceea ce ar însemna că pentru situațiile respective legiuitorul a stabilit unele cerințe suplimentare care prin esența lor vin să valideze efectele juridice ale unor hotărâri străine.

Acest raționament analitic îl putem desprinde și din conținutul art. 467 CPC RM³. Însă, potrivit unor aprecieri din doctrina română, investirea hotărârilor străine cu formulă executorie nu poate fi calificată ca o știrbire a suveranității statului solicitant [47, p. 60], opinie agreată și de unii autori autohtoni [70, p. 68].

¹ Cu titlu de precizare: dacă executorului judecătoresc i se va prezenta spre executare un contract de ipotecă, este evident că cuprinsul acestuia nu este reglementat de Codul de executare, fapt ce ne justifică opinia că precizarea „prezentul cod” nu va acoperi formalismul impus de alte legi ce reglementează celelalte varietăți de documente executorii. Sau: în cazul în care executorului judecătoresc îi va fi prezentată o cambie ce a fost investită cu formulă executorie, art. 14 CE RM la fel nu precizează exigențele cambiale pentru a fi admise spre executare.

² Pentru detalii: la art. 156 alin. (1) CE RM se prevede că „hotărârile judecătorești și hotărârile arbitrale străine se primesc spre executare și se execută numai în cazul în care executarea lor a fost recunoscută și încuviințată conform procedurii stabilite în Capitolul XLII din Codul de procedură civilă”. Însă, această cerință nu poate fi calificată ca o înlăturare a neajunsurilor cuprinse în documentul executoriu, dar ca o condiție de omologare a acestuia pentru a putea fi supus executării pe teritoriul Republicii Moldova.

³ Pentru dezvoltări: art. 467 alin. (1) CPC RM stabilește: „Hotărârile judecătorești străine, inclusiv tranzacțiile, sunt recunoscute și se execută în Republica Moldova fie dacă astfel se prevede în tratatul internațional la care Republica Moldova este parte, fie pe principiul reciprocității în ceea ce privește efectele hotărârilor judecătorești străine”.

Stabilind o corelație între acest motiv și prevederile de la alin. (4) art. 14 CE RM, lesne observăm că legiuitorul a consemnat unele mențiuni suplimentare¹, însă prin esența lor ele nu acoperă toate cerințele legale pe care trebuie să le conțină diversitatea documentelor executorii expuse la art. 11 CE RM, cum ar fi actele notariale învestite cu formulă executorie, contractele de gaj, contractele de ipotecă, procesele-verbale și încheierile executorilor judecătorești.

Prin urmare, la recepționarea documentelor executorii este necesar ca executorul să verifice și condițiile de fond și de formă ale celorlalte categorii de documente executorii care n-au fost expuse în art. 14 CE RM, dar care prin esența lor ar putea crea unele dificultăți la identificarea obiectului sau a modului de executare.

Această situație o întâlnim și în doctrina română, unii autori susținând că instanța de executare va verifica „*dacă titlul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de fond și de formă cerute de lege pentru validitatea actului juridic sau a dreptului pe care îl consacră*” [217, p. 143], ceea ce ar însemna că respectarea formalismului prescris de legislație vine să valideze formula executorie a documentului.

Sub incidența acestei teme de refuz în intentarea procedurii de executare nu pot cădea hotărârile judecătorești care conțin unele erori materiale sau neclarități, deoarece aceste dificultăți pot fi înlăturate și pe parcursul derulării procedurii de executare, numai că situațiile respective în esența lor pot alcătui obiectul altui incident procedural pe care, spre regret, legiuitorul nu a reușit să-l valideze ca teme distinct de suspendare a procesului.

Întru eliminarea acestei obscurități legale, considerăm, cu titlu *de lege ferenda*, ca cuprinsul acestui teme necesită a fi modificat în următoarea redacție: „*c) documentul executoriu nu este întocmit în conformitate cu prevederile art. 14 din prezentul cod sau nu corespunde unor cerințe prevăzute de alte legi*”, ceea ce ar preveni pe viitor apariția unor dificultăți la aplicarea acestui teme, totodată fiind rezervată și posibilitatea ca legiuitorul să poată investi cu formulă executorie și alte înscrisuri care nu țin de competența instanței de judecată, dar care, prin natura juridică a obligațiilor debitorului, s-ar atribui la competența executorului judecătoresc.

d) documentul este înaintat de persoana care nu are împuternicirile respective, stabilite în modul prevăzut de legislație

Un alt motiv de refuz în intentarea procedurii de executare silită, care vine să completeze conținutul acestui incident, se referă la lipsa unor împuterniciri din partea reprezentantului creditorului la depunerea cererii de înaintare a documentului executoriu. Însă, prin esența sa

¹ Cu titlu de precizare: la alin. (4) art. 14 CE RM se prevede că „în cazul în care hotărârea instanței de judecată străine sau a arbitrajului internațional a fost recunoscută și încuviințată spre executare pe teritoriul Republicii Moldova, în titlul executoriu se indică atât denumirea instanței de judecată străine sau a arbitrajului internațional, precum și denumirea instanței de judecată din Republica Moldova care a recunoscut și a încuviințat executarea acestei hotărâri”.

conceptuală și aplicarea metodologică, această situație ridică numeroase semne de întrebare cu privire la posibilitatea de a corela unele prevederi din Codul de executare cu unele aspecte conturate de Codul de procedură civilă, dar și cu prevederi din legile materiale ce vin să legitimizeze anumite împuterniciri ale instituției reprezentării.

Esența juridică a acestui motiv de refuz este axată pe formalismul prescris de legislație în confirmarea manifestării de voință a creditorului privind delegarea unui reprezentant cu un anumit volum de împuterniciri de a-i reprezenta interesele sale în cadrul procedurii de executare, împuterniciri ce se extind și la etapa inițiată prin depunerea cererii și a documentului executoriu spre îndeplinire.

Prin urmare, prin conținutul său această prerogativă a creditorului depășește câmpul procedural, deoarece în majoritatea cazurilor reprezentantul este investit cu disponibilitatea materială asupra obiectului executării silite, ceea ce poate crea unele dificultăți la realizarea împuternicirilor reprezentantului care pot fi desprinse din cuprinsul altor legi.

Privit sub aspect redacțional, lesne se observă că legiuitorul prin inerție a menținut această insuficiență terminologică referitoare la „*document*”. Principalul motiv pentru care s-a instituit acest temei de refuz derivă totuși din nelegitimarea împuternicirilor reprezentantului la momentul înaintării cererii de intentare a procedurii de executare care, credem, pe viitor își va reduce din aplicabilitatea sa datorită tendinței de ajustare a Codului de executare la modificările ce au fost operate în Codul de procedură civilă referitoare la omologarea legală a posibilității de depunere a cererii de chemare în judecată prin intermediul programelor integrate de gestionare a dosarelor.¹

Prin substanța sa conceptuală, temeiul respectiv generează unele dificultăți metodologice ce țin de justificarea refuzului în intentarea procedurii de executare, deoarece greutatea juridică a acestuia derivă dintr-o obscuritate legală desprinsă din identificarea legală a formalismului procedural de validare a împuternicirilor reprezentantului creditorului ce nu pot fi acoperite printr-o dispoziție a Codului de executare, fiindcă până în prezent acestea nu și-au găsit o abordare uniformă în activitatea execuțională.

O doză de motivație care vine să justifice suportul conceptual al acestei obscurități legale poate fi desprinsă din interferența temeiului respectiv de refuz în intentarea procedurii de executare cu mențiunile inserate în alin. (1) art. 15 CE RM, care prevede că „*documentul execu-*

¹ Pentru detalii: prin Legea nr. 17 din 5 aprilie 2018 [186] Codul de procedură civilă a fost completat cu art. 17¹ „Depunerea documentelor prin intermediul programelor integrate de gestionare a dosarelor”, care prevede: „(1) Cererea de chemare în judecată, cererile de apel, de recurs, de revizuire, de eliberare a ordonanțelor judecătorești, precum și oricare alte cereri sau acte procedurale pot fi depuse în instanța de judecată prin intermediul programelor integrate de gestionare a dosarelor, care este unic pentru întreg sistemul judecătoresc”.

toriu se prezintă spre executare de către creditor”. Însă, dacă interpretăm această dispoziție legală *stricto sensu*, constatăm că între acest motiv de refuz și norma menționată există o neconcordanță conceptuală, ceea ce ar putea genera în practică unele dificultăți referitoare la învestirea reprezentantului creditorului cu împuternicirea de a depune cererea de intentare a procedurii de executare, suprimându-se totodată și realizarea unei garanții fundamentale¹ în cadrul procedurii de executare silită.

Sub acest aspect ținem să precizăm că dacă legiuitorul printr-o reglementare anterioară a stabilit că documentul se prezintă de către creditor personal, fără a rezerva acestuia posibilitatea de a delega o persoană care să-i reprezinte interesele în cadrul procedurii de executare și investind-o cu dreptul de a înainta documentul executoriu, atunci rezultă că motivul în cauză de refuz în intentarea procedurii de executare nu-și justifică existența conceptuală din punct de vedere legal.

Mentinerrea acestei dispoziții legale ar contribui și la denaturarea instituției reprezentării legale în care reprezentantul creditorului este investit în baza unui text de lege cu dreptul de a reprezenta interesele creditorului în toate instituțiile publice și cele private, inclusiv în fața executorului judecătoresc, ceea ce, la rândul său, ar putea crea unele dificultăți în practica execuțională.

Pentru înlăturarea acestei inadvertențe legale, considerăm că dispoziția de la alin. (1) art. 15 CE RM urmează a fi completată cu sintagma „*sau de reprezentantul acestuia*” prin care s-ar valida suportul conceptual al acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare, întrucât prin crearea posibilității de a fi înaintată cererea de intentare a procedurii de executare prin intermediul unui reprezentant al creditorului s-ar consolida esența juridică a acestui impediment formalist în intentarea procedurii de executare.

Acest temei de refuz în intentarea procedurii de executare silită prin esența sa conceptuală desprinsă din redacția literei d) art. 61 CE RM ridică unele semne de întrebare cu privire la limitele și modul de realizare în practică a acestei exigențe legale. Spre exemplu, ce s-ar întâmpla în situația în care creditorul a expediat în adresa executorului judecătoresc documentul executoriu prin intermediul oficiului poștal sau în care creditorul a angajat un avocat pe care l-a delegat în modul stabilit de legislație, însă, potrivit personalului de care dispune baroul de avocați, depunerea unor acte procedurale este atribuită serviciului de curier sau unui avocat stagiar?

¹ Cu titlu de precizare: prin interpretarea *stricto sensu* a dispoziției de la alin. (1) art. 15 CE RM s-ar știrbi din realizarea garanției fundamentale conturate în alin. (3) art. 20 din Constituția Republicii Moldova, care prevede că în tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. Garanție care prin valențele sale juridice se extinde și în cadrul procedurii de executare silită ca fază distinctă a procesului civil.

Raportând această împrejurare la prevederile art. 81 CPC RM, lesne observăm că legiuitorul a inserat în împuternicirile reprezentantului și cele care se referă la activitățile procesuale ce țin „*de a prezenta un titlu executoriu spre urmărire, de a primi bunuri sau bani în temeiul hotărârii judecătorești, de a-i schimba modul de executare, de a amâna sau eșalona executarea ei*”. Fapt ce denotă că împuternicirile respective se extind și în cadrul procedurii de executare silită, fără a fi necesar ca executorul judecătoresc să mai solicite o altă dovadă, cum ar fi contractul sau procura (după caz), deoarece prin inerția sa conceptuală executarea silită constituie o fază distinctă a procesului civil și împuternicirile reprezentantului valabile pentru instanța de judecată își mențin valabilitatea și la faza de executare silită.

Revenind la realitățile jurisprudențiale, constatăm că în practică se întâlnesc situații în care executorii judecătorești nu recunosc mandatele prezentate de avocații ce intervin în calitate de reprezentanți ai părților, motivând în acest sens că, potrivit art. 49 alin. (1) CE RM, împuternicirile reprezentantului trebuie să fie formulate în procură sau în contract, întocmite în condițiile legii, situații care uneori duc la tergiversarea realizării unor activități procesuale sau chiar cauzează prejudicii considerabile părților litigante.

Apreciind finalitățile acestor precizări legale expuse în alin. (1) art. 49 CE RM, putem menționa că procura și contractul prin sine nu acoperă toate situațiile întâlnite în practică, prin care s-ar legitima împuternicirile reprezentanților creditorului, deoarece instituția reprezentării, conturată la art. 242-258 CC RM, poate fi realizată și prin alte forme recunoscute de legislație reflectate în legi speciale, prin care reprezentanților li se legitimează împuternicirile de a acționa în interesele creditorilor sau ale debitorilor.

Sub aspect metodologic această cerință poate crea unele dificultăți la aplicarea în practică a temeiului respectiv de refuz în intentarea procedurii de executare pentru situațiile când documentul executoriu este expediat de către creditor prin intermediul oficiului poștal, sau în cazul în care reprezentantul creditorului este un avocat licențiat și are angajat în barou un curier care se ocupă de transmiterea actelor la organele competente, precum și în alte situații ce n-au putut fi identificate de către legiuitor.

Chiar dacă la etapa actuală acest temei de refuz în intentarea procedurii de executare își menține intensitatea sa aplicativă, considerăm că prin eliminarea inadvertențelor ce s-au strecurat în Codul de executare referitoare la legitimarea împuternicirilor reprezentantului, precum și dacă respectivul temei s-ar mai ajusta la opțiunea introdusă în Codul de procedură civilă privind depunerea cererii prin intermediul poștei electronice, este evident că pe viitor acest temei își va diminua intensitatea aplicativă.

Rezumând asupra constatărilor ce fac dificilă aplicarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare, considerăm că motivul principal care creează impedimente în practică constă în mențiunea expusă în art. 49 alin. (1) CE RM, deoarece prin indicarea expresă a actelor ce trebuie să legitimeze împuternicirile reprezentantului (procură sau contract) se restricționează formalismul ce admite reprezentarea creditorului.

Întru a preveni unele dificultăți în practica execuțională, considerăm, cu titlu *de lege ferenda*, că din dispoziția de la alin. (1) art. 49 CE RM trebuie exclusă sintagma „*în contract sau în procură*”, această dispoziție urmând a fi expusă în următoarea redacție: „*Împuternicirile reprezentantului trebuie să fie formulate în modul stabilit de legislație*”. În consecință, s-ar elimina restricționarea legală în ce privește legitimarea împuternicirilor reprezentanților în cadrul procedurii de executare silită.

e) termenul de executare benevolă acordat prin lege sau indicat în documentul executoriu nu a expirat

Un alt motiv ce se atribuie la acest incident procedural, care ar putea servi drept temei de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare, ținându-se cont de propunerea *de lege ferenda* expusă *supra*, derivă din nesurvenirea termenului de executare a documentului executoriu pentru situațiile validate de legiuitor.

Spre deosebire de motivul anterior, axat pe lipsa la reprezentantul creditorului a împuternicirilor respective stabilite în modul prevăzut de legislație (lit. d)), motivul „tardivitatea termenului de înaintare a documentului executoriu spre îndeplinire” este contrar după esența împrejurărilor care ar putea servi drept temei de refuz în primirea cererii, deoarece circumstanțele care împiedică pornirea procedurii de executare sunt axate pe neexigibilitatea creanței supuse executării.

Prin urmare, aceste împrejurări sistează caracterul executoriu al creanței din cauza nesurvenirii termenului de executare a obligației, fapt pentru care executorul n-ar putea dispune refuzarea în primirea cererii, dar prin simetria efectelor juridice ale cererii de chemare în judecată ar trebui s-o restituie datorită faptului că învestirea cu formulă executorie este amânată în timp și buna-credință a debitorului ar putea să prevină intentarea procedurii de executare.

Raționamentul juridic al acestui temei se afirmă prin acordarea de către legiuitor a unui termen debitorului pentru a-și executa benevol obligația prescrisă în documentul executoriu în funcție de natura juridică a acesteia, iar prin necurgerea acestui termen creditorul este îngrădit în posibilitatea de a solicita pornirea procedurii de executare.

Omologarea acestei situații ca motiv de refuz în intentarea procedurii de executare silită (în varianta propunerii *de lege ferenda* expuse *supra* – *motiv de restituire a cererii*) a fost

condiționată de împrejurarea ce-l pune pe creditor în imposibilitate provizorie de a solicita intentarea procedurii de executare silită, deoarece nu este justificat, din punct de vedere legal, de a-l forța pe debitor să execute o obligație care nu a ajuns la scadența execuțională.

Ajustând această situație la efectele stabilite de procesul civil pentru cererile de chemare în judecată, constatăm că creditorul nu este privat de posibilitatea de a înainta documentul spre executare după survenirea termenului menționat, cu condiția ca să respecte, totodată, și termenul de prescripție, iar consecințele juridice ale acestor împrejurări ar justifica necesitatea de a-i restitui creditorului cererea, păstrând simetria terminologică agreată de Codul de procedură civilă.

Prin urmare, termenul care este pus la baza acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare nu trebuie confundat în practică cu termenul pe care îl acordă executorul judecătoresc debitorului pentru executarea benevolă a obligației consemnat la art. 60 alin. (3) CE RM,¹ deoarece la acordarea acestuia procedura de executare este deja intentată și termenul respectiv curge din momentul recepționării încheierii de intentare a procedurii de executare.

Privit sub aspectul cerințelor înaintate față de documentul executoriu, acest motiv de refuz în intentarea procedurii de executare silită este axat pe neîndeplinirea unei condiții consemnate de legislație pentru creanța supusă executării ce trebuie să fie exigibilă prin natura sa juridică conform unor prevederi legale sau să fie menționată expres în conținutul documentului executoriu, fie să rezulte din acordarea unui termen de grațiere de către instanța de judecată pentru anumite categorii de litigii.

În legislația procedurală a unor state această cerință proprie creanței este nuanțată în mod expres printr-o dispoziție legală² și supusă unui studiu doctrinar ce constituie un reper legal și analitic pentru executorul judecătoresc și părțile în procedura de executare, evitându-se astfel apariția unor dificultăți la realizarea acestui incident.

Reieșind din conținutul acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare silită, lesne observăm că legiuitorul a conturat două situații distincte de justificare a acestui refuz: prima se referă la nesurvenirea termenului de executare benevolă stabilit de legislație, iar cea de a doua situație derivă din neexpirarea termenului menționat în documentul executoriu.

Pornind de la prima situație, care se referă la nesurvenirea termenului de executare benevolă stabilit prin lege sau indicat în documentul executoriu, ținem să precizăm că deși documentul executoriu legitimează creanța creditorului, învestirea acestuia cu formulă executorie este

¹ Cu titlul de precizare: alin. (3) art. 60 CE RM a fost completat prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23 septembrie 2016 cu următorul text: „Debitorului i se va expedia și copia documentului executoriu, certificată de executorul judecătoresc. Curgerea termenului începe din momentul comunicării debitorului a încheierii cu privire la intentarea procedurii de executare în condițiile art. 67 din prezentul cod” [185].

² Pentru detalii: art. 662 alin. (4) din Codul de procedură civilă al României prevede: „Creanța este exigibilă dacă obligația debitorului este ajunsă la scadență sau acesta este decăzut din beneficiul termenului de plată”.

amânată în timp, legiuitorul acordând debitorului un răgaz de a beneficia de disponibilitatea sa procesuală în executarea obligației prescrise în documentul executoriu.

O altă motivație pertinentă acestei situații, care la fel generează unele incertitudini, o putem desprinde din cuprinsul art. 16 alin. (3) CE RM, care prevede că „*hotărârile judecătorești în contencios administrativ se prezintă spre executare în decursul a 30 de zile de la data expirării termenului de executare benevolă stabilit de lege sau de instanța de judecată*”. Aceasta, la rândul său, poate genera două situații distincte: prima s-ar referi la prezumția legală de executare benevolă a hotărârii judecătorești, iar cea de a doua situație derivă din acordarea unui termen de executare benevolă către instanța de contencios administrativ care a soluționat cauza, termenul fiind condiționat de posibilitățile funcționale ale organului public de a executa hotărârea judecătorească.

Pe lângă aceste situații, trebuie să reliefăm și unele cazuri când documentul executoriu nu va putea fi primit spre îndeplinire din cauza că instanța de judecată a dispus prin dispozitivul hotărârii amânarea executării hotărârii la solicitarea pârâtului conform art. 252 CPC RM, ceea ce înlătură posibilitatea de a-l constrânge pe debitor să execute obligațiunea consemnată în documentul executoriu până la survenirea termenului stabilit.

Rezumând asupra acestui motiv de refuz în intentarea procedurii de executare, considerăm că prin esența sa își justifică pe deplin utilitatea aplicativă, însă, apreciindu-i efectele pe care le produce asupra procedurii de executare, el trebuie ajustat, în opinia noastră, la condițiile stabilite pentru restituirea cererii de chemare în judecată prevăzute de art. 170 CPC RM, care s-ar delimita de refuz prin posibilitatea creditorului de a înainta din nou cererea executorului judecătoresc.

f) documentul a fost executat¹

Ultimul motiv de refuz în intentarea procedurii de executare a fost introdus recent în cuprinsul articolului 61 CE RM ca temeii suplimentar.² Însă, prin efectele sale acesta își simțea necesitatea aplicativă³ încă de la momentul adoptării Codului de executare, deoarece această

¹ Cu titlu de precizare: art. 61 alin. (1) CE RM a fost completat cu lit. f) prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23 septembrie 2016 [185]

² Recunoașterea acestei situații în calitate de temeii distinct în refuzul de a intenta procedura de executare prin natura sa juridică, ajustată la propunerea *de lege ferenda* expusă *supra*, constituie un motiv ale cărui consecințe nu pot fi înlăturate pe viitor, deoarece dreptul la acțiune execuțională s-a stins în urma executării de către debitor a obligațiunii consemnate în documentul executoriu.

³ Pentru dezvoltări: inițierea unei acțiuni judiciare sau acțiuni execuționale are la bază valorificarea unui drept sau interes ocrotit de lege, iar dacă acest drept sau interes a fost deja restabilit până la inițierea procedurii, reclamantul sau creditorul (după caz) își va afirma reaua-credință în realizarea dreptului de acces la justiție sau la organul execuțional.

situație, prin esența sa juridică, este desprinsă din substanța principiului echității în calitate de valoare supremă a statului¹.

Prin substanța sa, această echitate procesuală este justificată din punct de vedere juridic prin prevenirea situațiilor de constrângere a debitorului în executarea unei prestațiuni care deja a fost îndeplinită și prin prevenirea unor abuzuri în drepturi procesuale din partea creditorului, care ar putea cu rea-credință să solicite executarea silită a documentului executoriu care deja a fost executat de către debitor.

Raționamentul juridic al acestei completări a fost condiționat de cazurile ce se întâlneau în practica execuțională în care creditorul, profitând de situația că debitorul se află în străinătate, solicita abuziv intentarea procedurii de executare silită, ceea ce ducea la realizarea unor activități procesuale nejustificate din partea executorului judecătoresc, determinând astfel apariția unui alt incident – de întoarcere a obiectului executării silite.

Acest motiv de refuz în intentarea procedurii de executare își justifică finalitatea sa conceptuală prin tendința legiuitorului de a preveni apariția unui alt incident procedural, cum ar fi întoarcerea obiectului executării pentru situațiile când debitorul și-a executat în mod benevol obligațiunea prescrisă în documentul executoriu, având ca scop asigurarea realizării principiului echității în cadrul procedurii de executare.

Analizând finalitatea acestui motiv de refuz și apreciind aspectele sale metodologice, considerăm dificilă aplicabilitatea practică a acestui temei de refuz în primirea cererii de executare, dat fiind că la momentul recepționării cererii executorul judecătoresc este pus în imposibilitate de a stabili dacă debitorul și-a executat în mod corespunzător obligațiunea sa, ceea ce în realitate, ținându-se cont de formalismul procedural, nu poate fi realizat.

Chiar dacă în aparență această prevedere legală nu generează careva îndoieli cu privire la aplicabilitatea sa practică, totuși din punct de vedere metodologic ea ridică semne de întrebare în privința stabilirii acestui fapt și asupra unor plăți care au diferite scadențe ce devin exigibile la anumite perioade de timp.

O altă condiție care trebuie să fie întrunită la aplicarea acestui motiv de executare constă în executarea integrală a obligațiunii ce revine debitorului conform documentului executoriu, fapt ce nu poate fi identificat din redacția textului de la litera f), deoarece în el legiuitorul s-a referit la document și nu la obligația care trebuie să fie executată de către debitor.

Întru eliminarea acestei obscurități terminologice, propunem, cu titlu *de lege ferenda*,

¹ Cu titlu de precizare: alin. (3) art. 1 din Constituția Republicii Moldova se referă la dreptate în calitate de valoare supremă a statului. Prin semnificația sa juridică dreptatea este sinonimă cu echitatea, care constituie substanța dreptului în general.

modificarea textului respectiv în următoarea redacție: „f) *obligația debitorului consemnată în documentul executoriu a fost exercitată integral*”; astfel, s-ar preveni unele îndoieli asupra modului de aplicare a acestei dispoziții legale.

Sub acest aspect, trebuie de precizat că în cazul în care obligația prescrisă în documentul executoriu a fost executată de către debitor benevol și corespunzător naturii juridice a acesteia, însă a fost executată cu întârziere de la data la care aceasta a fost susceptibilă de a fi executată, creditorul nu va mai putea pretinde intentarea procedurii de executare în scopul încasării dobânzilor de întârziere, deoarece aceste sume nu sunt incluse în documentul executoriu.

Aplicarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare se va extinde și asupra situațiilor când creditorul a suportat careva cheltuieli suplimentare ce țin de obținerea executării obligațiunii, iar debitorul nu le-a restituit pe cale benevolă, fapt pentru care executorul judecătoresc nu va putea dispune intentarea procedurii de executare, deoarece obligația consemnată în documentul executoriu a fost executată pe deplin, iar asupra cheltuielilor respective nu există o mențiune expresă în cuprinsul documentului executoriu.

O altă situație puțin mai specială prin substanța sa conceptuală, pe care nu o întâlnim atât de frecvent în practica judiciară națională, dar care prin efectele sale ar putea genera unele dificultăți în activitatea execuțională datorită mențiunii de a nu se dispune executarea hotărârii judecătorești, inserate în documentul executoriu, la fel ar putea prin analogia substanței sale să cadă sub incidența acestui temei de refuz pentru cazul când creditorul cu rea-credință va transmite documentul spre executare.

Prin urmare, raționamentul acestei analogii conceptuale își justifică aplicabilitatea datorită faptului că prin mențiunea „*de a nu se dispune executarea hotărârii*” s-ar prezuma că în cadrul dezbaterilor judiciare instanța a stabilit faptul executării de către pârât (debitor) a obligațiunii sale, însă prin mențiunea respectivă instanța validează opțiunea executorului judecătoresc de a nu dispune intentarea procedurii de executare.

Rezumând asupra temeiurilor de refuz în intentarea procedurii de executare silită și apreciind consecințele juridice pe care acestea le generează asupra fazei de intentare a procedurii de executare, constatăm că alin. (2) art. 61 CE RM, care prevede că „refuzul executorului judecătoresc de a intenta procedura de executare nu este o piedică pentru prezentarea repetată a documentului executoriu spre executare după înlăturarea neajunsurilor”, își pierde din valoarea sa juridică datorită propunerii *de lege ferenda* ce ține de delimitarea legală a acestor împrejurări în două categorii distincte de temeiuri, adică restituirea cererii și refuzul în primirea cererii.

Introducerea acestor delimitări în cuprinsul articolului 61 CE RM va atrage după sine și modificarea proiectatului alineat (4) în următoarea redacție: „4) *Restituirea cererii creditorului*

nu exclude posibilitatea acestuia de a înainta o altă cerere dacă neajunsurile au fost înlăturate sau au dispărut circumstanțele ce au făcut imposibilă intentarea procedurii de executare, iar dacă s-a refuzat primirea cererii de intentare, atunci creditorul decade din dreptul de a mai înainta o nouă cerere”.

Elucidarea acestor temeuri de refuz în intentarea procedurii de executare nu acoperă pe deplin acele dificultăți ce pot fi întâlnite în practica execuțională, deoarece unele împrejurări care fac imposibilă intentarea nu și-au găsit o validare legală, iar practica judiciară ar crea unele precedente prin care s-ar înlătura dificultățile pe care le întâlnim în practica execuțională.

3.2. Suspendarea obligatorie a procedurii de executare silită

Considerațiuni generale

Printre cele mai răspândite incidente întâlnite în cadrul procedurii de executare silită este considerată suspendarea acesteia, iar prin diversitatea temeiurilor pe care i le-a validat legiuitorul se confirmă că ele depășesc celelalte incidente, fiind totodată și mai numeroase decât motivele de refuz în intentarea procedurii de executare.

Pornind de la aspectul terminologic al denumirii art. 78 CE RM „Obligația de a suspenda executarea și termenele de suspendare a executării” și raportând-o la obiectul său de reglementare, lesne observăm că această denumire nu reflectă în mod adecvat esența articolului în cauză, creând astfel o incertitudine conceptuală asupra corespunderii acestuia cu tematica supusă cercetării¹.

Un motiv care ne-ar justifica corectitudinea acestei constatări este axat pe faptul că aceeași situație juridică nu poate fi interpretată concomitent în calitate de incident² procedural și de obligație procesuală. Mai mult ca atât, de regulă, obligațiile procesuale ar trebui să fie însoțite și de o sancțiune procesuală pentru cazul neîndeplinirii lor, însă, dacă reieșim din conținutul art. 78 CE RM, observăm că împrejurările obiective și subiective care stau la baza motivelor de suspendare a procedurii de executare nu pot avea calitatea unei obligațiuni procesuale, deoarece aceasta ar trebui să mai aibă suportul unei corelativități cu drepturile procesuale ale participanților la procedura de executare.

Întru eliminarea acestei incertitudini terminologice a denumirii articolului în cauză, propunem ca denumirea art. 78 CE RM să fie modificată în următoarea redacție: „***Suspendarea***

¹ Pentru dezvoltări: întrucât acest demers științific se referă la incidentele ce pot să apară în cadrul procedurii de executare silită, lesne observăm că denumirea articolului menționat creează în aparență o incertitudine asupra obiectului de cercetare, deoarece nu ne-am propus ca scop să analizăm în detalii dificultățile ce pot împiedica obligațiile participanților la procedura de executare.

² Cu titlu de precizare: în doctrină, suspendarea procedurii de executare este recunoscută în unanimitate în calitate de incident procedural [220, p. 342; 80, p. 60; 218, p. 466; 36, p. 445], ceea ce confirmă că autorii în cauză nu și-au rezervat convingerea de a califica situațiile respective în calitate de obligațiuni procedurale.

obligatorie a procedurii de executare și termenele de suspendare a executării”, prin care s-ar identifica într-un mod mai adecvat obiectul de reglementare al articolului respectiv.

Chiar dacă în aparență legiuitorul a reușit să valideze cele mai diversificate temeuri de suspendare a procedurii de executare, totuși considerăm că prin efectele pe care le produc temeiurile respective asupra activităților execuționale nu se acoperă pe deplin situațiile ce ar putea atrage suspendarea procedurii de executare, iar această inadvertență legală ar putea crea în practică unele dificultăți la valorificarea în termene optime și rezonabile a drepturilor subiective.

Sub acest aspect este evident că situațiile imprevizibile ce fac imposibilă aducerea la îndeplinire în mod corespunzător a documentului executoriu nu pot fi cuprinse în careva norme juridice, deoarece în unele cazuri acestea sunt condiționate și de conduita participanților la proces sau de corectitudinea executorului judecătoresc în exercitarea atribuțiilor funcționale.

Ținând cont de faptul că procedura de executare silită este constituită dintr-o totalitate de activități procesuale ce necesită a fi realizate într-o anumită ordine și în termene rezonabile care sunt condiționate de complexitatea obiectului executării și de conduita participanților procesuali, este imposibil ca această perioadă de îndeplinire a documentului executoriu să poată fi determinată la momentul intentării procedurii de executare, întrucât pe parcurs pot surveni diferite circumstanțe obiective sau subiective care duc la tergiversarea activităților execuționale și care nu pot fi identificate la momentul intentării procedurii de executare.

Survenirea diferitelor împrejurări în cadrul procedurii de executare silită creează, prin efectele lor, unele impedimente de ordin procedural sau/și material ce fac imposibilă realizarea în termene optimale a activităților execuționale, iar circumstanțele imprevizibile care nu pot fi înlăturate de către executori sau participanții la proces impun sistarea activităților procesuale pe o perioadă nedeterminată de timp până la dispariția impedimentelor ce au făcut imposibilă derularea procedurii de executare.

Această situație a motivat legiuitorul să valideze un incident distinct, prin care s-a legalizat sistarea procedurii de executare pentru a evita încălcarea drepturilor creditorului sau ale debitorului și a preveni cauzarea unor prejudicii terțelor persoane sau crearea unui alt incident, cum ar fi întoarcerea executării silite.

Faptul că tendințele de restabilire într-un termen rezonabil și-au găsit o reflectare legală în majoritatea legislațiilor procedurale, devenind astfel niște sarcini¹ primordiale în realizarea justiției pe cauzele civile, ne dozează convingerea că suspendarea procedurii de executare nu

¹ Cu titlu de precizare: art. 4 CPC RM prevede că „sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate....”, ceea ce confirmă că una dintre sarcinile principale se referă la termenul optim și previzibil în desfășurarea procesului și la valorificarea efectivă a drepturilor subiective în cadrul procedurii de executare silită.

vine să afecteze aceste sarcini, ci să contribuie la restabilirea echitabilă a drepturilor subiective prescrise în documentul executoriu.

Pentru a putea aprecia finalitățile juridice ale acestui incident procedural este necesar de a porni de la studierea elementelor definitorii, ceea ce ne-ar permite să identificăm oportunitatea și limitele de extindere a lor în practica execuțională, precum și obscuritățile legale ce se cuprind în motivele de suspendare a procedurii de executare.

Întrucât Codul de executare nu conține o definiție a suspendării procedurii de executare, vom încerca să facem o analiză a definițiilor doctrinare întâlnite în literatura de specialitate autohtonă și în cea străină pentru a scoate în relief cele mai importante elemente definitorii ale acestui incident, fără de care el nu și-ar putea justifica utilitatea aplicativă.

Potrivit unei opinii din doctrina română, suspendarea procedurii de executare silită înseamnă „*oprirea temporară a cursului procedurii de urmărire..., care are loc când se ivesc anumite împrejurări sau evenimente numite cauze de suspendare*” [237, p. 130].

În opinia noastră, autorul acestei definiții nu a reușit să cuprindă în ea toate elementele definitorii ale suspendării procedurii de executare, ceea ce creează unele incomodități în delimitarea acestui incident de amânarea procedurii de executare, deoarece atât amânarea, cât și suspendarea procedurii de executare silită se sistează provizoriu pe o anumită perioadă de timp, numai că amânarea are loc pe o perioadă de timp concretă.

Într-o altă opinie din doctrina română se susține că „*suspendarea executării silite constă, în general, în oprirea activității executorului judecătoresc, dar de multe ori ea poate fi dispusă chiar înainte de a se începe executarea silită*” [291, p. 234]. De menționat însă că prin unele elemente definitorii această definiție creează o incertitudine conceptuală asupra finalității incidentului respectiv care poate fi aplicat numai după intentarea procedurii de executare, întrucât ar fi imposibil de a suspenda o activitate care încă nu a început să fie realizată în realitate, caz în care logic ar fi de a contramanda intentarea procedurii de executare.

Analizând conținutul definițiilor prezentate *supra*, considerăm necesar de a da o definiție mai complexă ce ar cuprinde cele mai importante elemente definitorii ale acestui incident în baza cărora am putea să-l delimităm mai ușor de celelalte incidente procedurale, precum și să-i identificăm efectele juridice pe care acesta le produce asupra procedurii de executare.

În acest sens, considerăm că *suspendarea procedurii de executare silită reprezintă un incident procedural constituit dintr-o totalitate de împrejurări (circumstanțe) obiective sau subiective prevăzute de legislație ce survin în cadrul procedurii de executare, care prin efectele lor fac imposibilă sau îngreunează realizarea activităților procesuale, din care cauză legislația impune sau admite sistarea provizorie obligatorie sau facultativă a procedurii de executare*

silită pe o durată nedeterminată de către instanța de judecată sau executorul judecătoresc.

Întru realizarea acestui incident, activitățile procesuale ale executorului judecătoresc sunt sistate provizoriu printr-o încheiere emisă de către acesta sau de instanța de judecată conform unor temeuri expres stabilite de legislație datorită unor împrejurări obiective și subiective ce au survenit după întentarea procedurii de executare, deoarece prin efectele lor fac imposibilă sau îngreunează realizarea în continuare a documentului executoriu.

Prin natura sa juridică, în raport cu amânarea unor activități execuționale, suspendarea obligatorie sau facultativă a procedurii de executare silită atrage după sine sistarea întregii proceduri de executare pe o durată nedeterminată.

Prin conținutul definiției propuse cu titlu *de lege ferenda* am pretinde să scoatem în evidență unele aspecte ce permit individualizarea acestui incident procedural față de alte incidente, cum ar fi amânarea procedurii de executare, încetarea procedurii de executare, întoarcerea obiectului executării silite etc., deoarece în rezultatul survenirii circumstanțelor obiective sau subiective întreaga procedură execuțională se sistează prin încheierea executorului judecătoresc sau a instanței de judecată și nu pot fi întreprinse careva activități execuționale, cu excepția aplicării măsurilor de asigurare.

Ca argument suplimentar întru confirmarea acestei constatări ce vizează excepția poate servi precizarea de la art. 84 alin. (2) CE RM: „*Pe durata suspendării procedurii de executare, orice act de executare este interzis, cu excepția aplicării măsurilor de asigurare*”, ceea ce prin esența sa juridică ar veni să confirme finalitățile juridice ale acestui incident procedural.

Prin sintagma „*prevăzute de legislație*” am pretins să precizăm faptul că nu orice împrejurare obiectivă sau subiectivă poate fi calificată în calitate de suport factual în dispunerea suspendării procedurii de executare silită, dar numai acelea care sunt omologate de legislație datorită efectelor pe care le produc asupra procedurii execuționale.

Referitor la sintagma „*sistarea provizorie*”, pe care nu o regăsim în cuprinsul definițiilor doctrinare analizate *supra*, considerăm că acest element definitoriu reprezintă suportul conceptual al definiției în cauză, întrucât pe baza lui este afirmată autenticitatea procesuală a suspendării în raport cu amânarea sau încetarea procedurii de executare.

Potrivit unei opinii din doctrina română [237, p. 131], suspendarea executării silite poate fi acordată fie de creditorul următor, fie de instanța de executare, iar pentru a delimita aceste forme de suspendare a executării Grațian Porumb le-a numit „suspendarea voluntară” și „suspendarea legală”. Însă, dacă analizăm temeiurile și efectele acestor două varietăți de suspendare, considerăm că mai adecvat ar fi de a numi a doua varietate „suspendarea judiciară”, deoarece soarta acesteia depinde de soluția instanței de judecată.

În viziunea altor autori [218, p. 466], axată pe conținutul dispozițiilor art. 700 din Codul de procedură civilă român, suspendarea executării silite poate îmbrăca trei forme: „1) suspendarea voluntară, caz în care cursul procedurii execuționale este oprit datorită unor manifestări de voință ale creditorului reflectând, astfel, principiul disponibilității procesului civil; 2) suspendarea legală, când executarea silită nu poate continua datorită unor cerințe prevăzute de lege și 3) suspendarea judecătorească, caz în care oprirea cursului executării silite intervine în temeiul unei dispoziții a instanței de judecată”.

Revenind la peisajul analitic național, ne vom referi la definiția dată acestui incident de unii autori autohtoni [36, p. 445], care susțin că „*suspendarea executării silite este un incident procedural care poate interveni atât în cursul procedurii de executare intentate, cât și până la intentarea acesteia*”, ceea ce ar însemna că am putea recunoaște și o suspendare extraprocedurală, care este dificil de imaginat cum va putea fi ea realizată în practică.

Prin originalitatea lor, unele precizări din conținutul acestei definiții ar servi drept criteriu distinct de clasificare a acestui incident în funcție de momentul realizării; adică, prima formă ar constitui-o suspendarea procedurală a executării silite, iar cea de-a doua – suspendarea extraprocedurală.

Pentru precizarea unor elemente definatorii ale noțiunii analizate, autorii citați *supra* vin să ilustreze situațiile când acest incident intervine până la intentarea procedurii de executare silită, menționând în acest sens că „suspendarea executării silite anterior intentării procedurii de executare poate avea loc datorită efectului suspensiv al unor căi de atac (apelul, recursul în cazurile prevăzute de lege), la fel ca și în situația depunerii cauțiunii în contextul contestării cu recurs a hotărârii judecătorești, care încă nu a fost pusă în executare.

Cu privire la unele aspecte definatorii ale suspendării procedurii de executare silită, unii autori români susțin că consecințele acestui incident procedural cu efect temporar „*se produc pe o anumită perioadă de timp, urmând ca, la momentul încetării acestora, executarea să-și reia cursul*” [218, p. 466], ceea ce ar însemna că acești autori pretind să încadreze acest efect al suspendării provizorii în limitele unei perioade ce se determină în funcție de prezența impedimentului ce face imposibilă continuarea activităților execuționale.

Precizări și motivații analitice asupra temeiurilor de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită

Luând în considerare faptul că suspendarea procedurii de executare silită poate fi realizată numai în cazul survenirii unor împrejurări pe care legiuitorul le justifică drept motive întemeiate ce condiționează sistarea activităților, este evident că fiecare motiv de suspendare are la bază unele condiții stabilite de legislație care trebuie să fie întrunite la momentul solicitării

suspendării procedurii de executare. Prin gradul lor de dificultate aceste temeuri pun în imposibilitate derularea procedurii de executare.

Potrivit alin. (1) art. 78 CE RM, sunt recunoscute următoarele temeuri de suspendare obligatorie a procedurii de executare: a) încetarea din viață a debitorului, declararea dispariției lui fără urmă sau declararea decesului lui, dacă raportul juridic stabilit de instanța de judecată admite succesiunea în drepturi; b) pierderea de către debitor a capacității de exercițiu; c) înregistrarea, în urma reorganizării persoanei juridice debitor, a unei noi persoane juridice; d) insolvabilitatea debitorului; e) contestarea de către debitor a actelor executorului judecătoresc; f) anularea hotărârii în a cărei bază a fost emis titlul executoriu, cu remiterea cauzei la rejudecare.

În cuprinsul acestui articol sunt specificate în mod exhaustiv temeurile de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită, iar prin conținutul fiecărui temeuri de suspendare se validează, din punct de vedere juridic, o împrejurare de fapt care prin efectele sale face imposibilă realizarea activităților execuționale.

Prin urmare, rezultă că fiecare împrejurare de fapt recunoscută de legiuitor în calitate de temeuri distinct este însoțită de o consecință juridică, cum ar fi suspendarea procedurii de executare silită, iar o astfel de consecință juridică reprezintă substanța acestui incident procedural care este aplicabil numai acelei împrejurări, care prin efectele sale face imposibilă continuarea procedurii de executare silită și care este validată de legislație.

La varietatea temeurilor expuse în cuprinsul articolului în cauză nu pot fi atribuite prin analogie și alte împrejurări care prin efectele lor ar genera o doză de imposibilitate de realizare a procedurii de executare, deoarece acestea n-au fost omologate de legiuitor în calitate de temeuri distincte de suspendare, ceea ce ar permite suspendarea nejustificată a procedurii de executare silită chiar dacă în unele cazuri din practica execuțională astfel de împrejurări, nevalidate de legiuitor, ne condiționează să sistăm procedura de executare.

Rezumând asupra acestor temeuri de suspendare obligatorie a procedurii de executare, considerăm că unele dintre ele necesită a fi modificate într-o altă redacție, iar altele urmează a fi dezvoltate din punct de vedere legal pentru a acoperi toate situațiile ce pot fi atribuite acestui incident. Ceea ce și vom face analizând succint fiecare temeuri de suspendare obligatorie a procedurii de executare:

a) încetarea din viață a debitorului, declararea dispariției lui fără urmă sau declararea decesului lui, dacă raportul juridic stabilit de instanța de judecată admite succesiunea în drepturi – până la determinarea succesorului în drepturi și admiterea succesiunii în procedura de executare

Observăm că pentru aplicarea acestei teme de suspendare a procedurii de executare silită legiuitorul a instituit două condiții obligatorii: prima se referă la încetarea calității de subiect de drept a debitorului pentru situațiile prevăzute de legislația civilă, iar cea de a doua condiție se referă la admisibilitatea succesiunii în drepturi și obligațiuni a debitorului.

Justificarea acestei imposibilități de a continua activitățile execuționale o putem desprinde și din dispoziția de la alin. (1) art. 103 CE RM, potrivit căreia „*în cazul decesului debitorului, urmărirea bunurilor lui va continua la ultimul său domiciliu, după admiterea succesiunii de drepturi*”. Însă, deoarece legiuitorul nu indică în mod expres că procedura de executare se suspendă, ținem să precizăm că prin sintagma „*va continua*” se prezumă că în perioada respectivă executorul nu realizează careva activități execuționale, deoarece procedura de executare se va suspenda în mod obligatoriu.

Prin esența sa juridică această împrejurare își extinde efectele de suspendare și asupra situațiilor de declarare a decesului prin hotărâre judecătorească, deoarece această legitimitate jurisprudențială a pierderii de către debitor a calității de subiect de drept atrage după sine toate efectele decesului natural.

Ajustând acest teme de suspendare a procedurii de executare silită la dispoziția de la alin. (2) art. 103 CE RM, potrivit căreia „*în cazul în care minorii au vocație succesorală, executarea începută se va suspenda până la desemnarea reprezentantului lor legal*”, observăm că acest incident procedural își triplează complexitatea sa prin circumstanțele ce fac imposibilă continuarea activităților de executare silită.

Reieșind din conținutul acestei dispoziții legale, constatăm că prima împrejurare care reprezintă suportul conceptual îl constituie decesul debitorului, în lipsa acestuia fiind imposibil de a continua realizarea ulterioară a activităților execuționale. Pentru înlăturarea acestei dificultăți procesuale legiuitorul a stabilit aprobarea, prin încheiere judecătorească emisă conform art. 70 CPC RM, prin care se legitimează succesiunea în drepturi și obligațiuni procedurale. Însă, deoarece succesorul în drepturi este minor care nu dispune de capacitate juridică procesuală, s-a consemnat că împrejurarea care a făcut imposibilă continuarea procedurii de executare dispare din momentul când a fost desemnat reprezentantul legal al minorului.

Analizând situațiile ce pot interveni în practică execuțională, putem constata că cu titlu de excepție de la ultima condiție privitoare la desemnarea reprezentantului legal al minorului poate servi situația când acesta este emancipat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă și atunci această situație se simplifică prin dobândirea capacității de exercițiu a minorului succesor în drepturile debitorului.

Potrivit art. 103 alin. (3) CE RM, „dacă executarea nu a început până la decesul debitorului, documentele executorii nu se vor executa decât după expirarea a 10 zile de la data expedierii copiei de pe documentul executoriu la locul deschiderii succesiunii pe numele celui care a lăsat moștenirea, fără a se arăta numele și calitatea fiecărui moștenitor”. Observăm, astfel, că, pe lângă faptul că decesul debitorului constituie un motiv distinct de suspendare obligatorie a procedurii de executare, în această prevedere legală legiuitorul a conturat concomitent și o amânare a începerii executării silită pentru cazurile în care aceasta nu a demarat până la decesul debitorului.

Analizând finalitățile juridice ale acestei teme de suspendare a procedurii de executare silită și ajustându-le la situațiile prevăzute de art. 70 CPC RM, printre care este admis că părțile la proces se succed în drepturile procedurale nu doar în caz de deces, dar și în cazul cesiunii de creanță, preluării de datorie etc., ar fi binevenit ca această prerogativă procesuală să se mențină și în cadrul procedurii de executare, instituindu-se ca teme distinct de suspendare și situațiile menționate în articolul respectiv. Păstrând simetria conceptuală a articolului 70 CPC RM, putem concretiza că, prin analogia calității subiective, dizolvarea persoanei juridice produce aceleași efecte asupra procedurii de executare ca și decesul persoanei fizice.

Prin urmare, ajustând această situație juridică la art. 47 CE RM¹ ne pomenim în prezența unei dificultăți procedurale de realizare și dublare a formalismului procesual, deoarece, conform art. 78 CE RM, executorul judecătoresc are obligația de a dispune suspendarea procedurii de executare, iar însuși temeiul de suspendare a procedurii de executare este de competența instanței de judecată, ceea ce ar însemna că acest formalism procedural se dublează pentru toate cazurile referitoare la substituirea părților în drepturile procesuale.

Întru a simplifica formalismul procedural și a reduce termenele de îndeplinire a documentelor executorii, propunem, cu titlu *de lege ferenda*, ca succesiunea în drepturi procedurale să fie efectuată de către executor printr-o încheiere motivată care să poate fi atacată cu recurs la instanța de judecată.

b) pierderea de către debitor a capacității de exercițiu – până la numirea reprezentantului

Un alt temei obligatoriu de suspendare a procedurii de executare, care la fel se atribuie la debitor persoană fizică, îl constituie situația ce derivă din pierderea de către acesta a capacității de exercițiu, creându-i unele dificultăți la realizarea drepturilor sale procedurale în cadrul

¹ Pentru detalii: la art. 47 alin. (1) CE RM se prevede: „În cazul ieșirii uneia dintre părți din procedura de executare (decesul persoanei fizice, dizolvarea persoanei juridice sau reorganizarea ei, cesiunea creanței, preluarea datoriei), instanța de judecată examinează cererea privind înlocuirea acestei părți cu succesorul ei în drepturi în conformitate cu art. 70 din Codul de procedură civilă”.

activităților execuționale, ceea ce ar reduce din securitatea procesuală a debitorului.

Dacă anteriorul temei de suspendare a procedurii de executare este axat pe încetarea calității de subiect de drept a debitorului persoană fizică, prezentul motiv de suspendare derivă din pierderea capacității procesuale a debitorului, care îl pune în imposibilitatea de a-și exercita în mod corespunzător drepturile și de a-și executa obligațiunile sale procesuale în cadrul procedurii de executare. Considerent din care legiuitorul a și conturat o perioadă de suspendare care se extinde până la numirea reprezentantului debitorului în condițiile stabilite de lege.

Chiar dacă în aparență acest temei de suspendare pare a fi simplu de apreciat, totuși după introducerea modificărilor în Codul civil unele categorii de documente executorii ar genera diferite dificultăți ce ar deriva din limitele de admitere a persoanei incapabile la încheierea diferitelor acte juridice.

c) înregistrarea, în urma reorganizării persoanei juridice debitor, a unei noi persoane juridice – până la admiterea succesiunii în procedura de executare

Un alt temei distinct de suspendare a procedurii de executare silită, care la prima vedere este similar cu cel prevăzut la lit. a) art. 78 CE RM, îl constituie situațiile în care, în urma reorganizării persoanei juridice debitor, este înregistrată o nouă persoană juridică, situații ce sunt axate pe substituirea părții pasive în procedura de executare în calitate de subiect de drept distinct față de cel care a fost menționat în documentul executoriu.

Raționamentul juridic al acestui temei de suspendare obligatorie a procedurii de executare este justificat prin faptul că legiuitorul a acordat succesorului în drepturi posibilitatea de a-și apăra interesele sale patrimoniale ce derivă din preluarea unor obligațiuni ale persoanei juridice care a fost reorganizată.

O doză de motivație prin care s-ar justifica suspendarea procedurii de executare o putem găsi în dispoziția de la art. 104 alin. (1) CE RM, care prevede că „*în cazul reorganizării debitorului persoană juridică, se urmăresc mijloacele bănești și bunurile succesorilor de drepturi potrivit art.70 din Codul civil*”, ceea ce confirmă că suportul conceptual al acestei împrejurări este succesiunea în drepturile procesuale ale debitorului.

În doctrina națională, profesorul Alexandru Cojuhari [32, p. 384], apreciind natura juridică și efectele pe care le generează acest temei de suspendare în raport cu un alt temei din cadrul suspendării facultative ce se referă la acțiunea terților de ridicare a sechestrului de pe bunurile care le aparțin, consideră că aceste temeuri de suspendare ar trebui schimbate cu locul, deoarece gradul de dificultate a procedurii de executare este mai sporit.

Agreând motivația expusă de profesorul Al. Cojuhari, considerăm că prin valoarea sa juridică acțiunea terților de ridicare a sechestrului necesită a fi inclusă în categoria temeurilor

obligatorii de suspendare a procedurii de executare, deoarece dacă am lăsa această împrejurare la discreția executorului judecătoresc, în unele cazuri ar putea fi afectată soarta juridică a întregii proceduri de executare, ceea ce ulterior ar putea determina apariția unui alt incident procedural, cum ar fi întoarcerea obiectului executării și repararea prejudiciului cauzat terților prin actele execuționale.

Reieșind din cuprinsul acestui temei de suspendare a procedurii de executare, lesne observăm că legiuitorul a nuanțat două condiții esențiale: prima se referă la reorganizarea debitorului persoană juridică prin constituirea unei noi persoane juridice ce necesită a fi înregistrată în modul stabilit de legislație, iar cea de a doua – la admisibilitatea succesiunii în drepturi și obligațiuni procesuale a noii persoane juridice.

Pentru realizarea acestui motiv de suspendare a procedurii de executare este necesar ca reorganizarea debitorului persoană juridică să fie realizată efectiv și drept confirmare ar putea servi extrasul eliberat din registrul întreprinderilor, care va trebui să fie prezentat de persoana juridică nou-creată executorului judecătoresc.

Acest temei de suspendare a procedurii de executare nu va putea fi invocat în cazul când debitorul persoană juridică se află în procesiune de reorganizare, deoarece la acea perioadă el dispune de dreptul de a-și apăra interesele în cadrul procedurii de executare.

Cât privește a doua condiție ce ține de realizarea acestui incident, ea are o semnificație dublă: prima se referă la admisibilitatea succesiunii noii persoane juridice în drepturile debitorului ca persoană juridică reorganizată, iar cea de a doua semnificație a acestei condiții se referă la perioada de suspendare, adică se vor sista activitățile execuționale până la legitimarea succesiunii în drepturile procesuale ale debitorului, care se va confirma printr-o încheiere judecătorească irevocabilă.

d) insolvabilitatea debitorului – până la examinarea în fond a cauzei de insolvabilitate

La lit. d) alin. (1) art. 78 CE RM legiuitorul a conturat ca temei distinct de suspendare a procedurii de executare silită survenirea unor împrejurări ce fac imposibilă continuarea activităților de executare datorită unei situații juridice mai complexe decât cele anterior analizate.

Ca motivație suplimentară a acestui temei de suspendare poate servi și art. 76 alin. 4) din Legea insolvenței, în care se prevede în mod expres că „cauzele cu privire la bunurile din masa debitoare în care debitorul este pârât, iar reclamantul este creditor chirografar și care sunt pendinte la data intrării procedurii de insolvență se suspendă până la reluarea de către creditorul chirografar sau până la încetarea procedurii de insolvență”.

Necesitatea suspendării procedurii de executare pe acest temei este justificată prin dispoziția de la alin. (2) art. 104 CE RM, care prevede: „În cazul lichidării debitorului persoană

juridică sau al declarării insolvabilității lui, documentul executoriu și încheierea de încasare a cheltuielilor de executare se transmit comisiei de lichidare/lichidatorului, fapt despre care se informează creditorul”, ceea ce denotă că executorul este pus în imposibilitate de a mai face careva activități execuționale, deoarece în urma acestor acte el nu mai dispune de documentul executoriu.

La suspendarea procedurii de executare termenul de sistare este condiționat de perioada examinării procesului de insolvabilitate, iar potrivit alin. (3) art. 104 CE RM, „*administratorul/lichidatorul este obligat să informeze executorul judecătoresc despre derularea valorificării masei debitoare și a executării documentelor executorii care i-au fost transmise de către executorul judecătoresc*”, ceea ce înseamnă că procedura de executare va putea fi preluată numai după finalizarea procesului de insolvabilitate.

Excepție de la această cerință îl poate constitui cazul în care a fost anulată hotărârea privind lichidarea sau declararea insolvabilității debitorului; în această situație administratorul va fi obligat să restituie, în termen de 10 zile, executorului judecătoresc documentele executorii, informând în modul stabilit de legislație creditorii.

e) contestarea de către debitor a actelor executorului judecătoresc, cu condiția depunerii cauțiunii – până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a examinat contestarea

Un alt temei de suspendare obligatorie a procedurii de executare validat de legiuitor ca imposibilitate reală în continuarea activităților execuționale îl reprezintă situațiile de contestare a actelor executorului judecătoresc, care prin esența lor au o natură juridică complexă ce derivă din diversitatea actelor întocmite de executorul judecătoresc și din regimul legal de contestare a acestora, precum și din impedimentele pe care le pot genera aceste contestări asupra procedurii de executare.

Chiar dacă în aparență acest temei de suspendare a procedurii de executare pare a avea un conținut clar ce nu necesită careva precizări analitice, totuși prin finalitatea sa juridică această împrejurare ridică unele semne de întrebare ce se referă la identificarea categoriilor de acte procedurale ale executorului judecătoresc ce pot fi supuse contestării și dacă cad ele sub incidența acestui motiv de executare.

Conceptul juridic al acestui temei de suspendare este axat pe libertatea fundamentală a părților la procedura de executare de a-și apăra drepturile care pot fi încălcate printr-un act procesual emis de către executorul judecătoresc și pe facilitarea accesului liber la justiție în scopul de a preveni abuzurile funcționale ale executorilor judecătorești în privința unor acte procedurale prin care aceștia afectează drepturile și interesele ocrotite de lege ale participanților la procedura de executare sau ale altor persoane care nu sunt participante.

Suportul legal al acestei împrejurări, care face imposibilă executarea ulterioară a documentului executoriu, poate fi desprins din dispoziția de la art. 9 CE RM, care prevede: *„Participanții la procedura de executare, alte persoane interesate ale căror drepturi ori interese ocrotite de lege au fost încălcate printr-un act de executare pot ataca actul în conformitate cu legea”*, ceea ce ar însemna că acest drept revine și debitorului datorită calității sale procesuale, dat fiind că este inclus în categoria de participanți la procedura de executare.

Prin urmare, este necesar de a preciza că contestațiile asupra actelor executorului judecătoresc, care vor fi depuse de către alți participanți la procedura de executare, precum și contestațiile altor persoane interesate ale căror drepturi sau interese legitime au fost încălcate printr-un act al executorului judecătoresc, nu vor putea servi drept temei legal de suspendare a procedurii de executare.

Pentru a putea elucida cele mai esențiale aspecte ale acestui temei de suspendare a procedurii de executare și a stabili dimensiunile juridice de extindere a acestei prevederi legale asupra actelor execuționale, considerăm necesar de a porni de la analiza varietăților de acte emise de către executorul judecătoresc reflectate la art. 65 alin. (1) CE RM, la care se prevede că *„la îndeplinirea atribuțiilor și a îndatoririlor sale legate de punerea în executare a documentelor executorii, executorul judecătoresc emite încheieri, întocmește procese-verbale și alte acte de procedură”*.

Din cuprinsul acestei dispoziții legale observăm că în șirul actelor legiuitorului a menționat în primul rând încheierile emise de către executorul judecătoresc, care prin valoarea lor juridică reprezintă acte de dispoziție de bază prin care se legitimează cele mai importante activități procesuale, cum ar fi: încheierea de intentare a procedurii de executare, încheierea de amânare a unei activități procesuale, încheierea de suspendare a procedurii de executare, încheierea de încetare a procedurii de executare etc. Însă, dacă analizăm acest act procedural prin prisma prevederilor Codului de executare, putem constata că suspendarea procedurii în baza acestui temei are o natură controversată, cauza fiind inadvertențele de care suferă cadrul legal în domeniu.

Pentru a aduce claritate cu privire la limitele de extindere a acestui temei de suspendare a procedurii de executare, considerăm necesar de a face o precizare referitor la varietățile actelor emise de către executorul judecătoresc prin prisma efectelor pe care acestea le produc asupra procedurii de executare silită, deoarece această delimitare ne-ar permite să identificăm care dintre actele executorului judecătoresc nu cad sub incidența acestui temei de suspendare dar sunt atribuite la temeiurile de suspendare facultativă.

Raportând acest temei de suspendare obligatorie la unele dispoziții legale, cum ar fi cea de la alin. (2) art. 66 CE RM, care prevede că *„contestarea încheierilor executorului judecăto-*

resc nu poate fi temei de suspendare a executării, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod”, constatăm că legiuitorul a conturat această posibilitate de suspendare a procedurii de executare cu titlu de excepție de la regula generală.

În sensul acestei constatări, ținem să menționăm că această derogare de la regula generală, prin care nu se admite suspendarea procedurii de executare, generează o incertitudine aplicativă, deoarece în cuprinsul Codului de executare nu întâlnim careva criterii sau repere legale ce ar aduce claritate cu privire la situațiile când contestarea încheierilor executorilor judecătorești sau a altor acte procedurale nu este admisă, ceea ce în consecință ar atrage suspendarea procedurii de executare.

Pe lângă dificultățile de ordin aplicativ ale acestui temei de suspendare, mai putem concretiza că unele incertitudini aplicative pot fi desprinse din obscuritățile care s-au strecurat în diferite dispoziții ale Codului de executare.

La acest temei de suspendare a procedurii de executare silită nu pot fi atribuite erorile strecurate în conținutul actelor executorului judecătoresc, deoarece prin esența lor acestea nu constituie temei distinct de contestare sau anulare a actului executorului judecătoresc, întrucât ele se corectează nemijlocit de către executorul judecătoresc¹.

Pe lângă aspectele controversate pe care le generează acest temei de suspendare a procedurii de executare silită, putem scoate în evidență încă o inadvertență procedurală desprinsă din conținutul acestei prevederi legale care se referă la precizarea „*până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a examinat contestarea*”, deoarece prin finalitățile sale această concretizare legală nu acoperă pe deplin toate situațiile ce se pot crea în practica judiciară.

În sensul acestei constatări, putem menționa că în practică pot fi unele situații ce alcătuiesc obiectul unor căi extraordinare de atac, cum ar fi revizuirea, care, de regulă, se referă la o hotărâre judecătorească irevocabilă, iar recurentul, depunând o cauțiune în baza art. 435 CPC RM, poate solicita instanței de judecată de a dispune suspendarea procedurii de executare, cu excepția când aceasta se suspendă de plin drept.

La realizarea acestui incident procedural, debitorul trebuie să respecte cerințele conturate de art. 161 alin. (1) CE RM², care prevede că prin actul supus contestării acestuia i-a fost încălcat

¹ Cu titlu de precizare: art. 65 alin. (2) CE RM prevede: „Erorile materiale sau formale comise la întocmirea actelor indicate la alin.(1) se pot corecta de către executorul judecătoresc din oficiu sau la cererea motivată a părții interesate și nu pot servi temei de contestare sau de anulare a actului executorului judecătoresc”.

² Pentru detalii: art.161 alin. (1) CE RM, cu modificările de rigoare, stipulează: „Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc sau acțiunile/inacțiunea acestuia pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare sau acțiunile/inacțiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege. Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni”. Modificat prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23.09.2016 [185].

un drept subiectiv recunoscut de lege, precum și că contestația trebuie să se încadreze în termenul de 6 luni din momentul săvârșirii actului.

Apreciind limitele de extindere a acestor prevederi, considerăm că ele nu acoperă pe deplin situațiile ce pot interveni în practică, deoarece pe lângă faptul că prin actul executorului judecătoresc debitorul poate fi afectat într-un drept recunoscut de lege, acestuia i se pot afecta libertățile sau interesele ocrotite de lege, care la fel pot fi apărute pe cale judiciară.

Pe lângă acest laconism legislativ, mai putem nuanța încă o dificultate ce ar putea afecta realizarea acestui drept al debitorului. Avem în vedere precizarea „*dacă din momentul săvârșirii actului au trecut mai mult de 6 luni*” care nu trebuie interpretată *stricto sensu*, ci într-un sens mai larg, prin care s-ar acoperi și situațiile când debitorul nu a cunoscut despre existența actului executorului judecătoresc supus contestării¹, deoarece prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 8 din 5 aprilie 2019 a fost declarată neconstituțională teza a doua din alin. (1) art. 161 CE RM: „Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni” [154].

Ca motivație suplimentară adusă acestei propuneri poate servi și dispoziția de la alin. (2) art. 66 CE RM, care prevede că „*încheierea executorului judecătoresc este executorie de drept din momentul emiterii și poate fi contestată, în termen de 10 zile de la data comunicării, ... dacă legea nu prevede altfel*”. Prin esența sa, această dispoziție reflectă într-un mod mai echitabil prerogativa debitorului de a-și apăra drepturile și interesele legitime, însă prin precizarea „*dacă legea nu prevede altfel*”² această prerogativă poate fi restricționată sau lărgită, după caz.

La realizarea acestui incident trebuie respectate exigențele stabilite la art. 162 alin. (1) CE RM: „*Actul de executare întocmit de executorul judecătoresc poate fi contestat de participanții la procesul de executare în termen de 15 zile de la data săvârșirii lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte, dacă legea nu prevede altfel. Terții care nu au participat la procesul de executare pot contesta actele de executare, întocmite de executorul judecătoresc, în termen de 15 zile de la data la care au aflat ori trebuie să afle despre aceste acte*”.

f) anularea hotărârii în a cărei bază a fost emis titlul executoriu, cu remiterea cauzei la rejudecare – până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești

¹ Cu titlu de precizare: esența acestei propuneri de lege ferenda poate fi desprinsă din dispoziția de la art. 4 CPC RM, unde se consemnează că „sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime.....”, precum și din cuprinsul art. 6 din același cod, unde se prevede că „instanța judecătorească exercită apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime...”

² Pentru dezvoltări: prin precizarea în cauză legiuitorul a conturat o rezervă legală exercitării dreptului de apărare al debitorului contra actelor și acțiunilor executorului judecătoresc, însă această prerogativă procesuală justifică necesitatea suspendării procedurii de executare.

Ultimul motiv de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită este validat de pierderea forței juridice a actului judecătoresc de dispoziție în temeiul căruia s-a eliberat titlul executoriu, deoarece ar fi imposibil să supunem executării un titlu executoriu, care, odată cu anularea hotărârii judecătorești, se suspendă de drept, întrucât acesta nu mai poate produce efecte juridice.

Justificarea legală a acestui temei de suspendare își regăsește motivația conceptuală în baza suportului formalist ce a stat la baza emiterii titlului executoriu, deoarece odată cu anularea hotărârii judecătorești acesta își pierde forța executorie și debitorul nu va mai putea fi obligat să-și execute prestația consemnată în titlu, fapt pentru care legiuitorul a găsit de cuviință de a omologa această situație în calitate de temei distinct de suspendare a procedurii de executare.

Prin urmare, în cazul aplicării acestui temei de suspendare a procedurii de executare nu este necesar ca odată cu anularea hotărârii judecătorești să fie anulat și titlul executoriu, deoarece prin anularea hotărârii judecătorești se încetează de drept și efectele juridice ale titlului executoriu pe motiv că a dispărut suportul legal în temeiul căruia acesta a fost emis.

Acest motiv de suspendare obligatorie a procedurii de executare nu poate fi operat în cazul în care hotărârea judecătorească a fost anulată până la depunerea cererii de intentare a procedurii de executare, deoarece el își suspendă valabilitatea juridică. Considerăm că ar fi incorect de a dispune intentarea procedurii de executare în lipsa actului ce a stat la baza emiterii documentului executoriu. Opinie ce ne determină să înaintăm în acest sens o propunere *de lege ferenda* ce vizează completarea art. 78 CE RM cu un temei suplimentar care va avea următorul conținut: „*anularea hotărârii judecătorești sau a actului juridic în a cărui bază a fost emis documentul executoriu poate servi temei de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare*”.

Din conținutul temeiului de suspendare prevăzut la lit. f) art. 78 CE RM observăm că legiuitorul a nuanțat și unele repere referitoare la determinarea perioadei de suspendare a procedurii de executare – până la remiterea definitivă a hotărârii judecătorești. Însă, ținând cont de faptul că suspendarea reprezintă sistarea provizorie a activităților procesuale până la înlăturarea circumstanțelor ce au constituit temei de suspendare, considerăm că precizarea „*până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești*” este inutilă, deoarece, potrivit regulii generale, suspendarea unei proceduri se efectuează pe un termen nedeterminat și poate fi reluată odată cu dispariția împrejurărilor care au constituit temei de suspendare.

Pentru a putea determina finalitatea acestui temei de suspendare, trebuie de avut în vedere că în practică pot fi întâlnite și unele situații în care procedura de executare nu va mai putea fi reluată, din cauza unor incidente survenite în cadrul procesului civil, care sunt axate pe încetarea procesului fără pronunțarea unei hotărâri. Spre exemplu: dacă în rezultatul rejudecării pricinii instanța de judecată a dispus ca cererea de chemare în judecată să fie scoasă de pe rol sau

procesul a încetat în rezultatul renunțării integrale a reclamantului la acțiune ori în baza încheierii unui contract de tranzacție între părțile litigante.

Prin urmare, survenirea unor astfel de împrejurări în cadrul procesului civil va putea atrage realizarea altui incident procedural, cum ar fi încetarea procedurii de executare în baza art. 83 CE RM, ceea ce ar însemna că în funcție de soluția instanței de judecată se poate modifica regimul juridic al incidentelor din cadrul procedurii de executare.

Analizând efectele juridice ale acestui temei de suspendare a procedurii de executare, este necesar de a nuanța o particularitate a acestuia care se desprinde din dispoziția de la alin. (2) art. 78 CE RM, care prevede că *„în cazul suspendării procedurii de executare în temeiul indicat la alin. (1) lit. f), executorul judecătoresc, la cererea debitorului, poate dispune substituirea unei măsuri de asigurare a executării documentului executoriu cu alta, care ar asigura integral valoarea creanței”*.

Analizând finalitatea acestui incident procedural, este de menționat că efectele lui sunt condiționate de soluția instanței de judecată, deoarece dacă în cadrul soluționării litigiului reclamantului i se va respinge cererea de chemare în judecată sau se va dispune încetarea procesului, atunci, printr-un act de dispoziție al instanței de judecată investit cu formulă executorie, executorul judecătoresc va fi obligat să dispună încetarea procedurii de executare silită conform art. 83 CE RM.

Pe lângă temeiurile de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită, legiuitorul a găsit de cuviință să stabilească și unele temeiuri de suspendare facultativă, care la fel fac imposibilă derularea activităților privind executarea documentului din cauza unor împrejurări ce duc la executarea defectuoasă sau chiar fac imposibilă îndeplinirea documentului executoriu.

Spre deosebire de împrejurările ce alcătuiesc gama temeiurilor de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită, observăm că temeiurile de suspendare facultativă sunt axate pe unele circumstanțe cu un grad de dificultate mai redus care nu fac imposibilă continuarea executării silită, însă prin valoarea lor aplicativă ar putea îngreuna realizarea unor activități execuționale sau chiar ar putea crea unele impedimente la executarea corespunzătoare a documentului executoriu.

3.3. Suspendarea facultativă a procedurii de executare silită

Preliminări conceptuale

Un alt spectru de temeiuri care vin să completeze conținutul acestui incident procedural îl reprezintă motivele de suspendare facultativă expuse în cuprinsul art. 79 CE RM, care prin efectele lor creează unele dificultăți la executarea în mod corespunzător a documentului executoriu.

Pornind de la denumirea articolului în cauză „*Dreptul de a suspenda executarea*”, am constatat, ca și în cazul denumirii articolului 78 analizat *supra*, că ea nu reflectă în mod corespunzător obiectul de reglementare al acestuia, conținând o inadvertență terminologică, care la fel generează o incertitudine în privința identificării din spectrul drepturilor¹ procesuale ce le revin părților și stabilirii apartenenței² acestui drept.

Apreciind esența juridică a denumirii articolului în cauză în raport cu cuprinsul acestuia, propunem, cu titlu *de lege ferenda*, modificarea denumirii art. 79 CE RM în următoarea redacție: „*Suspendarea facultativă a procedurii de executare*”, care, în opinia noastră, ar reflecta în mod corespunzător obiectul de reglementare al acestui articol.

Pe lângă această dificultate terminologică, trebuie să mai precizăm că validarea acestor temeuri de suspendare facultativă a procedurii de executare silită este la fel de importantă pentru activitatea execuțională. Importanță condiționată de faptul că împrejurările omologate de legiuitor vin să motiveze necesitatea sistării procedurii de executare, deoarece prin survenirea unor astfel de împrejurări pot apărea diferite dificultăți la executarea în mod corespunzător a documentului executoriu.

Dacă temeiurile stabilite pentru suspendarea obligatorie au un caracter imperativ și nu pot fi puse la latitudinea executorului judecătoresc, deoarece legiuitorul le-a expus într-un mod exhaustiv, neputând fi reduse sau extinse prin analogia lor conceptuală, atunci prin dispoziția de la art. 79 CE RM legiuitorul a găsit de cuviință să valideze încă o categorie distinctă de împrejurări, în baza cărora instanța de judecată care a eliberat documentul executoriu poate suspenda executarea acestuia.

Apreciind efectele juridice ale temeiurilor expuse în cuprinsul art. 79 CE RM, considerăm că unele dintre acestea ar putea face chiar imposibilă executarea în mod corespunzător a documentului executoriu, iar ignorarea unor astfel de circumstanțe ar putea atrage după sine afectarea unor drepturi ale terțelor persoane, iar în unele cazuri chiar și drepturile părților litigante.

Spre deosebire de împrejurările ce condiționează suspendarea obligatorie a procedurii de executare silită, temeiurile de suspendare facultativă sunt axate pe unele împrejurări care, de regulă, nu fac imposibilă continuarea executării silite (cu excepția unor cazuri), dar care prin valoarea lor aplicativă ar duce la executarea defectuoasă a documentului executoriu, fapt pentru

¹ Cu titlu de precizare: am pornit chiar de la denumirea tezei, care presupune intenția noastră de a elucida cele mai răspândite incidente ce pot să apară în procedura de executare. Însă, conform denumirii date de legiuitor articolului sus-menționat, lesne observăm că această situație este recunoscută și în calitate de drept.

² Pentru dezvoltări: vorbim despre drepturile procesuale ale părților în procedura de executare. Însă, reieșind din prevederile articolului în cauză, este dificil a identifica cui aparține dreptul de a suspenda, fiindcă în unele situații instanța poate dispune din oficiu suspendarea procedurii de executare.

care legiuitorul a pus la discreția instanței de judecată de a aprecia gradul de dificultate și prejudiciabilitate a procedurii de executare și a dispune suspendarea acesteia.

Prin urmare, dacă în cazul suspendării obligatorii a procedurii de executare silită executorul judecătoresc este obligat să dispună suspendarea procedurii de executare, atunci în cazul suspendării facultative această prerogativă revine în mod exclusiv instanței de judecată datorită rolului său arbitrar în determinarea temeiniciei împrejurărilor invocate de către debitor sau alt participant la procedura de executare.

Faptul că motivele expuse în art. 79 CE RM au un caracter facultativ nu diminuează din importanța acestor temeuri de suspendare a procedurii de executare, deoarece unele împrejurări prin valoarea lor aplicativă și aspectul prejudiciabil pentru părți sau terțe persoane nu cedează cu nimic temeiurilor de suspendare obligatorie, dat fiind că prin omologarea acestor circumstanțe s-a admis că în unele cazuri procedura de executare nu mai poate continua.

Analizând cuprinsul art. 79 CE RM în raport cu art. 78 CE RM, observăm că conținutul acestuia a suportat unele modificări ce țin de gruparea acestor temeuri după anumite criterii care au fost introduse prin Legea Republicii Moldova nr. 191 din 23 septembrie 2016 (în vigoare de la 28.04.2017)¹ completate ulterior, prin Legea Republicii Moldova nr. 17 din 5 aprilie 2018 (în vigoare de la 01.06.2018) [186], cu un temei suplimentar de suspendare condiționat de înaintarea cererii de apel peste termenul legal.

Legiuitorul a validat următoarele temeuri de suspendare facultativă a procedurii de executare: (1) Instanța de judecată care a eliberat documentul executoriu poate suspenda executarea acestuia, la cererea executorului judecătoresc sau a părților în procedura de executare, în cazul: 1) depunerii de către executorul judecătoresc, în instanță sau la organul care a eliberat documentul executoriu, a unei cereri de explicare a hotărârii adoptate; 2) contestării eliberării documentului executoriu; 2¹) depunerii cauțiunii la exercitarea cererii de apel în afara termenului legal; 3) depunerii recursului, atunci când: a) recursul a fost depus împotriva unei hotărâri privind strămutarea hotarelor, distrugerea plantațiilor și semănăturilor, demolarea construcțiilor sau a oricărui bun imobil; b) recurentul a depus cauțiune; c) recursul a fost depus după eliberarea documentului executoriu, cu condiția depunerii cauțiunii. (2) Instanța de judecată competentă, în condițiile art. 161 alin. (2) CE RM, poate suspenda executarea în următoarele cazuri: a) aflarea debitorului într-o delegație îndelungată în interes de serviciu peste hotarele Republicii Moldova sau cu o misiune de stat atunci când obligația are un caracter personal; b) aflarea debitorului într-o instituție

¹ Cu titlu de precizare: modificările operate în art. 79 CE RM în temeiul Legii Republicii Moldova nr. 191 din 23 septembrie 2016 țin de gruparea temeiurilor de suspendare în funcție de esența împrejurărilor ce pun în imposibilitate continuarea procedurii de executare, fiind stabilite și competențele instanțelor de judecată care sunt îndreptățite să dispună suspendarea procedurii de executare [185].

curativ-profilactică; c) căutarea debitorului sau identificarea locului aflării copilului; d) înaintarea de către terți a unei acțiuni privind ridicarea sechestrului de pe bunuri, în partea ce ține de aceste bunuri.

Însă, dacă luăm în considerare gradul de dificultate pe care l-ar putea produce unele dintre împrejurările validate ca temeuri de suspendare, acestea urmează a fi trecute, considerăm, la categoria temeiurilor de suspendare obligatorie.

Ținând cont de faptul că printre sarcinile primordiale ale procedurii civile un loc deosebit revine termenului rezonabil de examinare a litigiilor, iar procedura de executare reprezintă, prin finalitatea sa, o componentă a acestei activități complexe de restabilire a drepturilor subiective, ținem să precizăm că prin atribuirea acestor temeuri de suspendare în competența exclusivă a instanței de judecată în unele situații se tergiversează, sub aspect formalist, procedura de valorificare a drepturilor la etapa de executare silită.

În virtutea acestor realități jurisprudențiale, se simte necesitatea de a i se acorda și executorului judecătoresc posibilitatea de a dispune suspendarea procedurii execuționale în limita atribuțiilor funcționale pentru anumite temeuri ce derivă din unele împrejurări care nu implică în mod obligatoriu concursul instanței de judecată, deoarece ele pot fi validate și de către executorul judecătoresc în funcție de complexitatea procedurii și de conduita părților în proces.

Prin inerția acestor constatări, considerăm că dispoziția de la alin. (1) art. 79 CE RM necesită a fi completată cu sintagma „*sau executorul judecătoresc*”, ceea ce ar extinde posibilitatea de a dispune suspendarea și de către executorul judecătoresc, nu doar de instanța de judecată.

Această propunere își justifică utilitatea prin faptul că, deși temeurile de suspendare facultativă pot fi admise de instanța de judecată sau de către executorul judecătoresc conform atribuțiilor sale arbitrare, în unele situații instanța ar putea refuza suspendarea procedurii de executare. Caz în care ne-am putea pomeni în situația realizării defectuoase a unei proceduri, prin care ar putea fi afectate drepturile și interesele părților sau ale terțelor persoane, iar în anumite cazuri ar putea surveni și alte incidente, cum ar fi reînțoarcerea procedurii de executare.

Valențele juridice ale motivelor de suspendare facultativă a procedurii de executare

Pentru a stabili deosebiriile dintre motivele obligatorii și motivele facultative ale suspendării procedurii de executare, sunt necesare unele incursiuni analitice privind limitele de extindere a acestor temeuri în practica execuțională, apreciind totodată efectele pe care acestea le produc asupra activităților execuționale.

Chiar dacă suspendarea facultativă constituie un incident pe care legiuitorul l-a pus la discreția instanței de judecată, totuși caracterul său facultativ uneori depășește valoarea sa

aplicativă, întrucât gradul de dificultate în ce privește realizarea procedurii de executare este mai sporit decât cel prezumat de legiuitor. Însa, pentru a stabili cum se extind aceste împrejurări în practica execuțională este necesar de a analiza situațiile care fac imposibilă derularea procedurii de executare pentru fiecare temei în parte.

Ca suport conceptual la instituirea acestor temeiuri de suspendare ne pot servi dispozițiile de la alin. (1) art. 79 CE RM, la care se prevede că instanța de judecată care a eliberat documentul executoriu poate suspenda executarea acestuia, la cererea executorului judecătoresc sau a părților în procedura de executare, în cazul: 1) *depunerii de către executorul judecătoresc, în instanța de judecată sau la organul care a eliberat documentul executoriu, a unei cereri de explicare a hotărârii adoptate*; 2) *contestării eliberării documentului executoriu*; 2¹) *depunerii cauțiunii la executarea cererii de apel în afara termenului legal*; 3) *depunerii recursului, atunci când: a) recursul a fost depus împotriva unei hotărâri privind strămutarea hotarelor, distrugerea plantațiilor și semănăturilor, demolarea construcțiilor sau a oricărui bun imobil; b) recurentul a depus cauțiune; c) recursul a fost depus după eliberarea documentului executoriu, cu condiția depunerii cauțiunii.*

Analiza acestor cazuri, prevăzute la art. 79 CE RM, o vom întreprinde în cele ce urmează.

1) depunerea de către executorul judecătoresc, în instanța de judecată sau în organul care a eliberat documentul executoriu, a unei cereri de explicare a hotărârii adoptate

Pornind de la primul temei de suspendare facultativă expus la pct. 1 alin. (1) art. 79 CE RM, lesne observăm că legiuitorul a pus la discreția executorului judecătoresc posibilitatea de a dispune suspendarea procedurii de executare silită pentru situațiile când documentul executoriu conține unele neclarități cu privire la obiectul sau modul de executare. Această incertitudine a mențiunilor cuprinse în documentul executoriu ar putea duce la executarea defectuoasă a documentului executoriu, ceea ce în consecință ar putea afecta drepturile uneia dintre părți sau chiar ale persoanelor terțe, fapt pentru care legiuitorul a validat aceste împrejurări în calitate de motiv de suspendare facultativă a procedurii de executare.

Prin substanța sa conceptuală acest temei de suspendare a procedurii de executare vine să asigure realizarea principiului echității în cadrul activităților execuționale, a cărei esență constă în a-i atribui fiecărui participant la procedură ceea ce-i aparține, fapt pentru care legiuitorul a instituit acest temei de suspendare a procedurii de executare pentru a preveni executarea defectuoasă a documentelor executorii.

Sub aspect conceptual, prin validarea acestei posibilități de înlăturare a dificultăților ce pot apărea la executarea unor documente executorii, ale căror mențiuni nu sunt clare, s-a urmărit nu doar prevenirea executărilor defectuoase, dar și reducerea aceluși formalism procesual ce

crează impedimente la restabilirea corespunzătoare a drepturilor subiective consemnate într-un document executoriu.

Prin urmare, explicarea dispozitivului hotărârii sau a conținutului documentului executoriu eliberat de către organul abilitat este condiționată de identificarea autenticității voinței organului emitent de a determina volumul sau limitele de extindere a drepturilor consemnate în documentul executoriu și de a preveni erorile la etapa de executare silită a actelor judecătorești, a altor documente investite cu formulă executorie.

Prin conținutul său, dispoziția articolului în cauză vine să prevină realizarea unor acțiuni execuționale defectuoase ce derivă din obscuritățile redactării hotărârii judecătorești sau a altor documente executorii prezentate executorului judecătoresc spre îndeplinire, precum și să înlăture acele incertitudini ce se referă la limitele de valorificare a drepturilor subiective consemnate în documentele executorii.

Suportul conceptual al acestei teme de suspendare facultativă a procedurii de executare îl regăsim în cuprinsul art. 71 CE RM care prevede: *„Dacă sensul, extinderea sau modul de aplicare a actului de dispoziție al instanței de judecată ce urmează a fi executat nu sunt clare sau au incidență asupra procedurii de executare ori dacă actul de dispoziție al instanței cuprinde dispoziții contradictorii, executorul judecătoresc poate solicita, din oficiu sau la cererea participanților la procedura de executare, instanței de judecată sau organului emitent explicarea actului în modul stabilit de lege pentru explicarea hotărârii judecătorești”*, ceea ce ar însemna că toate aceste obscurități strecurate în dispozitivul hotărârii fac imposibilă executarea în mod corespunzător a documentului executoriu.

Din conținutul acestei dispoziții legale lesne observăm că legiuitorul a inserat în el următoarele dificultăți ce afectează realizarea activităților execuționale: neclaritatea sau contradictorialitatea sensului dispozitivului hotărârii care prin esența sa ar afecta executarea în mod corespunzător a documentului executoriu, iar faptul adresării executorului cu o cerere în instanță pentru a se explica conținutul hotărârii constituie mijlocul procedural de înlăturare a acestor dificultăți, care se soldează cu suspendarea procedurii de executare.

Mențiunile contradictorii cuprinse în dispozitivul hotărârii pun executorul în imposibilitate de a realiza careva acte procedurale, fiindcă i se creează o incertitudine asupra corectitudinii dispozițiilor. Iar pentru a regenera autenticitatea acestei formalități dispozitive, legiuitorul, prin analogia interpretării autentice a normelor juridice, a găsit de cuviință să înlăture aceste incertitudini prin dispoziția organului emitent, îngrădindu-i astfel executorului judecătoresc posibilitatea de a da o interpretare arbitrară a neclarităților din documentul executoriu.

Întrucât în practică pot interveni cazuri când una dintre părțile litigante, anterior momentului de intentare a procedurii de executare, se adresează instanței de judecată cu o cerere de explicare a hotărârii judecătorești conform art. 251 CPC RM, este evident că prin existența unei încheieri irevocabile de refuz sau de explicare a hotărârii executorul nu va mai putea solicita explicarea acesteia cu privire la momentele sau împrejurările pe care le-au invocat părțile.

În literatura de specialitate autohtonă unii autori susțin că „*în calitate de incident al procedurii de executare poate să apară necesitatea de a solicita schimbarea modului și a ordinii de executare, motivând prin faptul că acest incident procedural face imposibilă continuarea executării silite*” [36, pp. 412-452]. Astfel, putem constata că autorii acestei opinii au încercat să individualizeze esența acestei împrejurări prin prisma efectelor pe care ea le produce asupra activităților procedurale, fără să precizeze în acest sens care este consecința procedurală validată de legiuitor la realizarea unor astfel de activități procesuale.

Prin urmare, motivațiile autorilor precum că legiuitorul a prevăzut expres termenul în care acest incident trebuie să se rezolve, minimalizând astfel riscul tergiversării procedurii de executare, nu pot servi drept suport conceptual pentru calificarea situației respective drept incident distinct al procedurii de executare, din cauza că consecințele juridice ale unor astfel de activități n-au fost validate expres de către legiuitor.

Apreciind efectele pe care le pot genera astfel de activități procesuale desprinse din constatările invocate de E. Belei și O. Novicov, ținem să precizăm că prin incertitudinea sa formalistă și aplicativă o astfel de situație reprezintă o inadvertență legală pe care legiuitorul nu a reușit deocamdată s-o elimine. Iar pentru a fi eliminată, considerăm că împrejurarea respectivă necesită a fi validată în calitate de temei distinct al suspendării procedurii.

Analizând gradul de dificultate a acestei împrejurări, ajungem la concluzia că prin esența sa juridică și prin valoarea aplicativă ea generează o dificultate mai gravă decât explicarea hotărârii, deoarece dacă instanța ar refuza executorului să-i explice hotărârea, acesta, prin convingerile sale subiective, ar putea aprecia limitele de executare a dispozitivului conform principiului echității. Iar dacă pe parcursul derulării procedurii de executare se va stabili că documentul executoriu conține niște erori substanțiale ce denaturează executarea echitabilă a documentului, atunci este evident că executorul judecătoresc este pus în imposibilitate de a executa în mod echitabil și corespunzător hotărârea judecătorească.

Mai mult ca atât, în practică pot fi întâlnite și situații când documentul executoriu nu poate fi adus la îndeplinire din cauza unor împrejurări desprinse din contradicțiile ce apar între cuprinsul titlului executoriu și circumstanțele reale ce au generat apariția litigiului. Este, spre exemplu, situația când creditorul prezintă titlul executoriu prin care s-a dispus restabilirea

acestuia la serviciu fără ca instanța să fi dispus anularea ordinului de concediere, fiindcă reclamantul nu a invocat o astfel de solicitare. Iar prevederea de la alin. (2) art. 60 CPC RM nu-i permite instanței de judecată să modifice din oficiu temeiul sau obiectul acțiunii; astfel, ne pomenim în prezența a două acte contrare după conținut.

În practica judiciară se întâlnesc cazuri în care instanțele de judecată refuză explicarea dispozitivului hotărârii, ceea ce îl pune pe executorul judecătoresc în dificultate de a îndeplini în mod corespunzător documentul executoriu, acesta fiind expus riscului de a aduce la îndeplinire documentul executoriu conform convingerii personale desprinse din natura juridică a obligației supuse executării.

Pe lângă faptul că hotărârea judecătorească nu este înțeleasă, în practică se mai pot întâlni și alte situații când executorul judecătoresc este pus în imposibilitate de a executa în mod corespunzător titlul executoriu, de data aceasta cauza fiind că în conținutul lui s-au strecurat unele erori sau omisiuni, însă legiuitorul nu a găsit de cuviință să atribuie o astfel de situație la categoria temeiurilor de suspendare facultativă a procedurii de executare, chiar dacă după valoarea sa juridică și gradul de dificultate respectiva situație este similară cu situația în care hotărârea instanței de judecată nu este clară.

Analizând esența acestor circumstanțe și apreciind impactul lor asupra procedurii de executare, considerăm că dispoziția de la alin. (1) art. 79 CE RM trebuie completată cu un temei distinct ce se referă la corectarea erorilor materiale strecurate în conținutul hotărârii judecătorești sau în documentul executoriu.

Luând în calcul finalitățile acestui temei de suspendare facultativă a procedurii de executare și apreciindu-i efectele juridice asupra obiectului executării, considerăm că determinarea gradului de dificultate nu ar putea fi pusă la discreția executorului judecătoresc, deoarece nereacționarea acestuia la neclaritățile ce se conțin în documentul executoriu ar putea duce la o executare defectuoasă a documentului executoriu, ceea ce ar avea ca consecință afectarea drepturilor și a intereselor părților sau ale terților. Considerent din care temeiul respectiv urmează a fi încadrat, în opinia noastră, în categoria temeiurilor de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită cu completările expuse *supra*.

2) contestarea eliberării documentului executoriu¹

Următorul temei de suspendare facultativă a procedurii de executare care a suportat unele modificări de conținut și de aranjament în cadrul acestui articol îl constituie contestarea eliberării

¹ Cu titlu de precizare: acest temei de suspendare facultativă, care în redacția Legii nr. 143 din 2 iulie 2010 [181] a fost expus la lit. f) alin. (1) art. 79 CE RM cu denumirea „*Contestarea titlului executoriu*”, a fost modificat prin Legea nr. 191 din 23.09.2016 [185].

documentului executoriu care în redacția veche a Codului de executare era expus la lit. f) alin. (1) art. 79 cu denumirea *Contestarea titlului executoriu*.

Motivul omologării unui astfel de temei de suspendare facultativă a procedurii de executare îl constituie imposibilitatea continuării activităților execuționale din cauza că documentul executoriu în temeiul căruia a fost intentată procedura de executare este supus unei contestări ce se referă la încălcarea modului de eliberare a acestuia.

Prin finalitatea sa juridică această împrejurare își justifică valoarea aplicativă prin drepturile ce sunt puse la dispoziția debitorului de către legiuitor desprinse din drepturile fundamentale, cum ar fi dreptul la apărare și accesul liber la justiție¹, iar pentru realizarea acestora în cadrul procedurii de executare legiuitorul i-a creat debitorului posibilitatea de a solicita înlăturarea erorilor ce s-au strecurat la eliberarea documentului executoriu.

Raționamentul juridic al acestui motiv de suspendare se justifică prin necesitatea de a preveni realizarea unor executări defectuoase ce ar putea duce în unele cazuri chiar la reîntoarcerea obiectului executării, întrucât documentul executoriu în baza căruia a fost intentată procedura de executare ar putea fi anulat de către instanța de judecată sau de organul care a eliberat acest document, ceea ce ar crea o situație mai complexă din punct de vedere procedural.

Este salutabil faptul că prin modificarea terminologică a acestui temei de suspendare (prin Legea nr. 191) limitele de aplicabilitate a prevederii în cauză s-au extins și asupra celorlalte varietăți de documente prevăzute la art. 11 CE RM. Sub acest aspect s-ar prezuma că debitorul va putea realiza această prerogativă procesuală numai în cazul în care documentul executoriu a fost eliberat contrar cerințelor stabilite de legislație. Însă, dacă am analiza situațiile ce pot surveni în practica execuțională, trebuie să mai precizăm că drepturile debitorului pot fi încălcate și în rezultatul unor erori ce s-au strecurat în cuprinsul documentului executoriu sau din cauza unor dificultăți ce derivă din modul de eliberare a acestuia, circumstanțe care la fel condiționează suspendarea procedurii de executare.

Prin urmare, modificarea operată asupra acestui temei de suspendare atestă că legiuitorul a renunțat la interpretarea *stricto sensu* doar a unui singur înscris – a titlului executoriu propriu-zis și a extins dreptul debitorului și asupra celorlalte documente executorii prevăzute în art. 11 CE RM.

¹ Cu titlu de precizare: la alin. (2) art. 26 din Constituția Republicii Moldova se prevede că „fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale”, deci debitorul are dreptul de a reacționa în mod legitim la încălcarea drepturilor sale. Iar la alin. (1) art. 20 din Legea Fundamentală este stipulat că „orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime”, ceea ce ar însemna că această reacționare legitimă a debitorului se poate realiza prin intermediul instanțelor de judecată.

Însă, circumstanța de suspendare prevăzută la pct. 2¹) alin. (1) art. 79 CE RM nu trebuie confundată cu cea prevăzută la lit. e) art. 78 CE RM, care îl obligă pe executor să dispună suspendarea procedurii cu condiția că la momentul contestării debitorul a depus o cauțiune în modul stabilit de legislația procedural civilă.

Dacă suspendarea obligatorie a procedurii de executare silită se face la solicitarea debitorului, atunci în cazul suspendării facultative a procedurii de executare silită această prerogativă procesuală poate fi realizată de către participanții la procedura de executare sau de către terțele persoane ale căror drepturi sau interese pot fi afectate prin erorile sau modul de eliberare a documentului executoriu.

Conform unei opinii expuse în doctrina română [80, pp. 60-61], *uneori cursul procesului execuțional este oprit datorită unor împrejurări voite de părți reflectând astfel principiul disponibilității în procesul civil sau independent de voința lor, când părțile se află în imposibilitatea continuării procesului execuțional datorită unor cerințe legale*”, ceea ce ar însemna că sub incidența acestor cerințe ar cădea și prerogativa debitorului de a contesta eliberarea documentului executoriu.

Acest temei de suspendare nu poate fi aplicat în cazul în care are loc inițierea procedurii de reîntoarcere a obiectului executării. Aceasta pentru că în situațiile respective hotărârile în temeiul cărora s-a eliberat documentul executoriu au fost deja anulate, însă, în virtutea unor erori procesuale, documentul executoriu nu s-a anulat, deși în esență el nu mai produce careva efecte juridice asupra procedurii de executare inițiale, întrucât calitatea procesuală a părților s-a inversat și debitorul își pierde această prerogativă procesuală prin dobândirea calității de creditor.

La invocarea acestui motiv de suspendare a procedurii de executare nu pot fi atribuite situațiile ce derivă din dispoziția de la lit. k) art. 44 CE RM, care vizează dreptul debitorului de a contesta actele executorului judecătoresc, cu excepția celor care, potrivit legislației, sunt învestite cu formulă executorie. Această constatare o putem motiva printr-o precizare expusă în alin. (2) art. 66 CE RM, potrivit căreia *„contestarea încheierilor executorului judecătoresc nu poate fi temei de suspendare a executării, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod”*.

Cu titlu de ilustrare a unei astfel de excepții expuse în reglementarea citată *supra* ne vom referi la o deducție desprinsă din art. 11 CE RM, unde printre înscrisurile recunoscute în calitate de documente executorii se menționează, la litera h), și încheierile executorului judecătoresc, care, potrivit Codului de executare, sunt învestite cu formulă executorie, ceea ce ar însemna că încheierile respective sunt exceptate de la lit. e) art. 78 CE RM și se vor putea contesta în baza pct. 2) alin. (1) art. 79 CE RM.

La această categorie de excepții poate fi atribuită și încheierea executorului judecătoresc privind încasarea dobânzilor de întârziere pe perioada de când hotărârea a devenit susceptibilă executării până la momentul încetării procedurii de executare în legătură cu executarea integrală a documentului executoriu, deoarece dobânzile de întârziere n-au fost menționate în titlul executoriu, iar opțiunile legale prevăzute de art. 243 și 246 CPC RM au fost anulate prin Legea Republicii Moldova nr. 17 din 5 aprilie 2018.¹

Sub incidența acestei teme de suspendare nu pot cădea situațiile consemnate la art. 126 alin. (2) CE RM, care prevede că „*în cazul în care actele de aplicare a sechestrului asupra bunurilor au fost contestate, vânzarea bunurilor la care se referă contestarea se suspendă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești*”, deoarece prin esența sa juridică contestarea actului judecătoresc se referă numai la bunul care a fost supus vânzării. Deci, se prezumă că celelalte activități procesuale pot fi realizate de către executorul judecătoresc.

În sensul acestei precizări, putem menționa că o apreciere similară întâlnim în literatura de specialitate autohtonă². Însă, pe lângă această calificare, afirmația invocată *supra* o mai putem confirma și prin precizarea cuprinsă la art. 84 alin. (2) CE RM, anume: „*Pe durata suspendării procedurii de executare, orice act de executare este interzis, cu excepția aplicării măsurilor de asigurare*”, ceea ce ar însemna că această interdicție s-a constituit pentru a preveni posibilitatea înstrăinării de către debitor a bunurilor sale pe perioada soluționării litigiului.

O altă doză de motivație a acestei afirmații poate fi desprinsă din cuprinsul art. 78 alin. (4) CE RM, care prevede că „*după înlăturarea împrejurărilor care au provocat suspendarea, procedura de executare se reia la cererea creditorului sau din oficiu*”, ceea ce ar însemna că prin emiterea încheierii de suspendare s-a dispus sistarea întregii proceduri de executare silită, nu însă doar a unei acțiuni procesuale a executorului judecătoresc, iar după dispariția împrejurărilor care au constituit temei de suspendare procedura de executare silită se va relua din nou.

Ținând cont de unele inadvertențe legale referitoare la confirmarea de către executorul judecătoresc a contractului de tranzacție printr-un proces-verbal, care, potrivit alin. (3) art. 62 CE RM, este considerat document executoriu, iar potrivit alin. (5) al aceluiași articol procesul-verbal nu se supune contestării, considerăm că prevederea de la acest din urmă alineat îngrădește

¹ Cu titlu de precizare: prevederea de la art. 243 și 246 CPC RM, potrivit căreia „... dobânda de întârziere determinată conform art.619 din Codul civil, pe care urmează să o achite debitorul, chiar și în lipsa vinovăției, dacă nu execută hotărârea în termen de 90 de zile de la data când aceasta a devenit definitivă” a fost exclusă prin Legea Republicii Moldova nr. 17 din 5 aprilie 2018 [186].

² Cu titlu de precizare: unii autori consideră că „intenția legiuitorului la formularea acestei prevederi a fost de a stipula posibilitatea suspendării actelor de executare legate de vânzare”. Însă, apreciind toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, considerăm că această interdicție nu poate fi redusă numai la vânzare, ea se extinde asupra tuturor actelor de înstrăinare [286, p. 158].

posibilitatea părților litigante de a contesta actul executorului judecătoresc prin care s-a confirmat contractul de tranzacție.

Întru motivarea acestei constatări ca argument suplimentar ar putea servi coroborarea alin. (5) art. 212 CPC RM, unde se menționează că „în cazul admiterii renunțării reclamantului la acțiune sau confirmării tranzacției, instanța judecătorească pronunță o încheiere prin care dispune încetarea procesului”, cu prevederile art. 266 alin. (1) CPC RM, care consemnează că „instanța judecătorească dispune încetarea procesului printr-o încheiere care poate fi atacată cu recurs”, fapt ce ar justifica necesitatea înlăturării restricției de a contesta actul executorului judecătoresc prin care s-a dispus aprobarea contractului de tranzacție.

În consecință, ținem să precizăm că prin înlăturarea acestei obscurități legale referitoare la admisibilitatea contestării actului executorului judecătoresc prin care s-a aprobat contractul de tranzacție această situație ar putea fi atribuită la temeiul respectiv de suspendare a procedurii de executare silită.

Rezumând asupra situațiilor analizate în contextul acestui temei de suspendare, considerăm că prin *contestarea eliberării documentului executoriu*, prevăzută la pct. 2) alin. (1) art. 79 CE RM, se vor extinde motivele de suspendare a procedurii de executare, incluzând și modul de eliberare a documentului executoriu sau de investire a actelor juridice cu formulă executorie, ceea ce elimină restricțiile asupra celorlalte varietăți de documente executorii care prin esența lor ar putea genera un litigiu de drept ce ar putea afecta careva drepturi subiective ale debitorului sau ale terțelor persoane.

2¹) depunerea cauțiunii la exercitarea cererii de apel în afara termenului legal¹

Un alt motiv de suspendare facultativă care a fost introdus recent în Codul de executare îl constituie apelarea hotărârii instanței de fond după expirarea termenului de declarare a apelului cu condiția că apelantul va depune o cauțiune în modul stabilit de legislație.

Apreciind finalitatea acestui temei de suspendare, constatăm că substanța lui este axată nu pe însăși depunerea cauțiunii, dar pe exercitarea tardivă a apelului, deoarece cauțiunea se depune și în cazul înaintării recursului² sau a cererii de revizuire³, devenind astfel o condiție suplimentară de admitere a suspendării procedurii de executare.

¹ Cu titlu de precizare: acest motiv a fost introdus prin Legea nr. 17 din 5 aprilie 2018 (intrată în vigoare la 1 iunie 2018) [186], dar care prin esența sa conceptuală nu constituie o novațiune legală, întrucât unele aspecte ale acestuia au fost preluate din cuprinsul art. 435 CPC RM.

² Drept motivație poate servi și alin. (3) art. 435 CPC RM, unde legiuitorul a omologat ca temei distinct de suspendare facultativă faptul depunerii recursului, iar cauțiunea constituind o condiție suplimentară pentru admiterea suspendării.

³ Pentru detalii: art. 435 alin. (2) CPC RM oferă instanței de recurs dreptul de a dispune suspendarea executării hotărârii atacate cu recurs la solicitarea recurentului cu condiția dacă acesta a depus cauțiune, condiție de suspendare care mai este admisă și în cazul revizuirii validate de art. 451 alin. (5) CPC RM.

În virtutea acestor constatări, finalitatea împrejurărilor validate de legiuitor ne determină să propunem, cu titlu *de lege ferenda*, modificarea denumirii motivului respectiv în următoarea redacție: „*declararea apelului după expirarea termenului legal și depunerea cauțiunii*” care, în viziunea noastră, ar reflecta în mod corespunzător esența juridică a acestei teme de suspendare.

Instituirea acestei teme de suspendare este condiționată de modificările care au fost operate în Codul de procedură civilă referitoare la modul de examinare a cererilor de apel depuse după expirarea termenului legal de apelare a hotărârilor instanțelor de fond.

Deoarece atât în doctrină [36, p. 274], cât și în jurisprudență [162] se susține că, potrivit legislației, apelul este investit cu efectul suspensiv care se extinde până la epuizarea acestei căi de atac, este evident că odată cu examinarea prealabilă a tardivității apelului soluția instanței va restabili acest efect în funcție dacă cererea de repunere în termen va fi admisă de către instanța de apel.

În cazul în care cererea de apel a fost repusă în termen, iar ulterior creditorul înaintează titlul executoriu spre executare, atunci executorul judecătoresc va dispune suspendarea procedurii de executare în lipsa cauțiunii, deoarece asupra acesteia se va extinde prin analogie efectul suspensiv al apelului.

3) *depunerea recursului*

Un alt motiv care a fost validat de legiuitor drept temei de suspendare facultativă a procedurii de executare îl constituie depunerea recursului asupra deciziilor instanțelor de apel, care devin definitive din momentul pronunțării și sunt susceptibile de a fi executate chiar dacă participanții la proces mai au dreptul la realizarea unei căi de atac ordinare.

În sensul acestei împrejurări, este cunoscut faptul că recursul, spre deosebire de apel, nu dispune de efectul suspensiv instituit prin lege, dar poate fi realizat prin încheierea instanței de recurs¹. Este evident că pentru prevenirea cauzării unor prejudicii debitorului ce ar deriva din aducerea la îndeplinire a unei hotărâri judecătorești definitive legiuitorul a găsit de cuviință să dea debitorului posibilitatea de a-și proteja drepturile la realizarea acestei căi de atac asupra hotărârii recuzate.

Pentru realizarea acestei teme de suspendare facultativă legiuitorul a conturat unele condiții suplimentare care trebuie să fie respectate în cadrul procedurii de executare pentru situațiile când: a) recursul a fost depus împotriva unei hotărâri privind strămutarea hotărârilor, distrugerea

¹ Cu titlu de precizare: la art. 435 alin. (1) CPC RM se prevede: „Recursul suspendă executarea hotărârii în cazul strămutării de hotare, distrugerii de plantații și semănături, demolării de construcții sau de orice bun imobil, în alte cazuri prevăzute de lege”, iar la alin. (2) al aceluiași articol se concretizează că instanța investită cu judecarea recursului este în drept să dispună suspendarea executării hotărârii atacate cu recurs la cererea recurentului cu condiția ca acesta să depună cauțiune.

plantațiilor și semănăturilor, demolarea construcțiilor sau a oricărui bun imobil; b) recurentul a depus cauțiune; c) recursul a fost depus după eliberarea documentului executoriu, cu condiția depunerii cauțiunii.

Analizând esența acestor condiții, constatăm că unele dintre ele, cum ar fi „*recursul a fost depus după eliberarea documentului executoriu, cu condiția depunerii cauțiunii*”, nu-și justifică utilitatea aplicativă, deoarece dacă ne referim la finalitatea acestui incident raportată la împrejurarea care îl generează, sesizăm că această sistare a fost pusă de către legiuitor la dispoziția debitorului pentru a-i oferi acestuia o posibilitate reală de a-și proteja drepturile în cazul exercitării recursului și nu mai contează momentul eliberării documentului executoriu, deoarece este evident că în lipsa unui document executoriu nu s-ar putea intenta procedura de executare.

Întru a facilita accesibilitatea acestui temei de suspendare și a elimina pleonasmul conceptual referitor la cauțiune, propunem, cu titlul *de lege ferenda*, ca lit. c) din pct. 3) alin. (1) art. 79 CE RM să fie exclusă, deoarece această condiție nu-și justifică utilitatea practică.

Apreciind efectele juridice ale acestui temei de suspendare facultativă, considerăm că el trebuie completat cu o precizare care ar mai cuprinde o împrejurare suplimentară referitoare la înaintarea cererii de revizuire asupra hotărârii supuse retractării, deoarece alin. (5) art. 451 CPC RM admite o astfel de suspendare¹.

Întru realizarea acestei completări, propunem ca pct. 3) alin. (1) art. 79 CE RM să fie expus în următoarea redacție: „3) *depunerii recursului sau a cererii de revizuire, atunci când:*”, deoarece condițiile suplimentare de realizare a acestor suspendări sunt similare după exigențele procesuale.

Analizând dispoziția de la alin. (2) art. 79 CE RM observăm că legiuitorul a selectat în cadrul acestuia unele temeiuri de suspendare², iar instanța de judecată competentă, în condițiile art. 161 alin. (2) CE RM, poate suspenda executarea în următoarele cazuri: *a) aflarea debitorului într-o delegație îndelungată în interes de serviciu peste hotarele Republicii Moldova sau cu o misiune de stat atunci când obligația are un caracter personal; b) aflarea debitorului într-o instituție curativ-profilactică; c) căutarea debitorului sau identificarea locului aflării copilului; d) înaintarea de către terți a unei acțiuni privind ridicarea sechestrului de pe bunuri, în partea ce ține de aceste bunuri.*

¹ Pentru detalii: art. 451 alin. (5) CPC RM prevede: „Instanța de revizuire este în drept să suspende executarea hotărârii a cărei revizuire se cere dacă se depune o cauțiune în condițiile art. 435”, ceea ce ar însemna că la admiterea cererii de suspendare a procedurii de executare se aplică prin analogie cerințele stabilite pentru recurs.

² Cu titlu de precizare: aceste temeiuri existau și până la modificarea articolului în cauză, însă prin Legea nr. 191 din 23 septembrie 2016 [185] legiuitorul a găsit de cuviință să le grupeze într-un alineat distinct, ceea ce nu afectează cu nimic valoarea lor juridică, numai că acestea au fost condiționate de precizările aduse în art. 161 alin. (2) CE RM.

Apreciind efectele juridice ale acestui temei de suspendare facultativă constatăm că aceste temeuri de suspendare au existat și până la modificarea articolului în cauză, fiind expuse la alin. (1) art. 79 CE RM în redacția Legii nr. 143 din 2 iulie 2010, însă legiuitorul a găsit de cuviință să le treacă într-un alineat distinct făcând unele precizări suplimentare în contextul literei c). Astfel, acțiunea prevederii respective s-a extins și asupra situației când nu se cunoaște locul aflării copilului minor în cazurile de executare a hotărârilor ce țin de atribuirea copilului spre întreținere creditorului.

a) aflarea debitorului într-o delegație îndelungată în interes de serviciu peste hotarele Republicii Moldova sau cu o misiune de stat atunci când obligația are un caracter personal

La alin. (2) lit. a) art. 79 CE RM legiuitorul a găsit de cuviință să instituie ca temei distinct de suspendare facultativă a procedurii de executare situația când debitorul se află într-o delegație îndelungată în interes de serviciu peste hotarele Republicii Moldova sau cu o misiune de stat, împrejurare ce-l pune în imposibilitate de a participa personal la realizarea unor activități execuționale.

Reieșind din condițiile de realizare a acestui incident, putem concretiza că principalul motiv care face imposibilă realizarea activităților procesuale ce țin de îndeplinirea documentului executoriu constă în natura juridică a obligației supuse executării, deoarece dacă aceasta n-ar avea un caracter *intuitu personae*, atunci impedimentul respectiv ar fi fost înlăturat prin alte activități procedurale axate pe urmărirea bunurilor debitorului sau prin realizarea acestora prin intermediul reprezentanților debitorului.

Prin urmare, lipsa debitorului de la domiciliul său ordinar creează pentru executorul judecătoresc unele dificultăți la îndeplinirea actelor procedurale prin care s-ar aduce la îndeplinire documentul executoriu, deoarece prin natura sa juridică obligația consemnată în documentul executoriu are un caracter pur personal.

Un alt element definitiv care vine să justifice esența juridică a acestui temei de suspendare a procedurii de executare îl reprezintă delegarea debitorului de către autorități pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu într-un alt stat, care la fel îl pune pe debitor în imposibilitate de a-și realiza drepturile și obligațiunile procedurale ce țin de executarea obligațiunii consemnate în documentul executoriu, care, de regulă, are un caracter personal.

Apreciind condițiile de validare a acestei suspendări facultative în calitate de temei distinct al prezentului incident, ținem să menționăm că executorul judecătoresc sau instanța, după caz, nu va fi în drept să dispună suspendarea procedurii de executare silită pe motivul aflării debitorului într-o delegație de serviciu, dacă acesta nu a fost detașat din partea unui organ public sau a unei autorități centrale a statului.

b) aflarea debitorului într-o instituție curativ-profilactică

O altă împrejurare, omologată de legiuitor ca motiv de suspendare facultativă a procedurii de executare silită, o constituie faptul aflării debitorului într-o instituție curativ-profilactică, care prin valoarea sa juridică face defectuoasă realizarea activităților procesuale, din cauza imposibilității debitorului de a participa la realizarea anumitor activități execuționale.

Raționamentul acestui temei de suspendare a procedurii de executare este condiționat de realizarea unei garanții constituționale ce derivă din accesibilitatea debitorului la dreptul de apărare în cadrul realizării activităților execuționale, prin care s-ar preveni executarea defectuoasă a documentului executoriu.

Dacă pentru motivul anterior analizat imposibilitatea participării debitorului la realizarea actelor procedurale de executare silită derivă din detașarea acestuia într-o delegație de serviciu peste hotarele țării, temeiul de față își justifică efectele sale prin lipsa debitorului motivată de starea de sănătate a acestuia, care îl pune în imposibilitate de a participa efectiv la realizarea activităților execuționale ce țin de executarea unor obligațiuni cu caracter personal.

Chiar dacă legiuitorul a stabilit ca motiv distinct al suspendării facultative a procedurii faptul aflării debitorului într-o instituție curativ-profilactică, totuși motivul de bază al acestui temei de suspendare este imposibilitatea debitorului de a participa efectiv la realizarea actelor procedurale de urmărire silită, iar faptul aflării acestuia într-o instituție curativ-profilactică reprezintă doar justificarea acestei lipse pe motiv ce nu depinde de voința sa.

Prin urmare, această împrejurare de imobilizare a participării debitorului la realizarea actelor procedurale de către executorul judecătoresc a fost validată de legiuitor ca temei distinct pentru dispunerea suspendării facultative a procedurii de executare silită care este pusă la aprecierea instanței de judecată în funcție de justificarea gradului de dificultate a activităților execuționale.

Prin valoarea sa aplicativă, acest motiv de suspendare a procedurii de executare silită nu poate fi redus doar la faptul aflării debitorului într-o instituție curativ-profilactică, deoarece această situație reprezintă o stare de fapt care îl pune în imposibilitate de a participa la realizarea activităților execuționale, dar finalitatea suspendării derivă din disponibilitatea debitorului de a participa efectiv la unele activități procesuale pentru a evita încălcarea cărorva drepturi ale acestuia.

Sub acest aspect, ținem să precizăm că disponibilitatea debitorului în drepturile sale procesuale nu poate fi redusă la libertatea juridică pe care i-a atribuit-o legiuitorul în cadrul procedurii de executare, dar această libertate se manifestă și prin accesibilitatea efectivă a debitorului la realizarea activităților procesuale ce țin de aducerea la îndeplinire a documentului executoriu.

Întrucât la conturarea acestor temeuri de suspendare facultativă a procedurii de executare legiuitorul nu a stabilit careva criterii de determinare a gradului de dificultate a activităților procesuale referitoare la îndeplinirea documentului executoriu, este evident că o astfel de apreciere se pune în sarcina executorului judecătoresc, care, în funcție de complexitatea procedurii și a conduitei debitorului, va dispune printr-o încheiere motivată suspendarea procedurii de executare silită.

În sensul acestui temei de suspendare, executorul judecătoresc va trebui să țină cont și de atitudinea creditorului față de justificarea imposibilității de a fi continuate activitățile execuționale ce ar contribui la finalizarea procedurii de executare silită și la executarea în mod corespunzător a documentului executoriu, apreciind impactul acestei sistări asupra termenului rezonabil și gradul de temeinicie a suspendării.

În cazul în care se va stabili că la momentul intentării procedurii de executare silită debitorul s-a aflat într-o instituție curativ-profilactică, însă la momentul înaintării cererii de suspendare a procedurii de executare termenul aflării lui în instituție s-a redus și acesta trebuie să fie externat, atunci executorul judecătoresc va refuza suspendarea procedurii de executare.

Rezumând asupra situațiilor analizate *supra*, ținem să precizăm că caracterul facultativ al acestui temei de suspendare este condiționat de momentul invocării lui și de complexitatea procedurii execuționale, debitorului rezervându-i-se dreptul de a participa nemijlocit la activitățile execuționale pentru a se putea aduce la îndeplinire în mod corespunzător documentul executoriu.

c) căutarea debitorului sau identificarea locului aflării copilului

Un alt temei pentru care se poate dispune suspendarea facultativă a procedurii de executare silită, desprins din cuprinsul art. 79 CE RM, îl constituie căutarea debitorului sau identificarea locului aflării copilului, care prin esența sa juridică poate crea unele dificultăți la realizarea activităților procesuale privind executarea în mod corespunzător a documentului executoriu în dependență de natura juridică a obligației ce-i revine debitorului.

Completarea acestui temei cu o împrejurare suplimentară¹ a fost condiționată de situația când executorul judecătoresc este pus în imposibilitate de a realiza activitățile execuționale în cazul în care obiectul executării îl constituie atribuirea copilului minor spre întreținere și educare creditorului, însă la momentul intentării procedurii de executare locul aflării copilului minor nu se cunoaște.

Prin conceptul său terminologic, temeiul în cauză de suspendare facultativă a procedurii de executare silită generează unele îndoieli cu privire la pertinenta acestei situații incidentale,

¹ Cu titlu de precizare: acest motiv a fost completat prin Legea nr. 191 din 23 septembrie 2016 (intrată în vigoare la 28 aprilie 2017) [185], care a avut ca scop să înlăture dificultățile ce pot să apară în procedura de executare pe perioada când nu este cunoscut locul aflării copilului minor în cazul în care obiectul executării este atribuirea copilului minor la întreținere și educare creditorului.

întrucât în aparență imposibilitatea realizării de către executorul judecătoresc a activităților execuționale nu se justifică prin faptul că debitorul este în căutare, deoarece ambele acțiuni se efectuează separat.

Analizând finalitățile acestui temei de suspendare facultativă a procedurii de executare, trebuie de concretizat că nu înseși activitățile operative de căutare a debitorului constituie motivul pe care se axează suspendarea, ci însăși absența¹ efectivă a debitorului de la domiciliul său ordinar² sau de la domiciliul declarat³, întrucât căutarea acestuia reprezintă niște activități ulterioare ce au ca scop de a înlătura acest impediment. În sensul acestei precizări, putem menționa că lipsa debitorului de la domiciliul său constituie un incident de drept material, însă, reieșind din prevederile art. 30 alin. (1) CC RM, lesne observăm că domiciliul persoanei fizice se afirmă în calitate de atribut distinct de localizare a drepturilor și obligațiilor acesteia.

Pentru a putea stabili finalitatea acestui temei de suspendare a procedurii de executare, considerăm necesar de a porni de la analiza elementelor definiției ale domiciliului întru motivarea concordanței dintre acest atribut de identificare a persoanei fizice și acest motiv de suspendare a procedurii de executare silită.

Potrivit unei definiții mai complexe, întâlnite în doctrina română, „*domiciliul este un element (atribut) de identificare a persoanei fizice prin localizarea acesteia în spațiu, care poate fi privit atât ca un drept nepatrimonial al persoanei, cât și ca o stare de fapt, în înțelesul că este locul pe care persoana l-a ales pentru a-și exercita drepturile și libertățile civile, în care se prezumă că ea viețuiește în mod obișnuit și unde poate fi găsită atunci când este căutată*” [246, p. 283]. Însă, dacă ajustăm unele elemente definiției ale acestei definiții doctrinare la procedura de executare, ținem să precizăm că pentru suspendare este necesară confirmarea stării de fapt referitoare la lipsa debitorului de la domiciliul său, adică de la locul de realizare a drepturilor și de executare a obligațiilor civile.

Sub aspect conceptual, acest motiv de suspendare a procedurii de executare silită este similar după substanța sa cu cele analizate *supra*, adică cu imposibilitatea realizării activităților procesuale ale executorului judecătoresc din cauza lipsei debitorului, numai că situațiile anterior

¹ Concretizări de rigoare: conform opiniei unui autor român, prin absență se înțelege lipsa momentană de la domiciliu, fiind singura apropiere ce se poate face între ideea de „*absent*”. Însă, dacă ajustăm această calificare la prezenta temei de suspendare a procedurii de executare, este necesar să precizăm că pentru a putea fi invocat acest temei debitorul trebuie să lipsească o perioadă mai îndelungată de la domiciliu său, împrejurare ce pune în dificultate realizarea activităților execuționale.

² Cu titlu de precizare: în viziunea lui Mhiai G. Rarincescu, prin domiciliu ordinar se înțelege domiciliul pe care îl are cineva în mod obișnuit [243, p. 144].

³ Pentru dezvoltări: domiciliul declarat nu dispune de o reglementare proprie în Codul civil: în acest sens apelăm la unele opinii doctrinare [16, p. 280].

analizate motivează lipsa acestuia, iar acest temei de suspendare are mai mult un caracter sancționator asupra conduitei debitorului pentru neexecutarea unor obligațiuni procedurale.

Întru a justifica această motivație vom face referință la art. 68 alin. (1) CE RM care prevede: „*Dacă, în procesul executării documentului executoriu, își schimbă domiciliul sau sediul, adresa poștală sau electronică, numărul de telefon/fax, părțile în procedura de executare sunt obligate să comunice executorului judecătoresc noua adresă, noul număr de telefon, de fax etc.*” Prin urmare, ignorarea de către debitor a acestei cerințe ar putea servi drept temei de anunțare a acestuia în căutare dacă aducerea la îndeplinire a documentului executoriu este imposibilă fără participarea nemijlocită a acestuia la activitățile de executare, pentru situațiile când legiuitorul a stabilit prezența obligatorie a debitorului.

Un alt motiv pentru care legiuitorul a validat acest temei de suspendare, prevăzut la lit. c) alin. (2) art. 79 CE RM, derivă din faptul că debitorul nu locuiește ori nu lucrează la adresa indicată de creditor în documentul executoriu sau la adresa aceea nu se află bunurile lui, cu excepția cazului când debitorul este dat în căutare, ceea ce denotă că absența acestuia de la locurile menționate creează dificultăți sau chiar face imposibilă aducerea la îndeplinire a documentului executoriu.

Întru confirmarea suportului conceptual al acestui temei de suspendare facultativă vom face referință la prevederile art. 72 alin. (1) CE RM, potrivit cărora: „*În cazul când prezența debitorului la anumite acțiuni de executare este impusă de lege, de documentul executoriu sau când executorul judecătoresc ori creditorul o consideră necesară, iar locul de aflare a debitorului nu este cunoscut, instanța de judecată, la demersul executorului judecătoresc sau la cererea creditorului, adoptă o încheiere de căutare a debitorului*¹”.

Din conținutul acestei dispoziții legale putem nuanța două aspecte importante ce pun în valoare acest temei de suspendare: primul se referă la caracterul personal al obligației debitorului care, de regulă, este stabilit de lege, însă cu titlu de rezervă legiuitorul a consemnat determinarea acestui caracter și prin conținutul documentului executoriu sau prin aprecierea lui de către executorul judecătoresc sau creditor, iar cel de-al doilea aspect se referă la imposibilitatea aducerii la îndeplinire a documentului executoriu în lipsa debitorului.

¹ Cu titlu de precizare: articolul respectiv a fost modificat prin Legea nr. 17 din 5 aprilie 2018 (intrată în vigoare la 01.06.2018) [186]. Astfel, alin. (1) a fost completat după cum urmează: „Demersul executorului judecătoresc privind căutarea debitorului se examinează pe baza materialelor anexate la demers. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers”.

Pentru aplicarea acestei teme de suspendare a procedurii de executare mai este necesară existența unei încheieri judecătorești irevocabile prin care s-a dispus căutarea debitorului, în conținutul căreia se va menționa și perioada de suspendare a procedurii de executare.

Apreciind valoarea juridică a acestui motiv de suspendare facultativă, ținem să precizăm că pentru realizarea activităților procesuale ale executorului judecătoresc nu este important faptul anunțării în căutare a debitorului, deoarece urmărirea bunurilor acestuia nu trebuie asimilată cu operațiunile operative care sunt realizate în cadrul urmăririi penale, dar este necesară asigurarea prezenței personale a debitorului la realizarea activităților de executare silită.

În practică pot fi întâlnite și unele cazuri când căutarea debitorului s-a dispus încă la etapa de examinare a litigiului¹, iar dacă după pronunțarea hotărârii pârâtul nu va fi găsit, atunci la recepționarea cererii de intentare a procedurii de executare executorul va fi obligat să dispună din oficiu suspendarea procedurii de executare, întrucât această împrejurare deja și-a produs efectul în baza unei încheieri judecătorești irevocabile.

Cât privește cea de a doua împrejurare a acestei teme de suspendare, referitoare la identificarea locului aflării copilului minor, este de menționat că legiuitorul a inclus-o datorită dificultăților ce apar în practică când obiectul executării îl constituie atribuirea copilului minor spre întreținere și educare creditorului, însă debitorul, nefiind de acord cu soluția instanței de judecată, încearcă să ascundă copilul pentru a evita transmiterea acestuia creditorului.

Această împrejurare face imposibilă aducerea la îndeplinire a documentului executoriu, considerent din care legiuitorul a și găsit de cuviință să o valideze în calitate de temei distinct de suspendare a procedurii de executare. Însă, dacă analizăm modul de realizare în practică, putem menționa că se întâlnesc situații când debitorul ascunde copilul sau pleacă în străinătate împreună cu el când litigiul se află încă la etapa de examinare.

În virtutea acestor situații, respectivul motiv de suspendare ar putea cuprinde trei împrejurări distincte: 1) căutarea debitorului; 2) identificarea locului aflării copilului și 3) căutarea debitorului și a locului aflării copilului, pentru situațiile când debitorul se eschivează de la executarea obligațiunii de a transmite copilul creditorului schimbându-și locul de trai împreună cu copilul.

Pentru ca conținutul acestei teme să poată fi extins asupra tuturor situațiilor enumerate *supra*, considerăm că în alineatul respectiv necesită a fi făcută o precizare prin adăugarea conjuncției și: „c) *căutarea debitorului sau și identificarea locului aflării copilului*”.

¹ Cu titlu de precizare: art. 109 alin. (1) CPC RM prevede: „Dacă, în acțiunile intentate în interesul statului, în pricinile de plată a pensiilor de întreținere, în pricinile de reparație a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale, prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, nu se cunoaște locul de aflare a pârâtului, instanța judecătorească este obligată să dispună căutarea lui”.

d) înaintarea de către terți a unei acțiuni privind ridicarea sechestrului de pe bunuri, în partea ce ține de aceste bunuri

Următorul motiv de suspendare facultativă a procedurii de executare silită este validat la lit. d) alin. (2) art. 79 CE RM. Acesta vizează situațiile când unele persoane care nu sunt părți sau participanți la procedura de executare solicită ridicarea sechestrului de pe bunurile care au fost sechestrate în cadrul acestei proceduri, motivând că bunurile sau unele dintre ele le aparțin cu titlu de proprietate.

Suportul conceptual al acestui temei de suspendare a procedurii de executare derivă din facultatea pe care legiuitorul a oferit-o persoanelor terțe de a-și apăra unele drepturi patrimoniale lezate prin aplicarea unor măsuri asiguratorii de către executorul judecătoresc, care sub aspectul lor legal derivă din realizarea unei garanții fundamentale conturate în Constituția Republicii Moldova, cum ar fi dreptul la apărare.

Această garanție fundamentală a fost ajustată la procedura de executare prin intermediul art. 161 alin. (1) CE RM care prevede că „*actele de executare întocmite de executorul judecătoresc sau acțiunile/inacțiunea acestuia pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare sau acțiunile/inacțiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege*”, ceea ce ar însemna că această prerogativă procesuală are un caracter mai general și se extinde asupra tuturor actelor procesuale ale executorului judecătoresc.

Spre deosebire de motivele analizate *supra*, care prin esența lor se referă la calitatea și capacitatea procesuală a debitorului, prin conținutul acestui temei de suspendare a procedurii de executare legiuitorul a validat dificultățile desprinse din valorificarea obiectului executării, care face defectuoasă aducerea la îndeplinire a documentului executoriu din cauza că bunurile care au fost urmărite de către executor nu aparțin în realitate debitorului, ci terțelor persoane, iar la momentul sechestrării nu a putut fi confirmată apartenența lor, sau prin conduita și reaua-credință a debitorului ele au fost incluse în procesul-verbal de sechestrare.

Suportul conceptual al acestui temei de suspendare îl putem găsi în art. 164 alin. (1) CE RM, care prevede că „*dacă o altă persoană consideră că sechestrul a fost aplicat pe bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, ea poate intenta în procedură contencioasă o acțiune de ridicare a sechestrului*”. Însă, prin esența acestei acțiuni executorul judecătoresc va fi determinat să dispună suspendarea procedurii de executare pentru a evita executarea defectuoasă a documentului executoriu sau pentru a preveni întoarcerea obiectului executării.

Apreciind gradul ridicat de dificultate a acestui temei de suspendare facultativă a procedurii de executare, unii autori autohtoni i-au acordat o importanță mai sporită decât temeiului de

reorganizare a persoanei juridice, considerând în acest sens că motivul în cauză trebuie atribuit la temeiurile de suspendare obligatorie, deoarece dacă instanța de judecată ar admite acțiunea terților, atunci executarea silită poate să devină dificilă sau chiar imposibilă [32, p. 384].

În contextul acestei propuneri *de lege ferenda*, Al. Cojuhari consideră că motivul de reorganizare a persoanei juridice trebuie inclus în categoria temeiurilor de suspendare facultativă, ceea ce ar justifica din punct de vedere aplicabil situațiile când în cadrul reorganizării persoana juridică își menține calitatea de subiect de drept sau, dacă și își pierde această calitate, atunci oricum drepturile și obligațiile acesteia sunt preluate de succesorii în drepturi, fapt ce nu ar afecta atât de grav derularea procedurii de executare.

Agreând motivația adusă de profesorul Al. Cojuhari în privința valorii aplicative și a importanței juridice a acestui temei de suspendare pentru prevenirea încălcării unor drepturi ale terțelor persoane, considerăm că temeiul respectiv necesită a fi inclus în categoria temeiurilor obligatorii de suspendare a procedurii de executare, rezervându-ne totodată convingerea că reorganizarea debitorului în calitate de persoană juridică urmează să fie menținută la categoria temeiurilor de suspendare obligatorie.

Deoarece regimul bunurilor mobile în general nu este supus unei înregistrări publice, cu excepția unităților de transport și a armelor, este evident că asupra acestora se extinde prezumția proprietății¹ posesorului, iar terțul care înaintează o acțiune în instanța de judecată va trebui să confirme prin probe admisibile și pertinente că bunurile respective aparțin cu titlu de proprietate acestuia.

O excepție care ar putea răsturna această prezumție legală o putem desprinde din esența unei acțiuni pauliene², prin intermediul căreia creditorul va putea solicita instanței de judecată anularea actelor juridice frauduloase încheiate de debitor cu terții pentru a-și diminua masa bunurilor supuse sechestrării, fiind în drept de a invoca în unele cazuri o acțiune reconvențională pentru situațiile când terții vor solicita ridicarea sechestrului de pe bunurile pe care le consideră că le aparțin cu titlu de proprietate.

Un aspect formalist care trebuie să fie respectat în cadrul procedurii de executare îl putem desprinde din dispoziția de la art. 115 alin. (7) CE RM care prevede că „*dacă un terț declară că bunurile supuse sechestrului sunt ale sale, în procesul-verbal cu privire la sechestrare se face*

¹ Cu titlu de precizare: alin. (3) art. 94 CE RM prevede că „bunurile mobile nesupuse înregistrării de stat, aflate în posesiunea debitorului, se prezumă a fi proprietatea acestuia până la proba contrară”. Însă, prin instituirea acestui temei de suspendare legiuitorul a creat terților o posibilitate de a răsturna această prezumție legală și de a-și valorifica drepturile asupra bunurilor ce s-au aflat în posesia debitorului și au fost sechestrate de executorul judecătoresc.

² Cu titlu de precizare: în proiectul de modificări și completări ale Codului civil autorii au găsit de cuviință să includă, cu titlu de mijloc de apărare a intereselor creditorilor, acțiunea pauliană, ceea ce ar putea ca pe viitor să ridice gradul de eficacitate a executării documentelor executorii, în cazul în care debitorii acționează cu rea-credință pentru a-și diminua masa bunurilor supuse urmăririi silite.

mențiunea respectivă, iar terțului i se explică dreptul de a intenta o acțiune de ridicare a sechestrului”, ceea ce confirmă că această prerogativă a terțului este condiționată de identificarea bunurilor sale față de bunurile debitorului, cu excepția cazurilor când debitorul acționează cu rea-credință la momentul sechestrării și va declara că bunurile identificate nu-i aparțin lui, ci terților, sau că acestea anterior momentului intentării procedurii de executare au fost înstrăinate terților.

La invocarea acestui temei, executorul judecătoresc ar trebui să țină cont și de regimul juridic al bunurilor mobile¹, deoarece dacă terțul va avea careva pretenții asupra unor bunuri accesorii, s-ar prezuma că acesta acționează cu rea-credință și ar putea dispune refuzarea în suspendarea procedurii de executare.

Dacă pentru bunurile mobile ar putea să apară unele dificultăți la urmărirea lor datorită posibilității de invocare a prezumției de proprietate din partea terților, atunci în cazul bunurilor imobile această posibilitate de suspendare își reduce din esență datorită caracterului de înregistrare publică a acestora, fapt pentru care executorul judecătoresc va fi obligat să informeze organul cadastral teritorial, iar dacă bunul este ipotecat, va informa și creditorul ipotecar.

Apreciind limitele de extindere a acestui temei de suspendare, putem proiecta o particularitate ce știrbează din esența acestui incident, deoarece prin precizarea „în partea ce ține de aceste bunuri” legiuitorul admite suspendarea activităților execuționale în privința urmăririi bunurilor asupra cărora terții pretind ridicarea sechestrului, însă în rest procedura de executare derulează. În sensul acestei constatări, putem concluziona că suntem în prezența unei suspendări parțiale a procedurii de executare ce ar putea să servească drept temei de identificare a unui criteriu distinct de clasificare a incidentelor procedurale ce pot apărea în cadrul executării silită.

Rezumând asupra condițiilor de admisibilitate a acestui temei de suspendare a procedurii de executare silită, ținem să precizăm că imposibilitatea derulării activităților execuționale nu constă în invocarea unei acțiuni privind ridicarea sechestrului de pe bunurile supuse urmăririi, ci este axată pe protecția dreptului de proprietate al terților asupra bunurilor aflate în posesia debitorului, a cărei validare a fost condiționată de necesitatea respectării unui drept fundamental al terților și prevenirii unor acte defectuoase din partea executorului judecătoresc sau pentru a se evita apariția unui alt incident procedural, cum ar fi întoarcerea obiectului executării.

¹ Pentru detalii: la art. 94 alin. (1) CE RM se prevede: „Urmărirea unui bun imobil include prin natura sa și urmărirea bunurilor accesorii și a obiectelor care servesc la exploatarea acestuia sau care sunt legate solid de pământ, precum și tot ceea ce, în mod natural sau artificial, este încorporat în acest bun”, ceea ce ar însemna că la urmărirea bunurilor principale ar trebui să se țină cont și de bunurile accesorii care ar spori gradul de valorificare a creanței.

3.4. Concluzii la capitolul 3

1. Rezumând asupra subiectelor abordate în cadrul acestui capitol și analizând finalitățile juridice ale acestor temeuri legale de refuz în intentarea procedurii de executare am ajuns la concluzia că noțiunea „*incidente procedurale*” trebuie interpretată *stricto sensu*, pentru a se evita excluderea refuzului în intentarea procedurii de executare din categoria incidentelor proprii acestei faze de executare a procesului civil.

2. Analizând finalitatea consecințelor juridice ce derivă din refuzul în intentarea procedurii de executare, constatăm că unele dintre ele sunt similare după efecte cu temeiurile de restituire a cererii de chemare în judecată, fapt ce se justifică și prin dispoziția de la alin. (2) art. 61 CE RM, deoarece legiuitorul i-a oferit creditorului posibilitatea ca după înlăturarea neajunsurilor respective să se mai adreseze din nou cu o cerere de intentare a procedurii de executare. Însă, această rezervă legală nu se referă la toate temeiurile de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare.

3. Luând în considerare dificultățile ce pot să apară la momentul recepționării cererii de intentare a procedurii de executare, am considerat că dispoziția de la art. 61 CE RM necesită a fi modificată în următoarea redacție: „*Executorul judecătoresc, examinând cuprinsul documentului executoriu, va dispune în termen de 3 zile printr-o încheiere motivată restituirea cererii de intentare a procedurii de executare și a documentului executoriu, dacă va constata, că: ...*”, care nu se reduce doar la aspectul terminologic, rezervând creditorului și posibilitatea de a se adresa după înlăturarea neajunsurilor cu o nouă cerere.

4. Întru a ajusta aspectul terminologic la condițiile stipulate în Codul de procedură civilă și în scopul de a delimita împrejurările ale căror neajunsuri nu pot fi înlăturate pe viitor, am propus individualizarea acestor temeuri într-o categorie distinctă, prin care s-ar dispune de a se refuza în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, deoarece creditorul este pus în imposibilitate de a se mai adresa pe viitor executorului judecătoresc cu o nouă cerere.

5. Întrucât împrejurările care pot face imposibilă intentarea procedurii de executare, expuse în art. 61 CE RM, nu acoperă toate situațiile ce pot surveni în practica execuțională, am propus ca temeiurile ce determină refuzul de a intenta procedura de executare, prevăzute la alin. (1) art. 61 CE RM, să fie suplimentate cu o rezervă legală care va avea următorul conținut: „*h) în alte cazuri în care, potrivit legislației, executorul este pus în imposibilitate de a intenta procedura de executare*”, ceea ce ar însemna că printr-o astfel de completare legiuitorul va omologa și alte împrejurări obiective sau subiective când executorul este pus în dificultate de a intenta procedura de executare.

6. Stabilind că în redacția actuală art. 61 CE RM pune la latitudinea executorului judecătoresc realizarea acestui incident procedural, am considerat că cuvântul „*poate*” din dispoziția de la alin. (1) trebuie substituit cu „*va*”, deoarece astfel se va înlătura caracterul alternativ al acestei dispoziții legale și, totodată, executorul judecătoresc va fi obligat să nu intenteze procedura de executare silită pentru situațiile când cererea va fi restituită sau se va refuza în primirea acesteia, cu condiția că se vor introduce modificările de rigoare în articolul respectiv referitoare la delimitarea acestor două categorii de temeuri.

7. Ținând cont de faptul că neajunsurile stabilite la lit. a) alin. (1) art. 61 CE RM nu pot fi înlăturate pe viitor și ajustând această constatare la propunerea *de lege ferenda* expusă *supra*, considerăm că acest temei urmează a fi atribuit la categoria temeiurilor de refuz în primirea cererii de la creditor, dat fiind faptul că creditorul este privat pe viitor de posibilitatea de a mai înainta din nou cererea respectivă aceluiași executor.

8. Temeiul de la lit. b) alin. (1) art. 61 CE RM este axat pe omiterea termenului de prezentare a documentului executoriu, care se calculează conform art. 16 alin. (1) CE RM, însă această modalitate de calculare se referă doar la titlul executoriu. Însă, dacă ajustăm această dispoziție legală la prevederile art. 11 CE RM, constatăm că ea nu acoperă întreaga diversitate a documentelor executorii. Fapt ce ne-a și determinat să propunem modificarea temeiului prevăzut la lit. b) a alineatului respectiv în următoarea redacție: „*Titlul executoriu poate fi prezentat spre executare în decursul a 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în al cărei temei a fost emis, iar celelalte documente executorii – în termen de 3 ani de la momentul investirii cu formulă executorie, cu condiția că legea nu prevede altfel*”.

9. Stabilind obscuritatea pe care o generează cuprinsul temeiului prevăzut la lit. c) art. 61 CE RM, am considerat că acesta necesită a fi modificat după cum urmează: „*c) documentul executoriu nu este întocmit în conformitate cu prevederile art. 14 din prezentul cod sau nu corespunde unor cerințe prevăzute de alte legi*”, ceea ce ar preveni pe viitor apariția unor dificultăți la aplicarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare.

10. Analizând dispoziția de la alin. (1) art. 15 CE RM și apreciindu-i limitele de extindere în practică, propunem completarea acestei prevederi cu sintagma „*sau de reprezentantul acestuia*”, dat fiind că astfel s-ar preveni apariția unor dificultăți la invocarea acestui temei de refuz în intentarea procedurii de executare.

11. Apreciind limitele de extindere a prevederilor în materie de reprezentare și constatând că unele precizări legale ar putea crea dificultăți la legitimarea împuternicirilor reprezentantului, am înaintat, cu titlu *de lege ferenda*, o modificare a dispoziției de la alin. (1) art. 49 CE RM în următoarea redacție: „*Împuternicirile reprezentantului trebuie să fie formulate în modul stabilit*”.

de legislație”, astfel fiind exclusă sintagma „*în contract sau în procură*”, care restricționează din punct de vedere legal modul de legitimare a împuternicirilor reprezentanților.

12. Întrucât hotărârea judecătorească poate fi anulată și până la înaintarea cererii de intentare a procedurii de executare fără a se anula documentul executoriu, considerăm că ar fi incorect din punct de vedere procesual de a dispune intentarea procedurii de executare în lipsa actului ce a stat la baza emiterii documentului executoriu. Fapt ce ne-a și determinat să propunem completarea art. 61 CE RM cu un temei suplimentar de restituire a cererii de intentare având următorul conținut: „*g) anularea hotărârii judecătorești sau a actului juridic în baza căruia a fost emis documentul executoriu poate servi drept temei de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare*”.

13. Ținând cont de faptul că prin temeiul de refuz prevăzut la lit. f) art. 61 CE RM legiuitorul creează o incertitudine cu privire la limitele de extindere a acestuia, am considerat necesar de a modifica conținutul temeiului respectiv în următoarea redacție: „*f) obligația debitorului consemnată în documentul executoriu a fost executată integral*”, modificare prin care s-ar preveni unele dificultăți la aplicarea acestui temei de refuz.

14. Făcând o generalizare asupra definițiilor doctrinare referitoare la suspendarea procedurii de executare, am constatat că majoritatea nu acoperă elementele definiției ale acestui incident procedural. Pentru a înlătura acest vid doctrinar, cu titlu *de lege ferenda*, am propus următoarea definiție: „*Prin suspendarea procedurii de executare înțelegem totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective prevăzute de legislație care survin în cadrul procedurii de executare și care prin efectele lor fac imposibilă sau îngreunează realizarea activităților procesuale, din care cauză executorul judecătoresc este obligat sau poate să dispună sistarea provizorie obligatorie sau facultativă a procedurii de executare silită pe o durată nedeterminată, până la dispariția impedimentelor care au făcut imposibilă continuarea procedurii de executare*”.

15. Apreciind finalitățile suspendării în baza temeiului propus cu titlu *de lege ferenda* la lit. g) art. 78 CE RM, considerăm că acest temei de suspendare obligatorie a procedurii de executare nu poate fi operat în cazul în care hotărârea judecătorească a fost anulată până la depunerea cererii de intentare a procedurii de executare, deoarece el își suspendă valabilitatea juridică. Considerăm că ar fi incorect a dispune intentarea procedurii de executare în lipsa actului ce a stat la baza emiterii documentului executoriu, fapt ce ne determină să înaintăm în acest sens propunerea ca art. 61 CE RM să fie completat cu un temei suplimentar de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare care va avea următorul conținut: „*a fost anulată hotărârea judecătorească sau actul juridic în baza căruia a fost emis documentul executoriu*”.

16. Ținând cont de delimitările ce s-au propus în conținutul art. 61 CE RM, considerăm că articolul respectiv urmează să fie completat cu un alineat suplimentar, cu numărul 4, care va dispune următoarele: „4) *Restituirea cererii creditorului nu exclude posibilitatea acestuia de a înainta o altă cerere și de a prezenta documentul executoriu dacă neajunsurile au fost înlăturate sau au dispărut circumstanțele ce au făcut imposibilă intentarea procedurii de executare, iar dacă s-a refuzat primirea cererii de intentare, atunci creditorul decade din dreptul de a mai înainta o nouă cerere*”.

17. Întrucât atât legislația în domeniu, cât și doctrina autohtonă nu conțin o definiție completă vizând suspendarea procedurii de executare, am formulat o proprie definiție a acestui incident, potrivit căreia: „*suspendarea procedurii de executare silită reprezintă un incident procedural constituit dintr-o totalitate de împrejurări (circumstanțe) obiective sau subiective validate de legislație ce survin în cadrul procedurii de executare care prin efectele lor fac imposibilă sau îngreunează realizarea activităților procesuale, din care cauză legislația impune sau admite sistarea provizorie obligatorie sau facultativă a procedurii de executare silită pe o durată nedeterminată de către instanța de judecată sau executorul judecătoresc*”.

18. Apreciind modul de realizare și gravitatea împrejurărilor validate de legiuitor în cadrul procedurii de executare prevăzute de art. 78 CE RM, considerăm că denumirea articolului în cauză nu reflectă în mod corespunzător obiectul de reglementare al acestui articol. În opinia noastră, denumirea acestui articol urmează a fi modificată în următoarea redacție: „*Suspendarea obligatorie a procedurii de executare și termenele de suspendare a executării*”.

19. Constatând faptul că la suspendarea procedurii de executare pe motive ce au la bază împrejurări axate pe succesiunea în drepturi procesuale a părților se tergiversează legitimarea acestei formalități procesuale datorită faptului că legiuitorul le-a atribuit în competența instanțelor de judecată, propunem ca succesiunea în drepturi procesuale a părților la etapa de executare silită să fie efectuată de către executor printr-o încheiere motivată care să poată fi atacată cu recurs la instanța de judecată.

20. Menținând simetria terminologică cu care sunt identificate aceste varietăți ale suspendării procedurii de executare și analizând esența juridică a denumirii articolului 79 CE RM în raport cu cuprinsul acestuia, dar și stabilind că aceasta generează unele îndoieli în raport cu substanța sa conceptuală și cu art. 78 CE RM, propunem modificarea denumirii art. 79 CE RM după cum urmează: „*Suspendarea facultativă a procedurii de executare*”, care, considerăm, ar reflecta în mod corespunzător obiectul de reglementare al acestui articol.

21. Apreciind gradul de dificultate a temeiului de suspendare facultativă prevăzut la pct. 1) alin. (1) art. 79 CE RM, considerăm că această împrejurare nu ar putea să rămână la discreția

executorului judecătoresc, deoarece executarea unui document neclar sau contradictoriu prin conținutul său ar putea afecta drepturile uneia dintre părți sau ale terțelor persoane. Considerăm că acest temei urmează a fi atribuit la categoria temeiurilor de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită cu completările de rigoare expuse *supra*.

22. Apreciind condițiile de suspendare prevăzute la pct. 3) alin. (1) art. 79 CE RM, considerăm că efectele acestuia necesită a fi extinse și asupra cererii de revizuire, deoarece această posibilitate a instanței de revizuire este conturată la art. 451 alin. (5) CPC RM. În virtutea acestei constatări, punctul respectiv trebuie să fie expus, în opinia noastră, în următoarea redacție: „3) depunerii recursului sau a cererii de revizuire, atunci când:”, deoarece condițiile de suspendare în cazul acestui incident sunt similare după exigențele procesuale.

23. Analizând condițiile de suspendare facultativă invocate de legiuitor la depunerea recursului, am constatat că se creează o incertitudine metodologică în realizarea acestui incident, iar pentru a facilita accesibilitatea acestui temei de suspendare și întru a elimina pleonasmul conceptual referitor la cauțiune, propunem ca din pct. 3) alin. (1) art. 79 CE RM să fie exclusă lit. c), deoarece această condiție nu-și justifică utilitatea practică.

24. Stabilind că formularea temeiului de suspendare facultativă expusă la lit. c) alin. (2) art. 79 CE RM nu acoperă toate situațiile întâlnite în practica execuțională, cum ar fi cazul în care în cadrul procedurii de executare, care are ca obiect transmiterea copilului spre întreținere și educare creditorului, debitorul se ascunde împreună cu copilul, considerăm că în cuprinsul alineatului respectiv necesită a fi introdusă o precizare formulată prin conjuncția *și*, anume: „c) căutarea debitorului sau *și* identificarea locului aflării copilului”.

25. Analizând modul de extindere a dificultăților prevăzute la lit. d) alin. (2) art. 79 CE RM, concluzionăm că suntem în prezența unei suspendări parțiale a procedurii de executare. Ajustând această situație la criteriile de clasificare a incidentelor procedurale, considerăm că necesită a fi prevăzut un criteriu suplimentar de divizare în funcție de gradul de afectare a procedurii de executare: incidente ce afectează întreaga procedură de executare *și* incidente ce afectează numai o parte din procedura de executare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Întru realizarea obiectivelor prezentei lucrări, abordând spectrul subiectelor propuse spre cercetare, am intenționat să scoatem în relief cele mai stringente probleme în materia incidentelor executării silite a hotărârilor judecătorești, care au fost însoțite de următoarele **concluzii**:

1. Apreciind finalitățile juridice ale procedurii de executare, concluzionăm că prin valoarea sa juridică aceasta constituie o componentă a garanției fundamentale a accesului la justiție, deoarece în doctrină ea mai este numită și acțiune execuțională, iar în optica jurisprudenței europene se menționează că „*executarea unei hotărâri judecătorești definitive reprezintă o etapă inseparabilă a procesului judiciar echitabil*”.

2. Ajustând această etapă a procedurii civile la constatările expuse *supra* și la reglementările în domeniu, concluzionăm că ea mai îmbracă calitatea unei forme de manifestare a acțiunii civile, deoarece, potrivit art. 11 CE RM, în calitate de document executoriu este recunoscut contractul de ipotecă, care este investit cu formulă executorie și este supus urmării silite.

Constatând că incidentele procedurale diminuează eficacitatea procedurii de executare, concluzionăm că o cauză importantă ce sterilizează valorificarea drepturilor subiective în cadrul procedurii de executare o constituie și lipsa unor reglementări prin care s-ar sancționa statul pentru incapacitatea acestuia de a crea condiții favorabile pentru executarea hotărârilor judecătorești.

3. Analizând definiția executării silite expusă în art. 10 alin. (1) CE RM, am constatat că aceasta nu cuprinde toate elementele definiției ale activităților procesuale care ne-ar permite să identificăm dimensiunile juridice ale procedurii de executare, ceea ce ar putea crea în practică unele dificultăți ce derivă din obscuritățile ei, cum ar fi, spre exemplu, determinarea momentului de încetare a procedurii de executare, constatare ce ne-a și motivat să elaborăm, cu titlu *de lege ferenda*, o definiție mai complexă prin care s-ar acoperi elementele esențiale ale acestei faze procesuale.

4. Luând în considerare faptul că elementele definiției ale definiției de executare silită nu elucidează într-un mod clar momentul încetării procedurii de executare, am concluzionat că, prin inerția acestei neclarități, unele precizări trebuie făcute și în dispoziția de la art. 83 lit. a) CE RM, prin care s-ar elimina această obscuritate legală.

În sensul acestei constatări, considerăm că dispoziția de la lit. a) art. 83 CE RM necesită a fi modificată în următoarea redacție: „*a) obligația a fost stinsă și achitate dobânzile de întârziere și/sau, după caz, cheltuielile de executare*”, modificare ce ar preveni apariția unor dificultăți de aplicare și tălmăcire a acestui temei de încetare a procedurii de executare.

5. În secțiunea 2.2. a lucrării au fost analizate unele principii a căror aplicare contribuie esențial la realizarea anumitor activități execuționale, în special la realizarea unor incidente procedurale, ceea ce ne-a determinat să concluzionăm că principiul echității este fundamentul întregii proceduri civile, care nu-și știrbează din valoarea sa aplicativă și în faza de executare a hotărârilor judecătorești.

6. Analizând limitele de extindere a principiului legalității în cadrul procedurii de executare, am concluzionat că în unele situații s-ar putea restricționa drepturile participanților la proces de a contesta după 6 luni de la momentul emiterii actele procesuale ale executorului judecătoresc, ceea ce afectează dreptul la apărare garantat de Constituția Republicii Moldova, iar pentru a înlătura acest impediment considerăm că prevederea respectivă urmează a fi expusă într-o altă redacție.

7. Apreciind limitele de realizare a principiului echității în cadrul procedurii de executare, am constatat că unele reglementări în materie de imparțialitate a executorului și vizând proporționalitatea măsurilor asiguratorii conțin inadvertențe ce ar putea afecta principiul echității, iar pentru a elimina această dificultate legală am înaintat unele propuneri *de lege ferenda* care ar înlătura aceste obscurități legale.

8. În rezultatul analizei finalităților juridice ale principiului disponibilității, am stabilit că unele precizări din cuprinsul art. 4 CE RM generează diferite semne de întrebare privind modul de realizare a acestuia în practică, deoarece actualul Cod de executare nu conține careva reglementări referitoare la dreptul creditorului de a solicita amânarea pornirii procedurii de executare silită, iar prevederile art. 70 CE RM se referă la termenul de executare a documentelor executorii, ceea ce ne-a și determinat să înaintăm unele propuneri *de lege ferenda* întru eliminarea acestei ambiguități legale.

9. Analizând finalitatea extinderii principiului disponibilității asupra prerogativelor debitorului, am constatat că legiuitorul nu a conturat un mecanism juridic de delimitare a executării benevole de către debitor a documentului executoriu la etapa extraprocedurală, supunându-l pe acesta la achitarea în mod obligatoriu a unor cheltuieli suplimentare ce țin de aducerea la îndeplinire a documentului executoriu, iar pentru accesarea acestei facultăți am înaintat o propunere *de lege ferenda* prin care s-ar valida această posibilitate.

10. Deoarece contractul de tranzacție constituie un act de dispoziție al părților la proces realizat prin consimțământul reciproc al acestora, am constatat că realizarea acestuia în cadrul procedurii de executare silită poate fi afectată prin aprobarea și validarea efectelor dispozițiilor de la art. 62 alin. (3) și de la art. 83 lit. b) CE RM, dat fiind rolul arbitrar al executorului judecătoresc, iar pentru înlăturarea acestei dificultăți am intervenit cu unele modificări de rigoare.

11. Analizând finalitatea principiului protecției secretului profesional și ajustând-o la unele prevederi legale, am constatat că unele dispoziții legale, prin modul de redactare a acestora, admit încălcarea acestui principiu, iar pentru a înlătura dificultățile ce pot să apară în practică am ajuns la concluzia că unele aspecte ale dispoziției de la art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești și de la art. 22 lit. o) CE RM necesită a fi modificate.

12. Întru identificarea elementelor definitorii ale incidentelor procedurale, am constatat că definițiile doctrinare analizate nu cuprind unele aspecte ce ar reflecta în mod corespunzător esența juridică a acestei instituții, iar pentru a înlătura acest vid doctrinar am elaborat o definiție mai complexă ce vine să cuprindă majoritatea aspectelor definitorii.

13. Remarcând diversitatea incidentelor ce se întâlnesc în practica execuțională, am constatat că criteriile doctrinare de clasificare a acestor dificultăți nu acoperă pe deplin toate aspectele ce țin de identificarea unor criterii de delimitare a lor. În acest sens, am propus unele criterii suplimentare reieșind din modalitățile, perioada și efectele pe care aceste dificultăți le generează.

14. Apreciind finalitățile juridice ale temeiurilor de refuz în intentarea procedurii de executare, am ajuns la concluzia că sintagma „incidente procedurale” trebuie interpretată într-un sens mai larg pentru a se cuprinde și acele incidente ce apar până la intentarea procedurii de executare; în consecință, se va justifica finalitatea unui criteriu de clasificare a incidentelor în funcție de momentul realizării lor.

15. Analizând efectele și consecințele juridice pe care le generează fiecare motiv de refuz în intentarea procedurii de executare, am considerat necesar de a ajusta aceste situații la prevederile art. 169 și 170 CPC RM, prin care s-ar identifica două categorii de temeiuri: adică, temeiuri de restituire a cererii de intentare și temeiuri de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare cu precizarea, prin alineate distincte, a posibilității creditorului de a se adresa pe viitor cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare. În acest sens, art. 61 CE RM urmează a fi completat cu alineate suplimentare, prin care să se precizeze motivele de restituire și cele de refuz în primirea cererii de intentare, instituindu-se totodată și alte temeiuri ce justifică conținutul acestui incident.

16. Analizând aspectul terminologic al dispoziției de la alin. (1) art. 61 CE RM, considerăm că prin utilizarea cuvântului „*poate*” legiuitorul a pus realizarea acestui incident procedural la latitudinea executorului judecătoresc, ceea ce nu ar fi corect, deoarece temeiurile respective nu au un caracter alternativ în refuzul de a intenta procedura de executare. Astfel, considerăm că cuvântul „*poate*” trebuie să cedeze locul cuvântului „*va*”.

17. Ținând cont de faptul că neajunsurile stabilite la lit. a) alin. (1) art. 61 CE RM nu pot fi înlăturate pe viitor, considerăm că acest temei urmează a fi atribuit la categoria temeiurilor de refuz în primirea cererii de la creditor, dat fiind faptul că creditorul este privat pe viitor de posibilitatea de a mai înainta din nou cererea respectivă aceluiași executor.

18. Întrucât temeiul de la lit. b) alin. (1) art. 61 CE RM este axat pe omiterea termenului de prezentare a documentului executoriu, ce se calculează conform art. 16 alin. (1) CE RM care se referă în mod exclusiv doar la titlul executoriu, concluzionăm că acest mod de calculare nu acoperă toate varietățile de documente executorii specificate în art. 11 CE RM, iar pentru a înlătura această obscuritate considerăm că dispoziția de la art. 16 CE PM urmează a fi expusă într-o altă redacție.

19. Apreciind limitele de aplicare a temeiului de la lit. c) art. 61 CE RM, considerăm că acesta își reduce aplicabilitatea numai asupra titlului executoriu, iar pentru a extinde aplicabilitatea lui considerăm că această prevedere necesită a fi modificată, astfel încât să cuprindă și exigențele de conținut ale celorlalte varietăți de documente executorii.

20. Corelând dispoziția de la lit. d) alin. (1) art. 61 CE RM cu cea de la alin. (1) art. 15 din același cod, concluzionăm că între aceste două dispoziții legale există o neconcordanță conceptuală ce ar genera în practică unele îndoieli privind aplicarea corectă a respectivelor norme, iar pentru a elimina această discordanță, am considerat că se impune ca necesară o armonizare conceptuală prin care s-ar valida posibilitatea delegării unui reprezentat de către creditor.

21. Apreciind limitele de extindere a prevederilor în materie de reprezentare stabilite în alin. (1) art. 49 CE RM, considerăm că prin sintagma „*în contract sau în procură*” se restricționează formalismul legal de legitimare a împuternicirii din cadrul procedurii de executare, iar pentru a înlătura această obscuritate, considerăm că această prevedere legală urmează a fi expusă într-o altă redacție.

22. Constatând faptul că prevederile art. 61 CE RM nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practica execuțională care ar servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare, considerăm că acesta necesită a fi completat cu un temei ce se axează pe anularea actului în baza căruia a fost emis documentul executoriu.

23. Analizând limitele de aplicare a lit. f) art. 61 CE RM apreciate prin prisma condițiilor stabilite la art. 170 CPC RM, considerăm că acest temei urmează a fi atribuit la temeiurile de refuz în primirea cererii pe motiv că creditorul este privat de posibilitatea de a se adresa pe viitor executorului judecătoresc cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare, iar conținutul acestuia necesită a fi modificat într-o altă redacție.

24. Apreciind finalitatea juridică a temeiului specificat la lit. f) art. 61 CE RM prin prisma aspectului terminologic, considerăm că în această redacție nu este reflectată clar esența acestui temei de refuz, deoarece debitorul în realitate își execută obligația prescrisă în documentul executoriu și nu în oarecare document ca atare, iar pentru a justifica efectiv refuzul în primirea cererii de intentare este necesar ca executarea să fie efectuată în mod corespunzător, ceea ce atrage după sine o corectare terminologică a temeiului în cauză.

25. Analizând definițiile doctrinare referitoare la suspendarea procedurii de executare, am constatat că majoritatea nu acoperă elementele definiției ale acestui incident procedural, iar pentru a înlătura acest vid doctrinar am găsit de cuviință să propunem propria definiție, prin care s-ar nuanța cele mai importante elemente ce individualizează acest incident în raport cu alte incidente similare după unele efecte, cum ar fi, spre exemplu, amânarea procedurii de executare.

26. Apreciind limitele de extindere a motivului de suspendare obligatorie expus la lit. a) art. 78 CE RM, considerăm că el nu acoperă unele situații ce pot fi întâlnite în practica execuțională, cum ar fi, spre exemplu, cazul când hotărârea judecătorească a fost anulată fără a se anula și titlul executoriu până la depunerea cererii de intentare a procedurii de executare, creându-i astfel executorului judecătoresc dificultatea de a intenta procedura de executare și de a realiza careva activități. Această inadvertență legală necesită a fi înlăturată.

27. Analizând temeiurile de suspendare a procedurii de executare, constatăm că la alin. (1) art. 79 CE RM legiuitorul a rezervat doar instanței de judecată posibilitatea de a dispune suspendarea. Însă, după cum cunoaștem, în practică există situații când instanța evită să se expună asupra acestui fapt, iar această restricționare în unele cazuri dublează formalismul procedural și duce la tergiversarea procedurii de executare.

28. Apreciind gravitatea consecințelor juridice pe care le poate genera o hotărâre judecătorească neclară sau controversată prin conținutul dispozitivului său, considerăm că în această situație suspendarea procedurii de executare nu poate fi pusă la discreția instanței de judecată și a executorului judecătoresc.

Reieșind din constatările investigațiilor realizate și apreciind impactul lor asupra cadrului legal național, asupra practicii execuționale și a celei jurisprudențiale, precum și apreciind valoarea lor analitică, am înaintat următoarele **propuneri de lege ferenda** cu caracter legislativ și doctrinar:

1. Dat fiind că definițiile doctrinare nu acoperă cele mai importante elemente definiției ale procedurii de executare, propunem următoarea definiție a acestei instituții: „*Procedura de executare silită reprezintă ultima etapă de restabilire a drepturilor subiective, intentată la solicitarea creditorului pentru cazul când debitorul nu a executat benevol obligația consemnată*

în documentul executoriu, care este constituită dintr-o totalitate de activități procesuale realizate de către executorul judecătoresc conform legislației pentru a aduce la îndeplinire în mod corespunzător obligațiunea debitorului, pentru a încasa dobânzile de întârziere și a recupera cheltuielile suportate de creditor la realizarea activităților execuționale”.

2. În virtutea acestei definiții, am constatat că unele elemente definitorii își extind efectele asupra limitelor juridice ale procedurii de executare, ceea ce ne-a și determinat să înaintăm o altă propunere ce derivă din precizarea referitoare la volumul activităților procesuale necesare pentru a aduce la realizare anumite solicitări care n-au fost expuse în documentul executoriu, dar care sunt necesare pentru valorificarea tuturor drepturilor creditorului legate de procedura de executare.

3. Întru a se preveni incertitudinea cu privire la motivul de încetare a procedurii de executare, am propus modificarea dispoziției de la lit. a) art. 83 CE RM în următoarea redacție: *„a) obligația a fost stinsă și achitate dobânzile de întârziere și/sau, după caz, cheltuielile de executare”*, ceea ce în consecință ar elimina dificultățile la stabilirea momentului de încetare a procedurii de executare.

4. Ultima propoziție din dispoziția de la alin. (1) art. 161 CE RM necesită modificare în următoarea redacție: *„Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii și aducerii lor la cunoștința participanților la proces au trecut mai mult de 6 luni”*; astfel, prin această modificare s-ar elimina acea restricție referitoare la contestarea actelor executorului judecătoresc care nu au fost cunoscute debitorului.

5. În scopul de a fi eliminate unele obscurități legale ce ar putea afecta realizarea principiului echității, am propus ca cuvântul *„debitor”* sau *„creditor”* de la alin. (1) lit. a), b) și c) art. 34 CE RM să fie substituit cu sintagma *„una dintre părți”*, ceea ce ar exclude facilitarea poziției creditorului în procedura de executare.

6. Deoarece proporționalitatea este o componentă a principiului echității, am propus completarea art. 63 CE RM cu un alineat suplimentar (1¹) în următoarea redacție: *„La aplicarea măsurilor asiguratorii, executorul judecătoresc trebuie să țină cont de valoarea creanței, penalitățile și/sau dobânzile de întârziere și cheltuielile care ar putea fi încasate în legătură cu aducerea documentului executoriu la îndeplinire”*, iar actualul alineat (1¹) al prezentului articol să fie cu numărul (1²).

7. În scopul de a completa principiul disponibilității cu o prerogativă procesuală proprie creditorului, am propus completarea alin. (1) art. 4 CE RM după cum urmează: *„Creditorul poate solicita executorului amânarea realizării unor acte sau activități execuționale”*.

8. Pentru disponibilitatea debitorului de a executa benevol documentul executoriu, am propus modificarea dispoziției de la alin. (3) art. 60 CE RM în următoarea redacție: *„În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu și a dovezii prin care se confirmă că debitorul a fost somat despre executarea benevolă a documentului executoriu în termen de 15 zile de la momentul recepționării somației, executorul judecătoresc emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în termen de 3 zile după emitere”*.

9. Întru a fi eliminate dificultățile ce pot să apară în practica execuțională referitoare la realizarea în mod corespunzător a principiului păstrării secretului profesional, am propus ca dispoziția de la lit. e) art. 8 al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești să fie modificată în următoarea redacție: *„să păstreze secretul de stat, comercial bancar și personal și să nu divulge informațiile și faptele care i-au devenit cunoscute în procedura de executare, precum și să întreprindă toate măsurile de precauțiune ce ar asigura executarea obligațiilor respective de către angajații acestuia”*.

10. Stabilind faptul că prin sintagma *„terți neimplicați”* din conținutul lit. o) art. 22 CE RM se afectează respectarea principiului protecției secretului profesional în activitatea execuțională, am propus substituirea acesteia cu termenul *„participanți”*, ceea ce în consecință ar înlătura această inadvertență legală.

11. Deoarece prin definițiile doctrinare date noțiunii *„incidente procedurale”*, analizate în lucrare, nu se acoperă pe deplin esența juridică a acestei entități procesuale, am propus următoarea definiție: *„Prin incident al procedurii de executare înțelegem totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective ce survin în cadrul procedurii de executare, ale căror efecte juridice legislația execuțională le validează drept motive ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare, realizarea unor activități execuționale, continuarea sau finalizarea acesteia prin executarea în mod corespunzător a documentului executoriu”*.

Interpretarea *lato sensu* a sintagmei *„incidente procedurale”* este condiționată de necesitatea acoperirii și a celorlalte impedimente ce apar până la momentul intentării procedurii de executare.

12. Apreciind consecințele juridice pe care aceste incidente le produc asupra procedurii de executare și care prin esența lor reprezintă substanța acestei instituții juridice, am propus ca întreaga lor diversitate să fie grupată în următoarele categorii: a) incidente ce duc la refuzul în intentarea procedurii de executare; b) incidente ce duc la amânarea unor activități procesuale; c) incidente ce duc la suspendarea procedurii de executare; d) incidente ce duc la încetarea procedurii de executare, e) incidente privind restabilirea drepturilor din procedura de executare.

13. Analizând nivelul de recunoaștere a acestor dificultăți de către legiuitor, am identificat un criteriu suplimentar de clasificare – în funcție de validarea lor legală, la care se atribuie: 1) incidentele procedurale perfecte și 2) incidentele procedurale imperfecte.

14. Ajustarea efectelor juridice ale temeiurilor expuse la art. 61 CE RM la efectele juridice validate de art.169 și 170 CPC RM prin intermediul cărora se va contribui la înlăturarea obscurităților ce țin de valorificarea posibilității creditorului de a mai înainta pe viitor o altă cerere de intentare a procedurii de executare.

15. În scopul de a înlătura caracterul arbitrar al temeiurilor ce țin de restituirea sau refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, am propus substituirea cuvântului „poate” din alin. (1) art. 61 CE RM cu cuvântul „va”.

16. Modificarea denumirii art. 61 CE RM după cum urmează: „*Restituirea și refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare*” care, la rândul său, va atrage modificarea alineatelor (1) și (2) din acest articol.

17. Modificarea dispoziției de la alin. (1) art. (61) CE RM în următoarea redacție: „*Executorul judecătoresc va restitui cererea de intentare a procedurii de executare, dacă:*”, urmând a fi expuse și temeiurile ce vor servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare, printre care *anularea hotărârii judecătorești sau a actului juridic în baza căruia a fost emis documentul executoriu*, care prin valoarea sa ar servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare.

18. Completarea alin. (1) art. 61 CE RM cu litera g) care va avea următorul conținut: „*g) în alte cazuri în care, potrivit legislației, executorul este pus în imposibilitate de a intenta procedura de executare*”, sub incidența căreia vor putea fi atribuite și alte situații ce-l pun pe executorul judecătoresc în imposibilitatea de a intenta procedura de executare.

19. Completarea art. 61 CE RM cu un alineat suplimentar, care va avea următorul conținut: „*(2) În decurs de 3 zile de la momentul recepționării cererii de la creditor sau de la reprezentantul acestuia executorul judecătoresc va emite o încheiere motivată, prin care va dispune restituirea cererii creditorului împreună cu documentul executoriu și a înscrisurilor alăturate acesteia, motivând cauza și împrejurările ce au servit drept temei de restituire a cererii*”.

20. Completarea art. 61 CE RM cu un nou alineat, care va fi expus în următoarea redacție: „*(3) Executorul judecătoresc va refuza primirea cererii de intentare a procedurii de executare, dacă: a) documentul nu este de competența sa; b) obligația debitorului consemnată în documentul executoriu a fost executată integral*”. Deci, acest alineat va include motivele prevăzute actualmente la lit. a) și f), aceasta din urmă fiind modificată.

21. Completarea temeiurilor de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare cu un nou temei, anume: *„c) dacă hotărârea judecătorească în baza căreia a fost eliberat titlul executoriu a fost casată și la momentul depunerii cererii de intentare a procedurii de executare există o hotărâre irevocabilă, prin care acțiunea creditorului a fost respinsă integral sau este o încheiere judecătorească irevocabilă, prin care procesul a fost clasat”*, care va fi inclus în același alineat (3) al articolului 61 CE RM.

22. Completarea art. 61 CE RM cu un nou alineat, care va fi expus în următoarea redacție: *„(4) Refuzul executorului judecătoresc de a primi cererea de intentare a procedurii de executare exclude posibilitatea creditorului de a se adresa pe viitor executorului judecătoresc cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare”*.

23. În scopul prevenirii unor dificultăți ce țin de calcularea termenelor de prezentare a documentului executoriu, am propus modificarea alin. (1) art. 16 CE RM în următoarea redacție: *„Titlul executoriu poate fi prezentat spre executare în decursul a 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în al cărei temei a fost emis, iar celelalte documente executorii – în termen de 3 ani de la momentul investiției cu formulă executorie, cu condiția că legea nu prevede altfel”*, ceea ce în consecință ar acoperi și celelalte varietăți de documente executorii prevăzute în art. 11 CE RM.

24. În scopul de a înlătura aspectul restrictiv al dispoziției de la lit. c) alin. (1) art. 61 CE RM, am propus modificarea acestui temei în următoarea redacție: *„c) documentul executoriu nu este întocmit în conformitate cu prevederile art. 14 din prezentul cod sau nu corespunde unor cerințe prevăzute de alte legi”*.

25. Pentru a elimina contradicțiile ce apar între lit. d) alin. (1) art. 61 și alin. (1) art. 15 CE RM, am propus completarea dispoziției de la alin. (1) art. 15 CE RM cu sintagma *„sau de reprezentantul acestuia”*.

26. În scopul de a exclude caracterul limitativ al împuternicirilor reprezentantului, am propus modificarea alin. (1) art. 49 CE RM în următoarea redacție: *„Împuternicirile reprezentantului trebuie să fie formulate în modul stabilit de legislație”*, excluzându-se sintagma *„în contract sau în procură”*, ceea ce ar admite și alte modalități de reprezentare ce derivă din dreptul material.

27. În scopul de a identifica toate elementele definitorii ale suspendării procedurii de executare silită, am propus următoarea definiție a acesteia: *„Prin suspendarea procedurii de executare silită înțelegem totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective prevăzute de legislație care survin în cadrul procedurii de executare și care, prin efectele lor, fac imposibilă sau îngreunează realizarea activităților procesuale datorită cărora executorul*

judecătoresc este obligat sau poate dispune sistarea provizorie obligatorie sau facultativă a procedurii de executare silită pe o durată nedeterminată până la dispariția impedimentelor care au făcut imposibilă continuarea procedurii de executare”.

28. În scopul de a reduce formalismul procedural și a diminua termenele de realizare a activităților execuționale, am propus ca alin. (1) art. 79 CE RM să fie completat cu sintagma „sau executorul judecătoresc”, ceea ce ar extinde posibilitatea de a dispune suspendarea și de către executorul judecătoresc, nu doar de instanța de judecată.

29. Luând în considerare gradul de dificultate a temeiului expus la lit. a) alin. (1) art. 79 CE RM, am propus ca acest motiv să fie atribuit la categoria temeiurilor de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită, eliminându-se astfel caracterul facultativ al acestuia.

Avantajele și valoarea investigațiilor. Prin realizarea obiectivelor propuse în cadrul acestei lucrări și elaborarea numeroaselor propuneri *de lege ferenda* s-a pretins de a se aduce o contribuție la dezvoltarea problematicii privind incidentele procedurale întâlnite în activitatea execuțională, care până la moment nu dispune de o abordare temeinică. Utilitatea unei investigații analitice și metodologice își simțea lipsa încă de la momentul adoptării Codului de executare, iar ca dovadă pot servi cele 55 de legi prin intermediul cărora s-a modificat și completat actualul Cod de executare.

Întrucât la etapa actuală se simt numeroase curențe în legislația execuțională, dintre care o parte considerabilă revin incidentelor pe care le întâlnesc justițiabilii în cadrul procedurii execuționale, considerăm că prin constatările și propunerile *de lege ferenda* expuse în cadrul acestei lucrări se va contribui la eliminarea inadvertențelor legale care generează în practică numeroase îndoieli în ce privește interpretarea și aplicarea uniformă a unor dispoziții legale, precum și se va spori eficacitatea activităților execuționale.

Valoarea investigațiilor realizate în cadrul acestui studiu se afirmă și prin caracterul propunerilor *de lege ferenda* expuse în cuprinsul lucrării care, în funcție de natura lor și în eventualitatea aplicării acestora, vor îmbunătăți cadrul legal național în materie de executare silită, precum și vor contribui la unificarea și eficientizarea practicii judiciare, sporind în acest sens garantarea valorificării drepturilor subiective.

Deoarece spectrul propunerilor *de legea ferenda* cu caracter legislativ prevalează asupra celorlalte propuneri cu caracter metodologic, doctrinar și jurisprudențial, este evident că principalul avantaj al investigațiilor în cauză își va găsi exprimare în procesul legislativ ce ține de îmbunătățirea cadrului legal național în domeniu prin eliminarea inadvertențelor legale și completarea vidului legislativ cu unele reglementări ce ar contribui la reducerea termenelor de aducere la îndeplinire a documentului executoriu.

În avantaj nu mai puțin important pe care îl poate oferi acest demers științific în practica execuțională constă în conturarea unor repere metodologice de care se vor conduce executorii judecătorești pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației în cazul în care în activitatea execuțională apar incidente. În mod indirect, acestea vor fi de real folos și la cizelarea jurisprudenței naționale în domeniu.

Sub aspect doctrinar, prin valoarea analitică a acestor investigații literatura de specialitate în materia incidentelor procedurale se va completa cu un suport teoretic ce își va valorifica caracterul său educațional în procesul de pregătire a juriștilor în domeniul dreptului privat.

Impactul investigațiilor asupra științei și culturii. Raportând obiectivele lucrării la realitățile analitice ale doctrinei naționale în materia executării silită, considerăm că prin spectrul subiectelor supuse cercetării se vor completa acele viduri analitice ale problemelor care derivă din aplicarea neuniformă a legislației în domeniul incidentelor ce se întâlnesc în activitatea execuțională și care nu și-au găsit deocamdată o abordare temeinică.

Luând în considerare faptul că executarea silită constituie una dintre cele mai importante activități ce vin să pună în valorificare drepturile civile aflate în dificultate, prin transpunerea în practică a propunerilor *de lege ferenda* expuse în cadrul acestui studiu se va contribui la disciplinarea conduitei participanților la procedura de executare silită. Iar aceasta se va extinde în mod inevitabil și asupra culturii juridice a justițiabililor, determinându-i să-și exercite cu bună-credință drepturile și obligațiunile procesuale atât în raporturile juridice civile, cât și în cele procesuale civile. În consecință, se va preveni prejudicierea unor drepturi ale persoanelor fizice și juridice, precum și se va evita apariția unor litigii în instanța de judecată pe rol fiind puse incidentele ce apar în cadrul procedurii de executare silită.

Planul cercetărilor de perspectivă. Întrucât exigențele regulamentare referitoare la volumul stabilit pentru aceste categorii de lucrări au suprimat posibilitatea de a elucida într-un mod mai detaliat obiectivele propuse spre cercetare în cadrul acestui studiu, planul lucrării aprobat inițial spre cercetare a fost redus de două ori. Este evident că în perspectivă se pretinde de a dezvolta în mod prioritar conținutul unor subiecte din cadrul lucrării ce au rămas neelucidate pe deplin.

Întru a păstra această coerență conceptuală a problemelor abordate în prezenta lucrare, ne-am propus să efectuăm unele investigații suplimentare axate pe incidentele procedurale care au fost excluse din planul inițial al lucrării, cum ar fi amânarea realizării unor activități procesuale în cadrul procedurii de executare, întoarcerea procedurii de executare, dar care prin valoarea lor analitică își simt necesitatea de a li se aprecia limitele de extindere în practică cu

identificarea curențelor ce s-au strecurat în unele reglementări din Codul de executare ce vizează aceste incidente.

Pentru a spori valoarea aplicativă a acestui studiu și a transpune în practică dezvoltările și completările expuse *supra*, în perspectivă se pretinde de a face o sinteză a practicii judiciare naționale și străine coroborate cu practica Curții Europene de Justiție în materia incidentelor procedurale pentru a putea identifica unele repere de bază ce ar contribui la unificarea jurisprudenței naționale, la aplicarea uniformă a legislației în materie de executare silită.

BIBLIOGRAFIE

1. Referințe bibliografice în limba română

1. ADAM, I. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Ed. a 2-a. București: C.H. Beck, 2014. 856 p. ISBN 978-606-18-0306-4.
2. ALEXANDRESCO, D. *Dreptul civil român în comparațiune cu legile vechi și principalele legislațiuni străine. Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român*. Tomul IV. Iași: Tipografia Națională, 1892. 841 p.
3. ALEXANDRESCO, D. *Principiile dreptului civil român*. Vol. II. București: Atelierele Grafice SOCEC & Co, Societate Anonimă, 1926. 624 p.
4. ANDREESCU, M. *Principii și valori ale dreptului și culturii*. București: Universul Juridic, 2017. 273 p. ISBN 978-606-39-0129-4.
5. ALEXE, C.-E. *Judecătorul în procesul civil, între rol activ și arbitrar*. Vol. I. București: C.H. Beck, 2008. 820 p. ISBN 978-973-115-311-7.
6. ALEXE, C.-E. *Judecătorul în procesul civil, între rol activ și arbitrar*. Vol. II. București: C.H. Beck, 2008. 386 p. ISBN 978-973-115-311-7.
7. APOSTU, I. *Izvoarele obligațiilor civile*. București: Național, 2005. 237 p. ISBN 973-659-028-3.
8. ANDREESCU, M. *Principiul proporționalității în dreptul constituțional*. București: C.H. Beck, 2007. 377 p. ISBN 978-973-115-080-2.
9. AVORNIC, Gh., ARAMĂ, E., NEGRU, B., COSTAȘ, R. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: Cartier juridic, 2004. 656 p. ISBN 9975-79-274-X.
10. AVORNIC, Gh. *Tratat de teoria generală a statului și dreptului*. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010. 580 p. ISBN 978-9975-78-306-1.
11. BACACI, Al. *Excepțiile de procedură în procesul civil*. Cluj-Napoca: Dacia, 1983. 247 p.
12. BAIEȘ, S. (coord.) *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 752 p. ISBN 9975-53-458-1.
13. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil. Partea Generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Chișinău: Cartier Juridic, 2004. 400 p. ISBN 9975-79-306-1.
14. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil. Partea Generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Ediția a 3-a s.n. Chișinău: Tipografia Centrală, 2007. 416 p. ISBN 9975-78-389-9.
15. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil. Partea Generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Ediția a 4-a s.n. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 392 p. ISBN 978-9975-78-968-4.
16. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil. Partea Generală. Persoana fizică. Persoana juridică*.

- (pentru uzul studenților). Ediția a V-a, rev. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014. 392 p. ISBN 978-9975-53-306-5.
17. BAIEȘ, S., VOLCINSCHI, V., BĂIEȘU. A. și al. *Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor*. Vol. II. Ediția a 2-a. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 528 p. ISBN 9975-78428-3.
 18. BAIEȘ, S., MÎȚU, Gh., CAZAC, O. și al. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 752 p. ISBN 978-9975-53-458-1.
 19. BARBU M.C. *Cartea de termene în procedura civilă*. București: C.H. Beck, 2011. 183 p. ISBN 978-973-115-569-2.
 20. BĂNĂRESCU, A. Executarea silită și acțiunea civilă. În: *Reafirmarea drepturilor și libertăților fundamentale la 60 de ani ai Declarației Universale a Drepturilor Omului. Materialele Conferinței internaționale științifico-practice, 12 decembrie 2008*. Chișinău, 2009, pp. 38-39. ISBN 978-9975-9676-6-2.
 21. BĂNĂRESCU, A. Scopul, obiectul și modalitățile executării silite. În: *Interacțiunea dreptului intern cu dreptul internațional. Provocări și soluții. Materialele Conferinței științifice internaționale, 14 noiembrie 2014*. Vol. II. Chișinău, 2015, pp. 207-211. ISBN 978-9975-53-557-1.
 22. BĂNĂRESCU, A. Aspecte teoretice și practice asupra intentării procedurii de executare silită. În: *Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană. Materialele Conferinței științifice internaționale, 05 februarie 2015* (Chișinău). Iași: Vasiliana 98, 2015, pp. 557-565. ISBN 978-973-116-404-5.
 23. BĂNĂRESCU, A. Noțiunea, importanța și natura juridică a executării silite. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2015, nr. 3(83), pp. 88-91. ISSN 1814-3199.
 24. BĂNĂRESCU, A. Principiile executării silite și participanții la executarea silită. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2015, nr. 8 (88), pp. 74-76. ISSN 1814-3199.
 25. BĂNĂRESCU, A. Incursiuni analitice asupra realizării actelor de dispoziție ale debitorului în procedura de executare potrivit dreptului românesc și celui din Republica Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2017, nr. 3(103), pp. 247-259. ISSN 1814-3199.
 26. BĂNĂRESCU, A. Principiul disponibilității, fundamentul funcțional al procedurii de executare. În: *Revista științifico-practică „Legea și Viața”* (Chișinău), 2019, nr. 6, pp. 18-23. ISSN 18-309 X.

27. **BĂNĂRESCU, A.** Clasificarea incidentelor ce apar în procedura de executare silită. În: *Revista științifico-practică „Legea și Viața”* (Chișinău), 2019, nr. 7, pp. 48-50. ISSN 18-309 X.
28. **BĂNĂRESCU, A.** *Reflecții analitice asupra unor incidente ce apar la executarea silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă: Studiu monografic.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 296 p. ISBN 978-9975-146-75-3.
29. **BĂCU, A.** *Drept procesual civil. Partea generală: Curs universitar.* Chișinău: Print-Caro, 2013. 344 p. ISBN 978-9975-56-094-8.
30. **BÎRSAN, C.** *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți.* București: ALL Beck, 2005. 1253 p. ISBN 973-655-663-8.
31. **BÎRSAN, C.** *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. II. Procedura în fața Curții „Executarea hotărârilor”.* București: C.H. Beck, 2006. 818 p. ISBN 973-655-573-9.
32. **BELEI, E., CHIFA, F., COJUHARI, Al. și al.** *Drept procesual civil. Partea specială / Red. șt. Al. Cojuhari.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2009. 440 p. ISBN 978-9975-78-784-0.
33. **BELEI, E., BORȘ, A., CHIFA, F. și al.** *Drept procesual civil. Partea generală / Coord., red. șt. E. Belei.* Chișinău: Cartea Juridică, 2014. 444 p. ISBN 978-9975-4188-5-0.
34. **BELEI, E., BORȘ, A., CHIFA, F. și al.** *Drept procesual civil. Partea specială / Coord., red. șt. E. Belei.* Chișinău: Lexon-Plus, 2014. 444 p. ISBN 978-9975-4188-5-0.
35. **BELEI, E., BORȘ, A., CHIFA, F. și al.** *Drept procesual civil. Partea generală / Red. șt. Al. Cojuhari, coord. E. Belei.* Chișinău: Lexon-Prim, 2016. 462 p. ISBN 978-9975-4072-9-8
36. **BELEI, E., BORȘ, A., CHIFA, F. și al.** *Drept procesual civil. Partea specială / Red. șt. Al. Cojuhari, coord. E. Belei.* Chișinău: Lexon-Prim, 2016. 492 p. ISBN 978-9975-4072-2-9.
37. **BODOAȘCA, T.** *Competența instanțelor judecătorești în materie civilă.* București: ALL Beck, 2002. 382 p. ISBN 973-655-192-8.
38. **BOGDAN, D.** *Procesul civil echitabil în jurisprudența CEDO. Vol. I. Accesul la justiție.* București, 2009. 434 p. ISBN 978-973-0-06597-8.
39. **BOGDAN, D.** *Procesul civil echitabil în jurisprudența CEDO. Vol. II. Echitate stricto-sensu.* București, 2011. 545 p. ISBN 978-973-0-10418-9.
40. **BOIȘTEANU, E., ROMANDAȘ, N.** *Dreptul muncii: Manual.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2014. 736 p. ISBN 978-9975-53-444-4.
41. **BOIȘTEANU, E., ROMANDAȘ, N., PASCĂLUȚĂ, F.** *Ghidul specialistului în resurse umane.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 189 p. ISBN 978-9975-53-750-6.

42. BOROI, G. *Drept civil. Partea generală. Persoanele*. București: ALL Beck, 2002. 303 p. ISBN 973-655-217-9.
43. BOROI, G., STANCU, M. *Drept procesual civil*. Ediția a 3-a, revizuită și adăugită. București: Hamangiu, 2016. 1234 p. ISBN 978-606-27-0598-5.
44. BOTEA, Gh. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor: Curs sinteză*. Ediția a II-a. București: Prouniversitaria, 2006. 237 p. ISBN 973-7854-12-8.
45. BRICIU, T. *Măsurile asiguratorii în procesul civil*. București: C.H. Beck, 2008. 285 p. ISBN 978-973-115-450-3.
46. CĂDERE, V.G. *Tratat de procedură civilă după legile de unificare și legile provinciale în vigoare*. Ed. a II-a. București: Tipografiile Române Unite, 1935. 606 p.
47. CĂPĂȚĂNĂ, O. *Efectele hotărârilor judecătorești străine în România*. București: Editura Academiei R.S. România, 1971. 248 p.
48. CHEBAPCI, D. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*. Vol. IV. București: Lito-Tipografia „Ion Codreanu”, 1938. 437 p.
49. CHELARU, M. *Apelul în procesul civil. Texte comentate*. București: Holding Reporter, 1997. 127 p. ISBN 973-9322-03-4.
50. CHIȘ, A.-A., ZIDARU, Gh.-L. *Rolul judecătorului în procesul civil*. București: Universul Juridic, 2015. 385 p. ISBN 978-606-673-392-2.
51. CHIRIȚĂ, R. *Dreptul la un proces echitabil*. București: Universul Juridic, 2008. 472 p. ISBN 978-973-127-015-9.
52. CHIRIȚĂ, R. *Dreptul de acces la o instanță. Jurisprudența C.E.D.O.* București: Hamangiu, 2012. 163 p. ISBN 978-606-622-910-6.
53. CIOBANU, V. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*. Vol. I. București: Național, 1996. 500 p. ISBN 973-97574-1-3.
54. CIOBANU, V. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*. Vol. II. București: Național, 1997. 736 p. ISBN 973-9308-00-7.
55. CIOBANU, V., BOROI, G., BRICIU, T. *Drept procesual civil: Curs selectiv. Teste de grilă*. Ediția a V-a. București: C.H. Beck, 2011. 640 p. ISBN 978-973-115-889-1.
56. COADĂ, C. *Discuții în legătură cu interpretarea și aplicarea unor dispoziții legale referitoare la incidente procedurale în procesul civil*. În: *Dreptul* (București), 2008, nr. 12, pp. 115-120. ISSN: 1018-0435.
57. Codul de Executare al Republicii Moldova, nr. 443 din 24.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 214-220, art. 704. ISBN 978-9975-104-58-6.
58. Codul Civil al R.S.S.M. din 1964. În: *Veștile Sovietului Suprem al RSS Moldovenești*, 1964,

- nr. 36 (abrogat prin Legea Parlamentului RM nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 082/22).
59. Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr. 1107-XV din 06.06.2002. Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil (L.1125/2002) În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86/661. Republicat în temeiul Legii nr. 133 din 15.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 467-479, art.784. Text actualizat la 01.03.2019. Chișinău. „Cu drag”, Tipografia Centrală, 2019. 752 p. ISBN 978-9975-2-7.
60. Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, nr. 225-XV din 30.05.2003, intrat în vigoare la 12.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 285-294. În conformitate cu ultimele modificări și completări din Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Actualizat la 01.02.2019. Chișinău: Farmec-Lux, Tipografia Centrală, 2019. 176 p. ISBN 978-9975-104-59-3
61. Codul Familiei al Republicii Moldova, nr. 1316-XIV din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 47-48/210 [citat 01.04.2019] Disponibil: lex.justice.md/index.php?action=view...id.
62. Codul Fiscal al Republicii Moldova, nr. 1163 din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 62 [citat 01.04.2019] Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326971>.
63. Codul Civil al României din 2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 51. Republicat cu modificări aduse de Legea nr. 71 din 3.06.2011. În: *Monitorul Oficial al României*, 2011, nr. 505 (intrat în vigoare de la 01.10.2011). ISBN 978-973-8270-36-7.
64. Codul de Procedură Civilă al României din 01.07.2012. În: *Monitorul Oficial al României*, 2012, nr. 545. [citat 01.03.2019] Disponibil: <http://dreptonline.ro>
65. Codul de Procedură Civilă al Federației Ruse din 14.11.2002 [citat: 01.03.2019]. Disponibil: <http://icpo-vad.tripod.com>.
66. Codul deontologic al executorului judecătoresc adoptat la 21 septembrie 2016 de Congresul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești [citat 01.04.2019]. Disponibil: UNEJ.md.
67. Codul de conduită etică al executorului judecătoresc [citat 01.04.2019]. Disponibil: UNEJ.md.
68. COJOCARI, E. *Dreptul notarial*. Chișinău: Ruxanda, 1998. 215 p. ISBN 9975-72-026-9.
69. COJOCARI, E. *Drept civil. Răspunderea juridică civilă* (studiu teoretic, legislativ și comparativ de drept). Chișinău: Universitatea Liberă Internațională din Moldova, 1998. 260 p. ISBN 9975-920-91-8.

70. COJOCARU, V. *Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine în materie civilă în Republica Moldova*: Monografie. Chișinău: CEP USM, 2007. 278 p. ISBN 978-9975-70-100-6.
71. *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova*. Vol. I. Chișinău: ARC, 2005. 816 p. ISBN 978-9975-78-465-8; ISBN 978-9975-78-466-5.
72. *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova*. Vol. II. Chișinău: ARC, 2006. 1355 p. ISBN 9975-61-406-X, ISBN 9975-61-408-6.
73. CONDOIU, M. *Procesul civil. Forma, materia și metoda*. București: C.H. Beck, 2009. 450 p. ISBN 978-973-115-551-7.
74. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1, art.1: Data intrării în vigoare: 27.08.1994. ISBN 978-9975-77-168-9.
75. *Constituția Republicii Moldova: Comentariu* / Coord. de proiect Klaus Sollfrank; red. Nina Părțac, Lucia Țurcanu. Chișinău: ARC, 2012. 576 p. ISBN 978-9975-61-700-0.
76. Constituția României din 1991, revizuită prin Legea nr. 429/2003. În: *Monitorul Oficial al României*, Partea I, 2003, nr. 767.
77. COSMOVICI, P.M. *Drept civil. Introducere în dreptul civil*. București: ALL, 1996. 206 p. ISBN 973-9156-49-5.
78. COSTIN, M., LEȘ, I., MINEA, M., RADU, D. *Dicționar de drept procesual civil*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983. 471 p.
79. COTEANU, I., SECHE, L., SECHE, M. *Dicționar explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1996. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.
80. COTOI, E. *Incidente în procedura de executare silită*. București: Universul Juridic, 2009. 318 p. ISBN 978-973-127-413-2.
81. COTOI, E., HURUBĂ, E. Incidente în cursul executării silite. În: *Procesul civil și executarea silită. Teorie și practică*. Materialele Conferinței internaționale, 25-27 august 2016 / Coord. E. Hurubă. București: Universul Juridic, 2016, pp. 91-116. ISBN 978-606-673-900-9.
82. CLIMA, VI., BADAN-MELNIC, E. Incidente procedurale în cadrul executării silite din Republica Moldova. În: *Procesul civil și executarea silită. Actualități și Perspective*. Materialele Conferinței internaționale, 24-26 august 2017 / Coord. Hurubă Eugen. București: Universul Juridic, 2017, pp. 262-268. ISBN 978-606-39-0132-4.
83. CREANGĂ, I. *Constituția Republicii Moldova: comentată articol cu articol*. Vol. I. Titlul I. *Principii generale*. Chișinău: Civitas, 2000. 176 p. ISBN 997-593-661-X, 978-9975-936-613.

84. CREANGĂ, I. *Constituția Republicii Moldova. Comentariu*. Chișinău: ARC, 2012. 576 p. ISBN 9975-936-61-X.
85. CREȚU, V. Termenele, art. 259-283. Capitolul I. Calcularea termenului. În: *Comentariul Codului civil al Republicii Moldova*. Vol. I. Chișinău: ARC, 2005, pp. 484-555. ISBN 978-9975-78-466-5.
86. CREȚU, V., JOSANU, I. Legislația: principalele etape de dezvoltare a procedurii în ordonanță. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2015, nr. 2(33), pp. 33-37. ISSN 1857-2405.
87. *Culegere de teorie și practică judiciară. Sechestrul. Executarea silită. Prescripția. Somația de plată*. București: „Moroșan Nicora M”, 2004. 447 p. ISBN 973-7991-11-7.
88. *Culegere de practică judiciară a Colegiului civil și de contencios administrativ al CSJ(2007)* / Coord. Mihai Poalelungi. Chișinău: Tipografia Centrală, 2008. 892 p. ISBN 978-9975-79-534-0.
89. DANIL, M. *Efectele hotărârii judecătorești și ale hotărârilor arbitrale*. București: Universul Juridic, 2011. 460 p. ISBN 978-973-127-617-5.
90. DĂNILĂ, L., ROȘU, L. *Drept procesual civil*. Ediția a IV-a. București: ALL Beck, 2004. 460 p. ISBN 973-655-609-3.
91. DĂNOI, I. *Reglementarea juridică a contractului de tranzacție în legislația Republicii Moldova*. Iași: Lumen, 2007. 91 p. ISBN 978- 973-166-031-8.
92. DEACONU, Șt., MURARU, I., TĂNĂSESCU, E.S., BARBU, S.G. *Codex Constituțional. Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene*. Vol. I. București: Monitorul Oficial, 2015. 844 p. ISBN 978-973-567-909-5.
93. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova pe dosarul nr. 2ra-348/07. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
94. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova pe dosarul nr. 2ra-102/07. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
95. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova pe dosarul nr. 2ra-102/08. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
96. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 34 din 14.06.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 58g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 36 alin. (5) din Codul de executare al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 256-264.
97. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 49 din 06.09.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 85g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 60 alin. (4) din Codul de executare al Republicii Moldova. În: *Monitorul*

Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 399-404/95.

98. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 55 din 06.09.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 91g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a art. 161 și art. 162 din Codul de executare al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 399-404/95.
99. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 56 din 06.09.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 96g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 161 și 162 din Codul de executare al Republicii Moldova și a articolelor 426 alin.(3) și 444 din Codul de procedură civilă (contestarea actelor executorului judecătoresc și judecarea recursului în lipsa părților). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 423-429/104.
100. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 85 din 18.11.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 134g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a art. 271 din Codul civil și a art. 34 alin. (1) și (2) din Legea convenciosului administrativ, nr. 793-XIV din 10.02.2000 (termenele de prescripție extinctivă). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 50-59/20.
101. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 87 din 06.09.2017 de inadmisibilitate a sesizării nr.113g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 41 alin. (3) din Codul de executare (calcularea dobânzilor de întârziere). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57/22.
102. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 116 din 15.12.2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 143g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a art. 31 alin. (7) din Legea cu privire la ipotecă (executarea dreptului de ipotecă în cazul achitării tardive a datoriei). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 95-104/46.
103. DELEANU, I. *Drepturile subiective și abuzul de drept*. Cluj-Napoca: Dacia, 1988. 227 p.
104. DELEANU, I., DELEANU, S. *Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*. Vol. I. Iași: Chemarea, 1993. 251 p. CZU 340.1(498).
105. DELEANU, I., DELEANU, V. *Hotărârea Judecătorească*. Arad: Servo-Sat, 1998. 429 p. ISBN 973-98295-5-4.
106. DELEANU, I. *Tratat de procedură civilă*. Vol. I. București: ALL Beck, 2005. 691 p. ISBN 973-655-778-2.
107. DELEANU, I. *Tratat de procedură civilă*. Vol. II. București: ALL Beck, 2005. 526 p. ISBN 973-655-779-0.
108. DELEANU, I. *Drepturile fundamentale ale părților în procesul civil*. București: Universul Juridic, 2008. 449 p. ISBN 978-973-127-093-7.

109. DELEANU, I. *Prolegomene juridice*. București: Universul Juridic, 2010. 636 p. ISBN 978-973-127-447-8.
110. DELEANU, I., MITEA, V., DELEANU, S. *Tratat de procedură civilă*. Vol. I, Vol. II, Vol. III. București: Universul Juridic, 2013. Vol. I – 1120 p.; Vol. II – 835 p.; Vol. III – 1030 p. ISBN: 978-973-127-988-6; 978-973-127-989-3; 978-606-673-012-9.
111. DELEANU, I., MITEA, V., DELEANU, S. *Tratat de procedură civilă*. Vol. III. *Noul Cod de procedură civilă*. București: Universul Juridic, 2013. 1030 p. ISBN 978-606-673-012-9.
112. DELEANU, I., DELEANU, S. *Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial: Eseu*. București: Universul Juridic, 2013. 217 p. ISBN 978-606-673-129-4.
113. DEMETRESCU, P.I. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1966. 224 p.
114. DIACONU, N. *Teoria conflictelor de legi în materie civilă*. București: Lumina Lex, 2005. 259 p. ISBN 973-588-911-0.
115. DIACONU, C. *Drept procesual civil. Prescripția extinctivă*. București: Panteon, 2000. 181 p. ISBN 973-8231-03-7.
116. DINU, C.C. *Normele de procedură civilă*. București: Universul Juridic, 2009. 324 p. ISBN 978-973-127-194-1.
117. DOGARU, I. *Valențele juridice ale voinței*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1986. 326 p.
118. DOGARU, I., DĂNIȘOR, D.C., DĂNIȘOR, Gh. *Teoria generală a dreptului. Curs de bază*. București: Editura Științifică, 1999. 466 p. ISBN 973-44-0259-5.
119. DOGARU, I. *Drept civil. Idei producătoare de efecte juridice*. București: ALL Beck, 2002. 875 p. ISBN 973-655-165-2.
120. DOGARU, I., POPA, N., DĂNIȘOR, D. și al. *Bazele dreptului civil*. Vol. 1. *Teoria generală*. București: C.H. Beck, 2008. 1362 p. ISBN 978-973-115-233-2; 978-973-115-234-9.
121. DOGARU, I., DRĂGHICI, P. și al. *Bazele dreptului civil*. Vol. 3. *Teoria generală a obligațiilor*. București: C.H. Beck, 2009. 704 p. ISBN 978-973-115-234-9.
122. DORFMAN, I. *Drept procesual civil. Note de curs*. Chișinău: Tipografia Orhei, 2010. 248 p. ISBN 978-9975-9753-4-6.
123. DRĂGHICI, S. *Fundamentele constituționale ale dreptului civil*. București: C.H. Beck, 2010. 164 p. ISBN 978-973-115-690-3.
124. *Dreptul civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică, persoana juridică* / Coord. Cușnir V. Chișinău: Editura Academiei "Ștefan cel Mare" a M.A.I. al Republicii Moldova, 2004. 245 p. ISBN 9975-935-54-0.

125. DUMINICĂ, R. *Criza legii contemporane*. București: C.H. Beck, 2014. 159 p. ISBN 978-606-18-0307-574-1.
126. DUMITRESCU, Gh. *Taxele de timbru*. București: Editura Științifică, 1965. 268 p.
127. DUMITRU, A., FLORESCU, P., MREJERU, Th., BORDEA, A., BĂLAȘA, G. *Competența instanțelor judecătorești în materie civilă. Aspecte jurisprudență*. București: Lumina Lex, 2004. 179 p. ISBN 973-588-821-1.
128. DURAC, Gh. *Drept procesual civil. Actele de dispoziție ale părților în procesul civil*. Iași: Polirom, 1999. 187 p. ISBN 973-683-313-5.
129. IGNĂȚOIU-SORA, E. *Egalitate și nondiscriminare în jurisprudența Curții Europene de Justiție*. București: C.H. Beck, 2008. 133 p. ISBN 978-973-115-130-4.
130. FILIPESCU, I.P. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Actami, 1994. 336 p. ISBN 973-96616-9-6.
131. FLOREA, Gh. *Apărarea în procesul civil, garanții procesuale*. București: Universul Juridic, 2006. 455 p. ISBN 973-7643-76-3.
132. FLORESCU, D.C. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor: Tratat*. Vol. 1. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2002. 598 p. ISBN 973-86016-4-9.
133. FLORESCU, D.C. *Sancțiunile procedurale civile*. București: Paideia, 2005. 421 p. ISBN 973-596-265-9.
134. FLORIAN, E. *Puterea lucrului judecat în materie civilă*. București: ALL, 1997. 370 p. ISBN 973-9337-08-2.
135. FOLTIS, A. *Dreptul de preempțiune*. București: Hamangiu, 2011. 352 p. ISBN 973-9337-08-2; ISBN 978-606-522-527-5.
136. GAIȚĂ, M. *Drept civil. Obligații*. Iași: Institutul European, 1999. 445 p. ISBN 973-611-042-7.
137. GĂINĂ, Al.-M. *Garanțiile reale mobiliare de executare a obligațiilor civile și comerciale*. București: Universul Juridic, 2010. 410 p. ISBN 978-973-127-274-0.
138. GÂRBULEȚ, I. *Principiile fundamentale ale executării silite, principiul disponibilității*. În: *Revista română de executare silită*, 2010, nr. 3, pp. 27-33. ISSN 1584-8892.
139. GÂRBULEȚ, I. *Executarea silită directă*. București: Universul Juridic, 2013. 396 p. ISBN 978-606-673-189-8.
140. *Ghidul Judecătorului în materie civilă și comercială a Republicii Moldova*. Ediție revizuită și completată. Chișinău: Rolsi Media (Proiectul TACIS „Judiciarul civil și comercial în Republica Moldova”), 2007. 447 p. ISBN 9975-9512-4-4.

141. GOLUBȚOV, I., DEVDEREA, V., CRISTEA, N., NOVICOV, O. *Procedura de executare silită. Ghid practic*. Elaborat cu susținerea financiară acordată de Proiectul „Judiciarul civil și comercial în Republica Moldova”, implementat de CTZ, finanțat de UE. Chișinău, 2010. 225 p. ISBN 978-9975-99-59-2-4.
142. HAMANGIU, C., ROSETTI-BĂLĂNESCU, I., BAICOIANU, Al. *Tratat de drept civil român*. Vol. I. București: ALL Beck, 1998. 700 p. ISBN 973-655-214-4.
143. HAMANGIU, C., ROSETTI-BĂLĂNESCU, I., BAICOIANU, Al. *Tratat de drept civil român*. Vol. II. București: ALL Beck, 1998. 800 p. ISBN 973-655-215-2.
144. HANGA, Vl. *Adagii juridice latinești*. București: Lumina LEX, 1998. 120 p. ISBN 973-588-071-7.
145. HERCIU, Gh. *Îndreptar practic de executare silită a obligațiilor civile, comerciale și fiscale*. Bacău: Babel, 1999. 210 p. ISBN 973-98899-3-X.
146. HEROVANU, E. *Teoria execuțiunii silite. Cercetări în domeniul problemelor fundamentale*. București: Editura Librăriei R. CIOFLEC, 1942. 233 p.
147. HEROVANU, E. *Principiile procedurii judiciare: explicațiunea teoretică a legilor de organizare judiciară, competență și procedură civilă*. Vol. 1. București: Institutul de Arte Grafice „Lupta” N. Stroilă, 1932. 521 p.
148. HILSENRAD, A., STOENESCU, I. *Procesul civil în R.P.R.* București: Editura Științifică, 1957. 596 p. CZU 347.9(498).
149. Hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești, 1 ianuarie 2006-31 decembrie 2006. Vol. IV / Resp. ed. Gribincea Vladislav. Chișinău: Cartier Juridic, 2007. 440 p. ISBN 978-9975-79-445-9.
150. Hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești, 1 iulie 2007-31 decembrie 2007. Vol. VI / Resp. ed. Gribincea Vladislav. Chișinău: Cartier Juridic, 2009. 596 p. ISBN 978-9975-79-445-9; ISBN 978-9975-79-556-2.
151. Hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești, 1 ianuarie 2008-31 iunie 2008. Vol. VII / Resp. ed. Gribincea Vladislav. Chișinău: Cartier Juridic, 2009. 352 p. ISBN 978-9975-79-445-9; ISBN 978-9975-79-557-9.
152. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 1 din 15.01.2013 pentru controlul constituționalității a unor prevederi ale art. 60 alin. (3) și alin.(3¹) din Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (Sesizarea 27a/2012). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 22-25/3.

153. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă, nr. 26 din 27.09.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 416-422.
154. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 8 din 5 aprilie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare (termenul de decădere din dreptul de a contesta actele executorului judecătoresc) (Sesizarea nr. 30g/2019). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 148-158, art. 77.
155. Hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, pe dosarul civil nr. 25-953/2015. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
156. Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, pe dosarul civil nr. 2-64/2007. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
157. Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, pe dosarul civil nr. 2-3683/2014. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
158. Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, pe dosarul civil nr. 25c/9-120/2015. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
159. Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, pe dosarul civil nr. 25c³-333/2015. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
160. Hotărârea Judecătoriei sectorului Râșcani, mun. Chișinău, pe dosarul comercial nr. 2c-173/2015. *Arhiva Judecătoriei Chișinău*.
161. Hotărârea Judecătoriei Taraclia, pe dosarul civil nr. 2-435/2004. *Arhiva Judecătoriei Taraclia*.
162. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind procedura de judecată a cauzelor civile, în ordine de apel, nr. 6 din 11 noiembrie 2013. În: *Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova*, 2014, nr. 3.
163. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Codului de executare în cauzele civile”, nr. 10 din 16.12.2013. În: *Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova*, 2014, nr. 3.
164. HOTCA, M.A., LUPAȘCU, D., DAMASCHIN, M., ONICA-JARKA, B. *Practică judiciară neunitară. Examen Selectiv*. București: Universul Juridic, 2012. 608 p. ISBN 978-973-127-636-6.
165. HURUBĂ, E. *Noțiuni de executare silită*. București: Universul Juridic, 2010. 213 p. ISBN 978-973-127-371-6.

166. HURUBĂ, E. și al. *Executarea silită în Republica Moldova. Culegere de acte normative*. București: Universul Juridic, 2015. 184 p. ISBN 978-606-673-695-4.
167. HURUBĂ, E. și al. *Tratat de drept procesual civil. Vol. II: Căile de atac, Procedurile speciale, Executarea silită, Procesul civil internațional* / Coord. Ioan Leș. București: Universul Juridic, 2015. 1064 p. ISBN 978-606-673-334-2.
168. HURUBĂ, E. *Procesul civil și executarea silită. Teorie și practică*. București: Universul Juridic, 2016. 406 p. ISBN 978-973- 127-636-6.
169. HURUBĂ, E. *Procesul civil și executarea silită. Actualități și perspective*. București: Universul Juridic, 2017. 341 p. ISBN 978-973- 127-636-6.
170. JUGASTRU, C. *Prejudiciul – repere românești în contextul european*. București: Hamangiu, 2013. 375 p. ISBN 978-606-867-574-7.
171. ILIE, Al. *Executarea silită în materia garanțiilor reale mobiliare*. București: Hamangiu, 2011. 283 p. ISBN 978-606-522-430-8.
172. IONESCU, S., GHIȚĂ, D. *Drept procesual civil român. Vol. I*. Craiova: Universitaria, 2004. 345 p. ISBN 973-8043-205-5.
173. IONESCU, S., GHIȚĂ, D. *Drept procesual civil român. Vol. II*. Craiova: Universitaria, 2004. 486 p. ISBN 973-8043-206-6.
174. IONESCU, S. *Principiile procedurii judiciare în reglementarea actuală și în Noile Coduri de procedură*. București: Universul Juridic, 2010. 220 p. ISBN 978-973- 127 -477-5.
175. IVANOVICI, L. *Procesul civil pe înțelesul tuturor*. București: C.H. Beck, 2006. 178 p. ISBN 978-973- 655-983-9.
176. Legea Republicii Moldova cu privire la secretul comercial, nr. 171-XIII din 06.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 13/126.
177. Legea Republicii Moldova nr. 550 din 21.07.1995 a instituțiilor financiare. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 56-57/624.
178. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127.
179. Legea Republicii Moldova cu privire la ipotecă, nr. 142-XVI din 26.06.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 165-166.
180. Legea Republicii Moldova privind executorii judecătorești, nr. 113 din 17.06.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128.
181. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004, nr. 143 din 02.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 160-162.

182. Legea Republicii Moldova privind insolabilitatea, nr. 149 din 29.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197.
183. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24.12.2004, nr. 42 din 27.03.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 110-114.
184. Legea Republicii Moldova cu privire la organizarea activității notarilor, nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287.
185. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 191 din 23.09.2016 (intrată în vigoare la 28 aprilie 2017). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 369-378.
186. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 17 din 05.04.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 142-148.
187. LEIK, A. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Iași: Apolonia, 1998. 334 p. ISBN 973-9333-10-9.
188. LESVIODAX, Al. *Contestația la executare în materie civilă*. București: Editura Științifică, 1967. 288 p.
189. LEȘ, I. *Tratat de drept procesual civil*. Ed. a 5-a. București: C.H. Beck, 2010. 1216 p. ISBN 978-973-115-702-3.
190. LEȘ, I. *Participarea părților în procesul civil*. Cluj-Napoca: Dacia, 1982. 239 p. CZU 347.91/95.
191. LEȘ, I. *Sanțiunile procedurale în procesul civil român*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1988. 391 p.
192. LEȘ, I. *Proceduri civile speciale*. București: ALL Beck, 2000. 397 p. ISBN 973-9435-95-5.
193. LEȘ, I. *Comentariile Codului de procedură civilă*. Vol. I. București: ALL Beck, 2001. 646 p. ISBN 973-655-136-9.
194. LEȘ, I. *Comentariile Codului de procedură civilă*. Vol. II. București: ALL Beck, 2001. 613 p. ISBN 973-655-138-5.
195. LEȘ, I. *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007. 522 p. ISBN 973-115-158-8.
196. LEȘ, I. *Studii de drept judiciar privat: Tratat*. București: Universul Juridic, 2012. 410 p. ISBN 978-973-115-448-0.
197. LEȘ, I. *Noul Cod de procedură civilă, comentariu pe articole. Art. 1-1134*. Ed. a 2-a. București: C.H. Beck, 2013. 1616 p. ISBN 978-606-18-0421-4.

198. LIȘMAN, F. *Medierea în procesul civil*. București: Editura Universitară, 2011. 257 p. ISBN 978-606-591-156-7.
199. LOHĂNEL, M. *Recursul în procesul civil*. București: Hamangiu, 2011. 404 p. ISBN 978-606-522-412-4.
200. LUCA, N. *Executarea silită asupra bunurilor imobile*. Ediția a II-a. București: Curierul Judiciar S.A., 1927. 244 p.
201. LULĂ, I. *Studii de drept privat*. București: Universul Juridic, 2011. 474 p. ISBN 978-973-127-615-1.
202. LUPAN, E., MOTICA, R.I. *Teoria generală a obligațiunilor civile*. București: Lumina LEX, 2005. 608 p. ISBN 973-588-909-9.
203. *Manualul judecătorului pentru cauzele civile*. Ediția a II-a. / Coord. Mihai Poalelungi. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1200 p. ISBN 978-9975-53-197-9.
204. MÂNIGUȚU, N. *Soluțiile instanței de recurs în materie civilă*. București: Hamangiu, 2011. 939 p. ISBN 978-606-673-117-1.
205. MĂGUREANU, F. *Drept procesual civil*. Ediția a II-a. București: ALL Beck, 1999. 615 p. ISBN 973-522-533-2.
206. MREJERU, Th., ANDREIU, P., FLORESCU, D. *Drept procesual civil*. București: Refacos, 1998. 223 p. ISBN 973-9372-35-1.
207. MOTICA, R.I., LUPAN, E. *Teoria generală a obligațiilor civile*. București: Lumina LEX, 2005. 608 p. ISBN 978-973-758-148-8.
208. MOSCALCIUC, V., CREȚU, V. Probleme teoretico-practice la căutarea pârâtului în cadrul procesului civil. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2016, nr. 2(37), pp. 28-38. ISSN 1857-2405.
209. NECULAESCU, S. *Izvoarele obligațiilor în Codul civil, art. 1164-1395. Analiză critică și comparativă a noilor texte normative*. București: C.H. Beck, 2013. 829 p. ISBN 978-606-18-0220-3.
210. NEGRILĂ, C. *Apelul în procesul civil, practică judiciară*. București: Hamangiu, 2007. 420 p. ISBN 978-973-1720-29-6.
211. NEGRU, V., RADU, D. *Drept procesual civil*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977. 520 p.
212. NEGULESCU, D. *Execuțiunea silită*. Vol. I. *Principii generale*. București: Tipografia „Gutenberg”, 1910. 212 p.
213. NEGULESCU, D. *Procedură civilă*. București: Tipografia Profesională Dimitrie C. Ionescu, 1911. 364 p.

214. NEGULESCU, D. *Execuțiunea silită*. Vol. II. *Teoria poprirei*. București: Tipografia Profesională Dimitrie C. Ionescu, 1912. 362 p.
215. NICOLAE, A. *Relativitatea și opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești*. București: Universul Juridic, 2008. 456 p. ISBN 978-973-127-095-1.
216. OPRINA, E. *Participanții la procesul civil*. București: Rosetti, 2005. 389 p. ISBN 973-8378-95-8.
217. OPRINA, E. Declanșarea executării silite potrivit noului Cod de procedură civilă. Natura administrativ-jurisdicțională a acestei etape. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 114-134. ISSN: 2247-8329.
218. OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Tratat teoretic și practic de executare silită*. Vol. I. *Teoria generală și procedurile execuționale*. București: Universul Juridic, 2013. 1194 p. ISBN 978-973-127-914-5.
219. OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Tratat teoretic și practic de executare silită*. Vol. II. *Explicații, cereri, modele*. București: Universul Juridic, 2013. 1206 p. ISBN 978-973-8378-95-8.
220. OPRINA, E., BOZEȘAN, V. *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice*. Vol. 1. București: Universul Juridic, 2016. 791 p. ISBN 978-606-673-780-4.
221. OPRINA, E., BOZEȘAN, V. *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice*. Vol. 2. București: Universul Juridic, 2017. 716 p. ISBN 978-606-673-780-7.
222. OPRIȘAN, D.F. *Puterea judecătorească și independența judecătorului*. București: Scripta, 2003. 206 p. ISBN 973-8238-01-3.
223. PETRESCU, R. *Contestația la executarea silită imobiliară*. București: Oscar Print, 2002. 95 p. ISBN 978-973-8224-15-5.
224. PIPEREA, Gh. *Introducere în dreptul contractelor profesionale*. București: C.H. Beck, 2011. 392 p. ISBN 978-973-115-900-3.
225. PIVNICERU, M.M., ȚIȚ, H. *Recursul în procesul civil. Practică judiciară*. București: Hamangiu, 2006. 144 p. ISBN 978-973-8957-12-1.
226. PISARENCO, O. *Drept procesual civil: Note de curs*. Chișinău: Tehnica-Info, 2012. 404 p. ISBN 978-9975-45-080-2.
227. PÎRVU, L.N. *Părțile în procesul civil*. București: ALL Beck, 2002. 220 p. ISBN 973-655159-8.
228. PÎRVU, L.N. *Apelul în procesul civil*. București: Lumina LEX, 2004. 208 p. ISBN 973-588-796-7.

229. POP, L. *Tratat de drept civil. Obligațiile*. Vol. II. *Contractul*. București: Universul Juridic, 2009. 832 p. ISBN 978-973-127-182-8.
230. POP, L. *Tratat elementar de drept civil*. București: Universul Juridic, 2012. 800 p. ISBN 978-973-127-746-2.
231. POP, T. *Valorificarea creanțelor prin poprire*. București: Editura Științifică, 1972. 277 p.
232. POPA, A. *Participanții în procesul civil. Practică judiciară*. București: Hamangiu, 2009. 440 p. ISBN 978-973-1720-29-6.
233. POPA, M. *Teoria generală a nulității actelor de procedură civilă*. București: ALL Beck, 2003. 227 p. ISBN 973-655-351-5.
234. POPESCU, T.R., PETRE, A. *Teoria generală a obligațiilor*. București: Editura Științifică, 1968. 448 p.
235. PORUMB, G. *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*. Vol. I. București: Editura Științifică, 1960. 575 p.
236. PORUMB, G. *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*. Vol. II. București: Editura Științifică, 1962. 567 p.
237. PORUMB, G. *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*. București: Editura Științifică, 1964. 498 p.
238. PREUTU, I. *Înființarea sechestrului pe salariile funcționarilor publici, pensionari și salariați particulari*. București: Tipografiile Române, 1936. 236 p.
239. PRISAC, Al. *Drept procesual civil. Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2013. 372 p. ISBN 978-9975-79-849-5.
240. PRISAC, Al. *Comentariul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova*. Chișinău: Cartea Juridică, 2019. 1316 p. ISBN 978-9975-139-79-1.
241. PRISAC, Al., BĂNĂRESCU, A. *Spețe și teste-grilă la disciplina Drept procesual civil (Partea generală)* / Ed. a 2-a, modificată și compl. Chișinău: Lira, 2019 (Tipogr. „Adrilang”). 100 p. ISBN 978-9975-3287-5-3.
242. PUIU, A.-M., NICOLAE, A., PUIU, A.C. *Cheltuielile de judecată*. București: Hamangiu, 2011. 416 p. ISBN 978-606-522-495-7.
243. RARINCESCU, M.G. *Noțiuni de drept civil*. Vol. 1. *Despre legi. Teoria actelor juridice. Persoane. Bunuri*. București: Galeria SIGMA, 1940. 894 p.
244. RĂDUCAN, G. *Nulitatea actului juridic civil*. București: Hamangiu, 2009. 496 p. ISBN 978-606-522-215-1.
245. REBECA, I. *Introducere în procedura civilă. Principiile procesului civil*. București: Hamangiu, 2013. 279 p. ISBN 978-606-678-745-1.

246. REGHINI, I., DIACONESCU, Ș., VASILESCU, P. *Introducere în dreptul civil*. București: Hamangiu, 2013. 808 p. ISBN 978-606-678-802-1.
247. ROȘU, E. *Acțiunea civilă. Condiții de exercitare. Abuzul de drept*. București: C.H. Beck, 2010. 336 p. ISBN 978-973-115-689-7.
248. SELEJAN-GUȚAN, B. *Excepția de neconstituționalitate*. Ediția a II-a. București: C.H. Beck, 2010. 290 p. ISBN 978-973-115-715-3.
249. SEMENESCU, C. *Executarea silită, comentată și adnotată*. București: „Moroșan Nicora M”, 2002. 191 p. ISBN 973-85539-1-1.
250. SION, C. *Căile de execuție*. Iași: Tipografia Alexandru Terek, 1943. 518 p.
251. SPINEI, S. *Reglementarea căilor de atac în dreptul procesual civil, drept român și drept comparat*. București: Universul Juridic, 2013. 304 p. ISBN 978-606-673-098-3.
252. STANCIU, R. *Contestația la executare. Practica judiciară*. București: Hamangiu, 2011. 336 p. ISBN 978-606-27-0218-2.
253. STANCIU, R. *Executarea silită și dreptul la un proces echitabil în jurisprudența C.E.D.O.* București: Hamangiu, 2011. 166 p. ISBN 978-606-522-458-2.
254. STANCU, M. *Urmărirea și predarea silită a bunurilor imobile*. București: Universul Juridic, 2009. 533 p. ISBN 978-973-127-223-8.
255. STĂTESCU, C., BÎRSAN, C. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Hamangiu, 2008. 492 p. ISBN 978-973-1836-51-5.
256. STOENESCU, I., HILSENRAD, A., ZILBERSTEIN, S. *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966. 470 p.
257. STOENESCU, I., PORUMB, G. *Drept procesual civil român*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1966. 493 p.
258. STOENESCU, I., ZILBERSTEIN, S. *Tratat de drept procesual civil. Teoria generală*. Vol. I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977. 531 p.
259. STOENESCU, I., ZILBERSTEIN, S. *Drept procesual civil. Tratat. Căile de atac și procedurile speciale de drept procesual civil*. Vol. II. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 291 p.
260. STOENESCU, I., ZILBERSTEIN, S. *Executarea silită în procesul civil*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983. 479 p.
261. STOENESCU, I., ZILBERSTEIN, S. *Drept procesual civil. Teoria generală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997. 568 p.

262. STOICA, A. *Executarea silită imobiliară*. București: Universul Juridic, 2009. 312 p. ISBN 978-973-127-157-6.
263. STOICA, A. *Acțiunea civilă în sistemul de drept judiciar privat*. București: Universul Juridic, 2011. 212 p. ISBN 978-973-127-468-3.
264. STOICA, L.C. *Mandatul. Reprezentarea judiciară*. București: Hamangiu, 2010. 227 p. ISBN 978-6-06-522351-6.
265. SUCIU, Al. *Excepțiile procesuale în Noul Cod de procedură civilă*. București: Universul Juridic, 2012. 500 p. ISBN 978-973-127-910-7.
266. TALMACI, R., REVENCU, S., ȘIMON, A., DOROFTEI, I., VÎNAGA, C. *Ghid practic de executare silită. Explicații, modele, formulare*. Chișinău: Tipografia „T-PAR” SRL, 2009. 240 p. ISBN 978-9975-9959-2-4.
267. TALMACI, R., NOVICOV, O. *Ghidul executorului judecătoresc*. Vol. II. *Acte normative și modele de acte în materie de executare silită*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 320 p. ISBN 978-9975-53-838-1.
268. TĂBÂRCĂ, M. *Codul de procedură civilă. Comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină*. București: Rosetti, 2003. 688 p. ISBN 973-8370-24-9.
269. TĂBÂRCĂ, M. *Excepțiile procesuale în procesul civil*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Universul Juridic, 2006. 374 p. ISBN 973-7643-55-0.
270. TĂBÂRCĂ, M. *Drept procesual civil*. Vol. I. *Teoria generală conform noului Cod de procedură civilă*. București: Universul Juridic, 2013. 838 p. ISBN 978-973-127-917-6.
271. TĂBÂRCĂ, M. *Drept procesual civil*. Vol. II. *Procedura contencioasă în fața primei instanțe. Procedura necontencioasă judiciară. Proceduri speciale*. București: Universul Juridic, 2013. 869 p. ISBN 978-606-673-117-1.
272. TĂBÂRCĂ, M. *Drept procesual civil*. Vol. III. *Căile de atac*. București: Universul Juridic, 2014. 321 p. ISBN 978-606-673-445-5.
273. TEOHARI, D.N. *Acțiunile civile și taxele judiciare de timbru*. București: Hamangiu, 2012. 521 p. ISBN 978-606-522-460-5.
274. TITULESCU, N. *Eseu despre o teorie generală a drepturilor eventuale*. București: C.H. Beck, 2008. 178 p. ISBN 978-973-115-405-3.
275. TOCILESCU, G. *Curs de procedură civilă (organizațiune judecătorească, competență și procedura civilă propriu-zisă)*. Vol. III. București: Tipografia „Gutenberg”, 1985. 450 p.
276. TROFIMOV, I., ZAVATIN, V., SÎRBU, S. și al. *Dreptul civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică. Persoana juridică*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, 2004. 246 p. ISBN 9975-935-54-0.

277. TUDURACHE, C.D. *Contestația la executare*. Ediția a 3-a, revizuită. București: Hamangiu, 2011. 252 p. ISBN 978-606-522-500-8.
278. TURCU, I. *Noul Cod civil republicat. Cartea a V-a. Despre obligații, art. 1164-1649*. Ediția a II-a. *Comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2011. 742 p. ISBN 978-973-115-964-5.
279. ȚAMBULEA, A.G. *Executarea silită. Practica judiciară*. București: Hamangiu, 2012. 332 p. ISBN 978-606-522-726-2.
280. ȚIGĂNAȘU, J.A. *Garantarea dreptului la apărare*. București: Aramis, 2002. 272 p. ISBN 973-8573-07-1.
281. UNGUREANU, O. *Nulitățile procedurale civile*. București: ALL Beck, 1998. 148 p. ISBN 973-9435-13-0.
282. UNGUREANU, O. *Actele de procedură în procesul civil*. București: Lumina LEX, 2000. 255 p. ISBN 973-588-234-5.
283. VASILE, A. *Excepțiile de procedură în procesul civil*. București: Hamangiu, 2010. 365 p. ISBN 978-606-522-241-0.
284. VASILESCU, P. *Relativitatea actului juridic civil*. București: Rosetti, 2003. 381 p. ISBN 973-8378-32-X.
285. VASILESCU, P. *Drept civil. Obligațiile în reglementarea noului Cod civil*. București: Hamangiu, 2012. 684 p. ISBN 978-606-522-732-3.
286. VISTERNICEAN, D., PASCARI, A., DEVDEREA, V., TALMACI, R., NOVICOV, O., FURDUI, I. *Comentariul Codului de Executare al Republicii Moldova. Cartea I*. Chișinău: Bons Offices, 2010. 304 p. ISBN 978-9975-80-310-6.
287. VONICA, R.P. *Drept civil. Partea generală*. București: Lumina LEX, 2001. 816 p. ISBN 973-588-349-X.
288. ZAMȘA, C.E. *Efectele obligațiilor civile*. București: Hamangiu, 2013. 242 p. ISBN 978-606-678-569-3.
289. ZILBERSTEIN, S., CIOBANU, V. *Îndreptar interdisciplinar de practică judiciară*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983. 424 p.
290. ZILBERSTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Drept procesual civil. Vol. I. Executarea silită*. București: Lumina LEX, 1996. 375 p. ISBN 973-9186-75-0.
291. ZILBERSTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Tratat de executare silită*. București: Lumina LEX, 2001. 560 p. ISBN 973-588-395-3.

2. Referințe bibliografice în limba rusă

292. БАЛАБИН, В.И., ЛЕВЩЕНКО, Л.В. Действие принципа диспозитивности в исполнительном производстве. В: *Правоведение*, 1992, № 3, с. 18.
293. БАЛАШОВ, С.И., БАТУРОВ, Г.П., БАЛАШОВ, Н.И., СИМКИН, Л.С. *Исполнение судебных решений*. Москва: Юридическая литература, 1979. 360 с.
294. БОННЕР, А.Т. *Принцип диспозитивности советского гражданского процессуального права*. Москва: Всесоюзный юридический заочный институт, 1987. 76 с.
295. ВИКУТ, М.А. ИСАЕНКОВА, О.В. *Исполнительное производство*. Москва: Юристъ, 2001. 254 с. ISBN 5-7975-0462-6.
296. ВОРОНОВ, А.Ф. *Гражданский процесс. Эволюция диспозитивности*. Москва: Статут, 2007. 149 с. ISBN 978-5-8354-0401-8.
297. ГАКАСЯН, Р.Е. *Избранные труды по гражданскому процессу*. Москва: Проспект, 2013. 480 с. ISBN 978-5-392-09373-1.
298. *Гражданский процесс Российской Федерации: Учебник* / Под ред. К.Н. Комиссарова и Ю.К. Осипова. Москва, 1998. 500 с.
299. *Гражданский процесс* / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечета. Москва, 1998. 480 с.
300. *Гражданский процесс: Учебник* / Под ред. М.К. Треушникова. Москва, 1999. 502 с.
301. *Гражданский процесс: Учебник* / Ответственный ред. В.В. Ярков. 3-е издание. Москва: Бек, 1999, 449 с.
302. *Гражданский процессуальный кодекс Украины*. Харьков: Одиссей, 2012. 186 с. ISBN 966-633-222-1.
303. ГУРБАТОВА, Н.М. *Подготовка гражданских дел к судебному разбирательству*. Москва: Юридическая литература, 1971. 175 с.
304. ГУРЕЕВ, П.П. *Судебное разбирательство гражданских дел*. Москва: Юридическая литература, 1958. 197 с.
305. ДАНИЛОВ, Е.П. *Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации. Комментарий. Постатейные материалы. Судебная и адвокатская практика. Образцы документов*. 3-е издание. Москва: КноРус, 2007. 688 с. ISBN 978-5-85971-905-1.
306. ДАВТЯН, А.Г. *Гражданское процессуальное право Германии*. Москва: Городец, 2000. 320 с. ISBN 5-9258-0013-2.
307. ДОБРОВОЛЬСКИЙ, А.А., ИВАНОВА, С.А. *Основные проблемы исковой формы защиты права*. Москва, 1979. 220 с.

308. ЖИЛИН, Г.А. *Гражданское дело в суде первой инстанции*. Москва: Городец, 2000. 143 с.
309. ЖИЛИН, Г.А. *Суд первой инстанции в гражданском процессе*. Москва: Юрайт-М, 2001. 328 с.
310. ЖУЙКОВ, В.М., ТРЕУШНИКОВ, М.К. *Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации*. Москва: Городец, 2007. 1008 с. ISBN 5-9584-0146-7.
311. ЗАВОРОТЬКО, П.П. *Процессуальные гарантии исполнения судебного решения*. Москва: Юридическая литература, 1974. 360 с.
312. ИЛЬИНСКАЯ, И.М., ЛЕСНИЦКАЯ, Л.Ф. *Судебное представительство в гражданском процессе*. Москва, 1964. 224 с.
313. ИСАЕВА, Е.В. *Процессуальные сроки в гражданском и арбитражном процессе*. Москва: Wolters Kluwer, 2005. 224 с. ISBN 5-466-00096-5.
314. КОЖУХАРЬ, А.Н. *Право на судебную защиту в исковом производстве*. Кишинев: Штиинца, 1989. 141 с.
315. КОРШУНОВ, Н.М., МАРЕЕВ, Ю.Л. *Гражданский процесс*. Москва: Норма, 2004. 848 с. ISBN 5-89123-804-7.
316. КОРШУНОВ, Н.М. *Гражданский процесс*. Москва: Эксимо, 2005. 797 с. ISBN 5-699-09545-4.
317. КУДРЯВЦЕВА, Е.В. *Гражданское судопроизводство Англии*. Москва: Городец, 2008. 320 с. ISBN 978-5-9584-0192-5.
318. МАЛЫШЕВ, А.В. *Курс гражданского судопроизводства*. Москва: Юристь, 1903. 500 с.
319. ОСОКИНА, Г.Л. *Иск: теория и практика*. Москва: Городец, 2000. 192 с. ISBN 5-89391-054-0.
320. ОСОКИНА, Г.Л. *Гражданский процесс. Особенная часть*. Москва: Норма, 2007. 969 с. ISBN 978-5-468-00140-0.
321. ПУЧИНСКИЙ, В.К. *Гражданский процесс зарубежных стран*. Москва: Зерцало, 2008. 520 с. ISBN 978-5-8068-0162-3.
322. РЕШЕТНИКОВА, И.В., ЯРКОВ, В.В. *Гражданское право и гражданский процесс в современной России*. Екатеринбург-Москва: Норма, 1999. 312 с. ISBN 5-89123-233-2.
323. ЛУКЪЯНЕНКО, М.Ф. *Оценочные понятия гражданского права: разумность, добросовестность, существенность*. Москва: Статут, 2010. 423 с. ISBN 5-8354-0664-7.

324. РОЗЕНБЕРГ, Я.А. *Представительство по гражданским делам в суде и арбитраже*. Рига, 1981. 255 с.
325. РОЖКОВА, М.А. *Мировое соглашение в арбитражном суде: проблемы теории и практики*. Москва: Статут, 2004. 348 с. ISBN 5-8354-0211-2.
326. РЫЖАКОВ, А.П. *Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации*. 2-е издание. Москва: Норма, 2004. 704 с. ISBN 5-89123-796-2.
327. СЕМЕНОВ, В.М. *Конституционные принципы гражданского судопроизводства*. Москва: Юридическая литература, 1982. 200 с.
328. ТРУБНИКОВ, П.Я. *Защита гражданских прав в суде*. Москва: Юридическая литература, 1990. 221 с. ISBN 5-7260-0463-9.
329. ТУМАНОВ, Д.А. *Пробелы в гражданском процессуальном праве*. Москва: Норма, 2008. 208 с. ISBN 978-5-468-00267-4.
330. ФАРХУТДИНОВА, Я.Ф. *Исполнительное производство*. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 304 с. ISBN 978-5-468-00267-4.
331. ЧУДИНОВСКАЯ, Н.А. *Установление юридических фактов в гражданском и арбитражном процессе*. Москва: Wolters Kluwer, 2008. 192 с. ISBN 978-5-466-00356-7.
332. ШАКАРЯН, М.С. *Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации*. Москва: Проспект, 2007. 1004 с. ISBN 13-978-5-482-01207-9.
333. ШЕРСТЮК, В.М. *Судебное представительство по гражданским делам*. Москва: Издательство Московского университета, 1984. 178 с.
334. ШЕРСТЮК, В.М. *Современные проблемы гражданского и арбитражного судопроизводства*. Москва: Статут, 2015. 270 с. ISBN 978-5-8354-1146-7.
335. ЦЕГЛОВ, В.Н. *Иск о судебной защите гражданского права*. Томск, 1987. 187 с.
336. ЯРКОВ, В.В. *Настольная книга судебного пристава-исполнителя*. 2-е издание, исправленное и переработанное. Москва: БЕК, 2002. 752 с. ISBN 5-85639-307-4.

3. Referințe bibliografice în limba franceză

337. CADIET, L., JEULAND, E. *Droit judiciaire prive*. 6^e edition. Litec: LexisNexis, 2009. 773 p. ISBN 978-2-7110-1163-6.
338. CROZE, H., MOREL, Ch., FRADIN, O. *Procedure civile. Manuel pedagogique et pratique*. 4^e edition. Litec: LexisNexis, 2008. 396 p. ISBN 978-2-7110-038-7.

339. GARSONNET, E. *Traite theorique et pratique de procedure, organisation judiciaire competence et procedure en matiere civile et commerciale*. Tome troisieme. Paris: L. Larose et Forcel, 1888. 835 p.
340. GARSONNET, E., CESAR-BRU, Ch. *Precis de procedure civile*. Paris: Recueil Sirey, 1923. 803 p.
341. GLASSON, E., MOREL, R., TISSIER, A. *Traite theorique et pratique de procedure. d'organisation judiciaire competence et de procedure civile*. Troisieme edition. Tome quatrieme. Paris: Recueil Sirey, 1932. 1047 p.
342. GUINCHARD, S. *Droit et pratique de la procedure civile*. Paris: Dalloz, 1998. 1537 p. ISBN 978-2-247-07955-1.
343. GUINCHARD, S., FERRAND, F., CHAINAIS, C. *Procedure civile*. Paris: Dalloz, 2009. 947 p. ISBN 978-2-247-07955-1.
344. LEFORT, Ch. *Procedure civile*. 3^e edition. Paris: Dalloz, 2009. 525 p. ISBN 9-782-247-08449-4.
345. PLANIOL, M. *Traité élémentaire de droit civil. Les preuves. Théorie générale des obligations. Les contractes. Les privilèges et les hypothèques*. Tome deuxième. Paris: H. Lami-rauet et Cie éditeurs bibliothèque nationale de France, 1931. 1216 p. ISBN 115-998-2.

ANEXE

Anexa 1.

Demers înaintat Ministerului Justiției: Act de implementare a rezultatelor cercetărilor efectuate în procesul de elaborare a tezei de doctorat

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

Direcția Generală Legislație a Ministerului Justiției al Republicii Moldova

Propuneri de *lege ferenda* la Codul de Executare al Republicii Moldova, înaintate de doctorandul Universității de Studii Politice și Economice Europene, Constantin Stere” la specialitatea 553-Drept Privat, specialitatea 553.03- drept procesual civil,

BĂNĂRESCU Anatolie

Prin prezenta, vă înaintez unele propuneri de *lege ferenda* elaborate în cadrul efectuării studiului asupra temei referitoare la incidentele procedurale ce se întâlnesc la executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă care prin esența lor ar putea contribui la cizelarea și îmbunătățirea cadrului legal în domeniu.

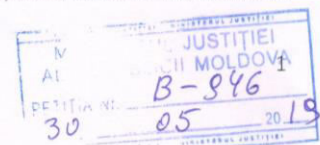
Întru realizarea obiectivelor lucrării și abordând spectrul subiectelor propuse spre cercetare, am intenționat să scoatem în relief cele mai stringente probleme în materia executării silite, care au fost însoțite de următoarele **concluzii**:

1. Apreciind finalitățile juridice ale procedurii de executare, concluzionăm că prin valoarea sa juridică aceasta constituie o componentă a garanției fundamentale a accesului la justiție, deoarece în doctrină ea mai este numită și acțiune execuțională, iar în optica jurisprudenței europene se menționează că „*executarea unei hotărâri judecătorești definitive reprezintă o etapă inseparabilă a procesului judiciar echitabil*”.

2. Ajustând această etapă a procedurii civile la constatările expuse *supra* și la reglementările în domeniu, concluzionăm că ea mai îmbracă calitatea unei forme de manifestare a acțiunii civile, deoarece, potrivit art. 11 CE RM, în calitate de document executoriu este recunoscut contractul de ipotecă, care este investit cu formulă executorie și este supus urmării silite.

Constatând că incidentele procedurale diminuează eficacitatea procedurii de executare, concluzionăm că o cauză importantă ce sterilizează valorificarea drepturilor subiective în cadrul procedurii de executare o constituie și lipsa unor reglementări prin care s-ar sancționa statul pentru incapacitatea acestuia de a crea condiții favorabile pentru executarea hotărârilor judecătorești.

3. Analizând definiția executării silite expusă în art. 10 alin. (1) CE RM, am constatat că acesta nu cuprinde toate elementele definitorii ale activităților procesuale care ne-ar permite să identificăm dimensiunile juridice ale procedurii de executare, ceea ce ar putea crea în practică unele dificultăți ce derivă din obscuritățile ei, cum ar fi, spre exemplu, determinarea momentului



de încetare a procedurii de executare, constatare ce ne-a și motivat să elaborăm, cu titlu *de lege ferenda*, o definiție mai complexă prin care s-ar acoperi elementele esențiale ale acestei faze procesuale.

4. Luând în considerare faptul că elementele definitorii ale definiției de executare silită nu elucidează într-un mod clar momentul încetării procedurii de executare, am concluzionat că, prin inerția acestei neclarități, unele precizări trebuie făcute și în dispoziția de la art. 83 lit. a) CE RM, prin care s-ar elimina această obscuritate legală.

În sensul acestei constatări, considerăm că dispoziția de la lit. a) art. 83 CE RM necesită a fi modificată în următoarea redacție: *a) obligația a fost stinsă și achitate dobânzile de întârziere și/sau, după caz, cheltuielile de executare*, modificare ce ar preveni apariția unor dificultăți de aplicare și tălmăcire a acestui temei de încetare a procedurii de executare.

5. În secțiunea 2.2. a lucrării au fost analizate unele principii ce-și aduc o contribuție esențială la realizarea anumitor activități execuționale. În special la realizarea unor incidente procesuale, ceea ce ne-a determinat să concluzionăm că principiul echității este fundamentul întregii proceduri civile, care nu-și știrbează din valoarea sa aplicativă și în faza de executare a hotărârilor judecătorești.

6. Analizând limitele de extindere a principiului legalității în cadrul procedurii de executare, am concluzionat că în unele situații s-ar putea restricționa drepturile participanților la proces de a contesta după 6 luni de la momentul emiterii actele procesuale ale executorului judecătoresc, ceea ce afectează dreptul la apărare garantat de Constituția Republicii Moldova, iar pentru a înlătura acest impediment considerăm că prevederea respectivă urmează a fi expusă într-o altă redacție.

7. Apreciind limitele de realizare a principiului echității în cadrul procedurii de executare, am constatat că unele reglementări în materie de imparțialitate a executorului și vizând proporționalitatea măsurilor asigurătorii conțin inadvertențe ce ar putea afecta principiul echității, iar pentru a elimina această dificultate legală am înaintat unele propuneri *de lege ferenda* care ar înlătura aceste obscurități legale.

8. În rezultatul analizei finalităților juridice ale principiului disponibilității, am stabilit că unele precizări din cuprinsul art. 4 CE RM generează diferite semne de întrebare privind modul de realizare a acestuia în practică, deoarece actualul Cod de executare nu conține careva reglementări referitoare la dreptul creditorului de a solicita amânarea pornirii procedurii de executare silită, iar prevederile art. 70 CE RM se referă la termenul de executare a documentelor executorii, ceea ce ne-a și determinat să înaintăm unele propuneri *de lege ferenda* întru eliminarea acestei ambiguități legale.

9. Analizând finalitatea extinderii principiului disponibilității asupra prerogativelor debitorului, am constatat că legiuitorul nu a conturat un mecanism juridic de delimitare a executării benevole de către debitor a documentului executoriu la etapa extraprocedurală, supunându-l pe acesta la achitarea în mod obligatoriu a unor cheltuieli suplimentare ce țin de aducerea la îndeplinire a documentului executoriu, iar pentru accesarea acestei facultăți am înaintat o propunere *de lege ferenda* prin care s-ar valida această posibilitate.

10. Deoarece contractul de tranzacție constituie un act de dispoziție al părților la proces realizat prin consimțământul reciproc al acestora, am constatat că realizarea acestuia în cadrul procedurii de executare silită poate fi afectată prin aprobarea și validarea efectelor dispozițiilor de la art. 62 alin. (3) și art. 83 lit. b) CE RM, dat fiind rolul arbitrar al executorului judecătoresc, iar pentru înlăturarea acestei dificultăți am intervenit cu unele modificări de rigoare.

11. Analizând finalitatea principiului protecției secretului profesional și ajustând-o la unele prevederi legale, am constatat că unele dispoziții legale, prin modul de redactare a acestora, admit încălcarea acestui principiu, iar pentru a înlătura dificultățile ce pot să apară în practică am ajuns la concluzia că unele aspecte ale dispoziției de la art. 8 lit. e) al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești și de la art. 22 lit. o) CE RM necesită a fi modificate.

12. Întru identificarea elementelor defînitorii ale incidentelor procedurale, am constatat că definițiile doctrinare analizate nu cuprind unele aspecte ce ar reflecta în mod corespunzător esența juridică a acestei instituții, iar pentru a înlătura acest vid doctrinar am elaborat o definiție mai complexă ce vine să cuprindă majoritatea aspectelor defînitorii.

13. Apreciind diversitatea incidentelor ce se întâlnesc în practica execuțională, am constatat că criteriile doctrinare de clasificare a acestor dificultăți nu acoperă pe deplin toate aspectele ce țin de identificarea unor criterii de delimitare a lor. În acest sens, am propus unele criterii suplimentare reieșind din modalitățile, perioada și efectele pe care aceste dificultăți le generează.

14. Apreciind finalitățile juridice ale temeiurilor de refuz în intentarea procedurii de executare, am ajuns la concluzia că sintagma „incidente procedurale” trebuie interpretată într-un sens mai larg pentru a se cuprinde și acele incidente ce apar până la întentarea procedurii de executare; în consecință, se va justifica finalitatea unui criteriu de clasificare a incidentelor în funcție de momentul realizării lor.

15. Analizând efectele și consecințele juridice pe care le generează fiecare motiv de refuz în intentarea procedurii de executare, am considerat necesar de a ajusta aceste situații la prevederile art. 169 și 170 CPC RM prin care s-ar identifica două categorii de temeiuri: adică, temeiuri de restituire a cererii de intentare și temeiuri de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare cu precizarea, prin alineate distincte, a posibilității creditorului de a se

adresa pe viitor cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare. În acest sens, art. 61 CE RM urmează a fi completat cu alineate suplimentare, prin care să se precizeze motivele de restituire și cele de refuz în primirea cererii de intentare, instituindu-se totodată și alte temeuri ce justifică conținutul acestui incident.

16. Analizând aspectul terminologic al dispoziției de la alin. (1) art. 61 CE RM, considerăm că prin utilizarea cuvântului „*poate*” legiuitorul a pus realizarea acestui incident procesual la latitudinea executorului judecătoresc, ceea ce n-ar fi corect, deoarece temeiurile respective nu au un caracter alternativ în refuzul de a intenta procedura de executare. Astfel, considerăm că cuvântul „*poate*” trebuie să cedeze locul cuvântului „*va*”.

17. Ținând cont de faptul că neajunsurile stabilite la lit. a) alin. (1) art. 61 CE RM nu pot fi înlăturate pe viitor, considerăm că acest temei urmează a fi atribuit la categoria temeiurilor de refuz în primirea cererii de la creditor, dat fiind faptul că creditorul este privat pe viitor de posibilitatea de a mai înainta din nou cererea respectivă aceluiași executor.

18. Întrucât temeiul de la lit. b) alin. (1) art. 61 CE RM este axat pe omiterea termenului de prezentare a documentului executoriu, ce se calculează conform art. 16 alin. (1) CE RM care se referă în mod exclusiv doar la titlul executoriu, concluzionăm că acest mod de calculare nu acoperă toate varietățile de documente executorii expuse la art. 11 CE RM, iar pentru a înlătura această obscuritate considerăm că dispoziția de la art. 16 CE PM urmează a fi expusă într-o altă redacție.

19. Apreciind limitele de aplicare a temeiului de la lit. c) art. 61 CE RM, considerăm că acesta își reduce aplicabilitatea numai asupra titlului executoriu, iar pentru a extinde aplicabilitatea lui considerăm că această prevedere necesită a fi modificată, astfel încât să cuprindă și exigențele de conținut ale celorlalte varietăți de documente executorii.

20. Corelând dispoziția de la lit. d) alin. (1) art. 61 CE RM cu cea de la alin. (1) art. 15 din același cod, concluzionăm că între aceste două dispoziții legale există o neconcordanță conceptuală ce ar genera în practică unele îndoieli privind aplicarea corectă a acestor norme, iar pentru a elimina această discordanță, am considerat că se impune ca necesară o armonizare conceptuală prin care să se valide posibilitatea delegării unui reprezentat de către creditor.

21. Apreciind limitele de extindere a prevederilor în materie de reprezentare expuse la alin. (1) art. 49 CE RM, considerăm că prin sintagma „*în contract sau în procură*” se restricționează formalismul legal de legitimare a împuternicirii din cadrul procedurii de executare, iar pentru a înlătura această obscuritate, considerăm că această prevedere legală urmează a fi expusă într-o altă redacție.

22. Constatând faptul că prevederile art. 61 CE RM nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practica execuțională care ar servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a

procedurii de executare, considerăm că acesta necesită a fi completat cu un temei ce se axează pe anularea actului în baza căruia a fost emis documentul executoriu.

23. Analizând limitele de aplicare a lit. f) art. 61 CE RM apreciate prin prisma condițiilor stabilite la art. 170 CPC RM, considerăm că acest temei urmează a fi atribuit la temeiurile de refuz în primirea cererii pe motiv că creditorul este privat de posibilitatea de a se adresa pe viitor executorului judecătoresc cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare, iar conținutul acestuia necesită a fi modificat într-o altă redacție.

24. Apreciind finalitatea juridică a temeiului specificat la lit. f) art. 61 CE RM prin prisma aspectului terminologic, considerăm că în această redacție nu este reflectată clar esența acestui temei de refuz, deoarece debitorul în realitate își execută obligația prescrisă în documentul executoriu și nu în oarecare document ca atare, iar pentru a justifica efectiv refuzul în primirea cererii de intentare este necesar ca executarea să fie efectuată în mod corespunzător, ceea ce atrage după sine o corectare terminologică a temeiului în cauză.

25. Analizând definițiile doctrinare referitoare la suspendarea procedurii de executare, am constatat că majoritatea nu acoperă elementele definitorii ale acestui incident procedural, iar pentru a înlătura acest vid doctrinar am găsit de cuviință să propunem propria definiție, prin care s-ar nuanța cele mai importante elemente ce individualizează acest incident în raport cu alte incidente similare după unele efecte, cum ar fi, spre exemplu, amânarea procedurii de executare.

26. Apreciind limitele de extindere a motivului de suspendare obligatorie expus la lit. a) art. 78 CE RM, considerăm că el nu acoperă unele situații ce pot fi întâlnite în practica execuțională, cum ar fi, spre exemplu, cazul când hotărârea judecătorească a fost anulată fără a se anula și titlul executoriu până la depunerea cererii de intentare a procedurii de executare, creându-i astfel executorului judecătoresc dificultatea de a intenta procedura de executare și de a realiza careva activități. Această inadvertență legală necesită a fi înlăturată.

27. Analizând temeiurile de suspendare a procedurii de executare, constatăm că la alin. (1) art. 79 CE RM legiuitorul a rezervat doar instanței de judecată posibilitatea de a dispune suspendarea. Însă, după cum cunoaștem, în practică există situații când instanța evită să se expună asupra acestui fapt, iar această restricționare în unele cazuri dublează formalismul procedural și duce la tergiversarea procedurii de executare.

28. Apreciind gravitatea consecințelor juridice pe care le poate genera o hotărâre judecătorească neclară sau controversată prin conținutul dispozitivului său, considerăm că suspendarea procedurii de executare nu poate fi pusă la discreția instanței de judecată și a executorului judecătoresc.

Reieșind din constatările investigațiilor realizate și apreciind impactul lor asupra cadrului legal național, asupra practicii execuționale și a celei jurisprudențiale, precum și apreciind

valoarea lor analitică, am înaintat următoarele propuneri de lege ferenda cu caracter legislativ și doctrinar:

1. Dat fiind că definițiile doctrinare nu acoperă cele mai importante elemente definitorii ale procedurii de executare, propunem următoarea definiție a acestei instituții: *„Procedura de executare silită reprezintă ultima etapă de restabilire a drepturilor subiective, intentată la solicitarea creditorului pentru cazul când debitorul nu a executat benevol obligația consemnată în documentul executoriu, care este constituită dintr-o totalitate de activități procesuale realizate de către executorul judecătoresc conform legislației pentru a aduce la îndeplinire în mod corespunzător obligațiunea debitorului, pentru a încasa dobânzile de întârziere și a recupera cheltuielile suportate de creditor la realizarea activităților execuționale”.*

2. În virtutea acestei definiții, am constatat că unele elemente definitorii își extind efectele asupra limitelor juridice ale procedurii de executare, ceea ce ne-a și determinat să înaintăm o altă propunere ce derivă din precizarea referitoare la volumul activităților procesuale necesare pentru a aduce la realizare anumite solicitări care n-au fost expuse în documentul executoriu, dar care sunt necesare pentru valorificarea tuturor drepturilor creditorului legate de procedura de executare.

3. Întru a se preveni incertitudinea cu privire la motivul de încetare a procedurii de executare, am propus modificarea dispoziției de la lit. a) art. 83 CE RM în următoarea redacție: *a) obligația a fost stinsă și achitate dobânzile de întârziere și/sau, după caz, cheltuielile de executare*, ceea ce în consecință ar elimina dificultățile la stabilirea momentului de încetare a procedurii de executare.

4. Ultima propoziție din dispoziția de la alin. (1) art. 161 CE RM necesită modificare în următoarea redacție: *„Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii și aducerii lor la cunoștința participanților la proces au trecut mai mult de 6 luni”*; astfel, prin această modificare s-ar elimina acea restricție referitoare la contestarea actelor executorului judecătoresc care nu au fost cunoscute debitorului.

5. În scopul de a fi eliminate unele obscurități legale ce ar putea afecta realizarea principiului echității am propus ca cuvântul „debitor” sau „creditor” de la alin. (1) lit. a), b) și c) art. 34 CE RM să fie substituit cu sintagma „una dintre părți”, ceea ce ar exclude facilitarea poziției creditorului în procedura de executare.

6. Deoarece proporționalitatea este o componentă a principiului echității, am propus completarea art. 63 CE RM cu un alineat suplimentar (1¹) în următoarea redacție: *„La aplicarea măsurilor asiguratorii, executorul judecătoresc trebuie să țină cont de valoarea creanței, penalitățile și/sau dobânzile de întârziere și cheltuielile care ar putea fi încasate în legătură cu*

aducerea documentului executoriu la îndeplinire”, iar actualul alineat (1¹) al prezentului articol să fie cu numărul (1²).

7. În scopul de a completa principiul disponibilității cu o prerogativă procesuală proprie creditorului am propus completarea alin. (1) art. 4 CE RM după cum urmează: *Creditorul poate solicita executorului amânarea realizării unor acte sau activități execuționale.*

8. Pentru disponibilitatea debitorului de a executa benevol documentul executoriu, am propus modificarea dispoziției de la alin. (3) art. 60 CE RM în următoarea redacție: *„În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu și a dovezii prin care se confirmă că debitorul a fost somat despre executarea benevolă a documentului executoriu în termen de 15 zile de la momentul recepționării somației, executorul judecătoresc emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în termen de 3 zile după emitere”.*

9. Întru a fi eliminate dificultățile ce pot să apară în practica execuțională referitoare la realizarea în mod corespunzător a principiului păstrării secretului profesional, am propus ca dispoziția de la lit. e) art. 8 al Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești să fie modificată în următoarea redacție: *„să păstreze secretul de stat, comercial bancar și personal și să nu divulge informațiile și faptele care i-au devenit cunoscute în procedura de executare, precum și să întreprindă toate măsurile de precauțiune ce ar asigura executarea obligațiilor respective de către angajații acestuia”.*

10. Stabilind faptul că prin sintagma „terți neimplicați” din conținutul lit. o) art. 22 CE RM se afectează respectarea principiului protecției secretului profesional în activitatea execuțională, am propus substituirea acesteia cu termenul „participanți”, ceea ce în consecință ar înlătura această inadvertență legală.

11. Deoarece prin definițiile doctrinare date noțiunii „incidente procedurale”, analizate în lucrare, nu se acoperă pe deplin esența juridică a acestei entități procesuale, am propus următoarea definiție: *„Prin incident al procedurii de executare înțelegem totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective ce survin în cadrul procedurii de executare, ale căror efecte juridice legislația execuțională le validează drept motive ce fac imposibilă intentarea procedurii de executare, realizarea unor activități execuționale, continuarea sau finalizarea acesteia prin executarea în mod corespunzător a documentului executoriu”.*

Interpretarea *lato sensu* a sintagmei „incidente procedurale” este condiționată de necesitatea acoperirii și a celorlalte impedimente ce apar până la momentul intentării procedurii de executare.

12. Apreciind consecințele juridice pe care aceste incidente le produc asupra procedurii de executare și care prin esența lor reprezintă substanța acestei instituții juridice, am propus ca întreaga lor diversitate să fie grupată în următoarele categorii: a) incidente ce duc la refuzul în

intentarea procedurii de executare; b) incidente ce duc la amânarea unor activități procesuale; c) incidente ce duc la suspendarea procedurii de executare; d) incidente ce duc la încetarea procedurii de executare, e) incidente privind restabilirea drepturilor din procedura de executare.

13. Analizând nivelul de recunoaștere a acestor dificultăți de către legiuitor, am identificat un criteriu suplimentar de clasificare – în funcție de validarea lor legală, la care se atribuie: 1) incidentele procedurale perfecte și 2) incidentele procedurale imperfecte.

14. Ajustarea efectelor juridice ale temeiurilor expuse la art. 61 CE RM la efectele juridice validate de art.169 și 170 CPC RM prin intermediul cărora se va contribui la înlăturarea obscurităților ce țin de valorificarea posibilității creditorului de a mai înainta pe viitor o altă cerere de intentare a procedurii de executare.

15. În scopul de a înlătura caracterul arbitrar al temeiurilor ce țin de restituirea sau refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare, am propus substituirea cuvântului „poate” din alin. (1) art. 61 CE RM cu cuvântul „va”.

16. Modificarea denumirii art. 61 CE RM după cum urmează: „Restituirea și refuzul în primirea cererii de intentare a procedurii de executare” care, la rândul său, va atrage modificarea alineatelor (1) și (2) din acest articol.

17. Modificarea dispoziției de la alin. (1) art. (61) CE RM în următoarea redacție: „Executorul judecătoresc **va restitui** cererea de intentare a procedurii de executare, dacă:”, urmând a fi expuse și temeiurile ce vor servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare, printre care *anularea hotărârii judecătorești sau a actului juridic în baza căruia a fost emis documentul executoriu, care prin valoarea sa ar servi drept motiv de restituire a cererii de intentare a procedurii de executare.*

18. Completarea alin. (1) art. 61 CE RM cu litera g) care va avea următorul conținut: *g) în alte cazuri în care, potrivit legislației, executorul este pus în imposibilitate de a intenta procedura de executare, sub incidența căreia vor putea fi atribuite și alte situații ce-l pun pe executorul judecătoresc în imposibilitatea de a intenta procedura de executare.*

19. Completarea art. 61 CE RM cu un alineat suplimentar, care va avea următorul conținut: *(2) În decurs de 3 zile de la momentul recepționării cererii de la creditor sau de la reprezentantul acestuia executorul judecătoresc va emite o încheiere motivată, prin care va dispune restituirea cererii creditorului împreună cu documentul executoriu și a înscrisurilor alăturate acesteia, motivând cauza și împrejurările ce au servit drept temei de restituire a cererii.*

20. Completarea art. 61 CE RM cu un nou alineat, care va fi expus în următoarea redacție: *(3) Executorul judecătoresc **va refuza** primirea cererii de intentare a procedurii de executare, dacă: a) documentul nu este de competența sa; b) obligația debitorului consemnată în*

documentul executoriu a fost executată integral. Deci, acest alineat va include motivele prevăzute actualmente la lit. a) și f), aceasta din urmă fiind modificată.

21. Completarea temeiurilor de refuz în primirea cererii de intentare a procedurii de executare cu un nou temei, anume: *c) dacă hotărârea judecătorească în baza căreia a fost eliberat titlul executoriu a fost casată și la momentul depunerii cererii de intentare a procedurii de executare există o hotărâre irevocabilă, prin care acțiunea creditorului a fost respinsă integral sau este o încheiere judecătorească irevocabilă, prin care procesul a fost clasat, care va fi inclus în același alineat (3) al articolului 61 CE RM.*

22. Completarea art. 61 CE RM cu un nou alineat, care va fi expus în următoarea redacție: *(4) Refuzul executorului judecătoresc de a primi cererea de intentare a procedurii de executare exclude posibilitatea creditorului de a se adresa pe viitor executorului judecătoresc cu o nouă cerere de intentare a procedurii de executare.*

23. În scopul prevenirii unor dificultăți ce țin de calcularea termenelor de prezentare a documentului executoriu, am propus modificarea alin. (1) art. 16 CE RM în următoarea redacție: *„Titlul executoriu poate fi prezentat spre executare în decursul a 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în al cărei temei a fost emis, iar celelalte documente executorii în termen de 3 ani de la momentul învestirii cu formulă executorie, cu condiția că legea nu prevede altfel”,* ceea ce în consecință ar acoperi și celelalte varietăți de documente executorii prevăzute în art. 11 CE RM.

24. În scopul de a înlătura aspectul restrictiv al dispoziției de la lit. c) alin. (1) art. 61 CE RM, am propus modificarea acestui temei în următoarea redacție: *c) documentul executoriu nu este întocmit în conformitate cu prevederile art. 14 din prezentul cod sau nu corespunde unor cerințe prevăzute de alte legi.*

25. Pentru a elimina contradicțiile ce apar între lit. d) alin. (1) art. 61 și alin. (1) art. 15 CE RM, am propus completarea dispoziției de la alin. (1) art. 15 CE RM cu sintagma *„sau de reprezentantul acestuia”.*

26. În scopul de a exclude caracterul limitativ al împuternicirilor reprezentantului, am propus modificarea alin. (1) art. 49 CE RM în următoarea redacție: *„Împuternicirile reprezentantului trebuie să fie formulate în modul stabilit de legislație”,* excluzându-se sintagma *„în contract sau în procură”,* ceea ce ar admite și alte modalități de reprezentare ce derivă din dreptul material.

27. În scopul de a identifica toate elementele definiției ale suspendării procedurii de executare silită, am propus următoarea definiție a acesteia: *„Prin suspendarea procedurii de executare silită înțelegem totalitatea împrejurărilor (circumstanțelor) obiective sau subiective prevăzute de legislație care survin în cadrul procedurii de executare și care, prin efectele lor,*

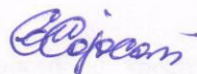
fac imposibilă sau îngreunează realizarea activităților procesuale datorită cărora executorul judecătoresc este obligat sau poate dispune sistarea provizorie obligatorie sau facultativă a procedurii de executare silită pe o durată nedeterminată până la dispariția impedimentelor care au făcut imposibilă continuarea procedurii de executare”.

28. În scopul de a reduce formalismul procedural și a diminua termenele de realizare a activităților execuționale, am propus ca alin. (1) art. 79 CE RM să fie completat cu sintagma „sau executorul judecătoresc”, ceea ce ar extinde posibilitatea de a dispune suspendarea și de către executorul judecătoresc, nu doar de instanța de judecată.

29. Luând în considerare gradul de dificultate a temeiului expus la lit. a) alin. (1) art. 79 CE RM, am propus ca acest motiv să fie atribuit la categoria temeiurilor de suspendare obligatorie a procedurii de executare silită, eliminându-se astfel caracterul facultativ al acestuia.

Conducător științific **Doctor habilitat în drept,**

Profesor universitar



COJOCARI Eugenia

Doctorand



BĂNĂRESCU Anatolie

Răspunsul Ministerului Justiției privind propunerile de lege ferenda înaintate

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

str. 31 August 1989, nr. 82
MD- 2012, mun. Chișinău,
tel.: 022 23 47 95, fax: 022 23 47 97
www.justice.gov.md

Nr. 03/5904 din 17 iunie 2019

Anatolie BĂNĂRESCU
e-mail: banarescu@mail.ru

În contextul examinării recomandărilor înaintate cu privire la modificarea și completarea legislației, comunicăm următoarele.

Ministerul Justiției apreciază contribuția și inițiativa d-voastră cu privire la modificarea unor acte normative în partea ce ține de reglementarea procedurii de executare silită. Totodată, relevăm că propunerile înaintate vor fi examinate în procesul de elaborare eventuală a unor proiecte de legi în domeniul respectiv.

Deși prin demersul respectiv sunt înaintate un șir de propuneri privind modificarea unor acte normative, nu toate din aceste recomandări au la bază argumente *in concreto* cu privire la interpretarea neuniformă de către cei care aplică dispozițiile în cauză și ar rezulta incidente procedurale privind aplicarea în practică a obscurităților semnalate în acest sens. Or, una dintre premisele modificării legislației constă în analiza temeinică teoretică și practică a fenomenului, a relațiilor sociale respective, a jurisprudenței, analiza comparativă a celor mai bune practici și evaluarea soluțiilor alternative posibile.

Secretar de stat

Nicolae EȘANU

Ex. Stratu Victor
Tel.: 022 20 14 05; victor.stratu@justice.gov.md

Digitally signed by Eșanu Nicolae
Date: 2019.06.17 16:04:10 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



**Răspunsul AO „Organizația Republicană a Executorilor Judecătorești”
privind propunerile de lege ferenda înaintate**



AO „Organizația Republicană a Executorilor Judecătorești”

Republica Moldova, m. Chișinău, str. Mitropolit Varlaam 65, bir. 355.
e-mail: ao.orej@gmail.com, nr. telefon – 022000785, tel. mobil – 069969818.

Nr. 18 din 27 iunie 2019

D-lui Anatolie BĂNĂRESCU,
m. Chișinău,
bd. Mircea cel Bătrîn 9, ap. 107.

Stimate Domn,

Administrația Organizației Republicane a Executorilor Judecătorești analizând concluziile și recomandările expuse în contextul tezei de doctorat cu tematica „*Reflecții analitice asupra unor incidente ce apar la executarea silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă*” consideră binevenite propunerile de lege ferenda referitoare la îmbunătățirea cadrului legal în materie de executare silită, iar spectrul subiectelor supuse cercetării a constituit un imbold funcțional în organizarea unei Conferințe Internaționale în scopul perfecționării legislației execuționale în materie de incidente procedurale.

Cât privește novațiunile cu caracter metodologic administrația Organizației Republicane a Executorilor Judecătorești le-a examinat minuțios, iar conceptele invocate de autor au fost preluate pentru a fi incluse în programul de activitate pe perioada anilor 2020-2021 în scopul elaborării unui îndrumar pentru executorii judecătorești pentru implementarea celor mai de valoare recomandări ce țin de aplicarea uniformă a legislației în domeniu.

Apreciind contribuția investigațiilor Dumneavoastră realizate în domeniul incidentelor procedurale, considerăm că teza respectivă merită de a fi publicată în calitate de studiu monografic pentru a fi utilizată de către executorii judecătorești în calitate de suport metodologic pe dificultățile ce apar la realizarea incidentelor procedurale în activitatea execuțională.

Cu profund respect,

Președintele Asociației Obștești
„Organizația Republicană a Executorilor Judecătorești”
Andrei GOSIC



Glosar de expresii juridice latine

<i>Actore petitore</i>	– reclamantul
<i>Reus</i>	– pârâtul
<i>Pignoris capio</i>	– luarea în gaj a unui bun al debitorului
<i>Peculiul</i>	– ansamblul de drepturi și datorii
<i>Patrimoniu</i>	– patrimoniu
<i>Potestas</i>	– dreptul de a administra
<i>Ad validitatem</i>	– respectarea formelor prevăzute de lege
<i>Ad probationem</i>	– ca dovadă, pentru a face dovadă
<i>Ad solemnitatem</i>	– pentru solemnitate
<i>Lex</i>	– legea
<i>Lex patriae</i>	– legea națională
<i>Lex voluntatis</i>	– legea voinței
<i>Perfectae</i>	– perfecte
<i>Minus quam perfectae</i>	– mai puțin perfecte
<i>Imperfectae</i>	– imperfecte
<i>Negotium juris</i>	– afacere de drept, act juridic
<i>Iuris consulti</i>	– jurisconsulți
<i>Instrumentum probationis</i>	– instrument probator
<i>Imperium</i>	– dreptul de a convoca armata și adunarea poporului
<i>Comitia centuriata</i>	– principalul organ legislativ ai cărui membri purtau arme
<i>Comitia curiata</i>	– adunarea patricienilor
<i>Honestiores și humiliores</i>	– structura socială
<i>Mores</i>	– obiceiul, cutuma
<i>Decreta</i>	– hotărârile judecătorești date de către instanță
<i>Rescripta</i>	– consultații date de împărat în domeniul dreptului
<i>Faza in iure</i>	– în fața magistratului
<i>Faza in iudicio</i>	– în fața judecătorului
<i>Confessio in iure</i>	– a recunoaște pretenția
<i>Manus inectio</i>	– procedura de încasare forțată a unei sume de bani

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Bănărescu Anatolie

Semnătura

Data

CV-ul AUTORULUI

Date personale:

Numele și prenumele: Bănărescu Anatolie

Data și locul nașterii: 16.07.1969, s. Scăieni, r-nul Dondușeni,
Republica Moldova

Cetățenia: Republica Moldova

Studii:

- superioare (1992-1998), Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, specializarea „Drept”, licențiat în drept
- studii postuniversitare (1999- 2000), Academia Internațională de Drept Economic din Moldova, specializarea „Drept privat”, magistru în drept
- studii doctorat (2013-2017), Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere” din Moldova, Facultatea de Drept, Catedra Drept Privat

Domeniile de interes științific: drept civil, drept procesual civil, drept fiscal, executare silită în materie civilă, CEDO

Activitatea profesională (instituție/organe, funcție, perioada de activitate):

- 1989-2002; Activitate în cadrul Ministerului de Justiție al RM. Executor judecătoresc
- 2002-2008; Șef al Oficiului de Executare sect. Centru, Chișinău, DEDJ
- 2008-2010; Șef al Oficiului de Executare sect. Botanica, Chișinău, DEDJ
- 2010-2018; Președinte al Camerei Teritoriale a Executorilor Judecătorești Centru, Chișinău, Membru al Consiliului UNEJ
- 2010-prezent; Executor Judecătoresc Privat, Licența seria LE nr.056 din 12.08.2010.

Participări la foruri științifice (naționale și internaționale):

1. BĂNĂRESCU, Anatolie. Executarea silită și acțiunea civilă. În: *Reafirmarea drepturilor și libertăților fundamentale la 60 de ani ai Declarației Universale a Drepturilor Omului. Materialele Conferinței internaționale științifico-practice*, Chișinău, 12 decembrie 2008, pp. 38-39. (0,6 c.a.) ISBN 978-9975-9676-6-2.
2. BĂNĂRESCU, Anatolie. Noțiunea și importanța executării silite. În: *Reafirmarea drepturilor și libertăților fundamentale la 60 de ani ai Declarației Universale a Drepturilor Omului. Materialele Conferinței internaționale științifico-practice*, Chișinău, 12 decembrie 2008, pp. 36-37. (0,6 c.a.) ISBN 978-9975-9676-6-2.



3. BĂNĂRESCU, Anatolie. Scopul, obiectul și modalitățile executării silite. În: *Interacțiunea dreptului intern cu dreptul internațional: Provocări și soluții: Materialele Conferinței științifice internaționale. Manifestare dedicată celei de-a 70-a aniversări a profesorului universitar Nicolae Osmochescu, Chișinău, 14 noiembrie 2014. Vol. II. Chișinău, 2015, pp. 207-211. (0,6 c.a.) ISBN 978-9975-53-557-1.*
4. BĂNĂRESCU, Anatolie. Aspecte teoretice și practice asupra intentării procedurii de executare silită. În: *Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană. Materialele Conferinței internaționale organizate de USPEE „Constantin Stere”. Eveniment dedicat aniversării a 60 de ani ai academicianului Valeriu Canțer, Președinte al CNAA, 05 februarie 2015. Iași: Vasiliana 98, 2015, pp. 557-565. (0,9 c.a.) ISBN 978-973-116-404-5.*

Lucrări științifice și științifico-metodice publicate

1. BĂNĂRESCU, Anatolie. Noțiunea, importanța și natura juridică a executării silite. În: *Revista științifică „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”. Categoria C (Chișinău), 2015, nr. 3(83), pp. 88-91. (0,5 c.a.) ISSN 1814-3199.*
2. BĂNĂRESCU, Anatolie. Principiile executării silite și participanții la executarea silită. În: *Revista științifică „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”. Categoria C (Chișinău), 2015, nr. 8(88), pp. 74-91. (0,5 c.a.) ISSN 1814-3199.*
3. BĂNĂRESCU, Anatolie. Incursiuni analitice asupra realizării actelor de dispoziție ale debitorului în procedura de executare potrivit dreptului românesc și celui din Republica Moldova. În: *Revista științifică „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”. Categoria B (Chișinău), 2017, nr. 3(103), pp. 74-91. (1,0 c.a.) ISSN 1814-3199.*
4. BĂNĂRESCU, Anatolie. *Reflecții analitice asupra unor incidente ce apar la executarea silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă: Studiu monografic. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 296 p. (20 c.a.) ISBN 978-9975-146-75-3.*
5. BĂNĂRESCU, Anatolie. Principiul disponibilității, fundamentul funcțional al procedurii de executare. În: *Revista științifico-practică „Legea și Viața”, Categoria C (Chișinău), 2019, nr. 6, pp. 18-24. (0,8 c.a.) ISSN 1810-309X.*
6. BĂNĂRESCU, Anatolie. Clasificarea incidentelor ce apar în procedura de executare silită. În: *Revista științifico-practică „Legea și Viața”, Categoria C (Chișinău), 2019, nr. 7, pp. 48-50. (0,5 c.a.) ISSN 1810-309X.*
7. **Alte materiale didactice**
 1. GULCA, Lilia, BĂNĂRESCU, Anatolie. *Drept fiscal. Partea generală: Scheme, spețe, teste. Chișinău: Biotechdesign, 2017. 184 p. (18,0 c.a.) ISBN 978-9975-108-29-4.*

2. PRISAC, Alexandru, BĂNĂRESCU, Anatolie. *Spețe și teste-grilă la disciplina Drept procesual civil (Partea generală)*. Ed. a 2-a, modificată. Chișinău: Lira, 2019. 100 p. (6,26 c.a.) ISBN 978-9975-3287-5-3.

În total: 12 lucrări științifice publicate sub formă de articole în reviste de specialitate și în materialele conferințelor științifice naționale și internaționale.

Cunoașterea limbilor: română, rusă – excelent; engleză, franceză – nivel avansat.

Date de contact: (adresa, telefon, email):

Adresa: mun. Chișinău, str. Mircea cel Bătrân 9, ap.107

Telefon: 022-43-31-90, 069130707

E-mail: banarescu@mail.ru, banarescu@gmail.com